No. 1. Achtste Jaargang. Januari 1888.

MAANDBLAD
VAN DE VEREENIGING
TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te *Steenbergen* en Dr. VITUS BRUINSMA te *Leeuwarden*. — Uitgever H. VAN BELKUM Kz. te *Leeuwarden*.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenbergen, Voorzitter.
J. A. QUANJER, Arts „ Amsterdam.
P. KRUYSSE, Apotheker „ „
Mr. J. C. MEIJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.
Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1012.

De Statuten van de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder *a* en *b* genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Alweer een Regeering aan het werk. *Berichten:* Een Nederlander in Amerika. — Redevoeringen ter bestrijding der kwakzalverij. — Uit Beijeren. *Rechtszaken:* S. voor het kantongerecht te Wageningen. *Grootere artikelen:* Vergiftiging door een purgeermiddel. — De Druides- of Schavonenzalf. — Sodener mineraal pastillen. — De Anti-épileptique van Uten. — Een leugenachtig bericht. — Oplichterij, geen overtreding der geneeskundige wetten. *Ingezonden stukken*: Over het weren der kwakzalvers advertenties. — De handel van Roman Weissman. — *Correspondentie:* o. a. over Sedlitz Chanteaud, Eno's fruitsalt en Eau de Suez. *Herhaalde waarschuwingen:* Fistelpot van Klaas Ursem. — Pain Expeller.

Alweer een Regeering aan 't werk.

Uitgezonderd Nederland houden zich in de laatste jaren de Regeeringen van bijna alle beschaafde natiën van tijd tot tijd bezig met het beramen of ten uitvoer leggen van maatregelen tegen den toenemenden handel in geheimmiddelen.

Zoo vergaderde op 25 Oct. jl. weer te München eene Regeeringscommissie voor Beijeren, onder voorzitterschap van Dr. von Kerchensteiner.

Zij had in opdracht te beraadslagen over de bestrijding der geheimmiddelarij (*des geheimmittelunwesens*) en vanwege het Ministerie waren haar de volgende geformuleerde vragen voorgelegd:

1o. Of en in hoeverre zich in den laatsten tijd met betrekking tot den handel in geheimmiddelen, verkeerde toestanden hadden ontwikkeld, en of er behoefte bestond daartegen maatregelen in 't leven te roepen?

2o. Welke maatregelen ter bestrijding dezer toestanden in overweging genomen dienen te worden?

De eerste vraag werd met algemeene stemmen bevestigend beantwoord. Na langdurige bespreking meende de commissie, ten opzichte van de tweede vraag, de volgende voorstellen aan de Regeering te moeten aanbieden:

1o. In aanmerking genomen de onmogelijkheid in den tegenwoordigen tijd, om in 't algemeen verkoop en vervaardiging van geheimmiddelen te verbieden, schijnt het als de meest afdoende maatregel noodig, te verbieden iedere aankondiging en aanprijzing van zoogenaamde geheimmiddelen, ook wanneer de samenstelling is bekend gemaakt.

2o. Geheimmiddelen mogen slechts in apotheken ten verkoop in voorraad gehouden worden. Om echter het voortwoekeren van den geheimmiddelhandel in de apotheken tegen te gaan, is het noodig ondubbelzinnige voorschriften te geven, die dezen handel aan vaste regelen binden en binnen zekere perken bepalen; vooral zoude aan de apothekers het verbod moeten worden gegeven, om zonder voorschrift van een geneesheer geheimmiddelen af te leveren, die vergiftige of sterkwerkende geneesmiddelen bevatten, welke in de Pharmacopoea als zoodanig zijn aangeduid.

3o. Bovendien is het noodig voor den groothandel in geheimmiddelen eene wettige regeling te treffen, waardoor wordt verkregen, dat deze industrie in overeenstemming handelt met het voorschrift om den kleinhandel dezer artikelen te beperken tot de apotheken.

4o. Nog zijn aantebevelen geregelde onderzoekingen, ambtshalve verricht, van in den handel voorkomende geheimmiddelen en openbaarmaking van de resultaten van dit onderzoek.

— —

Wij zullen aan de lezers, die geregeld kennis nemen van het Maandblad, niet behoeven te herinneren, dat wij geen voorstanders zijn van al deze, ook reeds elders, voorgestelde maatregelen.

Onzes inziens behooren de geheimmiddelen nog minder thuis in de apotheken dan wel op andere plaatsen, en vooral behoort hun daar niet als 't ware eene wettige sanctie te worden meegegeven.

Wij deelen echter dergelijke overwegingen en voorstellen telkens mede, om onze lezers op de hoogte te houden van hetgeen op dit gebied in andere landen voorvalt.

Op één punt komen allen overeen, hetzelfde waarop ook wij met den meesten aandrang de aandacht wenschen te vestigen, namelijk een verbod tot adverteeren en aanprijzen der geheimmiddelen op de wijze zooals het tegenwoordig geschiedt.

Berichten.

Men zou meenen dat Amerika, bij eigen overvloed van dit genre, niet door Nederland van kwakzalvers behoefde voorzien te worden, maar toch heeft ons klein landje onlangs het getal Charlatans in Amerika met een vermeerderd. In het te Chicago verschijnende blad *De Nederlander* lezen wij de volgende

ADVERTENTIE!

Dezer dagen arriveerde alhier een zoon van Nicolaas Ursum van Nibbincxwoud, Noord-Holland, Nederland, wereldberoemd door zijne duizenden genezingen van beeneters uit ieder land van Europa en zelfs vele uit Amerika, daar die ziekte hier ook menigmaal voorkomt, waarvan anders geene genezing te wachten is. Ieder zal wel doen informatiën te nemen bij

LAURUS URSUM, Box 157
Washington Heigts, Cook Co., Illinois.

Bovendien vinden wij onder het *Stadnieuws* in het zelfde blad nog de volgende aanbeveling van de redactie

De aandacht van allen die aan de vreeselijke kwaal van beeneters hebben lijden, vestigen wij op de advertentie van Laurus Ursum, Washington Heigts. Gelijk zijn vader een naam heeft gemaakt door geheel Nederland, als zijnde in staat om van die ziekte te genezen, zoo is ook hij in het bezit van dezelfde geneesmiddelen, waarmede hij de lijdende menschheid hier te hulp wil komen.

Schrijft gerust aan hem. Zijn Box is 157 Washington Heigts.

Zou men niet meenen dat men hier te doen had, zoo niet met een beroemd geneesheer, dan toch met een middel dat eenige waarde had?

Nogthans is hetgeen waarvan hier sprake is, niets anders dan het vuile mengsel dat in ons land onder den naam *De Fistelpot van Klaas Ursem* verkocht wordt, dat wij reeds meer dan eens hebben besproken en waarover wij ook nu weer op de laatste bladzijde, in de rubriek *Herhaalde Waarschuwingen*, de onwaarde aanwijzen.

De kwakzalverij wordt door ons Maandblad en door andere bladen, die willen medehelpen, in de laatste jaren vrij krachtig bestreden, doch naast deze bestrijding door het gedrukte woord ontbrak tot nu toe bijna geheel die door het gesproken woord.

Dank zij het Hoofdbestuur van de *Maatschappij tot Nut van 't Algemeen*, die hem daarvoor uitnoodigde, heeft in de vorige maanden Dr. Vitus Bruinsma van Leeuwarden in het Noorden van ons land gelegenheid gehad in een vijftal openbare vergaderingen van Nutsdepartementen door het levende woord zijne hoorders en hoorderessen voor het nadeel der kwakzalverij te waarschuwen.

Achtereenvolgens sprak hij in vijf departementen: 31 Oct. te Stiens, 3 Nov. te Rauwerd, 30 Nov. te Grijpskerk, 9 Dec. te Dokkum en 26 Dec. te Ulrum. Wij zullen hier geen verslag, veel minder een beoordeeling van deze voordrachten geven, maar kunnen wel verzekeren dat ook op deze wijze nut is te doen, daar overal een aandachtig gehoor werd gevonden, en een gehoor, waarvan slechts zeer enkelen het Maandblad onder de oogen krijgen.

In een verslag van het Oppermedicinaal college te München komt de volgende statistiek voor van personen, die in Beijeren de geneeskunst uitoefenen, alleen krachtens een patent, doch zonder de approbatie te hebben verkregen, die alleen na afgelegd examen kan worden verleend aan hen, die reeds het diploma van arts aan eene Duitsche Hoogeschool hebben verworven.

In 't jaar 1886 bedroeg hun aantal 1349 (1023 mannen en 326 vrouwen), de voorafgaande jaren gemiddeld 1415. De personen, die zich met dit bedrijf van geneesheer bezig hielden, behoorden tot de meest verschillende standen en klassen der maatschappij. Men telde er onder: 254 landbouwers, tuiniers enz.; waaronder 79 vrouwen. 60 dienstboden, daglooners, arbeiders, waaronder 30 vrouwen, 39 geestelijken, 2 doodgravers, en 74 slagers, waaronder ook eenigen van 't vrouwelijk geslacht.

Sommige dezer personen oefenden een speciaal vak uit; zoo waren er 15, waaronder 6 vrouwen, die alleen ongesteldheden der oogen behandelden en 6, waaronder 2 vrouwen, die alleen lintwormkuren ondernamen.

Aangezien deze zonderlinge geneeskundigen wel volgens de bestaande wetten in Duitschland, de geneeskunst mogen uitoefenen, maar de apothekers hunne recepten niet mogen gereedmaken en zij zelf evenmin de gewone geneesmiddelen mogen afleveren, zoo grijpen

zij gretig naar allerlei geheimmiddelen om hunne klanten te bedienen.

De ook hier te lande bekende Elektro-homeopatische middelen van Matthei (fleschjes met water en korreltjes suiker) worden bij voorkeur door een 9tal hunner aangewend, en 122, waaronder 20 vrouwen, gebruiken alleen de Hahnemannsche homeopathie, terwijl in den laatsten tijd de beruchte Safe-Cure-kwakzalverij eene ruime toepassing vindt.

Rechtszaken.

Voor het kantongerecht te Wageningen werd op 12 Dec. eene zaak behandeld tegen den bekenden wonderdokter Sirie aldaar, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst. De getuige B., uit Arnhem, verklaarde eerst, dat hij bij Sirie gekomen was om geneesmiddelen te halen voor eene geit, en dat Sirie een door B. met water gevuld fleschje had onderzocht, in de meening dat dit water van eene geit was. De kantonrechter bracht hem het onwaarschijnlijke zijner bewering onder het oog, doch hij bleef bij zijne verklaring volharden, niettegenstaande hem de beteekenis van den eed werd voorgehouden.

De kantonrechter schorste daarop de zitting, en gaf bevel tot gevangenneming van getuige, ten einde hem bij de verdere behandeling der zaak, in zijn belang, nader te hooren. Toen later getuige opnieuw werd ondervraagd, verklaarde hij de zaak verkeerd begrepen te hebben, en na volledige bekentenis, dat Sirie wèl wist van wie het water was, werd getuige op vrije voeten gelaten.

De eisch tegen den wonderdokter is 2 maanden gevangenisstraf.

Op 19 December werd daarop deze Sirie wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde als bedrijf en het afleveren van medicijnen aan W. B. te Arnhem (na reeds vroeger voor eenzelfde feit te zijn veroordeeld) — eene boete van f 60 opgelegd of 2 maanden hechtenis. Terstond gaf Sirie te kennen, dat hij van dit vonnis in hooger beroep kwam.

Vergiftiging door een purgeermiddel.

Enkele geheimmiddelen schijnen zich als een schadelijk onkruid vast te hechten aan sommige plaatsen. Een halve eeuw en langer geleden werd op allerlei manieren reclame gemaakt voor de zoogenaamde *pillen van Morrison*, zooals thans voor de Zwitsersche pillen. Evenals deze, waren het eenvoudige en sterkwerkende purgeerpillen, doch werden als geneesmiddel tegen bijna alle ziekten aanbevolen. Hun gebruik was gedurende eenigen tijd vrij algemeen en over geheel Europa verspreid, totdat langzamerhand eene reeks van schadelijke gevolgen werd in 't licht gesteld en . . . . . 't publiek de oogen opende, och neen! eenvoudig de domme menigte naar iets anders deed grijpen of misschien naar hetzelfde, maar thans onder een anderen naam aangeboden.

Deze pillen schijnen echter nog immer ook onder haar oude benaming verkocht en gebruikt te worden. Vroeger hebben wij enkele voorbeelden van schadelijke werking bekend gemaakt; de *Weener Geneeskundige Pers* voegt er thans een geval van jongen datum aan toe (Juni 1887).

Een meisje lijdende aan hersenontsteking, was, vóór dat geneeskundige hulp werd ingeroepen, door de buren en huisgenooten behandeld met *Morrison's pillen*.

Bij aankomst van den geneesheer was het kind ijlhoofdig en stierf nog denzelfden avond.

De lijkopening geschiedde op last van het gerecht en het bleek overtuigend, dat weliswaar het meisje was overleden tengevolge der hersenaandoening, doch dat tevens vergiftiging had plaats gehad door 't een of ander hevig purgeermiddel, waarvan de schadelijke gevolgen zich niet in hun geheelen omvang hadden kunnen openbaren wegens den spoedig ingetreden dood.

Maag en ingewanden vertoonden de duidelijke kenteekenen van ontsteking, op enkele plaatsen reeds in hoogen graad.

Het scheikundig en mikroskopisch onderzoek bewees, dat deze vergiftiging en ontsteking het gevolg waren van *aloë*, *guttegom* en *Coloquinth*, de bestanddeelen waaruit de genoemde pillen zijn samengesteld. Men weet, dat een of meer dezer stoffen, vooral de *aloë*, ook de gewone bestanddeelen zijn, waaruit meest alle middelen worden vervaardigd, die verkocht en gebruikt worden onder den naam van *Hollowaypillen*, *Zwitsersche pillen*, *Schreuderpillen*, *Urbanuspillen*, *Brilmanspillen*, *Slijmpillen*, enz.

Elk doe er zijn voordeel mede!

De Druides- of Schavonenzalf.

Onder dezen naam worden, vooral te Rotterdam, maar ook elders in ons land, donker gekleurde, bijna zwarte rolletjes pleister verkocht, voor 30 à 40 cent, die als huismiddeltje tegen kleine ongemakken zooals steenpuisten en dergelijke wel gebruikt worden en dan zeker weinig kwaad kunnen uitwerken, maar die ook tegen hevige kwalen worden aanbevolen en dan van veel ellende oorzaak kunnen zijn.

De naam op het papier dat verkocht wordt bij de pleister — want dit is het, en geen zalf — is voluit *Eenige, oprechte, overheerlijke Druides- of Schavonezalf*. In den laatsten tijd leest men herhaaldelijk advertenties waarin gezegd wordt dat deze „zalf" geneest *„zoowel versche als verouderde wonden, kliergezwellen, steenpuisten en zweren* en schandelijk genoeg wordt daaraan toegevoegd *ja zelfs vaak den kanker*.

Waarlijk, vele arme lijders zouden gebaat zijn als het waarheid was, wat hier van dezen pleister gezegd wordt, maar helaas, het lijkt er niets naar. De heer H. T. DE GROOT, apotheker te Leeuwarden, was onlangs, als lid onzer Vereeniging, zoo goed een onderzoek naar de samenstelling te doen. Het bleek hem dat de pleister veel overeenkomt met de gewone diapalmpleister; het voornaamste verschil bestaat hierin, dat er een weinig kamfer in is en men, bij de bereiding geen water gebruikende, de massa zoo heet maakt dat de olie bruin-zwart wordt. Zie hier het volledige recept zooals het voorkomt in het *Formularium* van het Rotterdamsche Departement der *Maatschappij ter bevordering der Pharmacie*.

Neem: *Olijfolie* vier en zestig deelen 64
Verhit ze in een koperen bekken, totdat er dampen ontstaan.
Breng vervolgens, door middel van een zift, in de heete olie
Menie, tot poeder gebracht, twee en dertig deelen . 32
Verhit het mengsel zoo lang onder omroeren, totdat de kleur bruinzwart geworden is; voeg er vervolgens bij
Geel was zestien deelen 16
en wanneer de massa bijna bekoeld is,
Kamfer één deel 1
Olijfolie twee deelen 2
Giet de pleister nog warm uit en bewaar ze van de lucht afgesloten,

Ieder apotheker zal, als men het van hem verlangt, volgens dit recept de „overheerlijke" Druides- of Schavonezalf kunnen maken, die in de apotheek den naam *Emplastrum fuscum camphoratum* of ook wel dien van *Emplastrum minii adustum* draagt. Vroeger werd ze door geneeskundigen wel eens voorgeschreven, maar, voor zoover wij weten, tegenwoordig bijna nooit. De apothekers laten de bereiding nu dan ook achterwege en de pleister behoort tot de zoogenaamde obsoleete, dat is die door gebrek aan bijzondere werking buiten gebruik geraakt zijn.

Maar — zooals met meer dergelijke geneesmiddelen — wat de geneeskundigen om goede reden niet meer willen gebruiken, dat rapen de kwakzalvers op. Zij bazuinen den lof uit van dit goedje, op een wijze die eigenlijk alleen reeds voldoende moest zijn om te leeren inzien dat men met kwakzalverij te doen had. Zie hier wat men woordelijk leest op het papier dat bij de pleister verkocht wordt.

„Verzekerende de Maker der hier voorgemelde heilzame, overheerlijke, eenige en oprechte DRUIDES-ZALVE, *(en dat met de alleroprechtste waarheid) dat (met des Heeren Hulp en Gods zegen) de Patienten van hunne Accidenten, Kwetsuren, Kwalen en Ongemakken, door deze voortreffelijke Zalve volkomen genezen en hersteld zullen worden, en dat wel in korten tijd, daar zij gerust in kunnen zijn en er niet aan behoeven te twijfelen, zoo door en met menigte van die dezelve gebruikt hebben en nog gebruiken, betuigd en verklaard wordt, voornamelijk van die op Dorpen en ten platte Lande wonen, die Scheepvaren zeggende: liever zonder brood te willen zijn dan zonder deze zalve."*

Dit laatste is zeker al een zeer zonderlinge reclame, „liever zonder brood te willen zijn dan zonder deze zalve!" Nu, zoo niet de gebruikers dan toch de verkoopers kunnen dit zeggen, want de prijs is zoo hoog gesteld dat zij er een aardig stuivertje aan verdienen en bij een goed debiet meer dan hun dagelijksch „brood" er mee winnen kunnen.

Sodener mineraal pastillen.

Sedert enkele maanden treft men in vele bladen eene advertentie aan, waarbij bovengenoemde nieuwste artikelen op de kwakzalversmarkt worden aanbevolen, en om nog beter de aandacht gaande te maken, ziet in dezelfde bladen eene serie reclames het licht, geplaatst „tegen 50 cts. de regel."

De firma, die dat zaakje exploiteert, schijnt er nog al wat voor over te hebben; — niet minder dan *twee en vijftig* verschillende reclames heeft zij aan de bladen aangeboden; iedere week dus wat anders, juist op de manier, zooals HOLLOWAY het eerst heeft uitgevonden. Deze had ze echter gerangschikt naar de verschillende jaargetijden en verzocht aan de bladen „het plaatsen gedurende het *Winter-saisoen* of *nat weder*, der paragraphen betrekking „hebbende op *hoest*, *verkoudheid*, *aamborstigheid* „en *rhumatiek*; en in den *Zomer* en in het *vruchtensaisoen*, die over *diarhee*, *gal-* en *ingewandziekten*, „*gebrekkige spijsverteering*, en omstreeks den *Herfst* „en *einde der Lente*, de paragrafen die over *waterzucht* en *huidziekten* handelen."

Hoewel het nieuwe middel ook een noodzakelijk huismiddel wordt genoemd, zoowel bij het gure weder om zich te behoeden voor kouvatten als bij het Lenteseizoen om maagongesteldheden te voorkomen, worden de aanbevelingen toch door elkander geplaatst. Allen zijn blijkbaar door een Belg vertaald uit het Duitsch en bijna onleesbaar door gebrekkige taal en stijl. 't Moeten wel zeer weinig ontwikkelde lieden zijn, die zich door zoo iets tot koopen laten verlokken.

Eéne zaak blijkt echter uit deze 52 reclames, wanneer men ze in verband met elkander beschouwt: Elk en een ieder moet volgens den verkooper, ten allen tijde deze Sodener pastilles gebruiken wil hij gezond blijven of worden. „De ziektens," zoo luidt het in No. 41, „laten zich bijna altijd zekers „genezen en gemakkelijk indien zij in tijds bestreden zijn. Voor de kleinste ontsteltenis is onmiddelijk eene goede middel. Deze geneesmiddel onder „een zeer aangename vorm is te zeggen de mineraalpastillen van Soden," en elders in no. 31 wordt de raad gegeven: „degenen, die gedwongen is van „met ruw weer buiten te gaan, mag niet nalaten, „terwijl hij in de lucht is eene mineraal pastillen „van Soden te zuigen."

Op deze en meer andere plaatsen worden de wonderpastillen dus aangeraden ter *voorkoming* van ziekten. In verschillende andere reclames wordt gezegd, dat zij „zekere uitwerkingen voortbrengen „op de ontstekingen der luchtpijpen en alle zinkingen der keel" (No. 29), dat zij „de kinkhoest in „korten tijd betert" (No. 4 enz.), dat zij heilzaam zijn „niet alleen voor de zinkingen der mond, der „strottenhoofd en der longen, maar ook tegen de „slijmen, de verstopping en de aambeien" (No. 17) of „tegen het zuur van de maag, de opgezetheid „van den buik en ander teekens, die de proef zijn „van eene slechte verteering" (No. 18), kortom, „voor alle de ziektens die zoo dikwijls in de kring „der familie voorkomt" (No. 34), niet uitgezonderd „de zwaarsten ziektens der longen (No. 23). Hier dus zijn de pastilles geprezen *ter genezing* der patienten, terwijl eindelijk zij die reeds hersteld zijn nog niet worden losgelaten door den verkooplustigen fabrikant en daarom geeft hij in no. 34 nog „een „goeden raad voor degenen die aan de beterhand „zijn" om namelijk zich voor instorten te behoeden: „aan 't hoofd der middels die U 't beste bewaren „plaats de geneeskunde de mineraal pastillen van „Soden."

Wanneer iemand hardnekkig genoeg mocht zijn, om na al deze verzekeringen van den fabrikant of zijn depothouder zich nog geen pastilles aan te schaffen, hoopt hij ze over te halen door een dozijn getuigschriften. Zonderling genoeg zijn zeven van deze onderteekend door tooneelspelers; ware de zaak niet zoo treurig, men zou er om willen lachen en werkelijk denken te doen te hebben met een komedieklucht!

Ook de samenstelling der pastilles wordt ter loops in no. 37 opgegeven als volgt: »chloornatrium, „chloorpotasch, koolzure soda, koolzure kalk, kool„zure magnesia, ijzeroxydul, zwavelzure potasch en „kiezelzuur." Dit zijn volgens uitdrukkelijke bijvoeging nog slechts „de voornaamste bestanddeelen, „vereenigt op de wijzen van een goede uitslag te „bekomen," wie weet dus wat er nog meer in die geheimzinnige bonbons schuilt; denkelijk zal de samenstelling echter wel heel wat eenvoudiger zijn.

Wij hebben ze echter, en dit zal bij menigeen bevreemding wekken, nog niet onderzocht.

Reeds maanden lang worden de dingen geadverteerd en nog immer zijn ze hier te lande niet te verkrijgen. Wel komt in elke reclame de vaste zinsnede voor: te verkrijgen in alle apotheken aan

60 cents de doos! doch niettegenstaande wij reeds aanvraag lieten doen bij de bekende depôthouders op sommige plaatsen, waren ze nog niet in voorraad.

Al weet de buitenlandsche depôthouder, die deze reeks van aanbevelingen laat drukken, heel goed dat deze zinsnede onwaarheid behelst, hij herhaalt haar telkens om te maken, dat zijn pastillen bij de apothekers gevraagd worden, hopende, dat velen van hen, niet telkens „neen" willende verkoopen, er toe zullen overgaan hem eene bestelling te doen en hij op die wijze ook in Nederland vasten voet zal krijgen. Hartelijk hopen wij, dat hij zelf bedrogen moge uitkomen en kosten en moeiten voor hem verloren zijn.

't Schijnt dat door den hoofddepôthouder nog eene poging in ons land is aangewend om eene reclame geplaatst te krijgen, waarbij door of namens den kroonprins van Duitschland de heilzame werking van de Sodener patilles bij zijn ongelukkige kwaal werd erkend.

Deze aanbeveling werden de bladen verzocht te plaatsen onder de gewone „Nieuwstijdingen". Wij hebben haar nog in geene courant aangetroffen; ontmoet een onzer lezers dit bericht dus hier of daar, dan wete hij thans vooraf waaraan hij zich te houden heeft.

Het anti-épileptique van Uten.

Reeds lang geleden werd ons naar dit middel gevraagd; wij konden er toen niets over mededeelen, thans is het onderzocht door den heer L. VAN ITALLIE, apotheker te Harlingen, die van zijne bevinding mededeeling heeft gedaan in het *Maandblad voor apothekers;* wij ontleenen daaraan het volgende:

Het middel wordt als geheimmiddel in den handel gebracht door zekeren J. UTEN, apotheker te Luik. Door deze, die echter geen geneesheer is, is een boekje uitgegeven „Over de Vallende Ziekte „en alle andere zenuwaandoeningen. Hare behan„deling en radicale genezing door het anti-épilep„tisch middel van Uten." Dit boekje dient uitsluitend als reclame-middel, het geeft eene beschrijving der voornaamste zenuwziekten, en de gebruiksaanwijzing van het geheimmiddel van Uten, waardoor, onder inachtneming van eene bepaalde levenswijze, volkomen herstel kan verkregen worden, zooals de schrijver zelf beweert.

Alle gewoonlijk gebruikte geneesmiddelen bij zenuwziekten worden afgekeurd, waaronder ook het bekende *broomkalium*, wier gebruik, zooals de schrijver uitdrukkelijk te kennen geeft, hoegenaamd geen baat oplevert.

Nu tenminste mag ieder in het middel van dezen schrijver iets anders, zij 't ook niet veel bijzonders, verwachten; toch is dit niet het geval.

Het onderzoek van den heer VAN ITALLIE heeft duidelijk aan 't licht gesteld, dat het middel van Uten bestaat uit eene oplossing van ditzelfde *broomkalium*, door een groen kleurtje en een geur van amandelen voor den leek onkenbaar gemaakt, zooals tal van andere dergelijke mengsels, die men heeft getracht aan den man te brengen.

Wij herinneren hierbij nogmaals ter waarschuwing, dat precies dezelfde mystificatie met juist hetzelfde geneesmiddel plaats heeft in een ander *anti-épileptique*, dat wij vroeger (Maandbl. Maart 1884) bespraken, wier uiterlijk voorkomen ook gelijk is aan dat van Uten, doch dat door een anderen apotheker te Luik, zich noemende FIÉVEZ, wordt in den handel gebracht en op gelijksoortige wijze aanbevolen.

Een leugenachtig bericht.

In het *Wiener Medizinische Wochenschrift* van 3 Dec. jl. vinden wij het volgende bericht:

„Van welke kunstgrepen de kwakzalvers en soortgelijke lieden zich bedienen, leert de volgende aanteekening, uit een blad aan zoogenaamde Natuurgeneeskunst gewijd en onder den naam van *de Vooruitgang* te Genève uitgegeven.

Weenen. Internationaal hygienisch congres. DR. KRATSCHMER sprak over het purgatief van Dr. Oidtman te Maastricht (Holland). Hij merkt op, dat het althans in Duitschland, slechts zelden gebeurde, dat een geheimmiddel waarlijk een aanwinst was voor onze artsenijmiddelschat, toch kon dit met alle recht beweerd worden van het zeker, snel en aangenaam werkend purgatief Oidtman. Het bestaat uit een vloeistof, waarvan 1½ tot 2 gram gebruikt wordt als klysteer, waarvoor een klein spuitje aan het middel wordt toegevoegd, en waardoor onmiddellijk, zonder eenige pijn, voldoende ontlasting wordt verkregen. De spreker meende daarom de aandacht van geneesheeren en apothekers op dit middel te moeten vestigen.

Wij behoeven er nauwelijks op te wijzen, zoo voegt het *Wien. Med. Wochenschr.* er aan toe, dat van deze geheele historie geen enkel woord waar is; DR. KRATSCHMER verzoekt aan het Weener blad dit uitdrukkelijk, namens hem, te vermelden. Zooals van zelf spreekt is op het geheele hygienische congres noch van het purgatief Oidtmann noch van iets dergelijks ook slechts in de verte gerept."

Tot zooverre het Duitsche tijdschrift; aan de lezers van ons *Maandblad* herinneren wij, dat de genoemde DR. KRATSCHMER op het bedoelde congres heeft gesproken over internationale maatregelen, die hij wenschelijk en uitvoerbaar achtte, tegen den geheimmiddelhandel, dien hij een gevaar noemde voor de volksgezondheid en den volkswelvaart.

Zooals wij in het vorige nummer hebben medegedeeld, werden zijne voorstellen door het congres volmondig aangenomen.

Bij het weinige debiet dat het bewuste purgatief in ons land vindt, zou het niet noodig zijn er thans nog meer over te spreken, nu echter dezer dagen in eene advertentie in Nederlandsche bladen dezelfde leugenachtige bewering aangaande dit hygienische congres aan het publiek wordt voorgehouden, meenen wij verplicht te zijn de waarheid aan het licht te brengen.

Oplichterij, geen overtreding der geneeskundige wetten.

Men leest in de Haagsche Courant, no. 1441:

„Zekere J. van den B., wonende te Linschoten, werd ontboden bij eene vrouw, wonende te Dordrecht, die sedert lang lijdende was. De man, een wonderdokter van beroep, liet niet lang op zich wachten; hij onderzocht de patiente en beloofde spoedige genezing, doch moest voor een paar door hem geleverde drankjes *f* 50 hebben. Het spreekt van zelf, dat spoedig daarna der bedrogene de oogen opengingen.

„De politie, met de feiten in kennis gesteld, heeft tegen v. d. B. proces-verbaal opgemaakt, wegens uitoefening der geneeskunde."

De *Geneesk. courant*, onlangs dit bericht overnemende, voegt er van de hand der redactie aan toe:

„Wij zouden van dat alledaagsche voorval gewis geen melding hebben gemaakt, indien niet, voor de zooveelste maal, bij ons de vraag was opgekomen, waarom de politie of justitie bij dergelijke schandelijke bedriegerijen meest altijd dergelijke feiten kwalificeert als onbevoegde uitoefening der geneeskunde en zoodoende een langdradig, dikwijls tot geen vonnis leidend, onderzoek uitlokt, terwijl het feit zelf toch het duidelijke karakter draagt van oplichterij, en het bewijs hiervan onmiddellijk voor de hand ligt en gemakkelijk geconstateerd kan worden."

Reeds meermalen is door ons deze opmerking gemaakt en 't verheugt ons haar thans ook elders aan te treffen.

't Is inderdaad zonderling, dat iemand die vergulden voorwerpen voor echt goud verkoopt, wegens bedrog zal worden vervolgd, en wie water met honig, teer, boonenmeel en meer dergelijke waren, als kostbare medicijnen aan den man brengt, vrij loopt en dat iemand die door slinksche streken, of een valschen naam anderen geld afhandig maakt als oplichter zal moeten terechtstaan, volgens het strafwetboek, terwijl, wanneer hij zich het geld heeft doen afgeven door valschelijk voor te wenden een geneesheer te zijn of bijzonder geneeskundige kennis te bezitten, hij op zijn hoogst gevaar loopt een aanklacht te moeten doorstaan wegens overtreding der geneeskundige wetten.

Toch is het nieuwe wetboek van strafrecht vrij duidelijk. Titel XXV toch, handelende over *bedrog* zegt in *art. 326*, dat wij hier nogmaals aanhalen, omdat het zeer in 't bijzonder toepasselijk is op het hierboven medegedeelde geval:

Hij die zich met het oogmerk om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordeelen, hetzij door het aannemen van een valschen naam of van eene valsche hoedanigheid, hetzij door listige kunstgrepen, hetzij door een samenweefsel van verdichtsels, iemand beweegt tot de afgifte van eenig goed of tot het aangaan van eene schuld of tot het tenietdoen van eene inschuld, wordt als schuldig aan oplichting gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

De *Geneesk. Courant*, volkomen toegevende, dat dit artikel meermalen en ook in het door haar aangehaalde geval allicht van toepassing had kunnen zijn, moeten wij toch aanteekenen, dat in den laatsten tijd somwijlen beproefd wordt in plaats van de geneeskundige wetten het strafwetboek op de eigenaardige bedriegerijen met geneesmiddelen of het voorspiegelen eener bijzondere geneesmethode toe te passen.

Een zeer enkele maal geschiedde dit ook reeds onder de vroegere strafwetgeving en omdat wij daarin eene verklaring meenen te vinden van de reden, waarom zulk eene toepassing niet zeer dikwijls en in de meeste gevallen plaats heeft, willen wij de twee eenige voorbeelden, die ons bekend zijn, hier even aanhalen.

Door de rechtbank te Haarlem werd in 't jaar 1878 een koopman in galanteriën veroordeeld tot een maand gevangenisstraf, wegens bedrog in den aard der koopwaar, omdat hij op de Zandvoorter kermis stukjes *Spaansche zeep* had verkocht als een wonderzalf tegen allerhande kwalen, en in hetzelfde jaar werd tot drie maanden opsluiting veroordeeld iemand te Zwolle, die aan den vader van een ziek meisje een flesch zoogenaamde medicijn had verkocht, waarvoor hij f 100 ontving, terwijl het bleek, dat hij niets anders had geleverd als een flesch *jenever met bitter*.

In beide deze gevallen was het bedrog voor de rechters duidelijk, elk hunner kon beseffen dat *Spaansche zeep* en *jenever met bitter* geen geneesmiddelen waren, waaraan bijzondere werking kan worden toegeschreven.

Welnu, indien de rechterlijke macht zich dezelfde overtuiging wist eigen te maken, omtrent andere stoffen en voorwerpen, zij zou ongetwijfeld in meerdere gevallen bedrog aanwezig vinden. 't Is bedrog *suikerstroop*, *teer* en *boonemeel* voor te stellen als onfeilbare middelen tegen kinkhoest, tering en honderd andere ziekten en deze stoffen veranderen niet van hoedanigheid al geeft men er de namen aan van *borsthonig*, *capsules Guyot* en *revalenta*; 't schijnt echter dat bij niet genees- of natuurkundigen toch immer nog het vermoeden blijft bestaan als kon er tegelijk met zulk eene nieuwe vreemde benaming wel eens de een of andere geheimzinnige en geneeskrachtige werking aan die eenvoudige, overbekende zelfstandigheden gegeven worden. Alleen wanneer het de bekende Spaansche zeep of eenvoudig jenever met bitter is, waaraan de verkooper den naam van heilzame medicijn gegeven heeft en die hij daarom voor meer dan den gewonen verkoopprijs aan den man tracht te brengen, wordt het kunststuk ook den rechter te sterk en ziet hij in deze handelwijze bedrog.

Gebrek aan kennis is dus ten slotte de oorzaak van dit verschil in opvatting en beoordeeling van in het wezen der zaak geheel overeenkomstige handelingen.

't Beste middel om hierin verbetering te brengen ware zeker indien zij, die misdrijven en overtredingen zooals hier bedoeld worden, moeten opsporen en bestraffen, een degelijke cursus hadden te doorloopen in natuurwetenschap, opdat zij zich een juist begrip konden eigen maken betreffende de werking der natuurkrachten en de eigenschappen der stof.

Ingezonden Stukken.

De advertenties moeten geweerd worden.

Geachte Redactie!

Met taai geduld en onbezweken moed vervolgt gij nu reeds sedert jaren uw strijd tegen kwakzalvers en hunne praktijken.

Met belangstelling heb ik uw optreden van den beginne af gadegeslagen en naar mate mijner krachten medegewerkt aan het doel, dat gij beoogt.

Ongetwijfeld heeft uw arbeid nut gedaan; elk die

gewoon is om zich heen te zien, kan er de bewijzen van vinden. In menig opzicht is de toestand zeer veranderd; de pogingen der kwakzalvers om zich klandisie te bezorgen, worden met geheel andere oogen aangezien dan vroeger. Waar vroeger hunne advertenties, reclames en circulaires voor 't minst als iets ernstigs werden beschouwd, wordt er thans in vele kringen om gelachen. Altemaal kwakzalverij! 't is alleen om de duiten te doen! en soortgelijke uitroepen weerklinken niet zeldzaam, wanneer weer iets nieuws opduikt in de kolommen der dagbladen of op andere wijze. De minder overtuigden en tal van personen, die vroeger gewoon waren terstond naar alles te grijpen wat hun onder den een of anderen schoonschijnenden naam werd aangeboden, stellen nu het koopen uit, voorloopig althans, met de overdenking: „wij zullen eerst eens zien, wat er het Maandblad van zegt!"

Dat alles is zeer bemoedigend voor de redactie en hare medewerkers, het vergoedt ongetwijfeld veel onaangename bejegeningen, die zij, we weten het, van tijd tot tijd hebben moeten ondervinden, en vooral, het sterkt den lust en den moed om voort te gaan op den ingeslagen weg, kalm en onvervaard!

En toch! toch vrees ik, dat al die moeite en opoffering ten slotte vruchteloos zal blijken te zijn. Al wint men in elken kamp, men kan toch niet eeuwig blijven vechten!

Zoo zal er ook een tijd komen, dat het Maandblad zijn taak moet neerleggen. Gaarne wil ik erkennen, dat ook dan nog de stem, die zoo luide en met zooveel overtuiging en kracht zich heeft doen hooren, eenigen tijd zal naklinken ter waarschuwing, doch eindelijk zal de trilling verstommen; op een enkele plaats hier of daar moge het uitgestrooide zaad zijn ontkiemt en voor goed wortels hebben geschoten; de groote massa van het komende, nieuwe geslacht, zal slechts bij uitzondering en bij overlevering zich herinneren de waarschuwingen tot haar gericht, de onthullingen van bedrog en oplichterij, gepleegd door kwakzalvers en hunne aanhangers, met allerlei soort van zoogenaamde geneesmiddelen.

Wanneer dan dit volk als vroeger desgelijks weer voor oogen zal hebben de advertenties en reclames onder allerlei vorm en gedaante; wat wonder, indien het ook weder zal koopen en zich laten bedriegen als vroeger!

Jammer, dat deze zaak bijna noodwendig zulk een loop zal nemen; dubbel jammer, omdat, terwijl bij den strijd tegen andere maatschappelijke kwalen, de macht der omstandigheden of de tegenwoordige verhoudingen eene definitieve beslissing veelal in den weg staan, juist hier het radicale geneesmiddel, om zoo te zeggen, voor 't grijpen ligt en niet moeielijk in toepassing te brengen is.

Het is eenvoudig: *de advertenties moeten geweerd worden!*

Ik ben tamelijk wel bekend met hetgeen daartegen in 't midden is gebracht. Ik heb gehoord of gelezen al de argumenten, die gemakzucht, onkunde, vooringenomenheid, eigenbelang en tegenwerking hebben uitgevonden om dezen maatregel af te keuren en als nagenoeg onmogelijk voor te stellen.

Al die gronden en redeneeringen zijn voldoende weerlegd; alleen kan het, volgens mij, nog de vraag zijn op welke wijze deze wering van advertenties het best tot stand zou kunnen komen.

Ontegensprekelijk verdient de vrije afstand door de pers de voorkeur; er valt echter slechts bij uitzondering op te rekenen. Kort geleden is door u eene oproeping gedaan om bekend te worden met de namen van alle bladen, die zulke advertenties nu reeds weigeren, ik ben nieuwsgierig het aantal te leeren kennen; de grootste en meest gelezen bladen behooren er niet onder, dit leert de dagelijksche ondervinding, en ook gij zult de illusie reeds hebben vaarwel gezegd om dezen over te halen.

Er blijft dus niets over dan verbod tot plaatsing van zulke advertenties, vanwege den Staat. Ook gij tracht dit te bereiken en meent daartoe, blijkens het adres der Vereeniging aan de Regeering, de geneeskundige wetten te baat te nemen. Indien dit zou kunnen leiden tot het beoogde doel, is het mij wel; aan direct verbod uit het *oogpunt van Algemeen Belang* zou ik echter de voorkeur geven.

De „Vrijheid van drukpers" waarmee bij 't aangeven van zulk een voorschrift doorgaans geschermd wordt, komt hier niet te pas. Deze Vrijheid eischt gebiedend een verantwoordelijk persoon; als zoodanig treedt in de dagbladpers de redactie op en juist zij is de eerste die alle verantwoordelijkheid voor de advertenties verre van zich werpt, zoo dikwijls zij haar door u en anderen wordt voorgehouden.

Ook houdt het geen steek te beweren, dat het plaatsen van zulke advertenties toch moeielijk door de wet kan worden verboden, daar het toch op zichzelf niet als een strafwaardige daad kan worden beschouwd! De overeenkomstige voorbeelden zijn waarlijk talrijk genoeg in onze wetgeving.

Het is verboden zonder vergunning sterken drank in 't klein te verkoopen; in de handeling van zulk een verkoop ligt op zichzelf toch zeker niets strafwaardigs!

Het is verboden zich in geestelijk gewaad in 't publiek te begeven en voor den man om rond te wandelen in vrouwenkleeren of voor de vrouw in heerencostuum zich op straat te vertoonen.

Op zichzelf alweer zijn dit onschuldige handelingen; zij worden echter met straf bedreigd, omdat zij, even als de onbeperkte verkoop van drank, gevaar opleveren met het oog op publieke zedelijkheid, veiligheid en goede orde, in één woord uit het *oogpunt van Algemeen Belang*.

Welnu, ik zie niet in, dat dezelfde overwegingen, het Algemeen Belang, er niet toe zouden mogen leiden om de kwakzalversadvertenties te verbieden.

Ik erken het, niet door enkele feiten, waarvan sommigen ook vroeger reeds bekend waren, maar door de herhaalde betoogingen, zooals zij op de meest overtuigende wijze in uw Maandblad zijn geleverd, door de reeksen van mededeelingen en onthullingen door u en door uwe medestanders in 't buitenland met de meeste nauwkeurigheid bekend gemaakt, blijkt het thans eerst hoe langer hoe meer dat dit Algemeen Belang schade lijdt door de handelingen van tal van personen en hunne helpers, die de exploitatie van geneesmiddelen kiezen als middel tot oplichterij en het plaatsen van advertenties daarbij gebruiken als eerste hulpmiddel; hun optreden is wat de Duitschers eigenaardig „ein gemeingefährliches" noemen.

Staat daarom bij mij de uitvoerbaarheid en de rechtmatigheid van zulk een verbod vast, ik zie daarin, zooals ik in den aanhef zeide, ook voor de toekomst de eenige duurzame vrucht uwer volhardende pogingen.

Terwijl ik u en elk lid der Vereeniging in 't bijzonder, zoowel als ieder belangstellende in het volksbelang dit in overweging geef, zij 't mij vergund ten slotte u een voorslag te doen.

De geschiedenis van den Romeinschen senator, de oude Cato, is bekend; na elk advies door hem uitgebracht in den Raad, herhaalde hij te pas en te onpas de eentoonige verzuchting: „en bovendien, Carthago moet verwoest worden!"

Eerst werd er om gelachen, toen luisterde men er naar en eindelijk werd Carthago verwoest. Zoo wil ik, overtuigd dat alle andere pogingen vruchteloos zullen blijven, om het volk tegen 't nadeel der kwakzalvers te beschermen, ook u voorstellen met groote letters steeds aan 't slot van ieder Maandblad te drukken:

De advertenties moeten geweerd worden!

X. X.

De handel van Roman Weissman.

Een mijner vrienden, die aan zenuwachtigheid leed, kreeg bij een Duitsch tijdschrift, waarop hij geabonneerd was, een prospectus van Roman Weissmann, Wundarzt te Vilshoven (Beieren). Hij besloot zich een paar fleschjes van dit vocht, hetwelk hem van zijn kwaal zeker zou genezen, (zooals in den prospectus stond) aan te schaffen. Hij schreef naar dien heer, en ontving *tegen rembours* 2 fleschjes, 12 centimeter hoog, waarvoor hij pl. m. 13 Mark en eenige pfenningen moest betalen. (Dit is in Ned. guld. f 7.80.) Volgens de gebruiksaanwijzing moest hij zich elken dag, na het opstaan, het hoofd er mede inwrijven; mijn vriend begon met den besten moed de kuur, hij wreef zich 8 dagen, 14 dagen, vier weken, doch wat uitbleef, dat was de beterschap. Eindelijk kreeg ik het Maandblad van Juli j.l., (*) met een artikel tegen dezen handel; ik stelde hem dat ter hand en onze fleschjes met prospectus werden spoedig het venster uitgeworpen.

Ik meende U dit als eenig goed resultaat van Uw werken te moeten melden. *Uw dw. dn.*,

H.

(*) Zooals daarin is medegedeeld is het vocht niets anders dan Arnica-tinctuur.

Correspondentie.

Sedert onze laatste opgave zijn de volgende 16 nieuwe leden tot de Vereeniging toegetreden:

Amsterdam. J. van Nunen, O. l. Ambt. met verlof.
„ Dr. C. A. J. Hesterman.
Doornenburg. Van Haaren, hoofd der school.
Gieten. J. C. Noot, Burgemeester.
's Gravenhage. G. W. M. van Vianen.
„ J. J. Schoevers, Apotheker.
's Hertogenbosch. Officieren Leesgezelschap.
Ixelles. Louis Moreau, Pharmacien.
Schoonewoerd, Dr. C. H. Moll.
Serang. W. F. Sterk, Officier van Gezondheid.
Stiens. Dr. J. Rinsma.
Utrecht. C. P. J. Verhoesen, Ing. Centr. Spoorw.
Vlissingen. P. Roldanus, Boekhandelaar.
Wieringerwaard Dr. J. C. Overduin.
Zaandam. C. v. d. Zeyde, leeraar h. b. s.
Zwolle. J. A. Jacobs.

Daar enkele leden op het einde van het vorige jaar bedankt hebben en anderen zijn overleden, is thans het geheele getal leden 1012.

Wij verzoeken allen die nu bij den aanvang van het nieuwe vereenigingsjaar het goede doel van onze vereeniging willen steunen en daarvoor een contributie van f 3 over hebben, zich spoedig als lid aan te melden bij den Secretaris-penningmeester te Leeuwarden.

— W. te W. Denkelijk in het volgend nommer.

— d. H. te W. In dank ontvangen.

— S. te D. Enkele bladen doen reeds zooals gij zoudt wenschen. Het *Sociaal Weekblad* heeft reeds een paar malen een krachtig woordje tot ondersteuning van onzen strijd gezegd. Het Nut heeft vroeger blijk gegeven te willen helpen door boekjes tegen de kwakzalverij voor de bibliotheken der departementen aan te koopen. — Het beste middel voor allen, die willen helpen, is lid van onze Vereeniging te worden.

— J. S. te U. Dat is nu immers geen bericht voor ons Maandblad.

— Dr. H. te 's Gr. Meld ons s.v.p. den naam van den Apotheker die reeds aan het onderzoeken daarvan is, dan kunnen beide onderzoekers in overleg met elkander werken.

— v. L. te L. Het middel is reeds aangekocht en wordt onderzocht, waarschijnlijk dus in het volgend nommer.

— Java. *Sedlitz Chanteaud* is volgens den „uitvinder" een purgatief, bestaande uit magnesium-sulfaat (Engelsch zout), met een weinig natrium-bicarbonaat en wijsteenzuur (de bestanddeelen van bruispoeder) en wat rietsuiker tot korreltjes gemaakt. Ze behooren tot de bekende dosimetrische geneesmiddelen van Prof. BURGGRAEF.

— P. te A. Het in Engelsche bladen zoo veelvuldig geadverteerde *Eno's fruitsalt* verschilt niet veel van het zooeven genoemde. Volgens een mededeeling in buitenlandsche bladen (reeds vermeld in ons no. 3, jaargang IV,) bestaat het uit *Magnesium sulfaat* (Engelsch zout), *Kalium bitartataat* (Cremor tartari,) *Magnesium Citraat, Natriumbicarbonaat* (Dubbel koolzure soda) en *Wijnsteenzuur* elk 2 deelen met 4 deelen *suiker*.

— Een der leden deelde ons onlangs mede dat hij bedankte voor het verdere lidmaatschap en voegde ter verklaring daarvan niets anders dan het volgende er aan toe: „Aanvankelijk met het pogen der Vereeniging hoog ingenomen en zooveel in mijn vermogen was ijverig medewerkend, zie ik niet dat zij het succes heeft dat zij verdient." — Het is duidelijk dat dit eerder een reden had behooren te zijn om lid te blijven en anderen aan te sporen tot het lidmaatschap toe te treden. Want hoe grooter het getal leden, hoe meer exemplaren van het Maandblad gratis zullen verspreid worden en hoe beter het publiek wordt gewaarschuwd. Of de Vereeniging het succes heeft dat zij verdient, mogen wij niet beslissen, maar dat de Vereeniging niet vruchteloos arbeidt, dit is voor ieder die rondziet in onze maatschappij spoedig duidelijk.

— J. D. te G. In een buitenlandsch blad *(Industrie-Blätter, 24 Sept. 1887)* vinden wij als de samenstelling van het middel tegen kiespijn, genaamd: *Eau de Suez*, opgegeven: *eine mit Cochenille gefärbte ätherische-alcoholische Ammoniaklösung.* Is dit juist, dan kan men het ook ongeveer kunnen aanwijzen als *Hoffmansdruppen* (alcohol en aether) met wat *vliegende geest* (Ammoniak). door *cochenille* gekleurd. Dat in de advertenties, die ook in ons land wel verschijnen, gezegd wordt dat het werkt als *inenting van den mond* is weer een voorbeeld van de bespottelijke dwaasheid, die een kwakzalver denkt het publiek te kunnen doen gelooven.

— Zoodra er weer minder overvloed van andere stof is geven wij opnieuw een *Schertsblad.*

— Dit nommer is enkele dagen later dan gewoonlijk verzonden.

Herhaalde Waarschuwingen.

De fistelpot van Klaas Ursem. Het volk noemt alle chronische etterende gezwellen *fistels* en daaronder zoowel die gemakkelijk als die zeer moeielijk genezen.

Klaas Ursem, een Noord-Hollandsche boer die voor enkele jaren is overleden, speculeerde daarop en verkocht voor veel geld een zoogenaamden fistelpot. De erfgenamen zetten nu de winstgevende zaak voort. Volgens mededeeling van den heer P. KRUYSSE (zie no. 1, jaarg. II) bestaat het middel uit 2 dooiers van eieren met boter en eenige plantenpoeders, voornamelijk van karweizaad, laurierbessen en sevenboom. Eén zulk een pot, (die misschien geen 25 cent waarde heeft) kost ruim f 4.—, doch men moet volgens Ursem minstens 6 stuks gebruiken voor men over de uitwerking een oordeel kan vellen, zoodat ruim f 24 het minste is wat men op 't altaar der lichtgeloovigheid offert. Maar al te dikwijls doet bovendien het misplaatste vertrouwen op den fistelpot, die niets kon baten, den lijder het inroepen van noodzakelijke geneeskundige hulp uitstellen, of de door den geneesheer aanbevolene behandeling veronachtzamen. Dr. J. ENSING deelde vroeger (no. 3, jaarg. II) een geval mede waarin Klaas Ursum's kwakzalverij op die wijze den dood van een jongmensch had veroorzaakt.

Pain Expeller van F. Ad. Richter & Co. kan men als volgt bereiden: Uit 200 deelen vruchten van *spaansche peper* wordt met sterken spiritus 600 d. tinctuur gemaakt; verder 22,5 d. *zeep* in 100 d. water opgelost en daar bij gevoegd *vliegende geest* 300 d. Kamfer 30 d. Rosmarijnolie, Lavendelolie, Thijmolie en Kruidnagelolie elk 10 d., Kaneelolie 1,5 d., aftreksel van gebrande Suiker 5 d. Het middel wordt zoowel voor uit- als inwendig gebruik aanbevolen, en het kan in sommige gevallen uitwendig gebezigd eenige verlichting van pijn geven, maar men zij met het gebruik voorzichtig en raadplege liever een geneesheer; vooral inwendig is het lang niet een onschadelijk middeltje en zal menigeen er zich nadeel door berokkenen.

Leeuwarden, — Coöperatieve Handelsdrukkerij.

No. 2. Achtste Jaargang. Februari 1888.

MAANDBLAD
VAN DE VEREENIGING
TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te *Steenbergen* en Dr. VITUS BRUINSMA te *Leeuwarden*. — Uitgever H. van BELKUM Kz. te *Leeuwarden*.

Lid der Vereeniging tegen de Kwakzalverij is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenbergen, Voorzitter.
J. A. QUANJER, Arts „ Amsterdam.
P. KRUYSSE, Apotheker „ „
Mr. J. C. MEIJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.
Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1012.

De Statuten van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder *a* en *b* genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Berichten: De maatregel te Berlijn. — Electrische kwakzalverij.

Grootere artikelen: De geneeskundigen te Amsterdam en de advertentiën. — Sarsepereille-Cambresy, — 't Geneeskundig staatstoezicht en de geheimmiddelhandel in Saksen. — Hippacea en Thilum. — Reclame van 't Dagblad van Z. Holland ten behoeve van het gesticht Windelincx. — Pillules Antinévraligiques. — Een „Slaapster" aan 't woord. — Uit Limburg.

Boekbeoordeeling. Correspondentie. Herhaalde waarschuwingen: Hartzema's rhumatiekmiddel Haematon. — Teercapsules van Guyot. — Miraculo-praeparaten. — Zwitsersche pillen. — Pain Expeller van Richter & Co.

Berichten.

Het Koninklijke Pruissische hoofdbureau der politie te Berlijn heeft thans een lijst openbaar gemaakt van zoogenaamde geheime geneesmiddelen, waarvan de openbare aankondiging verboden is door eene politieverordening van 30 Juni 1887. Verschillende ook in Nederland geadverteerde middelen worden op deze lijst aangetroffen, zooals *Barella's maagpoeder, Zwitsersche pillen van Brandt, Homeriana-thee, Pain Expeller, beroertewater van Roman Weissmann, enz.*

Terecht vraagt de *Deutsche Mediz. Zeit.*, waaraan wij dit bericht ontleenen, waarom op die wijze alleen voor Berlijn wordt gezorgd en of de bewoners van het land niet nog veel erger door allerlei plaatselijke bladjes tot koopen dezer nietswaardige producten worden uitgelokt en daartegen waarschuwing en bescherming behoeven?

Slechts op afdoende wijze, zoo gaat hetzelfde blad verder, kunnen de kwakzalversbend en hare medehelpers bestreden worden door het artikel van het strafwetboek, handelende over *bedrog*, op hen toe te passen, en het openlijk aankondigen hunner middelen te verbieden. Daartoe is echter een afzonderlijke wet noodig, waarnaar alle autoriteiten zich te gedragen hebben; eene politieverordening voor enkele deelen van 't land zal altijd slechts gebrekkig werken. 't Best ware een rijkswet voor geheel Duitschland, onder inachtneming van de noodige speelruimte voor de afzonderlijke onderdeelen van het Rijk, naarmate plaatselijke omstandigheden.

Hetzelfde voorstel is juist kort geleden in Saksen gedaan, zooals blijkt uit een afzonderlijk artikel in dit nummer.

Er is in den laatsten tijd geen Maandblad verschenen, of wij konden het een of ander in den geest van het bovenstaande mededeelen uit een naburig land; hoe lang zal het nog duren, dat in Nederland van overheidswege, door politie of regeering, althans iets wordt gedaan?

De te Londen verschijnende *Electrical Review* is te velde getrokken tegen de kwakzalvers, die de electrische wetenschap exploiteeren, of liever die zich van haar naam bedienen, om daaraan genezing toe te schrijven van alle kwalen waaraan de mensch is blootgesteld. Nu de veldtocht begonnen is, hoopt men dat hij met kracht zal worden voortgezet en ten einde gebracht, daar de lijst der misleidingen, welke voor het oog van de geheele wereld door de Chevalliers van de electrische geneesmiddelen worden gepleegd, even groot is als die van de ongelukkigen die de dupe waren van de markt-orakels of kwakzalverijen in allerlei vorm.

De geneeskundige electriciteit, om ze maar zoo eens te noemen, heeft zonder twijfel hare groote verdiensten; maar waartegen men niet genoeg kan waarschuwen, zijn de middeltjes die men verkoopt, zooals magnetische haarborstels om het haar te doen groeien, galvanische ringen tegen pijn, magnetische corsetten of borstbedekkingen tegen rheumatisme, electro-statische kousenbanden tegen likdoorns, enz. enz.

(*De Amsterdammer.*)

De geneeskundigen te Amsterdam en de advertentiën.

Door den Geneeskundigen Kring te Amsterdam, was aan eene commissie uit zijn midden opgedragen de vraag te beantwoorden:

„In hoeverre het adverteeren van medici in de dagbladen moet „geacht worden in strijd te zijn met de waardigheid van den Geneeskundigen stand?"

In een rapport door haar dezer dagen uitgebracht, zegt zij het in hoofdzaak eens te zijn met het standpunt, ingenomen door den schrijver van het Engelsche werkje: *A code of medical ethics*, Jukes Styrap, wiens werk in Engeland algemeen als het wetboek geldt, waarnaar zich de geneeskundige stand te gedragen heeft. De commissie haalt daarbij aan paragraaf 3 luidende als volgt:

„Het is verlagend voor de ware geneeskundige „wetenschap om homoeapathie uit te oefenen of „hydrotherapie of mesmerisme als uitsluitende geneeswijze uit te oefenen en aan te kondigen; het is „evenzeer den geneeskundigen stand onwaardig, te „zoeken zich practijk te verschaffen door adverteeren, kaarten of circulaires rond te zenden, of daar„door kennis te geven van verandering van woon„plaats of adres; evenzoo het aanbieden van kosteloze hulp aan armen door publieke aankondiging, „of het beloven van radicale genezing; het mede„deelen van ziektegevallen en operaties in de dag„bladen, of het toelaten, dat dergelijke mededee„lingen gedaan worden; het aankondigen van ge„neeskundige werken in niet-geneeskundige bladen; „het uitnoodigen van leeken tot het bijwonen van „operatiën; het zich beroemen op genezingen en „geneesmiddelen; het bijbrengen van getuigschriften „van bedrevenheid of succes, of het plegen van „dergelijke handelwijzen. Deze zijn de gewone han„delingen van kwakzalvers en zijn niet vereenigbaar „met de waardigheid en de eer van den geneeskun„digen stand."

De commissie bespreekt hierna in bijzonderheden de meer of minder onschuldige advertentiën van geneeskundigen, zooals zij in Nederland somwijlen voorkomen en meent dat ook zelfs die advertentiën, die door ware of zoogenaamde dankbare patienten althans voor een deel buiten voorkennis der geneeskundigen geplaatst worden, geweerd dienen te worden.

Daartoe haalt zij het voorbeeld aan van New-York, waar de geneesheeren zich eenparig tegen het plaatsen dezer advertentiën verklaard hebben. Door hun krachtig optreden, dus verhaalt de commissie, hebben zij tot stand weten te brengen, dat door de directiën der dagbladen het plaatsen dezer advertentiën, buiten weten der daarin genoemde geneeskundigen, geweigerd wordt.

De commissie vertrouwt, dat datzelfde resultaat ook hier wel te verkrijgen zal zijn.

Het doet ons genoegen, de Amsterdamsche geneesheeren zulk een krasse afkeuring te hooren uitspreken over alles wat ook maar zijdelings raakt alle reclame van geneeskundigen door advertenties, circulaires en kennisgevingen en wij hopen van harte, dat zij mogen slagen in hun voornemen om al hun collega's of althans de leden der Nederl. Maatschappij ter bevordering der geneeskunst tot hetzelfde lofwaardige besluit over te halen.

Een ding echter hebben wij reden te betwijfelen, namelijk waar de commissie vertrouwt op ook maar eenigszins algemeene medewerking der Nederlandsche dagbladpers, om van deze te verkrijgen die advertenties te weigeren, waarin zoogenaamde dankbetuigingen aan geneeskundigen, ook zonder voorkennis van deze, voorkomen.

Wij hebben vroeger er reeds op gewezen, dat de Engelsche *Times* met zijne honderd duizende exemplaren per dag en zijn kolossalen omvang toch nauwkeurig controle houdt op het vermijden van kwakzalvers-advertentiën. De commissie voegt hier thans aan toe, dat de niet minder omvangrijke dagbladen van New-York insgelijks in een bepaalde richting toezicht houden; welnu, zoo dikwijls als het gevraagd wordt, antwoorden de meeste groote en kleine bladen in Nederland, met den Journalistenkring aan 't hoofd, dat zulk een toezicht niet op hun weg ligt, onredelijk en onmogelijk is.

Salsepareille-Cambresy.

De apothekers te Luik schijnen elkaar den loef te willen afsteken in het exploiteeren van allerhande middeltjes. Wij vermeldden reeds *Fievez* aldaar, in het vorige nummer *Uten* en thans moeten wij den naam noemen van een derde, zekeren *Cambresy*. Wij hebben voor ons liggen een pros-

pectus, waarbij hij ruim een dozijn præparaten aanbiedt, het eene al even onfeilbaar als het andere, tegen tandpijn, rheumatiek, zenuwen, syphilis, borstaandoeningen, verstoppingen enz. — Een dezer, de toenmaals veel geadverteerde *Injection Holtar* werd vroeger (Maandblad van Mei 1882) besproken, thans wordt ons gevraagd naar een ander, waarvan de advertenties nog somwijlen verschijnen, namelijk de *Salsepareille-Cambresy*.

Ons medelid, de heer GULDENSTEEDEN EGELING, apotheker te Zeist, onderzocht het, en het bleek te zijn een afkooksel van *salseparille en sassafras* met een toevoegsel van *alcohol*, waarin *joodkalium* is opgelost.

Het middel wordt in de gebruiksaanwijzing aanbevolen bij syphilis en andere aandoeningen der geslachtswerktuigen. Wij hebben reeds zoo dikwijls gewezen op het onherstelbaar nadeel en de gevaren, die ontstaan kunnen door deze zeer ernstige ongesteldheden uit valsche schaamte of om andere redenen op eigen gezag te behandelen met zoogenaamde onfeilbare middelen, dat wij er thans niet over zullen uitwijden.

Alleen wijzen wij er op, dat de hier genoemde geneeskrachtige stoffen in hoofdzaak niet anders vormen dan een zweetmiddel, dat de eenige zelfstandigheid, waarvan als eigenaardig middel bij sommige vormen van syphilis meermalen gebruik kan worden gemaakt, namelijk het *joodkalium*, bij sommige toestanden van de maag en de ingewanden niet zonder schade kan worden gebruikt en dat het niet zal nalaten bij eenigszins voortgezet gebruik de spijsverteering aanmerkelijk te bezwaren.

Elk wachte zich dus het dure middel te koopen, waarvoor men per fleschje, inhoudende ongeveer 160 gram vloeistof, een rijksdaalder moet betalen.

Dengenen, die ons het middel toezond, was het aanbevolen ter versterking eener kwakkelende gezondheid; het behoeft niet gezegd dat het in geen geval ooit daarbij eenige hulp kan bieden; eerder het tegendeel.

De algemeene circulaire van dezen Luikschen apotheker geeft weer een merkwaardig bewijs van de vaste overtuiging der geheimmiddelfabrikanten, dat de klanten die zij met hun middeltjes in de luren hopen te leggen, toch nooit verder lezen dan hun neus lang is.

Bij de aanprijzing van de *Salsepareille* wordt gezegd, dat inspuitingen gevaarlijk zijn en daarom dit inwendig geneesmiddel moet worden gebruikt; en onmiddellijk daarop volgende wordt de bovengenoemde *Injection Holtar* aanbevolen tegen de zelfde ongesteldheden en de inspuiting genoemd volkomen zonder eenig gevaar!

't Geneeskundig Staatstoezicht en de geheimmiddelhandel in Saksen.

Volgens het officieel verslag der Algemeene Vergadering, op 29 Nov. j.l. door de geneeskundige ambtenaren (Plenarversammlung des Landesmedizinalkollegiums) in het Koninkrijk Saksen gehouden, heeft de handel in geheimmiddelen en hetgeen daarmee in verband staat een punt van opzettelijke bespreking aldaar uitgemaakt.

Door het district Leipzig werd voorgesteld:

1o. Verbod van alle zoogenaamde geheimmiddelen, waarvan de samenstelling niet bekend is en als onschadelijk aangemerkt kan worden.

2o. Beperking tot de apotheken van den verkoop van geheimmiddelen, die kunnen worden toegelaten.

3o. Verbod van iedere reclame ten behoeve van geheimmiddelen of van geneesmiddelen, door middel van bekendmakingen in de nieuwsbladen, vlugschriften, aanplakbiljetten en enveloppes, in zoover zij de namen opgeven der ziekten, waartegen zij heeten te helpen, of zoogenaamde getuigschriften bevatten van beweerde genezingen.

Sommige punten van dit voorstel vonden ernstige bestrijding; vooral waren velen er tegen aan de apothekers den vrijen verkoop toe te staan. Deze gaven hunnerzijds te kennen, dat velen hunner afkeerig waren van den verkoop van geheimmiddelen in 't algemeen en zich, zooals in de districten Leipzig en te Lausitz voor een groot deel vereenigd hadden om daarvan afstand te doen, doch dat het gevolg was, dat hunne cliëntèle zich tot minder nauwgezette collega's ging wenden; en bovendien vele geneesheeren hadden zelf schuld, daar zij in plaats van een gedetailleerd recept vaak slechts den naam opschreven van de eene of andere specialiteit of een geheimmiddel.

Allen waren het eens, dat een van de beste maatregelen tegen de geheimmiddelen bestond in de handelwijze door de politie te Berlijn op last van hoogerhand verricht, om namelijk alle geadverteerde middelen te laten onderzoeken en dienaangaande in officieele publicaties waarschuwingen en raadgevingen tot het publiek te richten.

Er werd nog medegedeeld, dat de Regeering ook in Saksen er toe was overgegaan, de meest gebruikte geheimmiddelen te laten onderzoeken; binnen enkele weken zou het resultaat daarvan ambtshalve worden bekend gemaakt.

Eindelijk werden de voorstellen van het district Leipzig ingetrokken en met algemeene stemmen het volgende besluit genomen:

> Het „Landesmedizinalkollegium" richte tot de Koninklijke Regeering het verzoek het daarheen te willen leiden, dat bij Rijkswet verboden worde: het aankondigen en aanprijzen van geheimmiddelen met geneeskundig doel, d. i. van alle middelen aangeboden ter voorkoming of genezing van ziekelijke toestanden bij mensch of dier en van welke middelen de bestanddeelen, gewichtshoeveelheden en bereidingswijze niet algemeen zijn bekend gemaakt; — tot tijd en wijle zulk eene Rijkswet tot stand kome, verbiede de Saksische Regeering de opname van zoodanige aankondigingen en aanprijzingen in de publieke bladen van het land.

HIPPACEA EN THILUM.

In de sportbladen, inzonderheid in *De Kampioen*, worden deze beide namen gedurig aangetroffen en in advertenties aanbevolen tegen allerlei ongelukken en ongemakken, die vooral wielrijders overkomen. 't Eerste heet in samenstelling hetzelfde doch een sterker geneesmiddel te zijn dan het tweede; oorspronkelijk schijnt het dan ook alleen bestemd geweest te zijn voor paarden.

In den laatsten tijd is ons herhaaldelijk gevraagd naar de samenstelling; de ijverige onderzoeker onzer Vereeniging, de heer D. VAN DER WEERD, apotheker te Kampen, wien wij een doosje ter hand stelden, bericht, dat het veel geprezen middel niets anders is als een soort van Kamferzalf, bestaande uit *vet, was*, *terpentijn* en *kamfer*, door een organische kleurstof licht bruin gekleurd; van een andere zijde vernemen wij, dat die kleurstof waarschijnlijk *arnicatinctuur* is. Voor een klein blikken doosje met ongeveer 60 gram dezer zalf moesten wij betalen *f* 1, behalve 15 cts. vracht. Goedkoop is deze zalf dus zeker niet en bijzondere geneeskrachtige werking zal wel niemand er aan durven toeschrijven, nu de samenstelling hem bekend is, terwijl het evenmin een „Indisch geneesmiddel" is, welken naam de verkooper er aan geeft, als dat het volgens de gebruiksaanwijzing, „in eene lang gevoelde behoefte zou voorzien!"

Zooals bijna van zelf spreekt, wordt het middel nogtans door verschillende personen aanbevolen; in de programma's en advertenties worden ook namen genoemd en waardeerende woorden afgedrukt van bekende wielrijders in Nederland. Wij hebben aan verschillenden hunner geschreven, met insluiting van een briefkaart voor antwoord, en gevraagd of het op hun naam geschreven getuigschrift werkelijk door hen was afgegeven en of zij ook thans nog de heilzame werking van Hippacea konden staven.

Slechts van één hunner, den bekenden heer KIDERLEN, ontvingen wij een antwoord, het luidde, dat weliswaar het bewuste gunstige getuigenis door hem „op verzoek" aan den hoofddepothouder te Amsterdam was gegeven, doch dat hij zelf sedert langen tijd het middeltje niet meer aanwendde. *Sapienti sat, (een goed verstaander heeft maar een half woord noodig!)*

Reclame van 't Dagblad van Z.-Holland ten behoeve van 't gesticht Windelincx.

De hoofddepôthouder van de veel geadverteerde *Sodener-pastilles* beproefde te vergeefs in ons land het ongelukkig lijden van den Duitschen Kroonprins dienstbaar te maken voor zijn kwakzalversproduct, door er een reclame-bericht aan vast te hechten ten bate zijner pastilles. — Beter slaagde een ander, namelijk de bekende Windelincx.

In het *Dagblad van Zuid-Holland en 's Gravenhage* van 29 Dec. j.l. komt onder 't Buitenland een bericht voor, een geheele kolom lang, beginnende met „de ziekte van den Duitschen Kroonprins" en eenige onzinnige cijfers over kanker en kankergenezing en eindigende met de vermelding van de uitmuntende inrichting ter verpleging van lijders aan kanker en vele andere kwalen, in het gesticht van *Windelincx*, te Brussel.

Wat er waar is van dat fameuse gesticht en de verpleging aldaar, zullen wij thans niet weer herhalen; elk die er nieuwsgierig naar is kan op aanvraag bij den uitgever dezes te Leeuwarden een exemplaar ontvangen van het nummer van Nov. 1887; hier wijzen wij alleen op de zonderlingheid om niet erger te zeggen van een ernstig blad om zonder eenig voorbehoud zulk een schrijven op te nemen, na alles wat door het geneeskundig staatstoezicht en door ons onder mededeeling van feiten daarover kort geleden is vermeld.

In 't buitenland is zoo iets niet ongewoon; — er bestaat daarvoor een vast tarief.

Voor de kolommen der advertenties moet men voor elken regel zekeren prijs betalen, reclames die onmiddellijk na het z. g. redactie-gedeelte geplaatst worden, kosten iets meer.

Een bericht onder nieuwstijdingen of „faits divers" is al weer duurder en 't meest van al moet men betalen, wanneer men het een of ander wenscht te zien opgenomen als afzonderlijk artikel, brief of correspondentie. Het wordt dan geplaatst, juist alsof het van de redactie afkomstig is, zoodat niemand kan bemerken, dat er voor betaald wordt.

Slechts bij hooge uitzondering en bij blaadjes van weinig belang hebben wij in ons land iets dergelijks als het laatste aangetroffen, en ter eere van de Nederlandsche pers, willen wij het ook niet veronderstellen in het geval, dat ons thans bezig houdt, hoewel het niet te ontkennen valt, dat Windelincx, die gewoon is de ongelukkigen, die hij in zijn zoogenaamd gesticht weet te lokken, duizenden te doen betalen, er veel voor zou over hebben om de patienten, die hem na onze onthullingen dreigen te ontsnappen, opnieuw tot zich te trekken.

Een beetje meer voorzichtigheid had het *Dagblad* echter wel om der wille zijner lezers mogen in acht nemen, te meer nu het zelf zegt, dat het bericht afkomstig is van een *buitengewonen* correspondent. Wat moeten die lezers gaan denken van de betrouwbaarheid van andere mededeelingen en brieven, wanneer het hun blijkt hoe gemakkelijk het is voor zoo iets een plaats te vinden in hun blad!

Wat de inhoud van 't bericht zelf aangaat, herinneren wij, dat Windelincx weliswaar nu met dezen dan met genen geneeskundige een associatie heeft aangegaan, die dan zoogenaamd verbonden heet te zijn aan zijn hotel, dit geschiedt echter wel het meest om aan de Belgische wet te ontkomen, die evenmin als die van ons land, toestaat geneeskundige practijk uit te oefenen zonder bevoegdheid. Windelincx zelf, en Windelincx alleen, dus een niet-geneeskundige en een geheel onbevoegde, is het, die met ruwe hand de bekende bijtende en brandende pleisters op de wonden der arme kankerlijders aanwendt.

Pillules Antinévralgiques.

Zeer vele apotheken in het buitenland, vooral in België en Frankrijk, gelijken van buiten gezien op winkels van galanteriën of banketbakkers-affaires. Allerlei zaken, die er uitzien als speelgoed, liggen uitgestald; mooi geslepen flesschen met gekleurd vocht of gevuld met pastilles en tabletten, die geheel het uiterlijk hebben van pepermuntjes en suikerboonen, staan voor de glazen. Het gereedmaken van recepten schijnt bij de meesten en is ook werkelijk bij sommigen bijzaak; de hoofdnering bestaat in het afleveren van zoogenaamde spécialités, al of niet op mondeling of schriftelijk advies van een geneeskundige.

Elk apotheker van deze soort, er zijn gelukkig uitzonderingen, houdt er dan ook eene uitgebreide collectie op na, goed, uitmuntend of onfeilbaar, al

naar verlangd wordt, tegen deze of gene ongesteldheid; wij hebben vroeger melding gemaakt van prijslijsten, waarop meer dan vierhonderd vermeld stonden.

Gewoonlijk heeft elk dezer winkel-pharmaceuten ook enkele zeer speciale specialiteiten van eigen fabricatie en die hij met zijn eigen naam in den handel brengt, somwijlen in de lokale bladen adverteert of zelfs buiten de grenzen van zijn land tracht aan den man te brengen, door meer uitvoerige reclames, circulaires of brochures. Reeds meermalen maakten wij van dezulken melding en konden dikwijls aantoonen, dat er bij de samenstelling van het voorschrift, waarnaar zij bereid waren, niet eens een geneeskundige had meegewerkt, zoodat het geheel en alleen een apothekers speculatie was.

Honderden zulke middeltjes worden door onze landgenooten van tijd tot tijd, als zij in den vreemde vertoeven, gekocht en dikwijls wordt ons naar de samenstelling en waarde gevraagd. Als regel nemen wij ze echter niet in onderzoek, omdat de moeite daaraan besteed, slechts aan een enkele te goede zou komen.

Dezer dagen werd ons door een onzer lezeressen weder zulk een middel toegezonden en de heer A. J. Wijnne te Assen, apotheker en lid der Vereeniging, had de beleefdheid de samenstelling na te gaan.

Als leerzaam voorbeeld willen wij er hier mededeeling van doen. 't Was een allerliefst vierkant doosje van dun carton, waarin zes verzilverde pillen, waaraan door E. Ramlot, *pharmacien à Bruxelles* etc. den naam was gegeven van *pillules antinévralgiques*, dus zenuwpillen, zooals wij in 't Hollandsch zouden zeggen; er moesten volgens de gebruiksaanwijzing drie pillen per dag worden genomen. En wat bevatten zij? Elk één grein *sulfas chinini* met een weinig *valerian*; dus niet alleen niets bijzonders, maar algemeen gebruikte middelen, die echter in deze geringe hoeveelheid wel geen nadeel doch ook zeker nimmer veel heil zullen aanbrengen. Maar 't ergste hier, en 't is daarop dat we door dit voorbeeld vooral wilden wijzen, is de prijs. Voor deze zes pillen, in 't groot bereid en niet op recept afgeleverd, moest betaald worden, volgens 't opgeplakte etiquette, 1 fr. 50, derhalve 75 cts.; zegge nu nog wie durft, dat het volk soms grijpt naar geheimmiddelen, omdat zij goedkoop zijn!

Een „slaapster" aan 't woord.

Reeds meer dan eens hebben wij vermakelijke staaltjes medegedeeld van den onzin, door zoogenaamde somnambules medegedeeld over patienten en hunne ongesteldheden. Vermakelijk zijn zij eigenlijk alleen met het oog op de erbarmelijke taal en het totaal gebrek aan kennis, die er in doorstralen, maar droevig verdienen zij genoemd te worden, wanneer men nagaat, dat deze geheimzinnige handelingen slechts het middel zijn om eenvoudige en meestal minvermogende lieden hun geld afhandig te maken en beschamend zijn zij bovendien, als men er aan denkt, dat personen uit zoogenaamde beschaafde standen en huisgezinnen, tot de ontwikkelde bevolking behoorende, zich niet ontzien raad en hulp te vragen bij zulke slaapsters en hun helpers.

't Volgende is woordelijk opgeschreven uit den mond van de slaapster van Schröder, te 's Hage, een zoogenaamd magnetiseur, die zich in de hofstad mag verheugen in een grooten toeloop.

Veel scherpachtige stoffen, dat veroorzaakt steken in het hoofd, pijn in het hoofd. Klierachtige stoffen in het hoofd werkt in de keel: de keel ontstoken; brand in den mond; stoffen verspreiden zich op tandvleesch. Scherpte in het bloed, bloed ontstoken dat maakt binnenkoortsen. Gij hebt het wel naar u zin, naar moedeloos, soms krachteloos, U vermagert; het hoofd goed wassen met azijn en water, het voorhoofd, de keel, schouders en borst inwrijven met slaolie, niet knoeien met de wang. Soms voel je een hard knobbeltje in de wang dat naar binnen gaat en dan naar buiten, dit is niets anders als klierstof, moet verwarmd worden 's avonds met slaolie en watten.

Die scherpe stof werkt op alle peezen, doet pijn en prikkelt, het wil aanrijpen maar dat gaat niet. Een lepel bruine honing dat warm en met olie en dan koud doorslikken.

U hebt ook hartkloppingen, zenuw in de ingewanden, ontlasting dun, zenuen en steken in de buik, gedrukt in je lenden, dat drukt op het water. Je zoudt soms wel in een hoek willen zitten: je moet niet huilen, dat maakt je erger.

In de buik ook klierstof. Inwrijven met levertraan, slaolie en olie van Camillen.

Dat plekje wordt grooter, dat laat roodachtig op de huid zien, het is een zieke klierachtige stof, moet los gewreven worden; hoemeer knoeien, hoe gevoeliger dat het wordt, en doordat het grooter wordt, vreet het in en dan zakt het weer in de ingewanden.

Het bloed moet vooral gezuiverd worden, daardoor ben je moei, je moet meer wateren, Uw vuile stoffen moeten weg. Een flanelle lap om de buik doen, alle dagen ververschen, zoodat de dampen uit de buik niet daarin blijven. Je moet goede ontlasting hebben, het is scherpte in het bloed; in de maag komt voor van de scherpe stof die daar zit en met klierdampen bezet is en ook met de vuile damden van je gestel te veel scherpe vuile stoffen van het bloed, die trekken op u zenuen, het verspreidt zich overal, de eene kant de geheele rechterkant van het lichaam is aangedaan van de scherpe dampen die van de leverstreek komen, het trekt op alle peezen zelfs in de bil, het werkt ook op de hiel die is soms aangedaan, 't is net of het in de knie schiet, als het zoo doorgaat dan ga je heelmaal van het loopen af.

Met warme moutwijn de beenen inwrijven, de tanden niet in laten zetten want dan breng je de heele boel in beweging.

's Morgens de mond gorchelen met tinctuur van mirre; al de brand moet er uit; geen tanden inzetten eerst het bloed zuiveren want het is heel nadeelig om roering in het tandvleesch te maken.

Veel bouillon vooral krachtig voedsel.

Wel koffie en thee; het bad helpt niets dat doet de man om je bloed niet aan te zetten, veel groenten alles om het bloed te zuiveren.

Gevoelig aan de lever, 2 ons salseparille, 3 ons suikerijwortel, 2 ons althea wortel, 1½ ons nagelwortel, 1 ons geregelde distel, 1 ons notenbladeren, twee ons graswortel getrokken als thee 4 maal daags twee lepels warm.

Bij geen ruime ontlasting dan 's morgens en 's avonds een lepel van

drie drachme Senuw (Sennae) bladeren
½ „ Rabarber wortel.

Bij kleine gedeeltens aftrekken.

Die scherpe stoffen in het hoofd werken sedert ½ jaar op het gezicht; je kan niet goed zien, je bent triestig dat komt omdat je gemoeds zenuw is aangedaan. Je bent soms geheel lusteloos, je moet veel drinken, goed warm houden het gezicht, in de kamer niet te hooge warmte, dat kan de zenuw niet verdragen, de scherpachtige stof zit heel erg in het bloed, veel afleiding is goed; de scherpachtige stoffen moeten losgemaakt worden.

Electriseeren wordt gedaan om je zenuen in beweging te houden; op een oogenblik helpt het U doch den volgenden dag ben je weer erger.

Overal heb je pijn tot zelfs in je vingers toe; alles komt van je bloed.

Hoog tijd om voor een en ander te zorgen.

Waar in het bovenstaande nog iets doorstraalt van onderkenning der kwaal, waaraan de patiënte lijdende was, houde men in 't oog, dat deze bestond in aangezichtspijn en dat dit hoogst waarschijnlijk reeds van te voren bekend was aan de slapende juffrouw.

Uit Limburg.

't Komt ons niet ongepast voor het onderstaande, in taal en stijl beide eigenaardige, stukje over te nemen uit *Limburg, Nieuws- en Advertentieblad* te Sittard verschijnende.

Tot juist begrip dient er aan herinnerd, dat de provincie Limburg met een zeer lange strook tegen Duitschland ligt en dat de grensbewoners veelal dáár te lande geneeskundige hulp zoeken.

In Duitschland echter is de uitoefening der geneeskunst geheel vrij; elk die een patent neemt kan zich vestigen als geneesheer. Het getal kwakzalvers is ten gevolge daarvan legio, inzonderheid op het platteland. Niet weinigen hunner verheugen zich in eene drukke toeloop uit Limburg en de zoo wel gemeende waarschuwing van het *Nieuwsblad* is dus vooral tot dezen gericht.

Kwakzalverij.

De »Nordd. Allg. Ztng", het orgaan van den kanzelier, is van oordeel, dat men de kwakzalverij strafrechterlijk moet verbieden. De vraag: „zal dit verbod weder ingevoerd worden?" was kortelings ook het onderwerp der verhandelingen van het »geneeskundig verbond" te Berlijn. Men zou wel meenen, dat alle geneesheeren daarin eens waren, dat zij den strijd tegen die menschen, welke hen een spaak in het wiel zoeken te steken, eenparig opnamen. Verre van daar. Het ging er hard toe. Ten slotte werd met schrale meerderheid van 168 tegen 164 stemmen het volgend besluit aangenomen: „De wederinvoering van het verbod der kwakzalverij, om er een handwerk van te maken, in het Duitsche strafwetboek optenemen, als zijnde in 't algemeen belang noodzakelijk."

„In 't algemeen belang", d. w. z. om te verhoeden dat zij, die geneeskundige hulp behoeven, geen nadeel voor het herstel hunner gezondheid lijden, daarom is dit verbod noodzakelijk. Men mag het ambt eens doktors met dat eens werkmans niet op één en dezelfde lijn stellen. De geneeskunde blijve in hoogere sferen. Niet ieder schurk zij het geoorloofd om met de gezondheid zijner medemenschen zoo maar vrij om te springen. De Duitschers bezitten eene wet tegen den woeker, teneinde het vermogen van onkundigen en zwakken te beschermen; zou nu de gezondheid niet veel meer waard zijn?

De meeste »middelen" der kwakzalvers zijn niet schadelijk, zal men ons tegenwerpen. Aangenomen. Maar richten die »middelen" geen schade aan in den zak der patiënten? B. v. iemand wordt door den lintworm geplaagd; hij vervoegt zich tot een „beroemden" lintwormverdrijver en laat zich voor *veel geld* een middeltje in de hand stoppen, dat hij in de naastbijzijnde apotheek, zelf veel oogelijker voor een paar kwartjes, of een gulden verkrijgen kan; bij dit laatste gaat niemand ten gronde, zelf wanneer het apotheek-middel niet helpt. Doch de kwakzalvers brengen in zeer vele gevallen veel *nadeel* bij. Jongstleden had iemand de gelegenheid om met de tandmeesters-cliniek in aanraking te komen. Vele gevallen kwamen voor over het kakebeen-invreten, waardoor ook vele operatiën moesten bewerkstelligd worden, zelfs groote beenderen moesten weggenomen worden, enz. En waarom dat? Omdat velen dezer lieden, om een centje te besparen, zich bij een tandentrekker een tand hebben laten trekken; met eene smerige tang, die nooit ontsmet is geworden, heeft die tandentrekker de gansche kaak vergiftigd! Zulke besmettingen en bloedvergiftingen, die niet zelden dood ten gevolge hebben, komen ook voor bij de behandeling van andere lichaamsdeelen, wanneer men de hulp eens kwakzalvers inroept. Immers men zal zich nog wel herinneren, hoe de danseres Grantzow uit het koninklijke Operahuis door het opensteken van een blaasje door een kwakzalver, in den bloei harer jaren stierf.

Men zegt, de kwakzalver wordt thans ook, volgens de bestaande wet gestraft, als hij oorzaak is van den dood eens menschen. Zeker, nu en dan komt er een kwakzalver voor de rechtbank, zoowel als soms een lichtzinnige, waaghalzige geneesheer. Doch dit zijn uitzonderingen; in den regel is er geen rechter noch aanklager en zou deze laatste werkelijk er zijn, dan is er toch nog gemakkelijk een brugje te slaan, waarover men heenstapt om gerechtelijk de oorzaak van den event. dood des patiënten te bewimpelen.

Eene andere rubriek, en nog wel eene groote, die de kwakzalvers op hun geweten dragen, kan men minder vervolgen. Men zou ze *„verzuimszonden"* kunnen noemen. Bij de »behandeling" des kwakzalvers of wel met het gebruik zijner kwakzalverijen (geheimen ! ! !) verliest de zieke den tijd om nog *bij tijds* de gewone geneeskundige hulp interoepen. Als men inziet, dat alle kwakzalverij niets gebaat heeft en de zieke meer en meer toeneemt, dan ja, dan rijdt men te post en te paard naar den dokter. De geneesheer komt, nu moet hij het lid, dat men maanden lang heeft laten verkreupelen, de wonden en gezwellen, waarin de bacteriën maar steeds vrije woon hadden, de ziekelijke longontstekingen, enz. enz. enz. — al de ingewortelde gebreken eener nalatigheid of verkeerde behandeling trachten weg te nemen en de knoeierijen van een ver.... kwakzalver pogen te herstellen. En zulks bij een lichaam, dat zoo broos is! Zijn dan de middelen der wetenschap niet genoegzaam toereikend of kan de zieke zijne vervallen krachten niet meer opbeuren, dan laadt men de schuld van den dood in den regel op den geneesheer en niet op den — kwakzalver.

Het meest woedt de kwakzalverij bij de zoogenaamde „borstlijders", zooals het volk dikwerf de innerlijke organische ziekten bestempelt. Riep men dadelijk bij het ontstaan dier ziekten geneeskundige hulp in, dan ware men zeer waarschijnlijk spoedig gered. Men moet ook altijk niet denken: »'t is maar eene verkoudheid"; hiermede zijn duizenden ten grave gedaald. Doch bij 't volk, zelfs dán nog als het vrij over dokter en apotheek ten koste der gemeente, kan beschikken, loopt men niet eerder naar den dokter, dan wanneer men den dood voor oogen meent te zien. Intusschen vaart men voort om den lijder allerlei knoeierijen, door 't een of ander klapwijf of kwakzalver aanbevolen, toetedienen en de kostbare tijd snelt voorbij, de kwaal verergert, terwijl de genezing onmogelijk gemaakt wordt.

Zal nu een *verbod* der kwakzalverijbeoefening daar tegen helpen? Eenigen loochenen de uitwerksels van 't verbod, door te zeggen, dat toen het verbod reeds bestond, toch geknoeid werd. Zeer goed! Maar in weerwil der wetsartikelen tegen den diefstal, stelen en verduisteren toch nog velen en zullen velen stelen en oplichterijen plegen tot aan 't einde der wereld. Alle strafartikelen kunnen de uitvoering van slechte daden wel bemoeielijken en verminderen, doch uitroeien, dat nooit. Nu is het echter boven allen twijfel, dat ook na de opheffing der kwakzalvers-uitoefening een groot getal dat bedrijf in 't geheim zal uitoefenen.

Ten slotte herinneren wij onze lezers aan de oude gelijkenis van den mensch met een uurwerk. Als iemand een goed uurwerk bezit, dan gaat hij te er zorgvuldig mede om opdat het voor storingen behoed blijve en ze zal hij wel zoo slim zijn, er zelf niet aan te knutselen, wanneer hij er geen verstand van heeft, maar geeft het over in handen van een bekwaam vakman. Is het kostbaarste uurwerk onze gezondheid niet? En is het kostbaarste, het kunstigste uurwerk wel te vergelijken met het kunstvolle mechaniek onzes lichaams? Dus, hoe dwaas is het om dat verheven meesterstuk ter herstel aan een *marktschreeuwer* of een *oud dom wijf* toetevertrouwen. En hiertegen dient met alle kracht gestreden te worden.

Boekbeoordeeling.

De ontwikkeling van het kind naar lichaam en geest. Handleiding voor moeders, door G. A. N. Allebé, M. D. zesde, opnieuw herziene uitgaaf. Amsterdam, Tj. van Holkema 1887. 379 Blz. prijs *f* 2,60.

't Blijkt dat er voor werkelijk goede boeken in Nederland toch wel koopers te vinden zijn; een zesde druk is in ons land iets ongehoords en nog wel van een boek, dat geen roman is of sensatiemakende lectuur bevat! Dit feit zelf is genoeg aanbeveling voor het hierboven aangekondigde werk.

Het bevat een schat van wijze raadgevingen voor moeders bij de voeding en opvoeding hunner kinderen. Jammer voorzeker dat zoovelen, die het boek reeds vroeger kochten, zoo weinig de gegeven lessen opvolgen. Doch hoe meer het boek verspreid wordt, hoe meer er hier en daar wat van den inhoud blijft hangen, in staat om zoo langzamerhand de onzinnige raadgevingen van bakers en oude tantes te vervangen. Alleen de kernspreuken in een laatste hoofdstuk bijeen gebracht door den kundigen schrijver, zijn voor eene moeder, die in staat is en een goede wil heeft om ernstig na te denken, meer dan de prijs van het werkje waard;— moge het opnieuw in vele gezinnen zijn weg vinden.

Correspondentie.

— Sinds de vorige maand zijn als nieuwe leden tot de Vereeniging toegetreden:

Gent, Prof. E. Poirier.
's Gravenhage, P. Wellens.
Leiden, N. Cnopius, Med. Student.
Rotterdam, Mej. F. J. Eldeung, Leerares M. O.
Vlissingen, Leesgezelschap Varietas Delectat.

— Wij verzoeken onze leden dringend nu in den eersten tijd van het nieuwe Vereenigingsjaar moeite te doen nieuwe leden aan te winnen. Onze Vereeniging heeft groote uitgaven te doen en behoeft den steun van velen.

— Bij dit nummer verzenden wij aan de leden postwissel-formulieren met verzoek die te gebruiken voor het overmaken der contributie en, kan het zijn, ook een kleine extrabijdrage tot stijving der kas. Het gebruik maken van deze postwissels bespaart ons veel moeite en kosten.

De uitgever zendt gelijktijdig ook postwissel-formulieren voor de bij hem geabonneerden met hetzelfde verzoek.

— Dr. V. te S. Het ware wel goed bij wijze van kwitantie in het volgend nommer al de namen te vermelden der leden, die hun contributie per postwissel hebben betaald, maar dit neemt wat veel ruimte. Wij hebben een duizendtal leden en zouden dan meerdere kolommen den volgende keer met namen moeten vullen.

Liever zullen wij wat spoed maken met het opmaken van de naamlijst van leden over 1888 (die 10 kolommen beslaat) en dan, zooals wij reeds vroeger een enkele maal deden, daarbij met een teeken vermelden, wie der leden hun contributie reeds toezonden.

— De reden van bedanken voor 't lidmaatschap der Vereeniging is somtijds vrij zonderling. In 't vorige nummer gaven wij daarvan een voorbeeld.

Thans meldt ons iemand, dat hij ophoudt lid te zijn, omdat het toch niet helpt; de menschen willen bedrogen worden en de zoogenaamde ontwikkelde lui evenzeer als de domste kinkels. Nu, wie dan absoluut bedrogen *wil* worden, hij ga zijn gang; verhinderen kunnen wij dat toch niet. Maar ons komt het voor dat er toch ook zijn, die liever niet willen bedrogen worden; hen kan onze voorlichting te pas komen en hoe meer personen ons daarvoor willen helpen hoe beter.

— W. M. D. te H. Haemoglobulin is een nieuw geneeskundig praeparaat. Het heeft met kwakzalverij niets te maken, voor zoover het niet als onfeilbaar geneesmiddel wordt aangekondigd. Mocht dit wel het geval zijn, gelieve ons de annonce of circulaire tegelijk met het middel toe te zenden en wij zullen het gaarne onderzoeken.

— T. te 's G. Of *al* die korreltjes van de middeltjes van Graaf Matthei alleen uit suiker bestaan kunnen wij niet verzekeren, want hij brengt er zoo vele met allerlei mooie namen in den handel dat wij niet weten of wij ze allen onderzocht hebben. — Wat er van onderzocht is rechtvaardigt echter een volkomen wantrouwen van alles wat van dien Graaf komt. — Over het andere, waarnaar gij vraagt, zullen wij inlichtingen inwinnen.

— Dr. V. te H. Wij hopen in het volgend no de samenstelling te kunnen mededeelen.

— S. te B. Wij meenen beter te doen uw stukje nu niet te plaatsen; dat middel moet later wel eens weer besproken worden, en dan zullen wij de door u, en ook reeds door anderen waargenomen nadeelige werking, er bij vermelden.

— Wat men toch zonderlinge denkbeelden over de werking onzer Vereeniging heeft. Daar zendt ons een kapper uit Belgie brieven en boekjes ter aanbeveling van zijn haarmiddel, en vraagt ons om het te onderzoeken. „Misschien" — zoo schrijft hij — „zal den uitslag der ontleding UE. aangenaam verrassen, en dan durf ik hopen dat UE. niet nalaten zult den uitslag openbaar te maken." — Niets ware eenvoudiger geweest dan dat de man, die zelf het middel maakt, ons had opgegeven waaruit hij het bereidt, doch liever geeft hij ons een raadsel op, om eens na te zoeken hoe hij het gemaakt heeft! — Terwijl wij hem hierdoor berichten, dat wij aan zijn verzoek niet zullen voldoen, herinneren wij tevens dat wij — geleerd door de ervaring — nooit weer eenig middel zullen aanbevelen, maar ons alleen bepalen tot het waarschuwen tegen hetgeen wij schadelijk achten.

— Dr. v. H. R. Dank voor de toezending; zal gaarne gebruikt worden.

— M. te L. Zoo mogelijk in het volgend nommer.

— v. R. te V. idem.

— Mr. E. te 's G. Dank voor uwe aanwijzing; wij zullen er gebruik van maken.

— H. te W. Wij zullen het trachten te weten te komen en dan in dit Maandblad mededeelen. Per brief of briefkaart antwoorden wij in den regel niet.

— M. te Davos. Ontvangen en in onderzoek genomen.

— J. H. te N. Neen, een bureau voor chemische onderzoekingen voor particulieren tegen betaling, houden wij niet. Zend ons het bewuste fleschje met gebruiksaanwijzing enz. en zoo het ons voorkomt in 't algemeen belang te zijn, zullen wij een der leden der Vereeniging vragen het te onderzoeken en den uitslag in dit Maandblad mededeelen. Zoo iets geschiedt dan altijd kosteloos.

Herhaalde waarschuwingen.

Hartzema's rhumatiekmiddel, Haematon. Hartzema, wiens eigenlijke naam Berend Haitzema Enuma is, onderscheidt zich van anderen door den wetenschappelijken klank dien hij aan zijn aanbevelingen tracht te geven, waarin hij spreekt van *eindproducten van onvolledige stofwisseling, concrementen van urinezuur, oplossend vermogen van het bloed* en meer fraais. Ook is het merkwaardig dat deze zoogenaamde Hartzema zich zelf als een proefstuk aan het publiek voorstelt, want de voornaamste aanbeveling van zijn vocht is dat hij zelf, hij Hartzema, door zijn waar van rhumatiek en jicht is genezen!

De heeren professoren J. W. Gunning en J. H. van 't Hoff te Amsterdam, hebben op verzoek van de rechtbank aldaar het mengsel onderzocht en de hoofdbestanddeelen bleken te zijn *Salicylzuur* en *ijzer*, stoffen die elke geneeskundige kent en in de gevallen waarin hij ze noodig acht doet gebruiken. Natuurlijk vraagt Hartzema een prijs ver boven de waarde van het vocht.

Tegenwoordig wordt dit middel door den »uitvinder" verkocht onder den naam *Haematon*.

Voor den deskundigen lezer zij hier aangestipt dat blijkens een onderzoek van den heer Kruijsse men een volkomen gelijk vocht krijgt door de *Sol. Chlor. Ferrici* der Pharm. met water verdund, door *Natrium hydroxyde* te praecipiteeren en, zonder verwijdering van het gevormde Chloor Natrium, onder verwarming er wijnsteenzuur bij te voegen tot het praecipitaat is opgelost, en daarna het in een weinig spiritus opgeloste salicylzuur er aan toe te voegen, zoo dat er 1 gram *Salicylzuur* op 300 gram vloeistof komt. Bij de rechterlijke instructie heeft H. de samenstelling vermeld, die hiermede overeenkwam behoudens een spoor salicylolie.

Teercapsules van Guyot. Nadat de geneeskunde vroeger nog al gebruik van teer en teerwater had gemaakt, heeft zij deze tegenwoordig grootendeels laten varen, daar andere stoffen beter de vereischte werking te weeg brengen, al kunnen de teerbereidingen somtijds eenig nut doen. Indien de geneesheer tegenwoordig nog teer of teeraftreksel wil laten gebruiken, kan hij bij iederen apotheker dit tot teerpillen laten verwerken. De capsules bestaan uit teer met een laagje gelatine omgeven. Bij een geringe verkoudheid, die echter ook zonder geneesmiddelen, indien men een goeden leefregel volgt, gemakkelijk geneest, kan het gebruik van *enkele* capsules geen kwaad. Veel heil verwachte men echter niet van teer en niet ieder ga op goed geluk aan 't slikken. Men zij met 't gebruik voorzichtig. Teer is in 't geheel niet een zoo onschadelijke stof als het door Guyot en zijn opvolgers genoemd wordt. Terwijl sommige menschen verscheidene teercapsules zonder schaschijnen te kunnen gebruiken, zijn ons verscheidene gevallen voorgekomen waarin het gebruik, zelfs van een of twee stuks, onpasselijkheid te weeg bracht.

In een geval zelfs bleef de hardnekkige braking nog den volgenden dag voortduren. Men zij dus gewaarschuwd, vooral ook omdat de teercapsules door vele zwakke borstlijders worden gebruikt. Bij een teringlijderes in 't laatste tijdperk zagen wij een hardnekkige braking van tijd tot tijd telkens terugkeeren. Bij onderzoek bleek, dat het meisje, op aanraden van een der familieleden, steeds volhield buiten weten van haar geneesheer twee of drie teercapsules 's morgens te nemen. 't Gevolg was, dat de maag het zoo hoogst noodige voedsel nog eerder weigerde, dan de aard van het longlijden meebracht.

Een langdurig voortgezet gebruik schaadt zeker altijd zoowel de maag als de beurs.

Miraculo preparaten. Voor eenigen tijd werd weer de volgende advertentie geplaatst:

Zwakke toestanden worden bij oude en jonge mannen blijvend onder waarborg genezen door de wereldberoemde *Miraculo-Preparaten* van den Medicinalraad Dr. Müller, die verschillende gouden medailles verworven hebben en aan elk verzwakt lichaam de kracht der jeugd teruggeven. Nieuwe wetenschappelijke verhandeling in de Nederlandsche taal, tegen toezending van 60 cent in postzegels, geheim en franco.

Wij herinneren er daarom aan, hoe wij vroeger hebben aangetoond, dat noch bij oude noch bij jonge mannen eenige genezing mogelijk is door deze preparaten en ook geen kracht der jeugd daardoor kan teruggegeven worden. Het onderzoek van het lid der Vereeniging Dr. van Hamel Roos heeft geleerd dat men niets ander krijgt dan wat spiritus (brandewijn) om mee te wasschen en een ijzermiddeltje om in te nemen. — Verder zij hier herhaald:

Dat er geen Medicinalraad Dr. Müller bestaat, maar de geheele zaak een exploitatie is en de belootde waarborg niets als een klank zonder beteekenis.

Dat de nieuwe wetenschappelijke verhandeling in de Nederlandsche taal, niet nieuw en niet wetenschappelijk en zelfs in 't geheel geen verhandeling is, maar een erbarmelijke reclame voor de genoemde middelen in onbeholpen taal te zaam geflansd.

Niemand zij dus zoo onnoozel om, al ware 't ook enkel uit nieuwsgierigheid 60 cts. weg te werpen door de enkele bladzijden druks te laten komen.

In de allerlaatste dagen kwam een andere advertentie in de bladen voor, waarin als verzender zekere *Kreikenbaum* genoemd werd. Men zij op zijn hoede!

Zwitsersche pillen van Richard Brandt te Schaffhausen. Deze pillen is men enkele jaren geleden begonnen in ons land te exploiteeren, met een verbazenden ophef, alsof het geheel iets nieuws en bijzonders was en voortdurend treft men allerlei bluffende advertenties er van aan. Het is echter alweer een zeer oud middel onder een nieuwen naam, want het onderzoek heeft ons geleerd dat het hoofdbestandeel aloë is, het purgeermiddel dat reeds in zooveel vormen aan den man gebracht wordt. De pillen kunnen dus ontlasting veroorzaken, maar verder doen ze geen nut en zeker schade als men er zijn ingewanden aan gewent.

Hiertegenover maakt het een zonderlingen indruk in de lange »ingezonden mededeelingen en advertenties in de nieuwsbladen te lezen dat ongeveer alle ongesteldheden er door genezen worden en zelfs, zooals woordelijk daarin wordt gezegd: »zware en gevaarlijke ziekten."

Dr. Fr. Dornbluth zeide onlangs het volgende van deze Zwitsersche pillen, waarmee wij ons geheel kunnen vereenigen en dat ook voor alle andere aloë-houdende pillen geldt, zooals Holloway pillen, Urbanus- en Schreuders pillen, slijm- en maagpillen enz

»De pillen prikkelen zeer sterk den darm, zooals alle aloë-houdende middelen dit doen, waardoor vele ziekelijke toestanden, die een leek onmogelijk herkennen en onderscheiden kan, zeer kunnen verergeren en ten slotte gevaarlijk worden. Zoo b. v. alle gezwellen in de maag en den darm, die zich in den regel onder zeer onduidelijke verschijnselen ontwikkelen, tot dat een bloeding haar aanwezigheid doet kennen. Zoo ook het begin van buiktyphus, vele leverziekten, zoogenaamde hämorrhodiaal-kwalen; eindelijk alle kankerachtige aandoegen, die door zulke middelen zonder twijfel verergerd, ja misschien zelfs veroorzaakt worden.

»Ik zelf — zoo gaat Er. Dornbluth voort — heb in twee gevallen, waarin wegens verstopping Zwitsersche pillen waren gebruikt, braken en diarrhee met hevige pijnen en bloedige ontlasting, gelijkende op buikloop gezien, wat geen andere oorzaak had als die pillen. Hier waren ook de personen geen oogenblik in twijfel, dat de afgescheiden stoffen »ziektestoffen" of »onreine vochten" zouden wezen, maar slechts producten der darmprikkeling door de veel geroemde Zwitsersche pillen.

»Dat deze en andere dergelijke laxeerpillen — zoo eindigt de schrijver — niet altijd zulke duidelijke nadeelige uitwerking hebben, en zij dikwijls zelfs langen tijd zonder merkbaar nadeel ingenomen kunnen worden, is bij het groote verschil in gevoeligheid der spijsverteeringsorganen niet meer te verwonderen, dan dat de een de moeielijkst te verteeren zaken in massa's kan gebruiken, terwijl de ander reeds door het voorzichtig te beproeven zich gevaarlijk ziek kan maken. De bedoelde pillen bevatten een stof die reeds in geringe hoeveelheid een sterk prikkelende werking uitoefent. Door menigvuldige herhaling van zulke prikkelende werkingen zullen echter zeker mettertijd ziekelijke verschijnselen veroorzaakt worden, die dikwijls op den trap van slijmvorming en bloeding zullen blijven staan, niet zelden echter ook tot weefselontaardingen en nieuwvormingen van kwaadaardigen aard, zoogenaamde kankerknobbels, kunnen leiden."

Pain Expeller van F. Ad. Richter & Co. kan men als volgt bereiden: Uit 200 deelen vruchten van *spaansche peper* wordt met sterken spiritus 600 d. tinctuur gemaakt; verder 22,5 d. *zeep* in 100 d. water opgelost en daar bij gevoegd *vliegende geest* 300 d. Kamfer 30 d. Rosmarijnolie, Lavendelolie, Thijmolie en Kruidnagelolie elk 10 d., Kaneelolie 1,5 d., aftreksel van gebrande Suiker 5 d. Het middel wordt zoowel voor uit- als inwendig gebruik aanbevolen, en het kan in sommige gevallen uitwendig gebezigd eenige verlichting van pijn geven, maar men zij met het gebruik voorzichtig en raadplege liever een geneesheer; vooral inwendig is het lang niet een onschadelijk middeltje en zal menigeen er zich nadeel door berokkenen.

Leeuwarden — Coöperatieve Handelsdrukkerij.

No. 3. Achtste Jaargang. Maart 1888.

MAANDBLAD
VAN DE VEREENIGING
TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te *Steenbergen* en Dr. VITUS BRUINSMA te *Leeuwarden*. — Uitgever H. VAN BELKUM Kz. te *Leeuwarden*.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenbergen, Voorzitter.
J. A. QUANJER, Arts „ Amsterdam.
P. KRUYSSE, Apotheker „ „
Mr. J. C. MEIJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.
Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1012.

De Statuten van de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder *a* en *b* genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Berichten: Een hoopvol bericht over *Het Nieuws van den Dag*. — Twee boekjes over Homoeopathie. — Een werk met de samenstelling van 2438 middeltjes. — Uit het *Weekbl. v. h. Recht*.

Rechtszaken: De Magnetiseur Ragassy. — De tuinman De Jong. — De Wonderdokter Sirie.

Grootere artikelen: De Pastilles van Brachat. — Nogmaals de middelen van Mattei. — Pastilles van Geraudel. — Alweer een reclame in het *Dagblad van Zuid-Holland*. — Waarschuwingen uit het buitenland.

Boekbeoordeeling. — Ingezonden stukken. — Correspondentie. — Herhaalde waarschuwingen: Kunst trommelvliezen van Nicholson. — Pastilles Geraudel.

Berichten.

Een onzer lezers te Amsterdam, die zeer ingenomen is met de strekking van dit Maandblad, schrijft ons, dato 22 Febr., het volgende:

„Als aandeelhouder woonde ik Maandag 20 j.l. de jaarlijksche algemeene vergadering bij der Vennootschap: *Het Nieuws van den Dag* en bracht ik het wenschelijke ter sprake om kwakzalvers-advertentiën uit dit alomgelezen dagblad te weeren, omdat door dezen zooveel onheilen ontstaan voor 't lichaam en de beurs der goedvertrouwende lezers.

„Na eenige instemming van andere aandeelhouders, verklaarde de Directie (de heer BEIJERS) zich gaarne bereid, om zooveel mogelijk te waken tegen het opnemen van advertentiën, die door aan haar bekende vakmannen als minder vertrouwbaar zullen worden aangewezen.

„Dankbaar voor deze toezegging deelde ik aan de Directie mede, dat ik aan U, mijne heeren, van 't gesprokene kennis wilde geven."

Tot zoo ver onze correspondent. Wij behoeven hieraan zeker nauwelijks toe te voegen, dat het bericht ons in hooge mate verblijdt en dat wij met groote belangstelling te gemoet zien de daden, die uit het opgevatte goede voornemen zullen volgen.

* * *

Toen wij enkele jaren geleden (Februari en Maartnummer 1885) in dit blad onzen lezers meenden eenige inlichtingen te moeten geven omtrent het wezen en tegenwoordig karakter der Homoeopathie, noemden wij haar een treurige dwaling op geneeskundig gebied.

Deze dwaling blijft nog immer voortwoekeren ook in Nederland; zij 't ook hier te lande gelukkig in mindere mate dan elders; hoofdzakelijk omdat bijna geen enkel geneeskundige haar steunt en de beoefening geheel in handen is van leeken, van wie wij niet weten waarover ons het meest te verbazen, over hunne onnoozelheid om te meenen, dat alle studie, alle wetenschappelijke kennis, met zooveel inspanning door vele geleerden verzameld, overbodig is en dat dezelfde resultaten op geneeskundig gebied kunnen verkregen worden, indien iemand zich maar een handboek der homoeopathische geneeswijze met eene homoeopathische apotheek aanschaft of over hunne vermetelheid om zelf ernstige en de meest gevaarlijke ongesteldheden op aanwijzing van dit handboek onder behandeling te durven nemen.

Voor hen, wie het in ernst te doen is om zich op de hoogte te stellen dezer zoogenaamde eenvoudige geneeswijze, hebben in den laatsten tijd twee zeer lezenswaardige opstellen het licht gezien, beide zeer gemakkelijk te lezen en door allesinds bevoegde hand geschreven.

De eerste brochure, zag het licht te 's Hage bij G. S. VISSER en is getiteld: *De Homoeopathie is wetenschappelijke dwaling en kwakzalverij door H. H. Prins Wielandt*, Oud-officier van gezondheid.

Het andere werkje zijn *Voordrachten over Homoeopathie, gehouden aan de Amsterdamsche Universiteit door Prof. Stokvis;* zij werden uitgegeven bij de Erven T. BOHN te Haarlem.

Met aandrang bevelen wij allen de lezing aan.

* * *

De privaat-docent aan de Hoogeschool te Weenen, *Dr. Pl. Kratschmer*, die op het internationaal congres voor hygiène aldaar, onlangs met zooveel kracht van overreding heeft aangedrongen op regeeringsmaatregelen ter beteugeling van den afkeuringswaardigen handel in geheimmiddelen en spécialités, heeft thans een belangrijk werk uitgegeven: *Die wichtigsten Geheimmittel und Specialitäten, Eine Sammlung der neuesten Untersuchungs-Ergebnisse über ihre Zusammensetzung.*

Reeds vroeger zagen soortgelijke verzamelingen het licht, doch in Oostenrijk nog nimmer en bij den vloed, die gestadig op de kwakzalversmarkt heerscht, zijn de oudere boekjes spoedig onvolledig.

Welk eene ontzaglijke hoeveelheid artikelen in de kwakzalversfabrieken tegenwoordig wordt vervaardigd, bewijst dit werk van 288 bladzijden groot, opnieuw.

Van niet minder dan 2438 middeltjes wordt de samenstelling medegedeeld; hieronder treft men aan 62 middelen onfeilbaar bij kiespijn en het tandenkrijgen der kinderen, 13 ter genezing alleen van asthma, 22 heilzame *balsems en waters voor zieke oogen*, en niet minder dan 32, die de Epilepsie of Vallende Ziekte, eene helaas! nagenoeg ongeneeslijke kwaal, toch radicaal belooven te genezen. Waarlijk deze lange lijst doorbladerende, zou men zich moeten verwonderen, hoe er nog zooveel zieken en lijdenden dom genoeg kunnen zijn om aan hunne kwalen te bezwijken!

Toch is de opgaaf in dit omvangrijke werk, wat andere landen betreft, nog verre van volledig; ongetwijfeld moet zij met eenige honderden vermeerderd worden en komen velen, door scheikundigen in ons land onderzocht, er niet op voor.

„Nu de Regeeringen nog altijd aarzelen om tusschen „beiden te komen bij dezen schandelijken handel", zegt de vervaardiger van het werk in zijne voorrede, „blijft „als eenige weg om het publiek voor te lichten over, „om op de wijze, zooals tegenwoordig door enkele be„sturen en in sommige vakbladen geschiedt, gedurig en „getrouw mededeeling te doen omtrent de samenstelling „en onwaarde der vaak zoo hoog aangeprezen middeltjes."

Opnieuw ontvangen wij door deze uitspraak het bewijs, hoe noodig en nuttig het is met ons Maandblad getrouw voort te gaan en onze medewerkers uit te noodigen ons in 't belang van 't publiek hunne hulp te blijven verleenen door 't ijverig onderzoeken der nieuwaangekondigde middeltjes.

* * *

In de eerste aflevering van het achtste deel van het ook hier te lande gunstig bekende *Zeitschrift für die gesammte Strafrechtswissenschaft*, komt een lezenswaardig artikel voor van de hand van Dr. FRANK te Groszlemstadt, getiteld: „Zur Geheimmittelfrage" dat ook voor ons land van het grootste belang is.

In dit opstel betoogt de schrijver de noodzakelijkheid om paal en perk te stellen aan de égoistische handelingen van hen, die niet schromen om aan lichtgeloovigen, tegen hoogen prijs, zoogenaamde *geheimmiddelen* te verkoopen. Na het begrip van geheimmiddel gedefinieerd te hebben als een middel tot genezing van ziekten, dat voor den kooper geheim gehouden wordt, en betoogd te hebben dat het zeer goed mogelijk is het rechtsbegrip van *geheimmiddel* vast te stellen, komt de schrijver tot de conclusie, dat een wet „gegen Geheimmittelunfug" ongeveer de volgende bepalingen moet bevatten:

1°. Wer eine zur Heilung von Krankheiten oder zur Verschönering des Körpers bestimmte und in den deutschen Pharmakopöen nicht enthaltene Substanz zum Verkauf anbietet oder anbieten lässt, ohne zugleich dem kaufbedürftigen Publikum, oder wer eine solche verkauft, ohne dem Käufer deren Bereitungsweise mit zu teilen, ist des Geheimmittelsverkaufs schuldig und verfällt in eine strafe von . . . . .

2°. Gibt der Verkäufer die Bereitungsweise anders an, als sie thatsächlich ist, oder sucht er den Glauben zu erwecken, dasz die Substanz noch eine ander geheime Beschaffenheit habe, so verfällt er in eine strafe von . . .

3°. In dieselbe strafe (unter 1 en 2) verfallen solche Personen, welche Kranke für Entgelt behandelen und dabei zur Behandling dienende substanzen verabreichen, ohne deren Bereitungsweize auzugeben, resp. falsche Angaben über dieselde machen.

4°. Ausgenommen von diesen Strafbestimmingen sind approbierte Arzte, insoweit ihnen die Verabreichung von Arzneimitteln gestattet worden ist.

(*Weekbl. v. h. Recht* no. 5500.)

Rechtzaken.

De Magnetiseur Ragassy.

Lijders aan het zenuwgestel en aan andere kwalen passeerden te 's Gravenhage op 2 Febr. wederom voor den kantonrechter (plaatsvervanger mr. Van Roijen) de revue, om getuigenis af te leggen in de zaak van den magnetiseur Ragassy, ten tweeden male vervolgd wegens uitoefening van de geneeskunst zonder bevoegdheid en buiten noodzaak. Men weet, dat deze weldoener der menschheid, zooals de meeste zijner patiënten hem beschouwen, na voor de eerste maal door hetzelfde kantongerecht te zijn veroordeeld, in hooger beroep ontslagen is van rechtsvervolging, omdat de Rechtbank van oordeel was, dat niet voldoende bleek of de appellant zijn werk als beroep of bedrijf uitoefende.

Tengevolge daarvan had het Openbaar Ministerie nieuwe getuigen tegenover den heer R. gedagvaard.

Zij verklaarden, dat de behandeling, die genezing van hun kwalen moest aanbrengen en ook werkelijk opgeleverd had, hierin bestond, dat de magnetiseur zijn handen van

het hoofd tot de voeten langs het lijf van den patient bewoog of wel hun handen eenige minuten in een kring aan elkaar verbond. Voor de eerste behandeling nam hij f 1 per keer en voor de andere bemoeiingen geen geld. Zooals reeds is opgemerkt, verklaarden bijna alle lijders baat of genezing te hebben gevonden.

Een juffrouw, die wegens haar lijdend uiterlijk, in een leunstoel werd verhoord, was tot den magnetiseur gegaan, omdat zij vernomen had dat hij zijn kunst in practijk bracht met het gebed, zoodat zijn genezing als ware 't gedragen werd in het gebed. Met gemoedelijkheid verklaarde deze lijdende vrouw, dat zij uitging van de overtuiging, dat in den Heere alle schatten van de gezondmaking verborgen liggen.

Een bejaard moedertje verzekerde, dat zij door ged's behandeling zoo goed als hersteld was van zware hartkloppingen en slagen in het hoofd, waarvoor zij 5 jaren vruchteloos genezing had gezocht, tot zelfs in Leiden.

Alle getuigen betuigden vertrouwen in de behandeling, meenende dat zij geen kwaad kan.

De magnetiseur ontkende dat zijn behandeling van geneeskundigen aard was. Er bestond noodzaak in zoover de patienten opgegeven waren door doctoren en hij heeft nooit aangekondigd, dat er buiten de wetenschap hulp was te vinden.

De ambtenaar van het Openb. Ministerie, mr. Van der Brandeler, vorderde wegens onbevoegde uitoefening van de geneeskunst tegen den magnetiseur een boete van f 50, subsidiair 10 dagen hechtenis; alleen constateerde hij, dat het bezit van een patent als magnetiseur hem niet bevoegd maakte het magnetisme aan te wenden tot genezing van kwalen.

Tot nadere verdediging van zijn beweren, dat het magnetisme niet is te beschouwen als uitoefening van de geneeskunde, beriep de heer Ragassy zich op de wetgeving in Genève — zijn geboorteland — waar gelijke geneeskundige wetten als hier te lande van kracht zijn. Toch is daar toegelaten wat hier te lande hem belet wordt. Niet alleen in het vrije Genève, doch ook in Pruisen gelden dezelfde wetten, ofschoon toch, merkte hij op, niet gezegd kan worden dat nu juist in Pruisen zooveel vrijheid bestaat.

Werd hij veroordeeld, dan is hij voornemens tot in hoogste instantie een beslissing uit te lokken en, mocht hij alsdan ongelijk krijgen, dan zou hij zich eenvoudig met eenige doctoren associeeren, waarvan dan het gevolg zou zijn, dat de 4 à 500 menschen, die hij tot dusver jaarlijks gratis behandelt, zullen moeten betalen.

In antwoord hierop wees het O. M. bekl. op uitspraken, o. a. een van de Rotterd. rechtbank, waarbij is uitgemaakt, dat het magnetiseeren is uitoefening van de geneeskunst. Hoewel persoonlijk overtuigd, dat de heer R. veel goeds kan stichten en geheel belangeloos bijstand verleent, moest het O. M, zich evenwel houden aan de wet, die nu eenmaal voor de uitoefening der geneeskunde het diploma vordert.

Het laatste woord van den bekl. was, dat de wet nog niet in het magnetisme voorzien heeft.

De Kantonrechter deed op 8 Febr. uitspraak.

De magnetiseur Ragassy werd toen wegens het verleenen van geneeskundigen bijstand als bedrijf zonder bevoegdheid en buiten noodzaak veroordeeld in een geldboete van 50 cents of 1 dag. De gewoonte om de geneeskunde onbevoegd als bedrijf uit te oefenen werd afgeleid uit het feit dat bekl. gewoon was betaling aan te nemen en het optreden zonder noodzaak hieruit, dat geen der feiten dadelijke geneeskundige hulp vereischten.

De tuinman De Jong.

Een vervolg op de verleden week voor het kantongerecht 's Gravenhage behandelde zaak betreffende onbevoegde uitoefening van geneeskunst, werd op 8 Febr. te zelfder plaatse aangebracht.

Thans was opnieuw gedagvaard de algemeen onder den naam van een wonderdokter bekend staande 68-jarige tuinman G. de Jong, wonende Mallakastraat alhier.

Hij was opgeroepen ter zake van niet bevoegd zijnde om de geneeskunst uit te oefenen in dit jaar, in zijne woning, buiten noodzaak als beroep of als bedrijf, geneeskundigen raad en bijstand verleend te hebben, met het doel om genezing aan te brengen van kwalen, waaraan eenige personen voorgaven dat zij zelven of hunne kinderen lijdende waren, zou hij middelen hebben voorschreven of aangewend: aan eene vrouw, door haar het drinken van warm water aan te bevelen als middel tegen zenuwachtigheid; aan een andere huisvrouw door, na hare ontbloote borst met de handen betast te hebben, haar het dagelijks gebruik van gestampt zoethout. Uit Spaansche zeep en melk saamgestelde pillen aan te bevelen als middel tegen pijn aan de borst, die zij hem gezegd had aan kanker toe te schrijven, aan een kind door eenige malen op verschillende dagen het oogje van een jongen dat tengevolge eener verwonding (met een schoenmakerselst) ontstoken was met de hand te bewrijven en eindelijk als middel tegen het zuur in de maag bij een kind het toedienen aan de zuigeling van op brandewijn getrokken kruiden te bevelen.

Alle getuigen, onder wie eenige ter ontlasting, verklaarden na de behandeling door bekl. van hunne kwalen te zijn hersteld, daarvoor niet te hebben betaald dan alleen vrijwillig een kleinigheid op een blaadje te hebben achtergelaten, uit de opbrengst waarvan De J. beweerde arme menschen aan geneesmiddelen uit een apotheek of drogistzaak te helpen.

De ouders van het knaapje, wiens oog door bekl. genezen zou zijn, verzekerden dat een bekend oogheelkundige hier ter stede eerst het uitnemen van het oog had noodig geoordeeld en stelden thans het ventje met het naar hunne overtuiging door den wonderdokter herstelde oog, aan den *kantonrechter voor.*

Tegen bekl. die zeide uit noodzaak zijn menschlievend werk te hebben verricht omdat de patienten ten einde raad geheel vrijwillig tot hem kwamen, werd een geldboete van f 40 gevorderd door den ambtenaar van het O. M., mr. v. d. Brandelen, die betoogde dat bekl's handelingen te beschouwen waren als uitoefening der geneeskunst als bedrijf, omdat, al ontving hij daarvoor geen geld, de reeks van feiten, het criterium voor de uitoefening als beroep aanwees.

Met een levendige schets van de wonderen, die deze eenvoudige tuinman in het belang van de gezondheid der menschen verrichtte, vroeg de zaakwaarnemer Moolenbeek vrijspraak voor zijn client.

Een week later heeft de kantonrechter dezen tuinman de Jong ontslagen van alle rechtsvervolging.

Als wettig en overtuigend bewezen nam het vonnis al het ten laste gelegde aan, en dus ook, dat bekl. heeft gehandeld buiten noodzaak, omdat de toestand zijner patiënten van dien aard was, dat er nog ruimschoots gelegenheid bestond de hulp van een bevoegd geneeskundige in te roepen, doch verklaarde de feiten niet strafbaar, omdat niet is bewezen dat bekl. voor zijn hulpbetoon geldelijke beloooningen ontving en alzoo een bedrijf maakte van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst.

De beide bovenstaande verslagen van de zittingen van het Kantongerecht te 's Gravenhage, nemen wij uit de dagbladen over zonder eenigen waarborg te kunnen geven voor de juistheid van het daar vermelde.

De Wonderdokter Sirie.

In Dec. ll. werd de bekende wonderdokter H. Sirie te Wageningen voor het kantongerecht veroordeeld tot f60 boete of 2 maanden hechtenis, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst en het afleveren van medicijnen aan W. S. te Arnhem. Hij kwam van dat vonnis in hooger beroep, en op 20 Febr. werd de zaak opnieuw voor het kantongerecht behandeld. Het Openb. Ministerie volhardde bij zijnen eisch van 19 Dec. ll.

Het kantongerecht veroordeelde later in overeenstemming hiermede den wonderdokter tot f 60 boete of 2 maanden gevangenisstraf, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

De Pastilles van Brachat.

Onvermoeid gaan de kwakzalvers voort, hun zoogenaamde geneesmiddelen aan den man te brengen; nauwelijks is er één verschenen, of een ander is al weer in aantocht.

Nieuw zijn ze echter meestal niet; op den keper beschouwd, blijken al die middeltjes te bestaan uit oude, lang bekende stoffen, en is alleen de naam nieuw.

De meest gebruikelijke weg, dien de hedendaagsche kwakzalvers inslaan, is het adverteeren van eenig reclamestuk, vol beweringen omtrent de deugd en onfeilbaarheid van het middel, benevens attesten van zoogenaamde genezen lijders en van geneesheeren. Al is het publiek nu ook, door het ijverig streven der Vereeniging tegen de Kwakzalverij, genoeg voorgelicht geworden, om geleerd te hebben dergelijke advertenties met eenig wantrouwen gade te slaan, zoo schijnt het beef, dat men hier met bedrog te doen heeft, nog lang niet tot ieder te zijn doorgedrongen. Steeds maken de kwakzalvers nog slachtoffers, en de onkosten hunner reclames worden hun nog steeds meer dan ruim vergoed, door lichtgeloovige zieken, die alles wat gedrukt staat voor waar houden.

Toch moest eigenlijk een enkele blik op dergelijke advertenties voldoende zijn, om tot de overtuiging te komen, dat onmogelijk alles waar kan zijn, wat daarin staat. Vooreerst is er tegenstrijdigheid tusschen het feit, dat men tot op een zeker oogenblik nooit iets van het bewuste middel heeft vernomen, en de plotselinge aanhoudende verschijning der annonces met verklaringen van personen, die het reeds korter of langer heeten te hebben gebruikt. Hoe hebben die er dan kennis van gekregen? vraagt men onwillekeurig.

In de tweede plaats valt de groote overeenkomst in taal en stijl tusschen vele dier attesten en de advertenties dadelijk op; men krijgt onwillekeurig den indruk, dat alles uit één pen afkomstig is. Men lette maar eens op de omslachtige, woordelijke aanhalingen uit de advertenties!

Een en ander is in hooge mate toepasselijk op een der nieuwst geadverteerde middeltjes, de Pastilles Brachat, van den apotheker Brachat, rue Leyteire 61 Bordeaux. In den laatsten tijd vindt men in de nieuwsbladen een groote annonce met tot opschrift de vraag: „*Wilt gij niet meer hoesten? Neem de* Pastilles Brachat *uit het sap van pijnboomen.*"

Daarop volgt de verzekering: „Deze Pastilles, „zeer aangenaam van smaak, zijn zeer te verkiezen „boven alle pâtes en siropen, die tot dusverre be„kend zijn, want zij geven een onmiddellijke kalmte „aan de verstoorde organen. Zij genezen in min„der dan 24 uren: Hoest, verkoudheid, zinkingen, „asthma's, kinkhoest, keelpijn, scherpe en chroni„sche bronchitis, in 't algemeen alle aandoeningen „en ziekten der ademhalingsorganen."

„100.000 felicitatiebrieven."

Hierop volgt een rubriek verklaringen van zieken en een van geneesheeren.

Sommige dezer attesten verschijnen nog bovendien onder de aandachttrekkende titels als afzonderlijke annonces. Twee daarvan drukken wij hier af, en, ten bewijze hunner groote overeenkomst, zijn de gelijkluidende zinsneden gecursiveerd.

De Wetenschappelijke Proef.

Mijnheer, ik heb uw *Pastilles Brachat*, uit *Pijnboomensap, Lactucarium* en *Codeïne*, *beproefd* op vele *zieken*, *aangetast door zinkingen*, *asthma*, *keelpijn*, *scherpe* en *chronische bronchite.*

Ik kan u verzekeren, Mijnheer, dat ik altijd een onmiddellijke kalmeering heb verkregen en een *radicale genezing* in weinig dagen met uw uitstekende Pastilles.

Lacarrière, Docter in Med.

De artsen moeten spreken!

Mijnheer, ik beoefen de geneeskunde sinds 20 jaren; *ik heb* gedurende dit tijdsverloop de gelegenheid gehad vele geneesmiddelen te *laten beproeven* door *zieken aangetast door scherpe bronchite*, *zinking*, *verbonden met asthma* alsmede de griep, die hier elk jaar epidemisch heerscht. *Ik kan u verzekeren Mijnheer*, dat ik nooit een geneesmiddel heb gevonden, dat zoo *zeker en afdoende* is om een zieke te genezen, als de *Pastilles Brachat uit Pijnboomensap, Lactucarium en Codeïne.*

A. Pelissère, Docter van de Faculteits van Parijs, te Clermont-Ferrand.

Men vergelijke nu bovendien deze attesten eens met de aangehaalde advertentie, steeds vindt men dezelfde uitdrukkingen terug.

Zien we nu wat er van een en ander aan is. Na aan het bekende Maison de specialités Galerij 34 Amsterdam 75 cts. te hebben gezonden, krijgt men per spoor gestuurd een ovaal doosje, waarvoor 30 cts. vracht moet worden betaald. Het bevat 59 lichtbruine, doorschijnende, kegelvormige pastillen, uit een taaie massa bestaande en te zamen 85 gram wegende. Zoowel op het deksel als op een inliggend papier staan dezelfde voortreffelijke eigenschappen vermeld, maar nu in het Fransch, die ook in de advertenties staan. Zoo wordt er o.a. van verzekerd, dat de Pastilles de voorkeur verdienen boven alle praeparaten van teer. Ook staat er bij, dat de Pastilles franco worden toegezonden, wat dus een onwaarheid blijkt te zijn. Althans de Nederlandsche depôthouder houdt de uitgave voor de vracht in zijn zak, en zendt het middel langs den kostbaarsten weg af.

Volgens de verschillende getuigschriften, niet echter volgens de advertentie, zouden dus, behalve pijnboomensap, ook nog Lactucarium en Codeïne in deze Pastilles voorkomen.

Niets is echter minder waar dan dit.

Het chemisch onderzoek toonde aan, dat hierin geen andere stoffen voorkwamen dan *arabische gom* en een suikersoort, nl. *druivesuiker*. Bij het kauwen bemerkt men tevens een zwak terpentijnachtig geurtje, waarschijnlijk veroorzaakt door eenige droppels terpentijnolie.

De eerste twee stoffen nu, zijn zeer alledaagsche zaken, van welke de eerste, als zoodanig, als een gewoon huismiddeltje bij verkoudheden aan iedereen bekend is, terwijl de tweede stof, in den vorm van witten honig, in dezelfde gevallen wel eens door velen zal zijn gebruikt. De Pastilles hebben in samenstelling dus de meeste overeenkomst met jujubes, borstbonbons, gomballen en dergelijke snoeperijen en dus, evenmin als deze, eenige geneeskrachtige waarde.

Moeilijk vallen er dan ook de wonderbare genezingen aan toe te schrijven, waarvan de attesten gewagen, en het is dan ook meer dan waarschijnlijk, dat deze stukken slechts producten zijn van de fantasie van den fabrikant.

De lage zucht tot geld slaan uit de lichtgeloovigheid der menschen, doet ook dezen man niet terugdeinzen voor het opdisschen der onwaarschijnlijkste beweringen en der meest tastbare onwaarheden. Treurig is het, dat zulk een man zich niet ontziet, zelfs het woord longtering, dat voor velen zulk een treurigen klank heeft, als lokmiddel tot koopen te gebruiken. Hij, een apotheker nog wel, kon toch beter weten!

In den vollen zin des woords hebben we dus hier met *kwakzalverij* te doen. Behalve de leugenachtige advertenties en den hoogen prijs, wordt een

geheel onware samenstelling opgegeven, en, door een en ander, voor vele gevallen een genezing voorgespiegeld, alleen door het gebruik van dit onwerkzame middel, waarin dat onmogelijk het geval kan zijn.

De vraag is zeker gewettigd, of dergelijke annonces, met zulk een „samenweefsel van verdichtselen" niet als schadelijk voor het algemeen welzijn moesten worden beschouwd, en niet behoorden te worden geweerd.

Gaat het aan, dat men zich hiervan afmaakt met de *bewering*, dat de menschen zelf moeten weten, of ze zich aan kwakzalvers willen wagen, en met de *gedachte: Mundus vult decipi?*

Assen, Februari 1888.

A. J. WIJNNE.

Nogmaals de middelen van Mattei.

Evenals door verschillende leden onzer Vereeniging zijn nu ook nogmaals door den Gezondheidsraad te Karlsruhe de specifiek-middelen van Mattei, waarnaar ons in het vorige nummer weder gewaagd werd, onderzocht. 't Bleek opnieuw dat de korreltjes, die hij voor alle kwalen aanbeveelt, slechts uit *suiker* bestaan en dat het vocht in de verschillend gekleurde fleschjes, betiteld als geele, groene, blauwe, witte en roode electriciteit eenvoudig *water* is. Op chemische en physische gronden beide, zoo zegt deze gezondheidscommissie, is het onmogelijk, dat deze aangeprezen middelen eenige bijzondere electrische eigenschappen bezitten, zooals door de verkoopers beweerd wordt.

Met welk een vermetelheid deze kwakzalverij wordt gedreven, bewijst het aangehaalde voorbeeld, dat *zekere* genezing door deze middelen werd voorgespiegeld aan een persoon, lijdende aan kanker met beginnende tering.

Mattei heeft in een afzonderlijk boekje zijne middelen en hun gebruiksaanwijzing beschreven; zelfs raadt hij ze aan bij beenbreuken, verstuiking en moeielijke bevallingen.

Terecht voorzeker waarschuwt de burgemeester van Karlsruhe het publiek tegen deze, zooals hij zich uitdrukt, niet alleen alle wetenschap, maar ook het gewoon gezonde menschenverstand in 't aangezicht slaande z.g. geneeswijze.

En toch, 't zij tot onze schande gezegd, niet alleen in het buitenland, maar ook bij ons te lande, vooral in den Haag, verheugt zich deze onzinnige geneeswijze nog steeds in ijverige voorstanders. Niet onder de onontwikkelde en mindere standen, daarvoor wordt voor de korreltjes suiker en fleschjes water al te veel geld gevraagd, maar onder de hoogste klassen der maatschappij worden de voorstanders en beoefenaars aldaar gevonden.

Misschien zijn deze gevoelig voor de mededeeling, dat de zoogenaamde *Graaf* Mattei geen recht heeft op dezen titel. Althans volgens de verzekering van den Italiaanschen gezant te 's Gravenhage, aan een onzer leden indertijd gedaan, bestaat er in Italië geen adellijke familie van dien naam. Dat de man echter alle recht heeft op den titel van kwakzalver, *par droit de conquête* zal niemand betwisten.

Zijne zoogenaamde wetenschappelijke kennis heeft hij opgedaan als sergeant dienende in het Italiaansche leger.

Pastilles van Geraudel.

Na eenigen tijd van stilstand duiken in de laatste twee maanden de advertenties ter aanbeveling dezer pastilles weer aan alle kanten op.

Reeds vroeger muntten deze advertenties uit door groote verscheidenheid en vooral door haar omvang en door de afbeeldingen van maag en ingewanden of het portret van den heer Geraudel zelf.

Ook thans weder wordt de aanbeveling dezer pastilles in sommige bladen opgeluisterd door iets bijzonders, namelijk de portretten van een half dozijn personen, die een gunstige verklaring hebben afgelegd betreffende de deugdelijkheid van dit kwakzalversartikel.

Juist kort geleden wezen wij er op hoe bij eene reeks soortgelijke getuigenissen ten behoeve van een ander veel geadverteerd middel, de Sodener pastilles, vele verklaringen waren afkomstig van tooneelspelers, dat er ook bij de pastilles van Geraudel veel komediespel onderloopt, bewijzen deze portretten, met een enkele uitzondering afkomstig van personen, die gewoon zijn zich op de planken te bewegen.

Uit deze advertentie, die wij op 't oog hebben, kan nogmaals worden afgeleid, welk een groot debiet en welk een winst de geheimmiddelkramers weten te kunnen behalen.

In de *N. R. C.* van 16 Februari is zij twee kolommen breed en neemt de geheele lengte van 't blad in beslag. Vlak er boven staat met groote letters: prijs per regel 50 cent. Volgens dit tarief berekend moet dus voor één zulk een advertentie door de administratie ontvangen zijn: *honderd vijf en tachtig gulden.* Zou het met het oog op zulk een cijfer wel zoo geheel juist zijn, wat indertijd de Nederlandsche Journalistenkring schreef (Zie Maandblad van April 1885), dat »in het »algemeen omtrent onze Nederlandsche dagbladen ge»rust kan worden gezegd, dat de vermeende geldelijke »belangen van uitgevers of anderen met de zaak (het »al of niet weigeren van kwakzalversadvertenties) wei»nig hebben te maken."

Al is de advertentie dezer pastilles veranderd, de dingen zelf zijn gelijk gebleven en even onbeduidend en onwerkzaam als vroeger tegen aandoeningen van borstorganen en ademhalingswerktuigen, waarvoor zij nog steeds en in 't bijzonder worden aanbevolen.

Men zie daar over de laatste bladzijde van dit blad in de rubriek: *Herhaalde Waarschuwingen.*

Hoe schandelijk er met deze Pastilles gewerkt wordt kan men o. a. zien uit de volgende reclame à 50 cent per regel, welke wij dezer dagen in onze „fatsoenlijke" bladen aantroffen.

EENVOUDIGE GESCHIEDENIS.

Men heeft het bed aan het venster gebracht: ontdaan, hijgende, witter dan het beddelaken, staart het jonge meisje voor zich. Het is lente, de aarde herleeft, en de vogels kwispelen op een naburigen boom: de arme zieke is ongevoelig voor de vroolijkheid der natuur. Op den achtergrond der kamer troosten de buurvrouwen met zachte stem de moeder, die hen antwoord: „Zij wil niets nemen en wij „dringen niet meer aan. Mogen haar laatste dagen ten minste „rustig zijn! De doctoren hebben haar opgegeven, helaas! „met de eerste rozen zal zij sterven, en de rozeboomen botten „reeds uit!" Daar gaat de deur open: de oogen van het jonge meisje helderen op: haar verloofde komt haar bezoeken Hij neemt haar tengere, vermagerde handen in de zijnen, kust ze met een smartelijk onderdrukten hartstocht en zegt haar: „Ge hebt het mij beloofd". Zij geeft een teeken met het hoofd, want ieder woord vermoeit haar. Dan brengt hij zijn krachtige vingers aan de verwelkte lippen der geliefde zieke: hetgeen hij haar geeft slikt zij met moeite in, zonder de kracht te hebben zich te beklagen. O wonder! als hij den volgenden dag terugkomt is zij het, die de armen naar hem uitstrekt en hem toespreekt: „Ik wil er nog meer van." Den derden dag, vindt zij dat de zon mooi schijnt en dat de vogels op den in bloei zijnden boom, lief kwispelen. En steeds brengt de verloofde op de aangebeden lippen, met mannelijke zachtheid, datgene, wat hun de kleur teruggeeft. De doctoren zien met verbazing de zieke herleven en zeggen dat de jeugd geheimzinnige krachten bezit. En als twee maanden later de rozen ontloken zijn, heeft men er een ruiker van gemaakt, dien het jonge meisje, thans ten volle gezond, in de hand houdt op het stadhuis, waar zij in den echt treedt met haar verloofde: „Ge hebt mij het leven gered, dat ik U thans geef", zegt zij en terwijl zij den ruiker aan haar lippen brengt. die frisscher zijn dan de bloemen, voegt zij er bij: „Arme rozen! zij zullen met mij sterven." Daarna vraagt zij haar bruidegom: „Gij hebt mij den naam niet genoemd „dezer wonderbarige pastilles, die mij mijne gezondheid „hebben teruggegeven en die oorzaak zijn van ons geluk?" „'t Is waar ook!" antwoordt de bruidegom glimlachend, „en het is billijk, dat we te zamen den uitvinder er van „zegenen, het zijn de **Pastilles Géraudel.**"

Is het niet vreeselijk de arme lijders en lijderessen door zulke geheel verzonnen verhalen tot het koopen van die Pastilles te drijven? Zoo iets, als hier wordt verteld, is nooit gebeurd en kan nooit gebeuren; de steller van dit verhaal weet dit, maar hij schaamt zich niet het publiek het op te dissehen als een ware gebeurtenis!

Niet alleen worden hierdoor tal van lijders in hun beurs benadeeld, maar ook aan de grievenste teleurstelling prijs gegeven, als zij bemerken op zulk een lage wijze bedrogen te zijn.

Al weer een reclame in 't Dagblad van Zuid Holland.

In „*De Tijd*" vonden wij dezer dagen het onderstaande bericht:

„In het redactioneel gedeelte van het *Dagblad* „*van Zuid-Holland en 's-Gravenhage*, komt als re„clame onder het hoofd *Laatste berichten uit Rome*, „na een breedvoerige aanloop over de Pausfeesten, „een aanbeveling voor van zekere Pastilles, waar„van aan iederen pelgrim een doos zou zijn uitge„reikt.

„Dat gaat o. i. toch wel wat al te ver", zegt „de *Amst. Ct.* terecht. De redactie van het *Dbl. v.* „*Z.H.*, ofschoon streng handhaafster van goede ma„nieren, schijnt er echter, waar het reclames geldt, „anders over te denken.

Het nummer van het genoemde blad, waarin de aanbeveling dezer pastilles voorkomt, is onze aandacht ontsnapt; wij herinneren bij deze mededeeling er aan, dat de vorige maand juist zulk eene als correspondentie behendig ingekleede reclame in het redactioneel gedeelte dierzelfde courant, ten behoeve van het beruchte, zoogenaamde kankergesticht van Windelincx werd geplaatst.

In het buitenland wordt dikwijls grof geld betaald om zulk een bevoorrechte plaats in een veelgelezen blad te verkrijgen en voor de eer der Nederlandsche pers wilden wij, zooals wij schreven, veronderstellen, dat wij hier nog niet te doen hadden met eene navolging van zulk eene lakenswaardige manier, om de argelooze lezers te bedotten.

Nu echter eene herhaling voorkomt binnen enkele weken, zullen velen allicht beginnen te twijfelen; in allen geval putten wij daaruit het recht, onze lezers niet alleen te waarschuwen tegen de advertenties op de vierde bladzijde van het *Dagblad van Zuid-Holland*, zooals tegen die van meest alle andere dagbladen, maar ook voor de zoogenaamde particuliere berichten in het kader van dat blad.

Waarschuwingen uit het buitenland.

Het Koninklijke Saksische „Landesmedizinal kollegium" heeft gevolg gegeven aan het voornemen, waarvan wij in het vorige nummer melding hebben gemaakt, om verschillende geheimmiddelen te doen onderzoeken en den uitslag ter algemeene kennis te brengen.

Het onderzoek werd verricht door het scheikundig centraalbureau voor de openbare gezondheidsregeling te Dresden. Op de eerste reeks van publicaties treffen wij reeds twee bekenden aan, namel.: *Oidtmann's Purgatief*, waarin op honderd deelen vloeistof aanwezig werd bevonden:

46.95	pCt.	water.
36.19	„	glycerine.
4.02	„	galzuur, verbonden aan
3.63	„	natron.
0.26	„	koolzure natron.
2.85	„	suiker.
0.55	„	vluchtige zuren (azijnzuur).
2.32	„	chloornatrium en phosphaten.
96.77	„	
3.23	„	niet te bepalen stoffen (extracten, galkleurstof en vluchtige oliën).

Middel tegen dronkenschap, van Retzlaff. Het wordt verkocht in drie doosjes, te zamen 33.3 gram poeder bevattende, waarvoor men *f* 7.20 (12 M.) moet betalen. Het geele grofkorrelige poeder bestaat uit niets anders dan gentiaanwortel en de waarde bedraagt met inbegrip der doosjes, op zijn hoogst 18 centen (30 pf.)

Voor onze lezers op wie de mededeeling dezer afzonderlijke bestanddeelen den indruk mocht maken, als hadden wij bij het eerste met een zeer ingewikkeld en samengesteld middel te doen, zij aangeteekend, dat dit slechts schijnbaar het geval is en dat dit onderzoek veeleer eene bevestiging is van de ontdekking door den heer Guldensteeden Egeling indertijd gedaan, dat het purgatief in hoofdzaak slechts bestaat uit *onzuivere glycerine* uit den handel.

Dat het gebruik in sommige gevallen niet zonder bedenking is en tot bloedingen aanleiding kan geven, werd reeds door Dr. Anacker opgemerkt.

Reeds vroeger kwam ons zulk een geval uit ons land ter oore en dezer dagen ontvingen wij schriftelijk mededeeling van juist eenzelfde verschijnsel, waarbij pijnen, gepaard aan bloeding, het gevolg was van de aanwending van het middel.

Over het andere, waartegen door de Saksische Regeering gewaarschuwd wordt, spraken wij uitvoerig in 't Maandblad van November 1886. Het onderzoek bevestigt geheel en al vroegere mededeelingen en de goede resultaten, die door het middel gezegd worden verkregen te zijn, zijn alleen het gevolg van de omstandigheid, dat de dronkaard gedurende het gebruik, hetwelk langen tijd moet worden voortgezet, *zich geheel onthouden moet van sterken drank.* Is hij evenwel daartoe in staat, dan, een ieder zal het begrijpen, heeft hij het dure poeder niet bij een Duitschen kwakzalver te koopen.

Boekbeoordeeling.

De invloed der lucht op de gezondheid en welstand van den mensch. Een raadgeving voor iedereen om gezond te blijven en oud te worden door *H. B. J. van Rijn*, Amsterdam, Seyffardt's boekhandel. 56 blz., prijs f 0.60

Leefregels voor lijders aan jicht en Rheumatisme. De ontvettings-methoden van Ebstein en Oertel-Schweninger door Dr. Holtz, bad-arts te *Meinberg*, naar het Duitsch door *A. Arn. Quanjer*, officier van gezondheid. Amsterdam Seyffardt's boekhandel. 64 blz., prijs f 0.60.

.....

Alweer twee werkjes over onderwerpen tot de gezondheidsleer behoorende bij denzelfden uitgever verschenen, die in den laatsten reeds zoovele soortgelijke boekjes het licht deed zien.

Beide geven eene nuttige lectuur en zijn geschreven in een toon, die door iederen maar eenigszins ontwikkelden leek gemakkelijk te volgen is.

Het eerste, een oorspronkelijk geschrift, hoewel natuurlijk bewerkt met gebruikmaking van verschillende voorname schrijvers, zet uiteen het nut en de heilzame werking van gezonde lucht op vele functiën van het lichaam en wijst op de vele vooroordeelen die overal blijven voortleven, wat betreft de zoogenaamde tocht, de nachtlucht, enz.

Niet alleen echter handelt de schrijver over de lucht maar ook over het nut van hygiëne in 't algemeen, vooral over reinheid in huis en zindelijkheid van het lichaam, als twee vereischten even noodig voor de gezondheid als de kuischheid der zeden.

Een paar zinsneden, hier en daar gegrepen, mogen als voorbeelden gelden van de behartigingswaardige wenken, waarvan het boekje overvloeit:

„Men wordt niet verkouden door de koude, maar wel door de hitte.

»Het verstand is slechts helder in zuivere lucht" de »beste geneesmiddelen zijn het ruimst in 't heelal verspreid: zij zijn water en lucht.

Het andere hierboven aangekondigde boekje spreekt niet over de behandeling van jicht- en rheumatieklijders met geneesmiddelen doch geeft, na een kort voorwoord over het ontstaan dezer beide kwalen, in vele bijzonderheden aan hoe het dieet en de levenswijze dient geregeld te worden om de aanvallen te voorkomen en den algemeenen toestand van de lijders te verbeteren. Ontbijt, middageten en avondmaal worden voorgeschreven en de spijslijst opgemaakt voor personen van verschillende aard en leeftijd.

Daarbij wordt het nut aangegeven dat onder sommige omstandigheden kan worden verwacht van een massagekuur, van minerale wateren en van Jaeger's wolregime.

Waarlijk de enkele stuivers, die zulke boekjes kosten, kunnen menigeen veel voordeel en verlichting aanbrengen.

Ingezonden stukken.

De Advertenties moeten geweerd worden.

Wat ik voorspelde is gebeurd; ditmaal is het de *Arnhemsche courant*, die de »vrijheid van drukpers" er bij haalt, toen ik onlangs de mogelijkheid besprak en de wenschelijkheid om in 't belang van 't publiek de kwakzalvers-advertenties te weren. In het nummer van 16 Januari schreef zij:

»De heer XX. ontwikkelt in het *Maandblad tegen de Kwakzalverij* het denkbeeld om door de wet het opnemen van advertentiën, betreffende de zoogenaamde geheime geneesmiddelen, te doen verbieden.

»De wet verbiedt wel aan mannen in vrouwenkleeren te loopen; sterken drank in 't klein te verkoopen; in geestelijk gewaad zich in 't publiek te vertoonen — *dus* kan de wet ook de advertentiën verbieden.

»Maar als nu een courant berichten er van maakt, anekdotes als van de pastilles-Giraudel — of hoe de man heeten mag — met illustraties er bij? Als men die middelen in ingezonden stukken aanprijst? Of zal de wet luiden, dat over de geheime geneesmiddelen geen letter in de courant mag komen? Zou XX. meenen, dat de fabrikanten dan niet zeer spoedig en gemakkelijk een ander middel zouden vinden om hunne waren aan te kondigen? Of zou de wet ook aan alle boekhandelaars en winkeliers, tappers, directiën van middelen van vervoer, ja, aan particulieren kunnen voorschrijven, dat zij dergelijke aankondigingen niet mogen publiek maken.

„Hoe minder van die middelen in ons blad voorkomen, zooveel te liever is het ons, maar de wet moet er zich buiten houden. Die heeft hier niets te maken, en als zij heden de advertentiën van geheime middelen verbiedt, zal zij morgen de loterijen, overmorgen de huwelijksaanzoeken, eindelijk misschien de verkiezingsadvertentiën aan censuur onderwerpen.

„Met de vrijheid van drukpers is die inmenging van den Staat niet overeen te brengen."

Tot zoo ver de *Arnhemsche Courant*.

Een van de *ongelukkigste hebbelijkheden*, waaraan wij Nederlanders lijden en die ons op 't gebied van wetgeving zoo menigmaal doemt tot onvruchtbaarheid is de zucht om excepties op te werpen. De *Arnhemsche* geeft er hier weer een staaltje van; zij weet evengoed als ik en een ander, wat eene advertentie is en waartegen ik bedoeld heb een verbod in 't leven te roepen. Of daarbij de mogelijkheid niet zou blijven bestaan om onder de nieuwstijdingen of anekdoten eene reclame binnen te smokkelen, zeer zeker! Elke wet *bijna zal te ontduiken zijn*. De *maatregelen*, die ik voorstelde, moeten gericht zijn tegen het geregelde, gewone, dagelijksche bedriegen van 't publiek door deze advertenties.

Of »de fabrikanten dan niet zeer spoedig en gemakkelijk een ander middel zouden vinden om hunne waren aan te kondigen?" Best mogelijk of zelfs waarschijnlijk! Maar moeten inbraak, bedreiging, valsch spel, oplichterij, niet met straf bedreigd worden, omdat degenen, die zich van een anders goed trachten meester *te maken* »*zeer spoedig en gemakkelijk een ander* »middel zouden vinden" om hun doel te bereiken?

Hoe de wet, die het door mij gewenschte verbod, regelt, in bijzonderheden moest worden ingericht en wat zij al of niet moest bevatten, doet op 't oogenblik niets ter zake; het is het beginsel, waar het op aankomt en waarover door de *Arnhemsche* het stilzwijgen wordt bewaard.

Dit beginsel, *het publiek belang* kan door haar bestreden worden; doch dat beginsel eens aangenomen zijnde komt „de vrijheid van drukpers" niet meer te pas.

Of wordt er evenzoo geschermd met de vrijheid van godsdienst, de vrijheid van beweging, de vrijheid van negotie, waar ik gewezen heb op beperkingen door de wet ingevoerd ten opzichte van 't dragen van het geestelijk gewaad in het openbaar, en van den handel in sommige koopwaren zooals sterken drank?

Eigenaardig voorzeker is de voorlaatste zinsnede van de *Arnhemsche*. 't Ware te verklaren geweest dat een journalist, groot op zijn eer en goeden naam, had uitgeroepen: wij voor ons zullen alles doen om niet medeplichtig te worden aan de handelingen van kwakzalvers en trachten de advertenties uit ons blad te weren — »maar de wet moet er zich buiten houden!"

Zonderling echter klinkt het deze fiere woorden aan te treffen achter een aanhef, die genoegelijk kan overgezet worden als volgt: Hoe minder men door die middelen ons blad laat verdienen, zooveel te liever is het ons, maar . . . . . enz.

Is het niet alsof men een opkooper van allerlei artikelen, wien men er een verwijt van maakt, dat hij de dieven hun handwerk gemakkelijk maakt en vertelt dat de wet het opkoopen moest verbieden, zich hier ziet opheffen en hoort uitroepen:

Hoe minder van die artikelen men mij brengt, hoe liever, ik zal ze echter nimmer weigeren in te koopen om er wat aan te verdienen, — maar de wet moet er zich buiten houden.

X.X.

Correspondentie.

— Tal van postwissels ter betaling der contributie zijn ontvangen, waaronder ook velen met een „extra-bijdrage". Wij noodigen de leden, die nog niet betaalden dringend uit dit spoedig per postwissel te doen. In het volgend nommer zullen wij in de dan te verzenden naamlijst aanwijzen wie op deze wijze betaald hebben.

— De antwoorden op tal van brieven en briefkaarten moeten deze keer tot het volgend nommer worden uitgesteld.

— Dit nommer is enkele dagen later dan gewoonlijk verzonden.

Herhaalde Waarschuwingen.

Kunst-trommelvliezen van Nicholson. Deze kleine instrumentjes worden ook onder den naam **Oortrommels** verkocht en luid aangeprezen ter genezing van *doofheid*. De *leverancier*, die zich DR. NICHOLSON noemt, plaatst ook wel advertenties onder den naam SIMPSON. Wie hem schrijft om inlichtingen ontvangt een zeer klein boekje met een aantal prentjes, waarin wonderen van de instrumentjes verhaald worden en waarbij gevoegd zijn een aantal zoogenaamde getuigschriften van personen, die verklaren door die Oortrommels geheel of gedeeltelijk van hun doofheid genezen te zijn. Die attesten zijn bijna allen uit het buitenland afkomstig, doch enkele zijn door personen in ons land afgegeven. Over deze laatsten hebben wij een onderzoek ingesteld en de uitslag is geweest, dat die getuigschriften niets voor de deugdelijkheid van de werktuigjes kunnen bewijzen, zooals wij in het Maandblad van Juni 1887 voor een paar er van uitvoerig hebben uiteengezet.

Wie zich echter door al het fraais, dat in de advertenties en in de boekjes wordt gezegd, laat verleiden om een bestelling te doen, krijgt een paar toesteltjes, *zoo lang als een vingerlid*, *bestaande uit een* verguld of verzilverd staafje, waaraan op het uiteinde kleine schijfjes van kaoutchouk zijn bevestigd, ter grootte van een dubbeltje. Deze dingetjes moeten in de ooren gestopt worden. Deze operatie is zeer moeielijk te doen en zijn ze er eens in, dan heeft men dikwijls de grootste moeite om ze er weer uit te halen. Meer dan één onzer lezers heeft ons bericht dat hij bevreesd was er zijn gehoor nog meer mee te bederven en blij was toen een ter hulp geroepen geneeskundige *de toestelletjes weer uit zijn ooren verwijderd* had. Wij hebben met een aantal personen, welke de instrumentjes gebruikt hadden gecorrespondeerd, doch geen geval is ons bekend geworden, dat zij ooit zoo eenige hulp tegen doofheid hadden gegeven.

De prijs, dien NICHOLSON voor zijn werktuigjes vraagt, is verbazend hoog. Al naarmate men een paar verzilverd of verguld wil hebben betaalt men f 18,25 of f 26,50. Dit geld moet vooraf per postwissel betaald worden. Nooit wordt een ter beproeving toegezonden en iemand *die gevraagd had er een op keur te mogen ontvangen*, indien hij vooraf het geld bij een vertrouwd kassier deponeerde, zoodat Nicholson zeker het geld zou krijgen, zoo de dingetjes maar iets hielpen, ontving toch een weigerend antwoord.

In den regel wordt aan hem die een bestelling gedaan en een postwissel gezonden heeft, door Nicholson bericht dat hij ook een zoogenaamde *Lotion* noodig heeft, om het oor mee te bevochtigen, en een zoogenaamd *Katarrhpoeder*, en dat die in het zelfde pak verzonden worden. *Deze middeltjes* kosten f 8,50 en de besteller heeft dan slechts de keus om of het pakket met de reeds betaalde toesteltjes te weigeren of nog die f 8,50 er bij te betalen. De meeste dooven, die zich op deze wijze tot koopen hebben laten verlokken, betaalden daardoor niet minder dan f 35.—.

De bedoelde *Lotion* is door een der leden van de Vereeniging onderzocht en bleek te zijn een mengsel van *Glycerine* en *Hoffmansdruppels;* een ander lid onderzocht het poeder, dat niets anders was dan *onzuiver rijstmeel* met *droppoeder*. Beide waren te zamen wel voor één of twee kwartjes te leveren en de instrumentjes zou men ook voor een halve gulden wel kunnen laten maken, zoodat elke doove die zich liet overhalen voor zijn f 35.— voor een waarde van nog niet f 1.— heeft ontvangen, behoudens de groote teleurstelling en ergernis toen het hem bleek, dat hij door de geheele bezending in het minst niets geholpen was.

Pastilles Géraudel. De fabriekant van dit nieuwe kwakzalversproduct adverteert veelal met een prentje, een afbeelding van een persoon wiens borst en buik zijn geopend en waarin men longen, hart enz. kan zien liggen. De maag ligt op die afbeelding in het midden en niet aan de linkerzij, doch deze leugen in prentverbeeldinge, zouden wij den man gaarne vergeven, als hij niet zoo veel leugens in woorden aan de verkeerde afbeelding toevoegde. Er worden namenlijk wonderen verteld van de verbazende geneeskracht van deze Pastilles Géraudel en dit is erger dan een maag op een prentje een verkeerde plaats te geven. Want menige ongelukkige lijder wordt door die krasse beweringen verlokt naar de pastilles te grijpen en slechts teleurstelling zal bij het gebruik zijn deel zijn, zoo hij niet nog bovendien zijn toestand er door verergert.

De heer P. Kruysse heeft de inhoud dezer pastilles onderzocht en het resultaat in een vorig Maandblad gepubliceerd. Zij bevatten *teer* met wat *suiker*, eenig *zetmeel* en een beetje *venkel* of *anijs* en eenig ander plantenpoeder.

De hoofdzaak is dus de *teer*, de stof die reeds zoo menig kwakzalver heeft aangegrepen en waarmee ook Guyot zulke goede zaken maakt. Goede zaken zal ook deze Géraudel er wel mee maken, doch dit zijn slechte zaken voor de patienten. Want teer kan slechts zelden goed doen en dan nog slechts als het in zeer geringe hoeveelheid genomen wordt. Dikwijls daarentegen en altijd zoo men er veel van neemt, is teer nadeelig, vooral voor de spijsverteeringsorganen. Zwakke personen mogen wel dubbel voorzichtig zijn vóór zij aan het slikken gaan.

Leeuwarden — Coöperatieve Handelsdrukkerij.

No. 4. Achtste Jaargang. April 1888.

MAANDBLAD
VAN DE VEREENIGING
TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te *Steenbergen* en Dr. VITUS BRUINSMA te *Leeuwarden*. — Uitgever H. van BELKUM Kz. te *Leeuwarden*.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenbergen, Voorzitter.
J. A. QUANJER, Arts „ Amsterdam.
P. KRUYSSE, Apotheker „ „
Mr. J. C. MEIJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.
Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 986.

De Statuten van de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder *a* en *b* genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Berichten. Een voorstel in de Maats. tot Nut v. Alg. — Het goede voornemen van het *N. v. d. D.* — Een belangrijke verklaring van Minister Von Gosler. — Van de firma Richter te Rotterdam. — Haarlemmerolie. — Een brochure over de geneeskundige wetsontwerpen. — Waarzegsters in Nederland. — Twee merkwaardige advertenties. — Sodener-Pastilles. — De groote reclame der kwakzalvers.

Rechtszaken: W. S. voor het Kantongerecht te Leiden. — De magnetiseur R. voor de rechtbank te 's Hage.

Grootere artikelen: Pillen van Blancard. — Indische cigaretten van Grimault.

Boekbeoordeeling. — Correspondentie. — Herhaalde waarschuwingen: Asthma-middel van Cléry te Marseille.

Berichten.

Zeer tot onze verrassing, want wij waren in het geheel niet met het plan bekend, vonden wij onder de punten van beschrijving voor de Algemeene Vergadering van de *Maatschappij tot Nut van 't Algemeen*, die op 23 en 24 Mei te Amsterdam zal worden gehouden, het volgende voorstel van het departement Workum.

Overwegende,

dat de vereeniging tegen de kwakzalverij door haar maandblad reeds vele misbruiken heeft aan het licht gebracht en velen voor groot geldelijk verlies en lichamelijk lijden heeft bewaard;

dat de financieele kracht der vereeniging niet in verhouding staat tot de kosten, door de uitgave van dit blad veroorzaakt;

dat het geheel op den weg van de Maatschappij ligt, de loffelijke pogingen dier vereeniging te erkennen en te steunen;

besluite de vergadering:

„aan die vereeniging toe te staan de som van *f* 1000, „opdat zij zal kunnen voortgaan op den ingeslagen weg."

In het volgend nommer zullen wij denkelijk nader op dit voorstel terug komen.

Enkele bladen hebben hun oordeel gezegd over de op 20 Febr. bij monde van den Heer Beijers gedane toezegging door de directie van het *Het Nieuws van den Dag*, om voortaan zooveel mogelijk te waken tegen het opnemen van advertentiën, die door aan haar bekende vakmannen als minder vertrouwbaar zullen worden aangewezen.

Het weekblad *Gelria*, dat zich zelf ook vrij houdt van kwakzalversadvertentiën, zegt ervan: „Dit is iets voor de bestrijders der kwakzalverij; veel echter niet. Er staan advertentien bij de vleet in het meest gelezen dagblad, die de heer Beijers zonder vakman naast zich, zonder mistasten voor geheel onvertrouwbaar zou kunnen aanwijzen. Van zijn goeden wil zijn wij wel overtuigd, maar het is niet zoo heel gemakkelijk te breken met de bij een courant gevolgde gewoonten, door voorgangers goedgekeurd en ongetwijfeld voordeelig voor de aandeelhouders. De anti-kwakzalvers zullen wijs doen den heer Beijers niet los te laten; hij wil klaarblijkelijk den goeden weg wel op, maar heeft den steun van vakmannen noodig. Laat het hem daaraan niet ontbreken!"

Gaarne beloven wij aan de directie van *Het Nieuws van den Dag* — even als aan elk ander blad dat een dergelijk besluit zou willen nemen — al den steun die zij van ons mocht begeeren. De „vakmannen", waardoor zij wenscht voorgelicht te worden, dienen echter, om spoedig te kunnen adviseeren, wel in Amsterdam woonachtig te zijn. Nu, wij hebben in de hoofdstad twee bestuurders en bijna 200 leden, dus ongeveer een vijfde van al de leden die onze Vereeniging telt, en daar onder zijn zeker wel de bedoelde vakmannen te vinden, aan wier bereidwilligheid wij niet twijfelen.

Of de directie van het *Nieuws* reeds met de pogingen tot wering der kwakzalversadvertentien is aangevangen weten wij niet; wel dat de bedoelde advertentien thans nog niet uit het blad verdwenen zijn, wat met het oog op de loopende contracten ook niet te verwachten ware.

Wat de opmerking van *Gelria* betreft, dat het moeielijk is met een gewoonte te breken die ongetwijfeld voordeelig voor de aandeelhouders is, moeten wij er op wijzen dat het hier bedoelde besluit juist genomen is op voorstel van een aandeelhouder en na van andere aandeelhouders instemming te hebben ondervonden, zoodat van die zijde thans geen gevaar ducht. De zaak is nu slechts het goede besluit ook tot een goede uitvoering te brengen en, kan het zijn, wat spoedig.

In het Pruisische huis van afgevaardigden kwam op 17 Maart onlangs de geheimmiddelhandel weder ter sprake. De afgevaardigde *Olzum* verzocht de regeering haren invloed aan te wenden ten einde het *verbod van 't adverteeren van geheimmiddelen*, thans uitgevaardigd door het Opperpolitie-toezicht te Berlijn en te Maagdenburg, door een rijkswet voor Duitschland algemeen te maken en te bekrachtigen.

De Minister van Onderwijs enz. Dr. von Gosler antwoordde als volgt:

„Reeds sedert langen tijd zijn over dit onderwerp „besprekingen hangende, tusschen de afzonderlijke re„geeringen (der Duitsche Staten); Pruisen zijnerzijds heeft „een reeks van gegevens daarover aan het Rijk ver„strekt en als zijn eindoordeel te kennen gegeven, dat „eene regeling van dit punt bij rijkswet hem noodza„kelijk voorkwam.

„Ik voor mij heb bovendien, het verbod van het „Opperpolitie-toezicht te Berlijn tot uitgangspunt ne„mende, de andere hoofden van politie hier te lande „dringend aangemaand dit voorbeeld der hoofdstad te „volgen; zooals u echter bekend kan zijn, is het niet „onmogelijk, dat sommige rechterlijke collegies het niet „eens zijn met de politie, wat de rechtskwestie aangaat.

„Dit zal mij echter niet weerhouden, zoover mijne „krachten reiken, alles in 't werk te stellen om dit „onwezen den kop in te drukken en de discussie van „heden zal ik als een hernieuwden aandrang beschou„wen om tot de Rijksregeering het verzoek te richten „hare medewerking daartoe niet te weigeren."

In de nieuwsbladen leest men dezer dagen de volgende advertentie:

VAN DE ENORME OPLAAG
der brochure: „De vriend der Zieken" is nog een geringe voorraad aanwezig. Allen, die dit voor elken zieke zeer belangrijke geschrift wenschen te hebben, gelieven zich ten spoedigste per briefkaart tot Richter's Boekhandel, te Rotterdam, te wenden, welke, voor zoover de voorraad strekt, het boekje gratis en franco verzendt.

Een goedgeloovig lezer van deze advertentie zou kunnen meenen dat hier, met een menschlievend doel, een goed boekje over de verpleging van zieken of iets van dien aard werd aangeboden. Hiervan is echter geen sprake. Deze brochure *De vriend der zieken* is niets anders dan een lange aanbeveling van eenige middeltjes, waarvan den lof uitgebazuind wordt, als in staat om bijna alle kwalen te genezen.

De firma *Richters Boekhandel* te Rotterdam, die dit boekje gratis wil toezenden, is geen andere dan de kwakzalversfirma zelf, die de middeltjes bereidt en verkoopt en een *boekhandel* houdt zij er dan ook in het geheel niet op na, daar zij geen andere boeken levert dan de boekjes, die door de kwakzalversfirma zelf worden uitgegeven, ter aanbeveling van de door haar verkochte middeltjes.

Dat er van de bewuste brochure nog maar een *geringe* voorraad aanwezig zou zijn, en dat de gratistoezending slechts geschiedt *zoover de voorraad strekt*, is niets anders dan een meermalen aangewende poging om het publiek warm te maken. Men kan verzekerd zijn, dat er nog een ontzaggelijke voorraad van die boekjes bij Richter te Rotterdam liggen en dat telkens opnieuw groote getallen gedrukt worden.

Het boekje is eigentlijk slechts een advertentie voor de middeltjes van Richter, en zulke advertentie's verspreidt hij natuurlijk, hoe meer hoe liever, want zij brengen hun geld wel op, door den aankoop der middeltjes die er het gevolg van is.

Het geslacht der fabrikanten van de „Oprechte Haarlemmerolie" is uitgestorven. Dezer dagen overleed te Haarlem in den hoogen leeftijd van 89 jaren Maria Katrina Tilly, de laatste afstammelinge van Claas Tilly, uitvinder van genoemde olie in 1698.

Zoo lezen wij in de *N. R. Ct.* — Ach, konden wij zeggen dat het laatste fleschje van die scherpe verderfelijke olie zijn weg naar den vuilnisbak had gevonden, wij zouden een juichtoon aanheffen over de wel langzaam maar toch eindelijk behaalde overwinning van het verstand op de domheid en lichtgeloovigheid.

De ontwerpen tot herziening der geneeskundige wetten van 1865, welke nog immer bij de Regeering aanhangig zijn, hebben in dit blad reeds meermalen aanleiding gegeven tot bespreking met het oog op de mogelijke bestrijding van den geheimmiddelhandel.

Thans hebben van de hand van den heer *Mr. van Rijckevorsel*, te Maastricht, eenige aanteekeningen op deze wetsontwerpen het licht gezien. Het verheugt ons daaruit te ontwaren, dat ook van rechtsgeleerde zijde, zij 't ook op geheel andere wijze dan door ons (zie Maandblad Mei 1886 enz.) werd aangegeven, voorstellen in de wet, regelende de uitoefening der artsenijbereidkunst, zijn opgenomen, die den verkoop van ge-

heimmiddelen in groote mate zouden kunnen beperken.

De geachte schrijver geeft in zijne toelichting de volgende overweging:

„Het verkoopen en afleveren of op andere wijze ver„schaffen van geneesmiddelen kan niet worden genoemd „uitoefening der artsenij-bereidkunst, daar deze bestaat „in het bereiden tot geneeskundig doel; maar het is „een recht, dat bij uitsluiting van elk ander, gegeven „wordt aan degenen, die de bevoegdheid hebben ge„neesmiddelen te bereiden. Ieder ander blijft alzoo „van dit recht tot aflevering verstoken."

Hij stelt daarom voor in de wet als afzonderlijk artikel op te nemen:

„De bevoegdheid tot de uitoefening der artsenij-be„reidkunst geeft het uitsluitend recht om de middelen „of bestanddeelen, artsenijkundig en tot geneeskundig „doel bereid, te verkoopen en af te leveren, of op an„dere wijze te verschaffen."

Als gevolg dezer bepaling komt het ons voor, dat verkoop van geneesmiddelen buiten de apotheken, vrijwel onmogelijk zou kunnen worden gemaakt, vooral als de boete in een ander artikel voorgesteld, niet door den rechter steeds tot een minimum werd toegepast.

Daar toch wordt voorgesteld:

„Met geldboete van ten hoogste *f* 200 (bij herhaling „van overtreding van ten hoogste *f* 400) wordt gestraft, „hij die, zonder daartoe gerechtigd te zijn, geneesmid„delen verkoopt en aflevert, of op andere wijze ver„schaft."

Om de apothekers te beletten zich als depôthouders van allerlei middeltjes beschikbaar te stellen, wordt hun de verplichting opgelegd tot zelfbereiding der af te leveren geneesmiddelen, in een artikel luidende:

„De apotheker is verplicht, elk geneesmiddel, ter af„levering bestemd, uit deugdelijke middelen of bestand„deelen te bereiden.

„Hij vermag niet toe te laten, dat zoogenaamde ge„heime geneesmiddelen uit zijne apotheek verkocht „worden."

Het is hier de plaats niet om de aandacht te vestigen op andere gewichtige wijzigingen, die de geleerde schrijver dezer „aanteekeningen" heeft verdedigd. Bij deze laatste zinsnede merken wij alleen op, dat ook bij dezen rechtsgeleerde derhalve het begrip „geheime geneesmiddelen" duidelijk vaststaat.

Blijkens eene aanhaling uit het rechtsgeleerd weekblad in ons vorig nummer, zijn ook de Duitsche rechtsgeleerden van oordeel, dat dit begrip niet moeielijk te omschrijven is. Bij mogelijke wetten nu of in de toekomst zal het derhalve geoorloofd zijn, zich van dit woord te bedienen ook zonder nadere definitie op te nemen.

Wanneer men de advertenties der Berlijnsche bladen napluist, blijkt het, dat in de Duitsche hoofdstad niet minder dan dertig waarzegsters gevonden worden. Er zijn er intusschen nog veel meer, die niet adverteeren. Niet alleen de minder ontwikkelden vertrouwen op de kunst der planeetlezers en kaartlegsters, maar zelfs zeer „nette" dames, van wie men zou kunnen verwachten, dat zij over de zwarte kunst en dergelijke de schouders zouden ophalen, laten zich uit de sterren de toekomst voorspellen en hechten aan de uitspraken der bedriegsters niet zelden beteekenis.

Menigeen in Nederland zal bij het lezen van het bovenstaande bericht in de nieuwsbladen allicht hebben geglimlacht over de verregaande domheid der inwoners van de zoogenaamde stad der intelligentie.

Het spreekwoord van den balk en den splinter is echter ook hier alweer van toepassing. In één maand vonden wij in te Rotterdam verschijnende bladen drie berichten van verschillende planeetlezers in die stad.

De eerste, onder den naam van Mr. C..... geeft zijn adres op.

De tweede Vrouw v. d. S.... zich noemende, de bekwaamste en beroemste planeetleester van Rotterdam, geeft kennis van hare verhuizing.

De derde Mej. B..... zegt, dat zij de eenigste is, die de planeetboeken van zekeren overleden persoon heeft over wetenschappelijke zaken.

Volgens geruchten zijn het ook lang niet altijd personen tot de zoogenaamde mindere volksklassen behoorende, die hulp en voorlichting komen vragen bij deze orakels.

't Is beschamend en bedroevend tevens voor allen, die zoo gaarne roem dragen op de verlichting onzer negentiende eeuw!

Wanneer ons *Schertsblad* werkelijkheid was, dat is indien er wezenlijk een *Courant van en voor Kwakzalvers* bestond, dan zou zeker de volgende advertentie, die wij in de *N. R. Ct.* van 23 Febr. aantroffen, daarin moeten geplaatst zijn. Die advertentie is toch een aanbieding van een kwakzalver aan zijn mede-kwakzalvers. Zij luidt:

GROOT SUCCES EN WINST.

Voor fl. 500 is te koop het recept van eene medische specialiteit, met de daarbij behoorende reclame-inrichtingen en nauwgezette exploitatie. Het wordt in ieder huisgezin aangewend, is gunstig werkend gebleken en heeft in andere landen veel geldelijk voordeel opgeleverd.

Zeer weinig kapitaal is er noodig om er mede te werken. Aanbiedingen onder P. W. enz.

Ook de volgende advertentie is niet verzonnen maar hebben wij letterlijk aldus heusch in het *N. v. d. D.* aangetroffen:

MAGNETISMUS.

Een bekwaam Magnetiseur zoekt een betrekking bij een gevestigde Somnambule, Magnetiseur of Deskundige, is zeer gelukkig in de Vrijfkunst, vooral op het Rhumatiesgebied, Astma en Hoofdpijn, is ook niet ongenegen hierin onderricht te geven, heeft goed voorkomen, m. l., ongeh. en onbem. Br., A Z, enz. Te Koop: een Recept voor Kinderen, behept met klieren in de buik, uitwendig gebruik in 14 dagen verdreven, à *f* 2.50.

De *twee en vijftig* reclames, die de hoofddepôthouder der Sodener pastilles te Brussel aan de Nederlandsche bladen heeft gezonden, zijn nog niet allen geplaatst; wekelijks treft men nog verscheidenheid aan, hoewel voor een *goed* lezer, (helaas! dat er zoo weinigen zijn) dezelfde eentoonige bluf tusschen de regels komt uitkijken.

Enkele bladen zijn gelukkig reeds aan No. 43, zoodat er kans bestaat, dat wij weldra geheel er van ontslagen zullen zijn. Intusschen schijnt het met de depôthouders in ons land niet best te gelukken, althans nog immer worden geene verkoopplaatsen aangegeven en moet het eentonige slot „verkrijgbaar in alle apotheken" dienst blijven doen. Dat dit beweren een leugen is, zeiden wij reeds; openlijk komen thans eenige apothekers dit bevestigen in het *Pharmaceutisch Weekblad*, doch onderwijl blijft de depôthouder dag in dag uit straffeloos hen allen deze klad aanwrijven. Wij begrijpen hun ergernis evenals die van een geneesheer te Amsterdam, wiens naam ongelukkigerwijze overeenkomt met dien genoemd in een van de advertenties der pastilles en die nu in een advertentie komt verzekeren, dat hij er niets mee te maken heeft. Doch er is helaas! niets aan te doen; zoolang dergelijke leugenachtige advertenties zonder iemands verantwoordelijkheid mogen geplaatst worden, zullen zij in allerlei richting kwade gevolgen na zich sleepen.

De depôthouders en de weinige fabrikanten van geheimmiddelen in Nederland kunnen niet en durven niet op zulk een groote schaal als vele hunner collega's in 't buitenland de reclames de wereld inzenden; toch beproeven sommigen hunner van tijd tot tijd een zwakke navolging.

Een van de meest gewone reclame-middelen, het eerst in Amerika en daarna in Engeland en op 't vasteland geregeld aangewend, is een almanak, die naast den gewonen inhoud, in plaats van verhalen, versjes of anecdoten, als mengelwerk de aanprijzing bevat van een meer of minder groot aantal geheimmiddelen.

Zekere fabrikant te Parijs en een groot depôthouder te Brussel hebben deze almanakken zelfs ingericht als notitie-boekje, speciaal bestemd voor geneeskundigen. Aan het hoofd van ieder blaadje wit papier staan de naam en de gebruiksaanwijzing van de een of andere specialité, bijzonder aanbevolen tegen deze of gene ongesteldheid. Elk kwartaal wordt zulk een driemaandelijksch jaarboekje gratis toegezonden aan ieder, die het verlangt, of ongevraagd gestuurd aan honderden adressen van geneesheeren.

De meeste van soortgelijke jaarboekjes zijn echter bestemd voor leeken en somwijlen niet zonder eenige luxe ingericht, met bonten omslag, gekleurde plaatjes of verguld op snee. Vooral uit Amerika hebben wij exemplaren ontvangen, in dit opzicht uitmuntende en die bij het doorbladeren telkens den uitroep op de lippen bracht: wat wordt er al niet gedaan om de goedgeloovige menigte in de luren te leggen!

Een der weinigen in ons land, die de zaak op groote schaal drijft, is de firma *van Santen Kolff* te Rotterdam. Ook zij heeft dit jaar een kalender onder hare cliëntéle verspreid, die alleen dient ter aankondiging van z.g. geneeskundige spécialités. 't Kleine boekje is zeer eenvoudig, doch bewijst welk een reeks van dergelijke artikelen ook hier te lande worden verkocht. De firma toch geeft niet minder dan *vier honderd* namen op van middeltjes, in haar magazijn aanwezig; en aan 't slot wordt nog opgegeven, dat op aanvraag anderen kunnen ontboden en verkregen worden.

Wat wordt er al niet gedaan om de goedgeloovige menigte in de luren te leggen! roepen wij ook nu eeniegelijk ter waarschuwing toe.

Rechtzaken.

Door het kantongerecht te Leiden is uitspraak gedaanin de zaak van Wouter Slingerland, beklaagd van in Juni laatsleden te Rijnsburg onbevoegd de geneeskunde te hebben uitgeoefend, geneesmiddelen te hebben verstrekt en voor een en ander geld te hebben gevorderd en verkregen.

Het vonnis behelsde veroordeeling tot een geldboete van f 60 of 40 dagen hechtenis, met bevel tot vernietiging der in beslag genomen verstrekte geneesmiddelen, welke, volgens bewering van den beklaagde, allen waren bereid naar de voorschriften van het boek, getiteld „Troost der zieken".

In hooger beroep van een vonnis des kantonrechters gekomen, stond 22 Maart voor de arrondissements-rechtbank te 's-Hage terecht de magnetiseur R., beklaagd en op grond daarvan tot f 0.50 boete veroordeeld, van het niet toegelaten zijnd tot de uitoefening van een beroep, waartoe de wet eene toelating vordert, buiten noodzaak uitoefenen van dat beroep (in casu geneeskunde.)

Nadat in deze zaak verslag was uitgebracht, en de beklaagde zijne verklaringen, voor den kantonrechter afgelegd, nogmaals had herhaald en bevestigd, nam het O. M., bij monde van den subst.-officier van justitie mr. Hulshoff, requisitoir, strekkende tot bevestiging van het vonnis des eersten rechters.

In een breedvoerig pleidooi betoogde mr. D. Simons, advocaat te Amsterdam dat de eenige vraag, die in deze zaak door de rechtbank moest overwogen worden, is of de beklaagde heeft uitgeoefend het beroep als geneeskunde. Wel had de Hooge Raad bij een arrest in de zaak van het „boertje" uit Nieuw-Buinen uitgemaakt, dat de handelingen aangewend met het doel om te genezen moeten beschouwd worden als handelingen van geneeskundigen aard, doch spreker zette in het breede uiteen tot welke zonderlinge gevolgtrekkingen de consequentie van deze eigenaardige leer leiden kan.

De vraag of de gedaagde het beroep als geneeskundige had uitgeoefend, beantwoordde pl. na breede motiveering ten eenenmale ontkennend, en hij meende dat in geval van veroordeeling de rechtbank tevens op wetenschappelijken grond zou moeten uitmaken dat het magnetisme, als toegepast gelijk door den bekl., geneeskundige kracht heeft. Dan toch eerst — en de wetenschap heeft dit nog volstrekt niet uitgemaakt — zou men de handelingen van bekl. als die van een geneeskundige kunnen beschouwen. Hij concludeerde tot ontslag van rechtsvervolging. Uitspraak over 8 dagen.

Deze uitspraak is toen geweest dat de magnetiseur R. te 's-Gravenhage is vrijgesproken van onbevoegde uitoefening der geneeskunst, overwegende de rechtbank dat de bloote toepassing van het magnetisme, zonder onderzoek naar de kwaal van den patiënt, niet is uitoefening van de geneeskunst

Pillen van Blancard.

De exploitatie van geheimmiddelen en bijzondere geneeskrachtige samenstellingen, tegenwoordig met den algemeenen naam van spécialités bestempeld, is wat wezen en karakter aangaat, in de laatste kwart eeuw zeer veranderd.

Wel werden er ook vroeger middelen aan den man gebracht, waarbij de gewone, platte, bedriegelijke kwakzalverij van heden ten grondslag lag, doch niet zelden ook was het anders.

Somwijlen gelukte het aan een geneeskundige of apotheker het een of ander medicament in een bijzonderen vorm voor het gebruik beter geschikt te maken of eene combinatie van geneesmiddelen bijeen te brengen, die nieuw en in sommige ongesteldheden gemakkelijker aanwendbaar of bijzonder heilzaam bleek te zijn.

Evenals vele fabrikanten nog heden ten dage hun fabrieksgeheim hebben, hetwelk zij zorgvuldig verborgen houden voor hunne concurrenten, hielden ook deze uitvinders van nieuwe artsenijvormen hunne wijze van werken zorgvuldig geheim. Elkeen, geneesheer zoowel als leek, die er zich van wenschte te bedienen, werd daardoor van zelf gedwongen, dit middel bij den oorspronkelijken fabrikant of zijn depôthouder te koopen.

Niet weinige geneesmiddelen in onze hedendaagsche apotheken hebben, als zoogenaamden winkelnaam, den naam van dezen eersten vervaardiger behouden, niettegenstaande de bereiding reeds lang geen geheim meer en in handen van den gewonen apotheker is. Wij behoeven, om ook voor leeken verstaanbaar te zijn, slechts te spreken van Hoffman's druppels, laudanum van Sydenham, Seignette zout enz.

't Behoeft nauwelijks gezegd, dat zulke uitvinders in den regel goede zaken maakten met den verkoop van hun nieuw geneesmiddel en zich meestal spoedig lieten verleiden de beweerde deugden en heilkrachtige eigenschappen te roemen buiten de grenzen der waarheid en der ondervinding. Wat in veler oogen tot op dat tijdstip een niet ongeoorloofd gebruikmaken eener uitvinding was geweest, werd door deze leugentaal niet alleen kwakzalverij, maar meer of minder opzettelijk bedrog.

Het werd dit nog meer toen door òf de vrijwillige mededeeling der uitvinders òf door de schei-

kundige onderzoekingen, het zoogenaamde geheim der samenstelling openbaar werd en de vervaardiging onder het bereik kwam van iederen pharmaceut de noodige wetenschappelijke kennis voorzien. Toen toch werd door de zoogenaamde opvolgers der eerste bereiders zeer dikwijls volgehouden, dat slechts hunne middelen, bereid volgens het oorspronkelijke recept, de echte waren en al de anderen namaaksels zonder kracht of zelfs schadelijk voor de gezondheid.

De pillen, wier naam wij hierboven schreven, geven een leerzaam voorbeeld van dezen gang van zaken.

Haar hoofddeugd is eene gelukkige verbinding van twee in de geneeskunst gebruikelijke zelfstandigheden, namelijk *ijzer* en *jodium*. 't Valt niet te ontkennen, dat deze beide stoffen bij sommige ziekelijke aandoeningen heilzaam kunnen werken.

De geleerde samenstellers van het Nederlandsche wetboek voor apothekers (de Pharmacopoea) waren hiervan zoo overtuigd, dat zij deze pillen daarin opnamen en hare bereiding hebben medegedeeld. Doch daarom te meer moeten wij waarschuwen tegen de aanprijzing dezer pillen door leeken in advertenties, zooals ons dezer dagen voor 't eerst sedert langen tijd weer onder de oogen kwamen. 't Is onwaar dat zij, zooals daarin gezegd wordt, bijzonder geschikt zijn bij verschillende daar met name genoemde ziekten, waaronder zelfs tering niet ontbreekt, al moge aan deze pillen ook somwijlen een heilzaam uitwerksel niet kunnen ontzegd worden. Doch vooral dient gewaarschuwd tegen het roekeloos gebruik dezer pillen buiten raad van een geneesheer. Jodium is een volstrekt niet onschuldige stof en kan bij eenig voortdurend gebruik zeer schadelijke stoornissen te weeg brengen in de spijsverteringsorganen. Op het slot der advertentie zij inzonderheid de aandacht gevestigd; het luidt:

„N.B. Onzuiver of vervalscht iodium houdend „ijzer is een slecht, irriteerend geneesmiddel. Als „bewijs van zuiverheid en echtheid eische men de „handteekening enz. van Blancard."

Deze eerste zinsnede is volkomen waar: maar juist daarom eische men voor de pillen niet den naam van Blancard of de groene etiquet van iemand die zich den titel geeft van „Pharmacien à Paris"; deze toch geven hoegenaamd geen waarborg van deugdelijkheid.

Slechts door een Nederlandschen apotheker gereed gemaakt, bestaat er zekerheid dat de pillen zijn bereid zooals het behoort en is aangegeven in de Pharmacopoea en dat slechts zuivere bestanddeelen bij de samenstelling zijn gebruikt. De eed bij de aanvaarding zijner betrekking afgelegd en het toezicht vanwege den Staat op zijn bedrijf uitgeoefend, strekken hiervoor ten waarborg.

Men wachte zich dus voor de zoogenaamde echte pillen! Ook al worden zij afgeleverd door een apotheker hier te lande, is hare samenstelling niet te vertrouwen.

Indische cigaretten van Grimault.

De depôthouders van kwakzalverijen schijnen van tijd tot tijd hunne winkelkasten eens na te zien om voor die artikelen, waarvan zij bemerken, dat de grootste voorraad nog voorhanden is, de oude advertentie opnieuw aan de dagbladen aan te bieden.

Zoo zien wij dezer dagen weer de advertenties opduiken van den Franschen apotheker Grimault, die sedert jaren een fabriek van allerlei geheimmiddelen er op na houdt en wien 't gelukte, enkele weinig nauwgezette collega's hier te lande met den verkoop van zijn fabriekswaar te belasten.

Zijne cigaretten noemt hij „het zekerste van alle bekende middelen ter genezing van asthma, enz." en op eene andere plaats „zeer aan te bevelen bij beginselen van longtering".

't Behoeft nauwelijks gezegd, dat zij in allen geval bij de laatste ziekte nooit eenige baat kunnen aanbrengen en slechts zullen strekken om de ongelukkige lijders geld uit den zak te kloppen en betere middelen zoolang te doen verwaarloozen.

En wat het asthma aangaat, de beweerde werking daartegen berust op het overoude gebruik van de bladeren van *Belladonna* tegen de aanvallen dezer ongesteldheid. Honderd malen is aangeraden, de gedroogde bladeren dezer plant te verbranden en de rook daarvan den asthmalijder gedurende de aanvallen van benauwdheid te doen inademen, doch minstens negen-en-negentig malen laat het middel in den steek of het helpt den eenen dag een beetje, om een volgenden keer weer geen het minste uitwerksel te geven.

Doch ieder lijder hoopt steeds weer op de honderdste kans en grijpt naar den stroohalm te midden zijner benauwdheid, hoe dikwijls hij ook reeds teleurstelling ondervonden heeft.

Op deze laatste omstandigheid speculeeren de geheimmiddelkramers, en zij zoeken hetzelfde artikel steeds weer onder een anderen naam aan den man te brengen; vandaar de tallooze asthma-sigaren, asthma-poeders en asthma-kruiden, die dagelijks worden geadverteerd; — het hoofdbestanddeel is altijd, de bladeren van dezelfde plant *Atropa belladonna*.

Niemand vergete echter dat dit een hoogst vergiftig gewas is, maar vooral bedenke elk lijder, dat de bladeren versch gedroogd dienen te zijn, willen zij hun kracht behouden en dat zij tot geheimmiddel verwerkt, misschien wie weet hoe lang door de depôthouders worden in voorraad gehouden.

Bovendien bestaat er hoegenaamd geen waarborg, dat deze fabrikanten de beste en alleen deugdzame bladen der plant hebben gebruikt.

De burgemeester van Karlsruhe maakte indertijd bekend, dat de cigaretten van Grimault op zijn last door de Gezondheidscommissie onderzocht, uit bladeren waren gemaakt, die verlegen en door de inwerking der lucht geheel onwerkzaam geworden waren.

Wie als asthmalijder een proef wenscht te nemen, raadplege eerst zijn geneesheer en laat deze hem de deugdelijke bladeren doen uitreiken, voldoende aan de kenmerken opgenomen in de Nederlandsche pharmacopoea. Niemand verwachte echter, al moge hij een enkele maal eenige baat ondervinden bij 't opsnuiven van den rook der bladeren, genezing zijner kwaal, zooals de advertentie belooft; daarvoor zijn andere middelen noodig en gelukkig blijkt het dat sommige soorten van asthma bij doelmatige behandeling en geschikte levenswijze niet ongeneeslijk zijn.

Om er een nieuw tintje aan te geven, zegt Grimault, dat zijn cigaretten zijn bereid met *Cannabis indica*, de niet onbekende en ook zeer vergiftige en verdoovende *indische hennep*.

Het onderzoek van *Dr. Braun* heeft aangewezen, dat de bewering wel waarheid bevat en sporen dezer plant in de cigaretten aanwezig zijn, doch in zeer geringe hoeveelheid. Trouwens al ware deze grooter, dan geldt van deze plantaardige stof juist hetzelfde, wat wij schreven over de Belladonna. Zij helpt misschien bij uitzondering een enkele maal om den aanval te bekorten, doch zal in allen geval nooit strekken tot genezing.

Boekbeoordeeling.

Het asthma, zijn ontstaan, zijn aard en zijne genezing, voor leeken uiteengezet, door Dr. George Bauer, geneesheer te Berlijn, Amsterdam 1888. Seyffardt's boekhandel, 61 blz. prijs 60 cts.

De reeks populaire boekjes over ziekten en geneeskundige onderwerpen is door denzelfden uitgever alweer met het hiergenoemde vermeerderd. Zoo er een kwaal is, die bij overigens tamelijk goede gezondheid, den lijders het leven lastig maakt, dan is het asthma. Als een dief in den nacht overvalt hen somwijlen een aanval van hevigen stikkensnood en maakt hen gedurende korten of langeren tijd ongeschikt tot eenigerlei bezigheid. Toch is het directe gevaar vaak zeer gering en kan een doelmatige behandeling en gepaste levenswijze het leven niet alleen lange jaren dragelijk maken, maar de kwaal in hevigheid en duur doen verminderen of tot genezing brengen. Altijd echter moeten de vereischte voorschriften gedurende langen tijd, vaak met angstvallige nauwgezetheid worden voortgezet, zullen zij de gevreesde aanvallen tegenhouden en den aard der ziekte verbeteren.

Het werkje, thans door ons aangekondigd, zet dit alles helder uiteen en voor leeken begrijpelijk. De lezing zal veel nut kunnen doen, vooral ook door de overtuiging ingang te doen vinden dat niet door allerlei in couranten aangeprezen middeltjes asthma is te genezen. Op geen ander gebied beweegt zich de kwakzalverij met geneesmiddelen met meer vrucht dan hier. Veel gemakkelijker dan zijn levenswijze naar een vast stelsel in te richten, is het van tijd tot tijd het een of ander middeltje in te nemen of op te snuiven, maar dat elk asthma-lijder het zich voor gezegd houde, het laatste helpt in den regel niemendal en waar somwijlen verlichting wordt waargenomen, is deze slechts schijnbaar en zeer voorbijgaande en geen enkel der in kranten hooggeroemde middelen, zoowel poeders als cigaretten, bevatten iets nieuws, iets bijzonders.

CORRESPONDENTIE.

— De *leden* der Vereeniging ontvangen te gelijk met dit nommer de *Naamlijst* der leden, die zoo is ingericht dat zij tevens tot kwitantie kan dienen voor hen, die hunne contributie per postwissel hebben overgemaakt.

Het blijkt dat het geheele getal leden thans 986 bedraagt, van wie 622 nu reeds hunne contributie hebben voldaan, terwijl 96 van dezen bovendien een extra-bijdrage voor de kas der Vereeniging zonden. Van 364 leden zien wij de contributie nog te gemoet en gaarne ontvangen wij die nog *deze maand* per postwissel. Anders moeten wij er over dis poneeren per postkwitantie, wat voor elk lid 10 cent onkosten veroorzaakt.

— Mevr. V. te B. Gij vindt het gevraagde onder de rubriek Herhaalde Waarschuwingen. Postzegel voor antwoord was onnoodig; wij antwoorden op zulke vragen toch nooit per brief, maar altijd in het Maandblad.

— G. te U. Gij vraagt of *Prof. Migargeés Bart Erzeuger*, die in Duitsche bladen zooveel geadverteerd wordt, „doeltreffend" en niet schadelijk voor de gezondheid is. Wij kennen dit middeltje niet, al zagen ook wij dikwijls de bespottelijke aankondigingen, en 't is haast niet de moeite waard het van wege de vereeniging aan te schaffen en te doen onderzoeken. De kwakzalverij is uit de wijze van debiteeren al te proeven. Maar wilt gij de moeite en kosten besteden om het middeltje te laten komen, dan willen wij wel een der leden onzer Vereeniging vragen het te onderzoeken.

— Aan den ons onbekenden toezender van een courant, waarin een advertentie van den Heer L. J. Lefèbre te 's Gravenhage, die daarin mededeelt dat hij ook gehoortrommels in zijn geluidkundig museum heeft, zij herinnerd dat de Heer Lefèbre daarin de *Gehoortrommels van Nicholson* alleen heeft opgenomen om het publiek van het aankoopen van die dure en onnutte dingen terug te houden. (Zie een bericht in ons no. van Dec. j.l.)

— v. V. te A. Zeker is dat kwakzalverij. Een van de in die circulaire aangeprezen middelen behandelen wij opnieuw.

— Mej. W. te A. Tot ons leedwezen kunnen wij U nu nog niets over die Madame en haar genezingsinrichting mededeelen, maar wij willen ons best te doen er van op de hoogte te komen.

— M. te R. *Redlauers Eksteroogentinctuur* bestaat uit collodion met 20 percent Salicylzuur, door een weinig Indigo gekleurd Een fleschje met 10 gram wordt verkocht voor 50 cent. Kwaad kan het niet.

— H. te W. Ook gij vindt het gevraagde onder *Herhaalde Waarschuwingen*.

— W. te S. Richard Brandt te Schaffhausen geeft zelf de samenstelling van zijn *Zwitsersche pillen* aldus op: *Extr. Selini palustrae* 3,— *Achilleae moschatae* 2, — *Aloes* 2,— *Absynthii* 2,— *Trifolii* 2,— *Gentianae* 2,— *Pulv. Rad. Gentian. fiant pilul. No. 100.*— Het onderzoek heeft echter geleerd dat dit slechts een schijn-recept is. Herhaaldelijk is gebleken dat de Zwitsersche pillen van Richard Brandt tegenwoordig uit niets dan *Aloë* bestaan.

— Mevr. B. te W. Neen kwaad zullen enkele dier Pastilles u niet doen, maar of ze goed voor u zijn, dat moet gij uw geneesheer vragen.

— Dr. V. te H. *Ayers Cherry Pectoral* is, voor zoover wij hebben kunnen nagaan, nog niet onderzocht, zoodat wij u er niets naders van kunnen melden.

— N. te A. Wij kennen het door u bedoelde middel niet. Kunt gij zelf ons er iets meer van mede deelen?

— H. H. te A. Wij dienen daarvan meer te weten dan uw briefkaart meldde. Zend ons b. v. de gedrukte aanbeveling van het middel.

Herhaalde waarschuwingen.

Asthma-middel van Cléry te Marseille. Door het succes van anderen, die asthma-middeltjes debiteeren, verlokt, heeft in den laatsten tijd opnieuw iemand advertenties door geheel de dagbladpers van Europa doen verspreiden. Hij noemt zich Dr. Cléry te Marseille en zijn middel stelt hij voor als een nieuwe uitvinding, onfeilbaar tegen zinking, hoest en asthma.

Op aanvraag, zooals dagelijksch ook in de Nederlandsche bladen te lezen staat, zendt deze uitvinder nadere inlichtingen. Deze bestaan uit een boekje, waarin meer uitvoerig in zes talen wordt medegedeeld dat het middel van Cléry door den rook die zich bij de verbranding ontwikkelt, zelfs genezing aanbrengt van tering in de zwaarste gevallen.

't Middel heet verzameld te worden aan het strand van de Roode Zee, en bestaat uit gedroogde en tot poeder gebrachte bladen van de *Indiaansche tabak* (Lobelia inflata) om gemakkelijker te branden, vermengd met *salpeter*.

Wanneer men bedenkt, dat dit kruid zijn naam te danken heeft aan de gelijksoortige werking, die het uitoefent als de gewone tabak, kan elk beseffen welke geheimzinnige, genezende kracht zij kan ten toon spreiden bij al de ademhalingsziekten, waarbij de verkooper te Marseille het aanbeveelt.

Dwaas dan ook zeker diegene, die voor een doosje, dat nauwelijks een schelling waard is, ter wille dezer aanbeveling *f* 1.75 betaalt, zooals door Cléry gevraagd wordt.

„Wij waarschuwen voor 't koopen van dit waardeloos middel" publiceert de burgemeester van Karlsruhe en wij doen desgelijks.

Tweede Jaargang. No. 1. April 1888.

HET SCHERTSBLAD,

OF HOE EEN

Courantvanenvoorkwakzalvers,

onder redactie van de voornaamste vakmannen op het gebied der kwakzalverij,

ER ZOU KUNNEN UITZIEN. *Scherp, maar verdiend.*

Aan onze vakgenooten.

Terwijl Nederland zich in de laatste weken met de politiek bezig hield – iets wat ons kwakzalvers weinig kan schelen, zoolang men weigert de verkiezings-strooibiljetten en de stembriefjes met kwakzalvers-advertentiën te bedrukken — zijn er op ons gebied een paar gebeurtenissen voorgevallen van te groot gewicht om er niet in ons vakblad op te wijzen.

Het eerste dier twee zaken is van verblijdenden aard. De rechtbank te 's Gravenhage heeft bij het vrijspreken van den Magnetiseur Ragassy, op nieuw aangenomen, dat als iets niet voor de genezing kan helpen, het toepassen er van ook geen uitoefening van geneeskunst is en dus geen overtreding uitmaakt wanneer het door een onbevoegde wordt aangewend.

De leering, die hieruit voor ons kwakzalvers te trekken is, valt dadelijk in het oog. Zij luidt: zorg vooral dat uw middeltjes en handgrepen, *onwerkzaam* zijn. Verkoop, liefst zeer duur, pillen van suiker of droppeltjes uit zuiver water bestaande; of bestrijk den patient eens eventjes; een ieder zal dan moeten erkennen dat dit niet tot de genezing kan leiden en gij kunt niet veroordeeld worden wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst, al hebt gij ook aan het publiek verzekerd dat gij genezing zoudt aanbrengen.

Zie daar dus duidelijk aangewezen dat wij, om van veroordeeling vrij te blijven, vooral ons vak zuiver moeten houden en echt wezenlijk kwakzalverij plegen, zonder ook maar de geringste kans te geven, dat de beloften die wij uitschreeuwen, werkelijk zullen vervuld worden.

Voorwaar, een geruststellende overweging van de rechtbank der residentie, want hierdoor hebben wij de zekerheid, dat ook voor het vervolg de beoefenaren van ons winstgevend vak in Nederland, onvervolgd of ten minste onveroordeeld hun gang zullen kunnen gaan.

De andere gebeurtenis is van minder verblijdenden aard. Het is dat te Berlijn en te Maagdenburg, het adverteeren van kwakzalversmiddelen verboden is en in het Pruisische Huis van Afgevaardigden de Minister von Gosler, heeft te kennen gegeven, het zelfde ook elders te zullen bevorderen.

Dit is een schandelijke inbreuk op onze verkregen rechten. In hoeverre men andere bedriegers hun bedrijf onmogelijk zoekt te maken, dit doet niets ter zake, maar *wij* hebben sinds vele jaren het voorrecht gehad, op onbekrompen wijze het publiek openlijk te bedotten en wij laten ons dat recht niet ontnemen. Wat ware er van een zoo luisterrijke zaak als die van Holloway geworden, hoe zou Richard Brandt zijn kolossale winsten kunnen maken, waar zouden die vrachten Noorweegsche teer, welke Guyot en Giraudel voor hunne capsules gebruiken, hun weg vinden, als men het publiek niet zou mogen voorliegen, dat die aloë en die teer uitstekende geneesmiddelen tegen alle kwalen zijn?

Het eenige wat ons troost is dat van het genoemde besluit nog slechts in Duitschland sprake is. Hier zal men zoo spoedig niet tot zoo iets overgaan, al ware het alleen omdat de kwalzalvers, die hier optreden, bijna allen buitenlanders zijn, en men hen om redenen van internationaal belang, in hun bedrijf niet wil bemoeijelijken.

Maar mannen, broeders, medekwakzalvers, mocht ook hier het gevaar van een dergelijk verbod naderen, dan op uw post ter verdediging van ons thans nog ongeschonden recht, om zieken en ongelukkigen te bedriegen zooveel en op zulk een wijze als wij dat verlangen.

Binnenlandsche Berichten.

Rotterdam. Een aandeelhouder in de *Nieuwe Rott. Cour.* heeft voorgesteld de plannen der redactie van *'t Nieuws v. d. Dag* te volgen en de kwakzalversadvertenties in 't vervolg te weigeren. 't Behoeft nauwelijks gezegd welk een schrik ons bezielde, toen ons dit bericht ter ooren kwam. Ieder weet toch, dat onze geheele industrie staat of valt met het opnemen van advertenties in de nieuwsbladen en 't lijdt geen twijfel, wanneer de groote bladen als *Nieuwe R. C.* en *'t Nieuws v. d. D.* voorgaan, zouden de kleineren wel moeten volgen en ons slechts overblijven die weinige schandblaadtjes in Nederland, die alles opnemen, doch om hun inhoud weinige lezers en bij dezen nog weinig geloof vinden.

Gelukkig is de slag afgewend, dank zij onzen grooten vriend Geraudel.

Een paar weken geleden reeds, had hij aan deze *N. R. Cour.* eene zeer uitgewerkte advertentie toegezonden, waarvan hij volgens 't gewone tarief niet minder dan f 185 had moeten betalen. Hiermede nog niet tevreden deed hij dezer dagen voor zijne zelfde teerkapsels eene aankondiging plaatsen, die een geheele bladzijde dier krant vulde. Volgens dezelfde berekening is de prijs daarvan f 460.

Wij weten allen, dat wij kwakzalvers van deze en bijna alle andere bladen gewoonlijk 50 pct. vermindering van prijs genieten, omdat wij zulke goede klanten zijn, doch dan nog is de winst zeer aanzienlijk en groot genoeg voor de aandeelhouders dezer krant om haar niet te versmaden. Het onberaden voorstel van een hunner werd dan ook tot ons groot geluk met algemeene stemmen verworpen.

's Gravenhage. Eene voor vele kwakzalvers ongetwijfeld aangename tijding valt van hier te melden. Tot nog toe was het in Nederland zoo goed als onmogelijk anders dan door gewone advertenties of reclames „tegen 50 cts. de regel," onze kwakzalvers-producten in de nieuwsbladen aan te bevelen. Bij de waarschuwingen daartegen van verschillende zijden gericht bleek het gedurig, dat ook de mooist ingekleede aanbevelingen in deze rubrieken hun uitwerksel vaak misten, daar het meerendeel der lezers begreep dat het zelfbetaalde aanprijzingen waren, zonder eenigen waarborg van echtheid of deugdelijkheid.

In 't buitenland waren zeer vele bladen niet ongeneigd tegen ruime betaling ook onder de gewone nieuwsberichten onze kwakzalversmiddeltjes aan te bevelen of hunne deugden en uitstekende werkzaamheid te roemen in zoogenaamde wetenschappelijke mededeelingen of afzonderlijke artikelen, geschreven en geplaatst als waren zij van bevoegde hand of van de redactie afkomstig, terwijl het eigenlijk niets was als eene andere, zij 't ook duurdere vorm van adverteeren en een middel om die lezers er in te laten loopen, die reeds doof waren voor onze schoonste loftuitingen in de gewone advertentiekolommen.

Gelukkig valt ook op dit punt in Nederland in den laatsten tijd meerdere toenadering te bespeuren. Het bekende *Dagblad van Z. Holland en 's-Gravenhage* plaatste toch in de laatste weken reeds tweemaal een behendig artikel van twee onzer meest bekende collega's; de eerste keer als *particuliere correspondentie* ten behoeve van het gesticht Windelincx te Brussel, de andere maal als *laatste berichten uit Rome* ter aanbeveling der pastilles van Geraudel.

Ongetwijfeld zal de redactie van dit dagblad denzelfden weg ook voor anderen niet gesloten houden; wij bevelen het daarom al onze medekwakzalvers ten zeersten aan.

Buitenlandsch Nieuws.

BELGIE.

Brussel. Het heeft bij velen misschien bevreemding gewekt, dat de hoofdagent alhier van de *Sodener-Pastilles*, voor Holland en Belgie, in 't eerste land reeds maanden lang adverteert zonder deze pastilles aldaarverkrijgbaar te stellen.

Dit heeft echter zijn bepaald doel, en is eene fijne berekening die wij anderen kunnen aanbevelen.

Het adres van den hoofdagent te Brussel wordt wèl opgegeven; elk die wil koopen bestelt dus bij dezen en hij trekt daardoor zelf de 25 tot 40 pct., die hij anders aan depôthouders in Holland moet uitkeeren. Bovendien maakt hij de luidtjes, zooals men in Indië zegt, lekker; vooreerst sommige apothekers, omdat er natuurlijk bij hen naar deze dingen dikwijls gevraagd wordt, nu er staat dat zij verkrijgbaar zijn in alle apotheken; en verder de koopers zelf, omdat al wie eens besloten heeft de proef te nemen met dit nieuwste produkt op de kwakzalversmarkt, hoe langer hoe meer er naar verlangt, naar mate er meer moeite aan verbonden schijnt om het zich te bezorgen.

DUITSCHLAND.

Berlijn. Door de wet van 21 Juni 1869 zijn in Duitschland alle ambachten, bedrijven en beroepen vrij verklaard. Tengevolge daarvan mag, zeer tot ons voordeel, iedereen de geneeskundige practijk uitoefenen; bewijzen van bekwaamheid of bevoegdheid zijn niet noodig; voor andere beroepen of bedrijven worden deze evenmin door den Staat gevorderd.

't Is echter aan de Regeering gebleken, dat in den laatsten tijd door onoordeelkundig hoefbeslag vele paarden voor het leger of den burgerlijken dienst ongeschikt worden en om de schade daardoor ontstaan te voorkomen, is eenigen tijd geleden bij wijziging der bovenaangehaalde wet bepaald, dat niemand in 't vervolg het bedrijf van hoefsmid mag uitoefenen, zonder in 't bezit te zijn van het diploma eener hoefsmidschool of zonder door een examen voldoende bewijzen van bekwaamheid in dit vak te hebben afgelegd.

Natuurlijk waren wij kwakzalvers ernstig beducht, dat de Duitsche Regeering deze gelegenheid zou aangrijpen ook onze vrijheid aan banden te leggen, veronderstellende dat door onoordeelkundige geneeskundige behandeling door onbevoegden nog meer nadeel aan menschen zou kunnen worden toegebracht dan door 't verknoeien van paardenhoeven.

't Is echter gelukkig gebleken, dat onze vrees ongegrond was; ons vak en onze industrie zijn vrij gebleven en evenals vroeger kan elkeen, zoo man als vrouw, in geheel het Duitsche Rijk zich opwerpen ter behandeling van zieken en zal daardoor hij het meeste geld bemachtigen, die de meeste onbeschaamdheid ten toon spreidt.

Spreuken voor kwakzalvers.

Oneerlijkheid begint eerst bij het strafwetboek.

Zonder hulp van de nieuwsbladen zou een kwakzalver nauwelijks droog brood hebben.

Velen zijn uwe kalanten, want de dommer zijn vele

De dommen, die meenen vrij knap te wezen, vallen het gemakkelijkst in uw handen, zoo gij hen verblindt door schijngeleerdheid.

Scheld op alle geneeskundige wetenschap en haar machteloosheid, maar doe zelf alsof alle wetenschap uw deel ware.

Zie met minachting neer op mannen van naam, doch tracht zelf door verzonnen titels u voor te doen als iemand van naam.

Bedrieg en zie niet om.

Leeuwarden. — Coöperat. Handelsdrukkerij.

No. 5. Achtste Jaargang. Mei 1888.

MAANDBLAD
VAN DE VEREENIGING
TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te *Steenbergen* en Dr. VITUS BRUINSMA te *Leeuwarden*. — Uitgever H. VAN BELKUM Kz. te *Leeuwarden*.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenbergen, Voorzitter.
J. A. QUANJER, Arts „ Amsterdam.
P. KRUYSSE, Apotheker „ „
Mr. J. C. MEIJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.
Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 986.

De Statuten van de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder *a* en *b* genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel. Het voorstel in de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen.

Berichten: Proces B. H. Enuma. — Valsche tijding. — Veroordeeling van een kwakzalver. — Een flink voorstel. — Zwendelpraeparaten onder beroemde namen. — Een gevaarlijk huismiddeltje. — Een opvolger van het boertje van Nieuw Buinen.

Rechtszaken: Ragazzi, de Jong en Sirie voor de rechtbanken te 's Gravenhage en te Arnhem.

Grootere artikelen. Veroordeeling van een kwakzalver wegens bedrog. — Weer iets over haarkleurmiddelen. — Honderd zeven en zestig geheimmiddelen, verboden in Duitschland.

Boekbeoordeeling. — Correspondentie. — Herhaalde Waarschuwingen tegen Middel tegen dronkenschap van Reinold Retzlaff, Dr. Retau's Zelfbewaring. Quina Laroche of Kinawijn. De fistelpot van Klaas Ursem.

Het voorstel in de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen.

Zooals wij reeds in het vorig nommer mededeelden heeft het voorstel van het Departement Workum voor de Algemeene Vergadering van het Nut ons verrast. Dat voorstel houdt in dat de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen f 1000 aan onze Vereeniging zou afstaan. Waren wij met dit plan van Workum vooraf bekend geweest, dan zou het bestuur onzer Vereeniging met dat Departement hebben kunnen overleggen of het doen van zulk een voorstel wel in het belang onzer vereeniging ware. Thans heeft het bestuur eenstemmig besloten Workum te verzoeken het voorstel in te trekken. Dit is geschied door middel van een schrijven dat wij hier afdrukken.

Aan het Departement Workum van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen.

WelEd. Heeren!

Tot onze verrassing vonden wij op den beschrijvingsbrief voor de algemeene vergadering van de *Maatschappij tot Nut van 't Algemeen* een voorstel van Uw Departement, om aan onze Vereeniging uit de kas dier Maatschappij een som van *f* 1000 toe te staan.

Wij waardeeren zeer de welwillende gevoelens van Uw Departement jegens onze Vereeniging, die uit dat voorstel spreken, doch geven U in ernstige overweging het voorstel in te trekken.

Vooreerst doen wij dit omdat Uw Departement, naar het schijnt niet voldoende op de hoogte van den toestand onzer Vereeniging, als een der gronden voor het voorstel aanvoert, dat de financieele kracht onzer Vereeniging niet in verhouding staat tot de kosten door de uitgave van het Maandblad veroorzaakt. Uit de juist thans verschenen rekening over 1887 zal U echter blijken, dat de Vereeniging de kosten van het Maandblad zeer wel uit hare gewone inkomsten kan dekken en het slechts aan zeer buitengewone omstandigheden, het betalen van proceskosten, te wijten is, dat hare rekening een nadeelig saldo aanwijst. Tevens blijkt echter uit die rekening, dat het nadeelig saldo dit jaar ruim *f* 900 minder is dan het vorige jaar en dat dus de bestaande financieele moeielijkheid, naar alle waarschijnlijkheid, wel door de eigen krachten der Vereeniging zal overwonnen worden.

Wij meenen dan ook dat gij de zaak al te donker inziet door in Uw voorstel ter neer te schrijven, dat de subsidie van het *Nut* zou noodig zijn, opdat onze Vereeniging zou kunnen voortgaan op den ingeslagen weg. Integendeel, zij zal naar wij vertrouwen ook zonder zulk een buitengewone subsidie nuttig kunnen blijven werken, zooals zij tot nu toe deed.

Natuurlijk dat nogthans een meer of minder aanzienlijke bijdrage in de kas der Vereeniging ons zeer aangenaam zou zijn; elke vermeerdering van inkomsten kan tot uitbreiding van de werkzaamheden onzer Vereeniging leiden. Maar wij meenen — en dit is de tweede reden, waarom wij met dit schrijven tot U komen — bezwaar te moeten maken een zoo aanzienlijke subsidie, als door U gevraagd wordt, van een zoo talrijke maatschappij als het Nut, te aanvaarden. Immers het kan niet anders of een dergelijke subsidie zou onze Vereeniging eenigszins afhankelijk maken. De Maatschappij tot Nut van 't Algemeen zou het recht hebben enkele voorwaarden aan de verleening van een zoo belangrijk subsidie te verbinden en dit zouden wij onmogelijk kunnen goedkeuren. Zoo eenige Vereeniging dan dient vooral de onze, binnen de perken, haar door de Statuten en door de besluiten der algemeene vergadering aangewezen, geheel vrij te kunnen werken.

Terwijl wij U dus beleefd verzoeken, ter vermijding van een noodelooze gedachtenwisseling, Uw voorstel in te trekken, geven wij U tevens in overweging, met ons mede te werken om op andere wijze onze Vereeniging tot grooteren bloei te brengen en wel door te trachten het ledental onzer Vereeniging uit te breiden.

Volgens de naamlijst van leden, die wij hierbij overleggen, en waar op bijna een duizendtal namen voorkomen, telt onze Vereeniging te Workum slechts één enkel lid. Nu de meerderheid van de leden van Uw Departement getoond heeft het nuttig streven van onze Vereeniging zeer te waardeeren, zal zeker menigeen hunner slechts een kleine aansporing noodig hebben om er toe te besluiten zich bij onze Vereeniging als lid aan te sluiten en daarvoor de geringe jaarlijksche contributie van *f* 3 te offeren.

Bovendien zou Uw Departement zelf, zonder iets meer dan deze *f* 3 's jaars daarvoor te besteden, lid van onze Vereeniging kunnen worden. Reeds een vijftal Departementen van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen steunen op die wijze onze pogingen; het zijn de Departementen Hattem, Marum, Meppel, Nuis en Sassenheim, die als leden van onze Vereeniging staan ingeschreven en elke maand een aantal exemplaren van het Maandblad ontvangen om in hun kring te verspreiden.

Wanneer Uw Departement eveneens als lid toetrad en een twintigtal andere Departementen volgden mede het voorbeeld der vijf genoemde, dan zou onze Vereeniging door de vermeerdering van hare jaarlijksche inkomsten minstens evenveel gebaat zijn als door de thans door U voorgestelde subsidie van de Maatschappij in eens; en wat betreft de andere steun, aan hare nuttige pogingen te verstrekken, gelooven wij dat die niet geringer zal zijn, zoo een twintigtal Departementen hun best doen om in hun kring onze nuttige waarschuwingen onder de oogen van vele lezers te brengen, dan zóó de Algemeene Vergadering voor ééne keer tot een belangrijke subsidie besloot.

In het vertrouwen dat gij aan onzen dubbelen wensch zult voldoen: om uw voorstel voor de Algemeene Vergadering van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen intetrekken, en uwe krachten met ons aan te wenden om onder de Departementen van de Maatschappij meer leden te winnen, verblijven wij, onder aanbieding van onzen dank voor het voor onze Vereeniging vereerende voorstel, dat gij wel hebt willen doen,

Het Bestuur van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, enz.

Leeuwarden, 30 April 1888.

Berichten.

Proces B. H. Enuma. Deze zaak is op 22 Maart j.l. voor de rechtbank te Leeuwarden bepleit door Mr. Haas voor Enuma, en door het bestuurslid onzer vereeniging, Mr. Meijer, voor dit blad. Op Donderdag 3 Mei zal de rechtbank vonnis vellen.

Onder de bedoelde bladen behoort ook het *Nieuws- en Advertentieblad voor Bergen op Zoom.* De vordering hiertegen was door de rechtbank te Breda reeds aan Enuma ontzegd en dit vonnis is thans, op 29 April, door het gerechtshof te 's Hertogenbosch bevestigd, zoodat ook door dit Hof aan Enuma den eisch ontzegd is.

Hetzelfde geschiedde reeds vroeger ten opzichte van het *Nieuws van den Dag*, *de Standaard* en naar wij meenen nog andere bladen.

De reeds meermalen in dit blad genoemde Berend Haitzema Enuma (ook onder den naam Hartsema optredende) heeft reeds geruimen tijd geleden aan niet minder dan *tien* bladen een eisch tot schadeloosstelling aangedaan, wegens een hem betreffend artikel, en daaronder ook ons blad.

Valsche tijding. Voor eenige dagen gaven de te Amsterdam verschijnende nieuwsbladen het volgende bericht.

„Alhier is een man in hechtenis genomen, die op de Leliegracht een extra-tijding liep te venten van den dood van den nieuwen Duitschen keizer. De biljetten hadden betrekking op den dood van den vorigen keizer, maar de datum, 9 Maart, was onzichtbaar gemaakt."

Wij hebben er op zich zelf niets tegen dat men zulk een bedrieger zijn bedrijf belet, maar wij zouden toch gaarne willen weten volgens welke wet men hem in hechtenis nam. Want bestaat er zonder dat dit ons bekend is, een wet die het veroorlooft of zelfs voorschrijft, dan zouden wij waarlijk een beter middel bezitten ter bestrijding van de leugenachtige advertenties in de nieuws-

bladen dan eenig land ter wereld. Elk die een courant verkocht, waarin advertentie's voorkwamen, die leugens bevatten, met opzet zoo gesteld om de koopers te lokken, zou dan eenvoudig „in hechtenis" kunnen genomen worden.

't Is waarlijk uitlokkend, toch wij vreezen een al te groote oppositie van de couranten-uitgevers.

Veroordeeling van een kwakzalver. Gelijk de bekende Windelincx te Brussel zoo ook belooft iemand zich noemende *Dr. Alliot* te Parijs, onfeilbare genezing van kanker van de borst en het aangezicht zonder operatie, en trekt door deze voorspiegeling tal van ongelukkigen tot zich.

Het is gebleken, dat vele lijders, die zich aan zijne behandeling overgaven, niet alleen veel geld kwijt raakten, maar ook ernstige schade hebben geleden aan hunne gezondheid.

Met een dezer gevallen heeft de justitie zich gaan bemoeien, met het gevolg dat den kwakzalver eene geldstraf van 1000 francs werd opgelegd.

Een flink voorstel. Sedert eenigen tijd wordt in Amerika het portret van mevrouw Cleveland, de echtgenoote van den President, veelvuldig misbruikt om voor allerlei zaken, kwakzalversmiddeltjes enz. reclame te maken. Een lid van de vertegenwoordiging van Illinois heeft thans een ontwerp ingediend, strekkende om dergelijk gebruik van de beeltenissen van levende of overleden vrouwen, dochters, moeders of zusters van amerikaansche burgers, zonder schriftelijke toestemming, strafbaar te stellen, met boete van 500 en 5000 dollar en de kosten van het geding, alles invorderbaar bij lijfsdwang.

Zwendel-preparaten onder beroemde namen. Niet zelden worden groote namen misbruikt om allerlei onmogelijke preparaten aan den man te brengen. Een zekere firma Liebig (*Liebig's Wine Co.*") te Liverpool, brengt volgens een door H. Trillich ingesteld onderzoek een menigte preparaten onder den naam van „*Liebig's Beef-wine*", „*Liebig's South American Extract of Beef*", „*Coleman's Liebig's Extract of Meat*", enz. in den handel, welke wonderprodukten onder de vlag van den grooten scheikundige verkocht worden, hoewel deze er hoegenaamd niets mede te maken heeft gehad. Het „*Coleman's Liebig's Extract of Meat and Malt-Wine*" bleek bij scheikundig onderzoek een sterk gesalicyleerde portwijn te zijn, zonder dat ook maar een spoortje vleesch of mout-extract geconstateerd kon morden. Ons publiek zij dus gewaarschuwd tegen deze kwakzalverij op het gebied der levensmiddelen!

(*Maandbl. t. verv. v. levensm.*)

Een gevaarlijk huismiddeltje.

— „Eenige dagen geleden hakte een arbeider te Roon „zich bij ongeluk in de knie. Om de wond te genezen, „werd daar spinneweb en tabakspapier op gelegd, en „eerst toen de wond na eenigen tijd begon op te zwel„len, werd er een geneeskundige bij gehaald. Het was „nu echter te laat, daar de bloedvergiftiging reeds van „dien aard was, dat de dood er het gevolg van is ge„weest."

Reeds meermalen hebben wij soortgelijke berichtjes overgenomen. Spinneweb en tabakspapier zijn beide poreuse stoffen en daardoor in staat bij wondtjes oppervlakkige bloedvloeiingen te stelpen. Doch ook beide zelfstandigheden zijn in den regel vuil en niets is in staat eene onbeduidende verwonding eerder gevaarlijk te maken dan er vuile stoffen in te brengen. 't Moet dus werkelijk verwondering baren, dat bij 't algemeen gebruik onder 't volk van deze spinneweb en tabakspapiertjes niet meermalen dergelijke noodlottige gevolgen worden waargenomen. In allen gevalle zij elkeen opnieuw gewaarschuwd.

Wij herinneren hier aan een uitmuntend middel tegen bloeding bij niet te diepe verwonding, namelijk een dotje zuivere watten in lauwwarm water gedoopt.

Het voor een paar jaar veelbesproken „boertje van Nieuw-Buinen", de wonderdokter bij uitnemendheid, heeft thans in een schaapherder te Eksloërveen een opvolger gevonden, die goedgeloovigen ter genezing de handen oplegt. Hij heeft reeds vele patienten, waaronder een, die reeds tweemaal te vergeefs volgens zijn zeggen „voor de perfesters" te Groningen geweest is, en die beweert, thans bij dezen scheper baat te vinden.

(*N. R.*)

Rechtszaken.

Het O. M. bij de rechtbank te 's Hage is in cassatie gekomen van het vonnis dier rechtbank, waarbij de magnetiseur Ragazzi van alle rechtsvervolging is ontslagen, ter zake van onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

In hooger beroep van een vonnis van het kantongerecht te 's Hage stond op 12 April voor de arrondissements-rechtbank terecht de bekende tuinman en z.g. „wonderdokter" G. de Jong, beklaagd van het des onbevoegd en buiten noodzaak uitoefenen van een beroep, waartoe de wet eene toelating vordert (in casu geneeskunde). De feiten zijn bekend; men weet dat de kantonrechter de wettig en overtuigend bewezen feiten niet strafbaar oordeelde en den beklaagde van alle rechtsvervolging ontsloeg.

De Jong verklaarde heden opnieuw, dat hij aan de menschen die tot hem kwamen, met opgave van aan eene of andere ziekte te lijden, raad gaf; dat hij dat deed zonder vooraf ingesteld onderzoek naar den aard of het wezen der kwalen, op elk uur van den dag en zonder betaling.

Subst.-officier van justitie, mr. Hulshoff, meende dat hij, na het vonnis door deze rechtbank in de zaak van den magnetiseur Ragazzi gewezen, alle toelichting tot zijne vordering achterwege kon laten en stelde als eisch: eene boete van f 25 of 7 dagen hechtenis.

De verdediger, mr. P. J. Snel, noemde het eene schande voor den tijd waarin wij leven, dat menschen als beklaagde, die uit pure menschlievendheid, zonder betaling, de lijdende menschheid helpen en genezen (want dat stond bij dezen beklaagde vast), voor den strafrechter worden geroepen en vervolgd worden met een ernst en heftigheid, dat men het bijna zou gaan betreuren dat voor dergelijke zware misdrijven de doodstraf niet bestond! Kortswijl of ernst? had pleiter zich bij het lezen der dagvaarding afgevraagd, als hij daar las, hoe men spreekt van het uitoefenen der geneeskunde, waar slechts sprake is van het te raad geven van huismiddeltjes die veel goed, nimmer schade kunnen doen. Dan, de rechter had niet na te gaan of de wet billijk is, hij had alleen te beslissen of de feiten strafbaar waren. En nu trachtte pl. in den breede aan te toonen, dat de feiten, aan de wet getoetst, zoo al niet onstrafbaar, dan toch in elk geval onbewezen zijn. Op deze gronden concludeerde hij tot ontslag van rechtsvervolging, subsidiair vrijspraak.

Uitspraak zou over 8 dagen plaats hebben.

Naar wij in een enkel nieuwsblad hebben medegedeeld gevonden is toen de tuinman De Jong, in strijd met het vonnis van het kantongerecht, door de rechtbank tot eene boete veroordeeld.

—

Voor de arrond.-rechtbank te Arnhem is in hooger beroep behandeld de zaak tegen den bekenden wonderdokter H. Sirie, te Wageningen, die wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde en het daarvan maken van een bestaan, door den kantonrechter te Wageningen was veroordeeld tot f 60 boete en in de kosten. Het O. M. vroeg vernietiging van het vonnis en vrijspraak.

De rechtbank heeft in overeenstemming hiermede Sirie vrijgesproken.

Veroordeeling van een kwakzalver wegens bedrog.

Nu en dan worden in den laatsten tijd ook hier te lande personen voor 't gerecht gedaagd, die zich bezig houden met het zoogenaamd geneeskundig behandelen van zieken, niettegenstaande hun alle kennis en alle bevoegdheid ontbreken. Meest altijd eindigt hun zaak met vrijspraak, hoewel de feiten volkomen en wettig bewezen zijn.

Hoe paradox het moge klinken, dit schijnt hierin te liggen, dat er in Nederland eene wet bestaat, regelende de uitoefening der geneeskunst. Tenminste in andere landen, waar zulk eene speciale wet niet aanwezig is en waar zelfs de uitoefening van de geneeskunst, zooals in Duitschland, in 't algemeen geheel vrij is, volgt somwijlen veroordeeling van personen, die zich schuldig maken aan het behandelen van zieken zonder de vereischte kundigheden te bezitten. 't Komt doordat hunne handelingen in dat geval door de rechters worden getoetst aan het algemeen wetboek van strafrecht en de bepalingen op 't punt van bedrog en oplichterij op hen toepasselijk worden verklaard.

Bij ons te lande schijnt de justitie haar taak steeds afgeloopen te achten, wanneer zij heeft nagegaan of de bovengenoemde *geneeskundige* wet is overtreden en dus of de handelingen, waarvan de beschuldigde beticht wordt, al of niet uitmaken: ongeoorloofde uitoefening der geneeskunst, waarbij in den laatsten tijd vooral op den voorgrond treedt de overweging, dat om strafbaar te zijn de bewuste handelingen in staat moeten zijn, genezing teweeg te brengen of te bevorderen. Nu zijn uit er aard deze handelingen van onbevoegde personen in den regel vrij onschuldig op zich zelf en onwetenschappelijk, juist omdat zij in allerlei richting onmiddellijk en duidelijk waarneembaar nadeel zouden moeten teweeg brengen, indien zij van ingrijpenden aard waren. In dat geval echter zouden de bewuste personen al spoedig hunne verrichtingen uit eigen beweging staken; zij zijn dus gedwongen niets of nagenoeg niets te doen, daarbij echter den schijn aannemende alsof hunne handelwijze wel degelijk van belang was. Maar het is niet zoo heel moeielijk om aan te toonen dat dan bij zulke onbeduidende handelingen, zooals, om een paar voorbeelden te noemen, het opleggen der handen, het zoogenaamd magnetiseren, het voorschrijven van korrreltjes suiker of het uitreiken van geëlectriseerd water, de mogelijkheid van genezing niet aanwezig is en dus ook niet bestaat: ongeoorloofde uitoefening van geneeskunst, dus geene overtreding der geneeskundige wetten.

Op die manier ontsnappen ten slotte meestal, zij 't ook na aanvankelijke veroordeeling, mannen als de tuinman de Jong en de magnetiseur Ratazzi te 's Hage, de winkelier te Goes en nu weder de bekende wonderdokter Sirie te Arnhem.

Met het oog op deze omstandigheden kan het niet van belang ontbloot zijn, de aandacht te vestigen op eene rechtszaak, waarbij door de rechtbank te Dresden een kwakzalver werd veroordeeld.

Wel is waar geschiedde de uitspraak reeds een jaar geleden, namelijk op 25 Februari 1887 en werd de rivisie van het vonnis verworpen in Mei van hetzelfde jaar, doch juist dezer dagen, 27 Maart en 4 April, werd het geheele vonnis met de zeer uitvoerige overwegingen opgenomen in de *Veröffentlichungen des Kaiserlichen Gesundheitsamtes* te Berlijn.

Wij ontleenen daaraan het volgende, er nogmaals aan herinnerende, dat in Duitschland elkeen het recht heeft, ook zonder examens of titels, de geneeskundige praktijk uit te oefenen.

A. Schiedel, een weverszoon, was zelf bij afwisseling wever, muzikant en koopman in gezondheidskoffie; daarna wierp hij zich op als geneesheer, voornamelijk voor homoeopathische behandeling en nam als zoodanig patent.

In verschillende circulaires, die hij als zoogenaamde extrabijvoegsels bij de dagbladen liet insluiten, gat hij zich zelf op als in staat om allerlei ziekten van zeer uiteenloopenden aard te kunnen genezen. Overkomst van patienten was niet noodig; het was voldoende, indien de betrokken personen hem eene, volgens model door Schiedel zelf aangegeven, ziektebeschrijving toezonden. Na ontvangst daarvan zond S. zelf een nauwkeurigen levensregel en liet door een apotheker op zijne aanwijzing eenige homoeopatische geneesmiddelen aan de patienten toezenden, alles tegen vooruitbetaling of rembours van ongeveer 4 M. (*f* 2.40). Van duizende lijders heeft hij een of meermalen dit bedrag ontvangen.

Wegens deze handelingen, in 't bijzonder wat het tijdperk tusschen 1 October 1885 en Aug. 1886 aangaat, werd hem te laste gelegd, „zich bij de uitoefening der geneeskunst schuldig gemaakt te hebben aan bedrog."

Het artikel 263 in het Duitsche strafwetboek, dat alleen hier in aanmerking komt, luidt in zijn geheel:

> *Wer in der Abzicht, sich oder einem Dritten einen rechtswidrigen Vermögensvortheil zu verschaffen, das Vermögen eines anderen dadurch beschädigt, dass er durch Vorspiegelung falscher oder durch Entstellung oder Unterdrückung wahrer Thatsachen einen Irrthum erregt oder unterhält, wird wegen Betruges mit Gefängniss bestraft, neben welchem auf Geldstrafe bis zu Eintausend Thalern, sowie auf Verlust der bürgerlichen Ehrenrechte erkannt werden kann.*
>
> *Sind mildernde Umstände vorhanden, so kann ausschliesslich auf die Geldstrafe erkannt werden.*
>
> *Der Versuch ist strafbar.*

De rechtbank nam aan, dat de beschuldigde in zijne circulaires enz. het had willen doen voorkomen, dat hij bijzondere kundigheden bezat om ziekten van allerlei aard te genezen, terwijl het bewezen werd dat hem de meest elementaire kennis omtrent den bouw en de functies van het menschelijk lichaam ontbrak en hij in 't algemeen onbekend was met alles, wat in de eerste plaats noodig was voor iemand, die geneeskunst wenscht uit te oefenen. De vragen hem gedaan, wat men te verstaan had onder Pharmacologie, Physiologie, Pathologie enz. wist hij niet te beantwoorden.

Op welke manier de longen bij de ademhaling werkzaam waren, welk soort van orgaan het hart was, welke namen de verschillende bekleedselen van het oog droegen en wat men te verstaan had onder de groote en de kleine bloedsomloop enz., van

dat alles wist hij niets en evenmin durfde hij verklaren ooit een long gezien of een hart of oog in handen te hebben gehad.

Op eenstemmig advies van drie opgeroepen deskundigen, waaronder twee homoeopathen, werd ook door de rechtbank aangenomen, dat het niet mogelijk was zelfs voor een gestudeerde, om zich een juist ziektebeeld te vormen van een lijder alleen op schriftelijke mededeelingen van dezen zelf of van zijne omgeving en dat dit in allen geval nimmer kan geschieden volgens de gebrekkige opgaven, die de beschuldigde verkreeg van zijne meerendeels zeer slecht ontwikkelde patienten.

Aangenomen dus, dat de beschuldigde in zeer enkele gevallen door of na het gebruik van de toegezonden geneesmiddelen werkelijk genezing had aangebracht en derhalve de daarvan gepubliceerde attesten op waarheid berustten, dan nog, zoo oordeelde de rechtbank, was dit aan bloot toeval te danken, zonder dat de bijzondere kennis of wetenschap van den aangeklaagde daaraan eenig deel had, vooral daar het bleek, dat hij zelfs niet in staat was de zoogenaamde homoeopatische handboeken, die in zijn bezit waren en waarop hij zich beriep, naar eisch te raadplegen. Hij was dus in geen opzicht in staat doelmatige hulp te verleenen bij de ziekten, die hij voorgaf te kunnen genezen.

Uit al deze overwegingen en aannemende, dat de beklaagde Schiedel niet ter goeder trouw handelde, maar hem zelf zijn onvermogen om te verstrekken wat hij beloofde, bekend was, terwijl al zijne beweeringen slechts zoovele manoeuvres waren om zich geld te doen toezenden, enz. enz., veroordeelde de rechtbank hem tot *één jaar gevangenisstraf* en drie jaren verlies van burgerlijke rechten, benevens eenige geldboeten wegens overtreding van verschillende keizerlijke verordeningen, betreffende den verkoop van geneesmiddelen.

Waar is de officier van justitie, die ook hier te lande de koe eens bij de horens grijpt en de kwakzalvers wegens bedrog voor de rechtbank durft dagen, wanneer zij zonder voorafgaande studie, zonder bijzondere kennis of vaardigheid, driestweg zich opwerpen tot het behandelen van allerlei kwalen en gebreken, onder voorgeving van de een of andere eigenaardige kunde of methode te bezitten, waardoor zij zeggen in staat te zijn, zieken te helpen en te genezen?

Het artikel uit ons strafrechtboek verschilt toch zeker zoo heel veel niet van dat, waarop de Duitsche rechtbank haar vonnis heeft gegrond! Wij brengen het hier ten overvloede nogmaals ter kennis onzer lezers. *Titel XXV. Bedrog. Art. 326.* Hij die, met het oogmerk om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordeelen, hetzij door het aannemen van een valschen naam of van eene valsche hoedanigheid, hetzij door listige kunstgrepen, hetzij door een samenweefsel van verdichtsels, iemand beweegt tot de afgifte van eenig goed of tot het aangaan van eene schuld of het teniet doen van eene inschuld, wordt, als schuldig aan oplichting, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

Weer iets over haarkleurmiddelen.

Onder de vele brieven, die wij ontvangen, waarin naar de samenstelling of de meer of mindere schadelijkheid van het een of ander middel gevraagd wordt, zijn die betreffende middeltjes voor het kleuren van het haar het talrijkste. Ook nu liggen er weer drie brieven hierover voor ons, sinds de vorige maand ingekomen. In de een wordt gevraagd naar de samenstelling van Theophiles haarkleurmiddel en in de beide andere ons verzocht om een haarkleurmiddel op te geven, dat niet vergiftig is. Zie hier ons antwoord.

De meeste middeltjes die verkocht worden voor het donker kleuren van het haar, zijn bereid met de een of andere *lood-verbinding*, veelal *loodsuiker*. Bijna alle geneeskundigen zijn het er over eens dat zulk een loodverbinding, bij voortdurend gebruik, tot loodvergiftiging moet aanleiding geven en er worden vele gevallen medegedeeld, waarin allerlei ziekelijke verschijnselen van het gebruik dier loodhoudende haarmiddelen het gevolg waren.

Echter zijn er ook gevallen bekend van personen, die jaren lang zulk een haarmiddel gebruikten, zonder eenige nadeelige gevolgen te ondervinden. Dit kan liggen aan het middel, doch ook aan de wijze van gebruik. Er zijn namelijk haarwaters die het lood voor een groot deel in oplosbaren toestand bevatten, en dit zijn de gevaarlijksten; doch er zijn anderen, waarin het geheel of bijna geheel in onoplosbaren toestand voorkomt en dezen zijn veel minder gevaarlijk, ja misschien zelfs, indien al het lood er onoplosbaar in aanwezig is, niet gevaarlijk. Zelfs een gevaarlijk loodhoudend haarwater kan echter zoo gebruikt worden, dat het geen of bijna geen nadeelige uitwerking heeft, indien men er namelijk zorgvuldig voor waakt, dat niet de huid er mee bevochtigd worde, maar alleen de haren, hoewel het wel moeielijk zal zijn hier altijd goed voor te zorgen.

Wegens deze laatste moeielijkheid en ook omdat men niet gemakkelijk kan onderscheiden of het lood opgelost of onopgelost in het vocht voorkomt, raden wij in het algemeen het gebruik van loodhoudende haarmiddelen af. Die welke die in ons land verkocht worden en in dit maandblad zijn besproken, zijn *Allen's Haarhersteller*, *Eau Royal de Windsor*, *Eau de Castille*, *Het nieuwe haarmiddel (verkoophuis)*, *Eau de Zenobie*, *Ayer's haarversterker*, *Eau des Fées*, *Eau de Florida*, *Eau Magique*, *Nieuwe London haarhersteller*, *Eau Hamilton*, *Melrose*, *Rosetters Hair Restorer* en *Eau d' Amerique*. Zie daar een 14-tal, die allen, toen wij ze onderzochten, met loodsuiker bleken bereid te zijn. Er zijn echter denkelijk nog meer dergelijke in ons land in den handel, dus een ieder zij voorzichtig.

Een ander oud middel, dat voor het kleuren van het haar wordt aangewend, is een oplossing van *zilvernitraat*, dat is *salpeterzuur zilver*, of hetzelfde als *Helschen steen* of *Lapis infernalis*. Dit is de stof die *Theophile* in zijn middeltje gebruikt. Ook dit vocht kan het haar wat donkerder maken, hoewel van het teruggeven van de natuurlijke kleur enz. geen sprake kan zijn, en het is niet zoo gevaarlijk als een loodoplossing. Vroeger hield men zelfs dit vocht voor geheel onschadelijk bij het gebruik als haarwater, doch men heeft in den laatsten tijd eenige schadelijke werking meenen waar te nemen. Ofschoon wij dus Theophile's haarkleurmiddelen niet zoo sterk kunnen afkeuren, moeten wij toch ook hierbij voorzichtigheid aanraden, en de zorg om zoo mogelijk alleen de haren en niet de huid er mee te bestrijken.

Een derde metaal, waarvan een oplossing als haarkleurmiddel gebruikt wordt, is het *Bismuth*. De bereidingen hiervan meenen wij dat, als haarkleurmiddel gebruikt, onschadelijk kunnen genoemd worden. Echter is het niet gemakkelijk een goed haarwater van Bismuth te bereiden. De Fransche scheikundige en afgevaardigde Naquet heeft er indertijd een voorschrift (1) voor gegeven en daarnaar werkende heeft de één een goed kleurmiddel gemaakt, maar van een ander vernamen wij dat hem niet gelukt was op die wijze iets goeds te verkrijgen. In ieder geval dient de bereiding door een apotheker of ander scheikundige te worden verricht.

Ziedaar wat wij, in antwoord op meerdere vragen, nogmaals over middelen voor het *kleuren* van het haar meenen te moeten zeggen. Wij voegen er nog twee opmerkingen aan toe.

Vooreerst dat, afgescheiden van hun meer of mindere schadelijkheid bij het gebruik als haarmiddel, al de drie soorten van middelen, zoowel de *lood-*, als de *zilver-* en de *bismuth-houdende* vergiftig werken wanneer er iets van wordt ingenomen, en dat wij dus aanraden ze buiten het bereik van kinderen en andere snoepers te houden.

In de tweede plaats wijzen wij er op dat men, om zeker te gaan, om niet zijn gezondheid te benadeelen en ook zijn beurs (want al die haarmiddeltjes zijn in verhouding van den prijs der grondstoffen veel te duur) het best doet zijn haren te dragen in de kleur welke de natuur er aan geeft. De waarde van den mensch zit niet in de kleur van zijn haar, toch wel kan iemand, door zich door allerlei middeltjes een andere haarkleur te geven dan hem door de natuur geschonken wordt, zich ziek of in alle geval bespottelijk in het oog van velen maken.

(1) Naquet's voorschrift luidt vertaald aldus. Neem Bismuth metaal 100 gram, los het op in salpeterzuur uit den handel 300 gram, voeg bij de oplossing 10 wijnsteenzuur 80 gram opgelost in een voldoende hoeveelheid water en 20 4 liters water. Breng den neerslag op een filter, en wasch of tot het waschwater niet meer zuur is. Neem den vochtigen neerslag met een spatel af, los op in een zoo gering mogelijke hoeveelheid ammoniak en voeg bij de oplossing Natriumhyposulfiet 80 gram. Na oplossing filtreer en bewaar het in goed gesloten flesschen. Gebruiksaanwijzing: zich om de twee dagen het haar bevochtigen en als de verlangde kleur verkregen is, onderhouden.

Honderd zeven en zestig geheimmiddelen, verboden in Duitschland.

Evenals voor Berlijn en Maagdenburg is thans ook door het geheele regeerings-district Potsdam een verbod, tot aankondigen van geheimmiddelen, door het hoofd der politie uitgevaardigd.

De tekst der verordening luidt woordelijk als volgt:

> *Eenig artikel:* Geneesmiddelen, waarvan de verkoop volgens de wet verboden of aan beperkingen onderworpen is (vergelijk de Keizerlijke verordening van 4 Jan. 1875) en geheimmiddelen in 't algemeen mogen niet in 't openbaar ten verkoop aangekondigd of aangeprezen worden.
>
> Overtreding van dit verbod wordt bestraft met eene geldboete van hoogstens 30 Mark (18 gld.) of bij onvermogen met hechtenis, naar verhouding, in zooverre door 's lands wetten geene hoogere straf is bedreigd.

De geneesmiddelen, waarop in het bovenstaande wordt gedoeld, zijn zulke, waarin vergiftige stoffen voorkomen of sterkwerkende bestanddeelen zijn opgenomen. Wat de geheimmiddelen betreft, het politietoezicht te Berlijn heeft thans reeds *honderd en zeven en zestig* stuks onderzocht, waarop dit verbod van aankondiging meer in 't bijzonder van toepassing is.

Op de lijst, officieel ter kennis van het publiek gebracht, komen verschillende middeltjes voor, ook hier te lande in gebruik of geadverteerd; zij werden meest allen ook reeds door leden onzer Vereeniging onderzocht en besproken in dit blad; zooals:

Brandt's zwitsersche pillen, verschillend van samenstel, doch allen als hoofdbestanddeel *aloë* als purgeermiddel bevattende. (Zie Maandbl. Maart 1881 en verdere jaargangen).

Homeriana-thee, zoogenaamd middel tegen tering en alle andere ziekten der ademhalingsorganen. Een in 't wild groeiend onkruid in 't Hollandsch *varkensgras* genaamd, in de plantkunde *Polygonum aviculare*, zonder eenige werking hoegenaamd. (Zie Maandblad Juni 1884 e. a.)

Haarlemmer-olie, middel tegen alles en nog wat, het bestaat uit raapolie en terpentijnolie, waarin zwavel opgelost is. 't Middel, nog altijd onder het volk zeer algemeen in gebruik, is lang zoo onschuldig niet als door velen wordt aangenomen. Nadeelige gevolgen van het gebruik zijn bij herhaling waargenomen. (Zie Maandbl. Dec. 1884, Jan., April, Mei, Aug., Oct. 1885, April 1886.)

Miraculo-praeparaten tegen geslachtsziekten. Zij bestaan uit *Miraculo-balsem*, brandewijn met een aftreksel van Spaansche peper, *Miraculo-bitter-elixir*, eene slappe alcoholische oplossing van ijzerhoudende vruchtenstroop, waaraan een weinig tinctuur van braaknoot is toegevoegd en *Miraculo-pillen*, vervaardigd uit aloë en medicale zeep. Dat noch het eene noch het andere dezer preparaten eenig nut kan aanbrengen bij geslachtsziekten, spreekt van zelf; alleen stelt elk, die vertrouwende op deze middelen, andere doelmatige hulp laat voorbijgaan, zich bloot aan vreeselijke gevolgen (Zie Maandbl. Aug. 1882, Febr. 1883, Dec. 1886, Jan. 1887).

Pain-expeller, een mengsel van verschillende zelfstandigheden, die te samen een prikkelende werking op de huid uitoefenen, zoodat het uitwendig gebruik als afleidend middel somwijlen bij pijn dienst kan doen evenals een Spaansche vlieg, een mosterdpleister, vliegende geest, vlugsmeer, opodeldoc, kamferspiritus enz. Het wordt door den fabrikant en zijne depôthouders ook aangeraden voor inwendig gebruik; hierbij zal het bijna altijd schadelijk zijn. De samenstelling is reeds bij herhaling medegedeeld (zie Maandblad Oct. 1886, Jan., Febr. 1887 en onder herhaalde waarschuwingen Jan. 1888.)

Rosetter's haar-regenerator, een haarkleurmiddel, bestaande uit eene vrij sterke geparfumeerde oplossing van *loodsuiker* (azijnzuur, loodoxyde). Het

verhindert niet het uitvallen van het haar, noch bevordert den groei, evenmin geeft het aan het haar den oorspronkelijken kleur terug, maar verwt het alleen wat donkerder. Overigens herinneren wij aan het gevaar, waarop reeds meermalen is gewezen, van 't eenigszins langdurig gebruik van dergelijke vergiftige haarwateren. (Zie Maandblad Febr. Nov. 1882 enz.)

Dr. Spranger's maagdruppels; deze zijn samengesteld uit bijeenvoeging van drie purgeermiddelen, namelijk *aloë*, *rabarber* en *guttegom*; in plaats van heilzaam voor de maag, zullen zij in de meeste gevallen eerder prikkelend en nadeelig werken op de ingewanden. (Zie Maandbl. Dec. 1886.)

Nog andere middelen, aan enkele Nederlanders voorzeker niet onbekend, komen op de lijst der Berlijnsche politie voor; voorhands kunnen wij ze echter onbesproken laten; zoo noodig komen wij er later op terug.

Wanneer zal de tijd aanbreken, dat wij ook van Nederlandsche overheidspersonen eens eene poging kunnen vermelden om de zwendelarij met geheimmiddelen tegen te gaan?

Boekbeoordeeling.

De verpleging van kraamvrouw en kind. Een handleiding voor bakers en moeders, door Dr. A. Mijnlieff, arts te Breukelen. Amsterdam, F. van Rossen, 90 blz. prijs *f* 0.75, in stempelband *f* 1.25.

Wat al vooroordeelen en dwaze begrippen doen nog altijd hun kracht gelden in de kraamkamer. Vruchteloos doet de arts menigmaal zijn stem hooren, nauwelijks heeft hij den rug gekeerd of de oppermachtige baker of een oude tante komt met hare zoogenaamde gewoonten en gebruiken voor den dag. De jonge, onervaren moeder wordt soms wanhopend te midden van alle raadgevingen, die haar worden opgedrongen en intusschen weet zij niet wat aan te vangen om haar kind en zich zelve voor nadeel te behoeden en op de beste wijze te verplegen.

Voor haar en om zich te wapenen tegen het onverstand harer baker en tegen de aanmatiging van buurvrouwen, strekt het boekje, dat wij met allen aandrang ter kennisneming aanbevelen aan onze lezeressen. Beknopt geeft het zonder geleerde termen te gebruiken in eenvoudige taal aanwijzing omtrent hetgeen moeder en baker beide in de kraamkamer te verrichten hebben.

Me dunkt het geschrift van den bekwamen verloskundige moet eene aangename lectuur zijn voor de aanstaande moeder in de laatste dagen voor hare bevalling en al den tijd, dien zij later gedwongen is binnen 's huis door te brengen. Moge het als welkome leiddraad een plaatsje vinden naast andere benoodigdheden in menige luiermand.

CORRESPONDENTIE.

— De *leden* ontvangen te gelijk met dit Maandblad No. 17 der *Berichten en Mededeelingen der Vereeniging*, waarin Jaarverslag en Concept-rekening over 1887.

— Sinds de vorige maand is van de volgende leden de contributie ontvangen; van die met een kruisje geteekend ontvingen wij bovendien een extra bijdrage.

Aalsmeer Dr. Nanninga, *Amsterdam* Dornseiffen, P. Kruysse, P. J. Kruysse, † P. N. Muller, Pharm. Leesgez., Roldanus, Schröder, *Arnhem* Baron Creutz, *Brummen* † Dr. Hulst, *Curacao* Romein, *Dordrecht* Mr. de Bas, Vogelzang, *Gameren* de Rooi, *Gorinchem* Suerhoff, *Gorredijk* Zwart, *'s Gravenhage* Mr. Andries, Dr. Bunnik, Lucardie, Dr. Ruysch, mej. Twiss. *Haarlem* Overhoff, *Kampen* v. d. Feer. *Kappelle* v. d. Mandere, *Leiden* Bossers, Bouman, Craandijk, mej. Schaepman, F. Telting, Wendelaar, *Middelburg* † J. J. v. d. Harst, *Midwolde* Dr. Adriani Engels, *Rotterdam* Dr. van Heeckeren, *Schagen* Klaassen, *Schildwolde* Groustra, *Sliedrecht* Dr. Scheltema, *Sneek* v. d. Feer, *Utrecht* E. Duyvis, † de Koff. Okhuysen, *Valkenburg* Piet, *Veendam* † Steenhuisen, *Vught* Baron de Grancy, *Zaandam* Traus, *Zuid Scharwoude* Dr. Ten Bosch, *Zwolle* Haagsma, v. d. Veen.

De leden, die hun contributie nog niet zonden, verzoeken wij dit in de eerste tien dagen van deze maand te doen. Daarna zullen wij de postquitanties afgeven.

— Mr. H. te A., Mej. W. te G. en M te A. Gij allen vindt nu antwoord in dit nommer.

— L. te U. Als gij niet denkt dat met het middel kwakzalverij gedreven wordt, maar eer het tegendeel, dan behoeft gij het ons niet te zenden. Een onderzoek zou dan met het oog op het doel, dat dit Maandblad beoogt, overbodig zijn.

— R. te A. Ja, dat haarmiddel *Asiatique* van den kapper W. T. Lammers te Rotterdam, hebben wij éénmaal, in 1884, onderzocht en er toen geen op het haar schadelijk werkende stoffen in gevonden. De verkooper vertelt dit nu aanhoudend in zijn advertenties en onze pogingen om daaraan een einde te maken, zijn tot nu toe mislukt. Wij herhalen echter hier *dat wij niet de minste verantwoording voor dat middel op ons nemen* en in het geheel niet weten waaruit het thans is samengesteld. Het publiek zij dus gewaarschuwd en zoo ook de verkooper, want indien hij niet ophoudt ons blad als reclame voor zijn middel te gebruiken, zullen wij nog een andere handelwijze toepassen om daaraan een eind te maken.

— *Zwitsersche pillen.* Behalve het in 't vorig nommer gegeven recept dat Richard Brandt er voor heeft aangegeven, deelt de *Pharm. Zeitung* mede, dat hij thans een ander voorschrift er voor opgeeft n.l. *Extr. Cascarae Sagradae* 2, *Extr. fol. Cocae*, *Extr. Rhamni frang.* ana 0,5; *Pulv. Aloës*, *Pulv. Gentianae ana* 4,0; *Olei Santali ind. gutt* 2; *Sapon. medic. q. s. ut fiant pilulae* 80.

Waarschijnlijk is dit echter een schijn-recept zoo goed als het vorige.

Herhaalde waarschuwingen.

Middel tegen dronkenschap van Reinold Retzlaff. Dit wordt thans weder geadverteerd. Wie het bestelt ontvangt eenige gedrukte aanbevelingen en een weinig geel poeder, waarvoor hij, met de vracht, ongeveer 8 gulden moet betalen. Dit geld kan gerust als weggeworpen beschouwd worden.

Volgens vroegere onderzoekingen is namelijk bekend dat Retzlaff voor dat geld niets anders afzendt dan een bittersmakend poeder, dat gebleken is *poeder van gentiaanwortel* te zijn. Van dat poeder moet nu en dan iets genomen worden en daarbij moet men zich weken lang van het gebruik van sterken drank onthouden. Als de „patient" dat lang genoeg volhoudt, dan heet het dat hij genezen is en geen drank weer lust!

Wie het beproeven wil kan het doen, maar dan raden wij hem of zijn familieleden een min kostbaren weg te volgen. Want dat *gentiaanpoeder* is gemakkelijk in alle apotheken te verkrijgen.

Voor enkele stuivers heeft men genoeg om dagen achtereen, telkens als men trek naar sterken drank krijgt, in de plaats daarvan een theelepeltje vol in water of melk te gebruiken. En inderdaad, als iemand dit een jaar of langer volhoudt, dan zal hij en zijn familie vooreerst al gedurende dat jaar het genoegen gesmaakt hebben dat een matige levenswijze meebrengt, maar verder is het inderdaad zeer wel mogelijk dat hij dan voor goed van den drank af is. Dat gelukkige resultaat is dan echter — men beprijpt het — niet te danken aan het gentiaanpoeder, maar aan het overblijfsel van geestkracht dat de dronkaard nog behouden had, en waardoor hij, bij een sterken goeden wil, in staat was den borrel te laten staan.

Men behoeft dus zooveel omslag niet te maken om van dronkenschap genezen te worden. Als men die eerste les, waarmede al de kwakzalvers hun raadgeving aanvangen, om nl. gedurende vrij langen tijd geen drank te drinken, wil opvolgen, behoeft de genezing niemand zelfs een cent te kosten. Een dronkaard, wien het ernst was om een einde te maken aan zijn verfoeielijke hartstocht, gaven wij den raad zoo dikwijls hij trek kreeg naar drank, zuiver water te drinken, zooveel hij maar kon. De man deed het, een, twee tot drie groote glazen water sloeg hij soms achtereen naar binnen in volle vertrouwen op onze geneeswijze. Hij hield het weken lang vol en is nog heden, jaren er na, „vrij van drank."

Zoo kan het natuurlijk ook wel eens gaan met iemand, die in plaats van water, melk met gentiaanpoeder gebruikt, doch een bijzondere werking heeft dat poeder niet.

Dr. Retau's zelfbewaring. Dit schandelijke boek wordt nog voortdurend in onze Nederlandsche nieuwsbladen geadverteerd, tot schande voor die bladen en tot schade voor de jongelieden, die zich tot koopen laten verlokken. De prijs van f 2 is hoog maar de schade, die men daardoor in zijn beurs lijdt, is niets beteekenend in vergelijking van het schromelijk nadeel dat de kooper er door naar lichaam en geest kan ondervinden.

Eerst heeft men eene angstvallige schildering van de onheilen, die kunnen voortspruiten uit sommige uitspattingen en kwade gewoonten; dit ware op zich zelf als afschrikwekkend voorbeeld misschien niet te misprijzen; doch alles is met zulke schromelijke overdrijving voorgesteld en in zulke veel te schrille kleuren geteekend dat de ongelukkige, die het leest, de wanhoop om het hart slaat. Wij kennen tal van personen, die geheel en al radeloos zijn geworden door 't lezen van dit boek.

Maar op deze radeloosheid juist hebben de schrijvers het gemunt. De ware of vermeende lijders moeten zich in hunne handen werpen, zich voorstellende dat bij hen alleen heil en redding te vinden is. „Lees dit boek met opmerkzaamheid door", — staat er dan ook reeds in het begin — „en vindt gij, dat gij geneeskundige hulp noodig hebt, wend u dan met vertrouwen tot ons. Gij zult zeker hulp vinden."

Die geneeskundige hulp wordt aangeboden door het zoogenaamd *Geneeskundig Bureau* te Leipzig, een geheel onbekend gezelschap en bij de eerste aanmelding moet de lijder reeds *zes gulden* insluiten voor het consult en liefst nog onmiddellijk dezelfde som voor geneesmiddelen.

Van een geneeskundige, die zich met de zaak inlaat bemerkt men niets; een boekverkoopersfirma ontvangt en verzendt de correspondentie en de middelen worden uit eene zoogenaamde apotheek toegezonden.

Om het getal speculanten op dit terrein sedert langen tijd *legio* is, en de hier bedoelde lijders met velen hunner natuurlijk hebben kennis gemaakt, zonder op den duur eenig gunstig uitwerksel te ondervinden, tot groote schade van hun beurs en niet zelden van hunne gezondheid, zoo is het zaak hun wijs te maken, dat men zelf niet tot dat ras bedriegers behoort.

Daarom eindigt het schandelijk boek met het volgende: „Ons hoofddoel is, de knoeiers en kwakzalvers, „die in de bladen hunne onnutte geneesmiddelen aan„bevelen of door bluffende aanprijzing schadelijke tinc„turen, pillen, poeders enz., voor enorme sommen „trachten te verkoopen, in hun schandelijk handwerk „te fnuiken en in plaats daarvan tot heil der mensch„heid een rationeele, door duizende ervaringen deug„delijk gebleken geneeswijze op deugdelijke gronden „ingang te doen vinden."

Welnu! de mannen, die dit terneerschrijven, die de duiten lachende binnen strijken, door de domme koopers van hun boek hun toegezonden, zijn erger dan „kwakzalvers en knoeiers."

Ieder, die zegt lijders per brief te kunnen behandelen is een bedrieger en elk, die zich aan hen toevertrouwt een dwaas!

Quina Laroche of **Kina-wijn.** Dit is of behoort tenminste te zijn een aftreksel van *Kinabast* met spiritus en wijn, waarbij suiker is gevoegd. Elk apotheker kan het maken en men doet dwaas het met veel bluf geadverteerde Fransche product te koopen. Vooreerst betaalt men dan een veel hoogeren prijs, dan indien men een door eenig Nederlandsch apotheker zelf bereiden Kina-wijn koopt. Doch in de tweede plaats mist men bij dat buitenlandsche fabrikaat, dat in verzegelde fleschjes verkocht wordt, elken waarborg dat het inderdaad is, wat het moet zijn, namenlijk een aftreksel van de dure Kina-bast.

In navolging van den Franschman zijn er ook enkele Nederlandsche firma's, die Kina-wijn of Quina Laroche adverteeren, als ware het iets zeer bijzonders, dat slechts zij kunnen maken. Vooral zekere firma Kraepelien en Holm te Zeist, doet daaraan druk mee en menigeen wordt door hunne advertenties in den waan gebracht, alsof hun product iets anders en beters ware, dan hetgeen bij elken apotheker te krijgen is. De waarheid is dat de *Quina Laroche*, of beter de *Kina-wijn*, want dat is de goede Nederlandsche naam, tot de gewone in elke apotheek verkrijgbare geneesmiddelen behoort, en in sommige gevallen goede diensten kan bewijzen, maar niet de wonderen kan verrichten die er in de advertenties van vermeld worden.

Het recept voor dezen Kina-wijn, zooals het indertijd door een commissie uit de Ned. Maats. voor Pharmacie is gegeven, en dat nog altijd aanbeveling verdient, luidt woordelijk aldus:

R. Cort. cinch. Succirubrae jav.	50.
Aq. Depuratae.	1000.
Vin. Hyspanici.	1000.
Spiritus 50%.	500.
Sachari albi.	800.

Infundatur lege artis; fiat vinum.

Overgebracht in het Nederlandsch is dit:

Kinabast (en wel van de Javaansche soort Succirubra) 50 deelen, *Gezuiverd water* 1000, *Spaansche wijn* 1000, *Spiritus* van 50 perc. 500, *Witte suiker* 800, volgens de regelen der kunst getrokken en tot een wijn gemaakt.

De **Kinawijn met ijzer** ook genoemd **staalhoudende Kinawijn** of **Quina Laroche Ferrigineux** wordt bereid door bij het vorige 1 percent van een bijzondere ijzer-verbinding te voegen, n.l. van IJzerpyrophosphaat met ammonium citraat (pyrophosphas ferricus cum citrate ammonico.)

De fistelpot van Klaas Ursem. Het volk noemt alle chronische etterende gezwellen *fistels* en daaronder zoowel die gemakkelijk als die zeer moeielijk genezen.

Klaas Ursem, een Noord-Hollandsche boer die voor enkele jaren is overleden, speculeerde daarop en verkocht voor veel geld een zoogenaamden fistelpot. De erfgenamen zetten nu de winstgevende zaak voort. Volgens mededeeling van den heer P. Kruysse (zie no. 1, jaarg. II) bestaat het middel uit 2 dooiers van eieren met boter en eenige plantenpoeders, voornamelijk van karweizaad, laurierbessen en seveboom. Eén zulk een pot, (die misschien geen 25 cent waarde heeft) kost ruim f 4.—, doch men moet volgens Ursem minstens 6 stuks gebruiken voor men over de uitwerking een oordeel kan vellen, zoodat ruim f 24 het minste is wat men op 't altaar der lichtgeloovigheid offert. Maar al te dikwijls doet bovendien het misplaatste vertrouwen op den fistelpot, die niets kon baten, den lijder het inroepen van noodzakelijke geneeskundige hulp uitstellen, of de door den geneesheer aanbevolene behandeling veronachtzamen. Dr. J. Ensing deelde vroeger (no. 3, jaarg. II) een geval mede waarin Klaas Ursum's kwakzalverij op die wijze den dood van een jongmensch had veroorzaakt.

Leeuwarden — Coöperatieve Handelsdrukkerij.

No. 6. Achtste Jaargang. Juni 1888.

MAANDBLAD
VAN DE VEREENIGING
TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te *Steenbergen* en Dr. VITUS BRUINSMA te *Leeuwarden*. — Uitgever H. VAN BELKUM Kz. te *Leeuwarden*.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenbergen, Voorzitter.
J. A. QUANJER, Arts „ Amsterdam.
P. KRUYSSE, Apotheker „ „
Mr. J. C. MEIJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.
Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 992.

De Statuten van de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder *a* en *b* genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Hoofdartikel: Belangrijke mededeeling aan de leden. — Aan allen die het blad gratis ontvangen.

Berichten: Dood van een genezen patient. — Geen gelijkheid voor alle wetten. — Examens voor het schoorsteenvegersbedrijf. — Geheimzinnigheid trekt meer dan kennis en wetenschap.

Rechtszaken: De eisch van Berend Haitzema Enuma voor den Hoogen Raad. — Uitspraak van de rechtbank te 's-Hertogenbosch. — Een magnetiseur voor de rechtbank te 's Gravenhage.

Grootere artikelen: Santal Midy. — Mevrouw X. te Utrecht, agent van Mattei. — Regeling van den verkoop van specialités in België. — Een valstrik van F. C. Bauer voor Nederlandsche geneeskundigen. — Wederhersteller van het leven. — Poudre antiasthmatique van Dr. Clery.

Correspondentie. — Herhaalde waarschuwingen.

Belangrijke mededeeling.

Aan de leden der Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Zooals gij waarschijnlijk reeds door de nieuwsbladen hebt vernomen, heeft, kort na de verschijning van ons vorig nommer, onze Vereeniging opnieuw een proces verloren.

BEREND HAITZEMA ENUMA te Amsterdam had, wegens een artikel hem betreffende in ons Maandblad van October 1885, een eisch tot schadeloosstelling tegen de redacteurs en den uitgever ingesteld. Die eisch is op 3 Mei j.l. door de rechtbank te Leeuwarden toegewezen.

De financieele schade, die onze Vereeniging hierdoor lijdt, is niet groot. De eisch van BEREND HAITZEMA ENUMA was f 2500 en de rechtbank heeft deze slechts toegewezen tot een bedrag van f 50. Bovendien heeft de Vereeniging de kosten te betalen, die denkelijk f 200 à f 300 zullen bedragen aan zijde van de tegenpartij.

De Vereeniging betaalde reeds vroeger voor de beide verloren processen gezamenlijk een som van f 7025,35, doch kwam gelukkig dit groote financieele nadeel te boven. Het nu vereischte betrekkelijk kleine bedrag zou de Vereeniging ook zonder veel bezwaar kunnen betalen. Financieel is dus de slag, die ons thans getroffen heeft, niet groot.

Maar in een ander opzicht is het op 3 Mei door de rechtbank te Leeuwarden gewezen vonnis van het hoogste gewicht en, naar onze meening, voor het bestaan onzer Vereeniging noodlottig.

De beide vroeger verloren processen betroffen artikelen in 1883 in het Maandblad verschenen; toen had onze Vereeniging nog geen rechtsgeleerd lid in het bestuur, zoodat beide artikelen dan ook niet, vóór het afdrukken, onder de oogen van een jurist waren geweest. Het artikel in het Maandblad van October 1885 evenwel, waarvoor nu de eisch tot schadeloosstelling is toegewezen, was, zooals sinds lang met alle artikelen gebeurt, vooraf aan het oordeel van het rechtsgeleerd lid van het bestuur onderworpen geweest.

Wie dat artikel naleest zal zien dat het in hoofdzaak niet anders inhoudt dan hetgeen andere bladen over een advertentie, waarin een frisch en gezond Geldersch meisje gevraagd werd, hadden gezegd. Tegen die andere bladen had BEREND HAITZEMA ENUMA ook een eisch ingesteld en deze is tegen bijna allen, met name door de rechtbank te Amsterdam tegen *de Standaard*, waaraan wij het bericht ontleenden, aan dien ENUMA ontzegd.

Toch hadden wij aan dat bericht slechts weinige woorden toegevoegd. Omdat genoemde ENUMA ook verkooper was van een haarmiddeltje en een rhumatiekmiddeltje, hadden wij dezen verkoop met het overige in verband gebracht, maar daarbij, zooals wij in de laatste jaren zorgvuldig en voortdurend doen, elke bepaalde en directe kwalificatie vermeden. Zelfs de beschuldiging van leugen durfden we reeds toen, uit vrees voor een proces, niet meer uitspreken en wij hadden ons bepaald tot den wensch, dat de bedoelde ENUMA voortaan altijd waarheid mocht spreken. 1)

Is dus dit een groot verschil met de artikelen, die tot de vroegere processen aanleiding gaven, in zooverre wij thans, in overleg met ons rechtsgeleerd lid, onze woorden met zorg hadden gekozen, in een ander opzicht is het verschil niet minder groot. Het is wat betreft den persoon, welke thans de eisch instelde, en zijne antecedenten; wij meenden thans vooral volkomen gerechtigd te zijn, zelfs in krasse termen — hoewel wij die geheel vermeden — te mogen waarschuwen. Hierover kunnen wij echter, om niet opnieuw gevaar te loopen een eisch tegen ons te zien ingesteld, niet verder uitweiden.

Om deze redenen zijn wij tot de overtuiging gekomen, dat het waarschuwen door middel van dit Maandblad verder onmogelijk is vol te houden. De redacteurs verklaren zich onmachtig om op een voor de betrokken personen minder treffende wijze te waarschuwen, dan zij in het door de rechtbank behandelde geval gedaan hebben, ten minste zoo hunne waarschuwingen eenig nut zullen hebben. Het rechtsgeleerd lid van het bestuur verzekert, dat verdere processen en toewijzingen van in te stellen eischen niet met zekerheid zijn te vermijden, omdat in deze materie alles afhangt van het subjectief gevoelen van het rechtscollegie en tot nu toe het goede doel der Vereeniging „behartiging van het algemeen belang" door de Rechterlijke autoriteiten geheel wordt miskend.

Daar de andere bestuursleden dit gevoelen deelen, zou het geheele bestuur en daarmede de redactie van dit Maandblad u zijn ontslag kunnen aanbieden, met verzoek op de eerstvolgende Algemeene Vergadering nieuwe titularissen te benoemen.

Wij meenen evenwel dit niet te mogen doen; het zou, naar onze meening zijn: het aan anderen opleggen van een taak die wij voortaan onuitvoerbaar achten.

Het is hierom dat wij eenparig besloten hebben op de aanstaande Algemeene Vergadering van wege het bestuur een voorstel te doen TOT OPHEFFING VAN ONZE VEREENIGING.

Wij behoeven niet te zeggen hoezeer het ons grieft met een dergelijk voorstel tot u te moeten komen. Wij staan hier voor het geval dat zij, die de leiding eener Vereeniging in handen hebben, voorstellen haar op te heffen, niet omdat zij innerlijk verzwakt is, niet omdat zij geen recht van bestaan meer heeft, niet omdat zij niet nog zeer nuttig zou kunnen werken, maar alleen

1) Wij zouden natuurlijk gaarne het bewuste artikel hier nog eens afdrukken, om de leden terstond volledig er over te laten oordeelen, doch zijn niet zeker daardoor ons niet een nieuw proces op den hals te halen. De leden die hunne Maandbladen bewaard hebben kunnen het vinden in dat van Oct. 1885, 2de bladzij, 2de kolom.

omdat de wet, of de uitlegging door een rechtbank aan de wet gegeven, haar verhindert met haar verderen nuttigen arbeid voort te gaan.

De vergadering, waarin het voorstel zal worden behandeld, zal denkelijk gehouden worden in de tweede helft van Augustus te Amsterdam. Tijd en plaats zullen nader aan de leden worden bekend gemaakt.

Opdat, zoo de vergadering het voorstel aanneemt, de Vereeniging zal kunnen worden opgeheven zonder een nadeelig saldo na te laten, moeten reeds nu bezuinigingen ingevoerd, waarvan onderstaande mededeeling het gevolg is.

Wij zullen in het volgend nommer het vonnis in zijn geheel mededeelen. In dat nommer zal tevens het voorstel nader besproken worden.

Het bestuur van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij,

G. W. Bruinsma, Voorzitter.
J. A. Quanjer.
P. Kruysse.
J. C. Meijer.
Vitus Bruinsma, Secret.-penningm.

Leeuwarden, 31 Mei 1888.

Aan allen die dit Maandblad tot nu toe gratis ontvingen, wordt bericht dat dit het laatste nummer is hetwelk hen gratis wordt gezonden.

De koffiehuizen, spoorwegstations, stoombooten, politie-bureaux, militaire cantines, brigades-marechaussé, enz. enz., al de redactiën van de Nieuwsbladen, leden van de Staten-Generaal en anderen die aan de gratis ontvangst gewoon zijn en er prijs op stellen het Maandblad ook nog gedurende de volgende zes maanden te ontvangen, zullen wij het blijven toezenden, zoo zij ons vooraf *één gulden* overmaken.

Daar elk lid voortaan slechts één exemplaar van het blad ontvangt, zullen dus ook door de leden geen exemplaren meer gratis worden verspreid. Particulieren welke door een der leden hun gratis exemplaar toegezonden krijgen, moeten ons dus ook *één gulden* toezenden indien zij gedurende de volgende zes maanden het Maandblad willen blijven ontvangen.

Men wordt verzocht de toezending van het bedrag te doen aan den uitgever H. van Belkum Kz. te Leeuwarden.

Berichten.

Dood van een genezen patient. Herhaaldelijk hebben wij moeten waarschuwen tegen zekeren *Windelincx*, iemand die, ofschoon geheel onbevoegd tot uitoefening van eenigen tak der geneeskunst, nogthans geregeld ons land bezocht ter zoogenaamde behandeling van kankerlijders. Hij hield om de veertien dagen zitting te Rotterdam ten huize van een zijner meest dankbare patienten. Deze, eene dame, geloofde volkomen ter goeder trouw, dat zij door W. in 't leven was behouden en genezen van kanker, en belangeloos maakte zij op allerlei manier propaganda voor haren zoogenaamden geneesheer.

Uit de meest stellige bron kunnen wij de verzekering geven, dat deze zelfde dame voor eenige weken na een zeer smartelijk en langdurig lijden te Rotterdam is overleden aan . . . . . *kanker*.

Geen gelijkheid voor alle wetten. In de pas verschenen *Stukken betreffende 't geneesk. staatstoezicht* zien wij, dat o. a. te Wageningen de verkoop van geheime geneesmiddelen, meer in 't bijzonder van worm-patronen, door winkeliers de aandacht had getrokken van den geneesk. ambtenaar. De burgemeester dier gemeente, hierop gewezen, liet het publiek, zoo lezen wij verder in de bovengenoemde officieele *stukken*, tegen den verkoop dezer middelen in de *Wageningsche Courant* waarschuwen, met aanzegging, dat hij bij verdere overtreding zou verbaliseeren.

Twee punten trekken onze aandacht bij dit bericht. Vooreerst het flink optreden van het hoofd der gemeente, zoozeer en zoo gunstig afstekende bij zijne collega's in andere plaatsen. Er is toch geene gemeente, geen gehucht en bijna geen buurt, of dezelfde worm-patronen worden er ten verkoop uitgestald; dit moet aan de politie en daardoor aan hun hoofd bekend zijn, doch nimmer hoort men iets van waarschuwingen of het te keer gaan dezer overtredingen op andere wijze.

Ten tweeden veroorloven wij ons de vraag: waaraan toch die overdreven zachtheid te danken is om eerst te waarschuwen, voordat misschien tot verbaliseeren zal worden overgegaan.

Worm-patronen bevatten *santonine*, een stof, door de staatscommissie belast met de samenstelling eener pharmacapoea, geplaatst onder de vergiften van lijst *B*. Dit zoogenaamde huismiddel is dus zeer zeker niet onschadelijk en het gebruik kan zelfs zeer nadeelige gevolgen na zich slepen, zooals herhaaldelijk bewezen is en door ons in voorbeelden vermeld werd. Waarom dus niet een enkele maal terstond bij het constateeren van den verkoop proces-verbaal opgemaakt, waarop zeer zeker bestraffing volgens de wet zou volgen? Juist zulk eene *voelbare* waarschuwing zou het meest helpen en zeker ook op anderen meer indruk maken.

En onbillijk of overdreven hard zou zulk eene toepassing der wet toch zeker niet zijn; althans wanneer het niet tot gewoonte wordt om ook den smokkelaar, den wildstrooper, den visscher in verboden wateren, den vogelkoopman, die een paar roodborstjes vervoert of den liefhebber, die een nachtegaal heeft gevangen, eerst te waarschuwen voordat men de wet op hem toepast.

Of bestaat er werkelijk eene overeenkomst tusschen de verschillende autoriteiten in ons land, waarbij gelijkheid voor alle wetten slechts in zooverre doorgaat, dat voor de geneeskundige wetten eene uitzondering mag worden toegelaten?

Examen voor het schoorsteenvegersbedrijf. Een der leden van het Pruisische Huis van afgevaardigden, de heer Messner, acht het noodig, het schoorsteenvegersbedrijf voor het geheele land te regelen. Hiertoe heeft hij een ontwerp ingediend, bevattende 15 artikelen, waaronder eenige in verscheidene onderdeelen zijn gesplitst. In hoofdzaak komt het hierop neder: Het recht ter uitoefening van het schoorsteenvegersbedrijf geldt alleen voor een bepaald vegersdistrict en mag alleen worden verleend aan dezulken, die een bewijs van bekwaamheid voor dat beroep kunnen overleggen. Deze districten mogen slechts zoo groot zijn, dat de daarin aangestelde schoorsteenvegers een behoorlijk bestaan kunnen hebben, terwijl er in ieder district zooveel moeten zijn dat zij geregeld persoonlijk alles kunnen nagaan. Zij worden benoemd door het bestuur hunner provincie-afdeeling, nadat de gemeenteraad ter plaatse hunner vestiging er over zal zijn gehoord. Als sollicitanten kunnen zij slechts in aanmerking komen op grond van een examen en proef. Het examen handelt over: lezen, schijven, rekenen, enz., kennis van vuringen, schoorsteenconstructie, aard van den rook, werking van het roet, tijd van veegen naar gelang der soort van brandstof, de bij hun vak betrokken bepalingen op het bouwen, enz. enz., terwijl de proef bestaat in het reinigen van verschillende soorten van schoorsteenen en buizen, nevens bewijs van vaardigheid in het klimmen en het vinden van gevaarlijke plekken. Tot examen en proef worden alleen toegelaten dezulken, die hun 24ste jaar hebben volbracht en minstens drie jaar als knecht in dienst zijn geweest.

Het vorenstaande bericht is geen verzinsel of iets dat eigenlijk in ons *Schertsblad* tehuis behoort, maar een volkomen ernstig bericht dat wij in een der bladen aantroffen. Wij nemen het hier over alleen om er aan toe te voegen, dat in hetzelfde land, waar men voorstelt om schoorsteenvegers slechts na examen hun bedrijf te laten uitoefenen, het beroep van geneeskundige geheel vrij is en daarvoor geen examen wordt vereischt!

Geheimzinnigheid trekt meer dan kennis en wetenschap.

Wij hebben dit meermalen betoogd en hetzelfde leert ook het volgende verhaal, dat onlangs door alle bladen werd medegedeeld.

Sedert eenigen tijd, zoo vertelt de *Gaulois*, kwamen bij den commissaris van politie in de Parijsche wijk Clignancourt herhaaldelijk klachten in tegen zekeren Marcellin L., die onbevoegd geneeskundige praktijk zou uitoefenen. De commissaris zag zich genoopt den wonderdokter, die zich in een grooten toeloop van zieken mocht verheugen, ter verantwoording te roepen en dezer dagen nu verscheen Marcellin, een slank gebouwd man met een belangwekkend voorkomen, op het politie-bureau. Hier had daarop het volgende gesprek plaats.

»Mijnheer», begon de commissaris, »ik verneem, dat gij niet bevoegd zijt tot het uitoefenen van geneeskundige praktijk.»

»Vergeef me, mijnheer de commissaris, maar die beschuldiging is volkomen ongegrond; hier zijn mijn papieren!» Bij deze woorden toonde hij een in behoorlijken vorm opgemaakt dokter-diploma.

»Ja, dan begrijp ik niet, waarom ge den titel, dien ge recht hebt te dragen, verborgen houdt.»

»Die vraag is spoedig beantwoord. Op zeven-en-twintigjarigen leeftijd verwierf ik dit diploma, vestigde mij hier en zag naar eenige praktijk om. Ik kreeg ook patienten, maar die betaalden niet. Ik zag me ten slotte genoodzaakt mijn have te verkoopen om mijn schuldeischers te betalen en besloot in Amerika mijn geluk te gaan beproeven. Toen ik mij daar te lande een sommetje had bespaard, dreef het heimwee mij naar Parijs terug. Ik begon een kleine koopmanszaak. Nu en dan echter diende ik mijn buren in een ziektegeval met raad en hierdoor kreeg ik den roep van wonderdokter. De patiënten verdrongen zich op mijn spreekuren en daar zij niet met een werkelijken dokter meenden te doen te hebben, betaalden ze mij geregeld en ruim. Ik kwam tot de ontdekking dat de kwakzalverij meer opbracht dan alle wetenschap en deze ervaring heeft mij rijk gemaakt.

„Reeds tien jaar oefen ik mijn praktijk uit, zonder mijn patienten te zeggen, dat ik werkelijk dokter ben. Ik verzoek u, mijnheer de commissaris, het niemand te verraden."

Rechtszaken.

Het blijkt meer en meer dat slechts een enkel rechtscollege de eisch door Berend Haitzema Enuma tegen een tiental bladen ingesteld toewijst. Ook de Hooge Raad heeft deze dagen een zijner eischen afgewezen. Nadat èn de rechtbank te 's Gravenhage èn het gerechtshof aldaar, B. H. Enuma in het ongelijk hadden gesteld en zijne vordering tegen de *Leidsche Courant* hadden afgewezen, heeft thans de Hooge Raad in deze zaak uitspraak gedaan en het beroep van genoemden persoon tegen de bevestiging door het hof van het vonnis der rechtbank verworpen.

—

Door den Hoogen Raad werd op 14 Mei uitspraak gedaan in de zaak van den geneesheer te Heusden, in hooger beroep door de rechtbank te 's Hertogenbosch veroordeeld tot twee boeten van *f* 10.—, wegens het onbevoegd afleveren en uitreiken van geneesmiddelen.

De Raad heeft het vonnis der rechtbank vernietigd en de zaak verwezen naar het gerechtshof te 's Hertogenbosch.

—

In de zitting van den Hoogen Raad op 7 Mei j.l. werd behandeld de cassatievoorziening van den officier van justitie bij de rechtbank te 's Gravenhage, waarbij een magnetiseur te dier stede in hooger beroep werd vrijgesproken van het buiten noodzaak uitoefenen van het beroep van geneeskundige, waartoe de wet eene toelating vordert. De rechtbank was van oordeel dat de bekl. niet geacht kon worden de geneeskunde als beroep of als bedrijf te hebben uitgeoefend. Bij de cassatiememorie door den officier ingediend, werden geen middelen aangegeven, maar breedvoerig de argumenten van het vonnis wederlegd.

Mr. D. Simons, advocaat te Amsterdam, die voor den gerequireerde optrad, was van meening dat het beroep van den officier niet ontvankelijk moest worden verklaard, èn omdat bij de ingediende memorie geen middelen waren aangegeven, èn omdat de rechtbank bij hare vrijspraak het ten laste gelegde niet bewezen heeft verklaard. Mocht het beroep echter wel ontvankelijk verklaard worden, dan geloofde pleiter toch, dat in deze geen strafbaar feit was gepleegd, omdat alleen het beroep van magnetiseur was uitgeoefend.

Het openb. min. zou den 23 Mei conclusie nemen.

Santal Midy.

Bij de exploitatie van kwakzalverijen stuit men gedurig op dezelfde namen van firma's en personen. 't Blijkt daaruit, dat een verbod van adverteeren der geheimmiddelen ten slotte, behalve natuurlijk de couranten zelf, slechts weinige personen zou treffen.

Een half dozijn fabrikanten in Frankrijk met even zooveel depôthouders hier te lande, enkele Engelsche groothandelaars, die zich van deze zelfde depôthouders bedienen, zijn de voornaamsten; — daarbij komt nu en dan een Duitscher, die dikwijls niet eens de advertenties betaalt, welke hij in de Nederlandsche bladen heeft doen opnemen en eindelijk een enkele maal een ondernemend Amerikaan, die met een vennootschap optreedt en geregeld het vaste land van Europa gedurende eenigen tijd afjaagt.

Deze personen en hunne affaires zouden het zijn, die schade ondervonden tegenover geheel de Nederlandsche bevolking, welke gebaat wierd door het afschaffen der kwakzalveradvertenties.

Een dezer nieuwsten, die de rondte doet door de dagbladen, is afkomstig van dezelfde Parijsche firma Grimault, die reeds zooveel aan de markt bracht en strekt tot aanbeveling van een nieuwe soort van capsules, die alweer bij geslachtsziekten nuttig en

onfeilbaar heeten te zijn en waaraan den naam is gegeven van *Santal Midy;* omdat zij *Sandel-olie* zouden bevatten en door een apotheker Midy het eerst zouden zijn vervaardigd. Ons medelid, de heer Wynne te Assen, heeft ze onderzocht en 't blijkt dat hier de oude historie opnieuw voor de zooveelste maal wordt afgespeeld; — een lang bekend geneesmiddel, in onbruik geraakt, omdat het bij meer nauwlettende waarneming bleek, niet aan de verwachtingen der geneeskundigen te voldoen, wordt door een reclame-maker in een nieuwen vorm gebracht en nu als iets bijzonders in den handel gebracht tegen verhoogden prijs en niet eens in zuiveren toestand. De *sandel-olie* namelijk, die werkelijk in de capsules voorkwam, doch in geringer hoeveelheid dan door den fabrikant in zijne aanbeveling werd opgegeven, was gemengd met andere oliën van nog minder waarde.

Elk wachte zich voor schade — aan zijne gezondheid, omdat het onwaar is, dat *sandel-olie* bij de opgegeven geslachtsaandoeningen bijzonder geneeskrachtig werkt - en aan zijne beurs, omdat de capsules zeer duur zijn; in de advertenties wordt geen prijs opgegeven, maar men moet voor een flacon met 40 stuks *f* 2.50 betalen, waaraan men juist drie dagen genoeg heeft. De vervaardiger gelooft zelf niet aan zijne bewering van genezing in 48 uren; want in dezelfde gebruiksaanwijzing wordt voor zes dagen opgegeven, hoe men ze moet innemen en is de genezing dan nog niet ingetreden, zoo wordt een ander middel van dezelfde firma Grimault, de injectie van Matia, als doelmatig aanbevolen.

't Is zeker wel in staat de oogen te openen van zoovelen, die blindelings geloof hechten aan de werkzaamheid van dezer kwakzalverijen, dat het niet moeielijk valt om bij dezelfde firma's en in de winkels hunner depôthouders een dozijn middelen te vinden waarvan zij allen onfeilbaar genezing belooven bij juist dezelfde aandoeningen.

Wanneer toch de bewering voor slechts één waarheid bevatte, zoude daardoor alleen de aanprijzing van al de anderen moeten vervallen.

Mevrouw X. te Utrecht, agent van Mattei.

Met welk eene vermetelheid de kwakzalverij door Graaf Mattei wordt gedreven, zoo namen wij de woorden van de gezondheidscommissie te Karlsruhe in een der laatste nummers van ons blad over, bewijst de omstandigheid, dat hij in zijn boekje zijne middelen, bestaande uit zoogenaamd geëlectriceerd water en korrels suiker, zelfs aanraadt bij beenbreuken, verstuiking en moeielijke bevallingen.

Zoo erg is het gelukkig hier te lande nog niet, dachten wij toen, maar nog zijn wij geen twee maanden ouder of onze goede verwachting wordt te schande gemaakt.

In het *Nieuws v. d. Dag* komt gedurig eene advertentie voor, waarbij beloofd wordt: *radicale genezing van breuken, zonder inspuiting.* Voor lezers met dergelijke kwalen minder bekend, zij hier aangeteekend, dat er sedert eenige jaren met zeer veel succes somwijlen eene behandeling van breuken wordt toegepast, bestaande in onderhuidsche inspuitingen en door welk kunstbewerking het lieskanaaltje, waardoor de breuk naar buiten treedt, tot sluiting wordt gebracht, zoodat werkelijk radicale genezing tot stand komt, hetgeen door het gebruik van een breukband niet of slechts onder bepaalde omstandigheden kan geschieden.

Deze behandeling met voorzichtige inspuitingen vereischt geneeskundig toezicht gedurende eenigen tijd, is niet altijd geheel pijnloos, doch overigens brengt zij geene of luttele bezwaren mede. Toch is het natuurlijk veel eenvoudiger en gemakkelijker de plaats der breuk met een zalfje of iets anders te besmeren, of 't een of ander zoogenaamd geneesmiddel te slikken. Op deze gemakzucht speculeeren met waarlijk voorbeeldeloose schaamteloosheid sedert jaar en dag tal van kwakzalvers, en 't getal hunner zoogenaamde onfeilbare middelen, waardoor echter nog nimmer een enkele breuk is kunnen genezen worden, is legio.

Door de boven medegedeelde aanbieding in het *Nieuws v. d. Dag* is dit cijfer weder met een vermeerderd. Een onzer lezers, die op de advertentie schreef, kreeg ongeveer het volgende ten antwoord van iemand, zich noemende *Mevrouw X.* te Utrecht, adres enz.

„Zelf tot tweemaal toe van eene liesbreuk gene„zen door de medicijnen van Graaf Mattei te „Bologna, durf ik U met vertrouwen dezelve aan„bevelen. Met genoegen wil ik U zijn adres op„geven of ook wil ik alles wel voor U bestellen, „iets wat ik reeds voor zooveel gewezen breuk„lijders heb gedaan. U ontvangt dan eene duide„lijke gebruiksaanwijzing enz. enz. Eerst evenwel „moet ik weten hoe lang hij of zij die breuk heeft, „hoe oud de persoon is en tevens of het eene „rechter of linkerbreuk is. Dit laatste vooral moet „ik weten, ofschoon het tot de genezing niets „afdoet."

Op een tweeden brief, waarin de noodige inlichtingen verstrekt werden en tevens het adres van dien Graaf gevraagd werd, werd door dezelfde dame geantwoord, dat zij zich gaarne met de bestelling van een en ander zou belasten, niet uit eigenbelang, maar uit dankbaarheid voor haar eigen herstel.

De kosten van alles met overmaking van geld, invoerrechten enz. zouden acht gulden bedragen. Zoodra zij deze som per postwissel zou hebben ontvangen, zou zij eene week later het gevraagde doen toekomen. Ofschoon de breuk na verloop van 3 weken ongetwijfeld zou genezen zijn, zoo voegde zij er aan toe, was tot algeheel herstel nogmaals eene gelijke dosis dierzelfde medicijnen noodig.

Dierzelfde medicijnen! d. i. *water, water, water,* en *suiker, suiker, suiker*; hoe vaak moeten wij en anderen het nog herhalen, eer allen het hebben gehoord en begrepen?

Er is iets zonderlings in deze correspondentie, hetgeen opmerking verdient. Aan 't opgegeven adres woont, volgens opgave ons welwillend uit Utrecht verstrekt, ook een mijnheer X., gepensioneerd O. I. ambtenaar, waarom laat deze zijne vrouw als agent van den Italiaanschen gewezen sergeant optreden? Of veronderstelt men, dat er eerder aan de goede trouw geloof zal worden geslagen, wanneer de brieven en inlichtingen van eene vrouw afkomstig heeten te zijn, gelijk ook als hoofdagent voor Nederland in de boekjes van Mattei eene dame te Delft wordt opgegeven? Ook zal men gereedelijk dankbaarheid als drijfveer bij Mevrouw X. willen aannemen, wanneer zij, die toch ongetwijfeld evenals alle stervelingen slechts twee liezen heeft, in beiden een breuk heeft gehad en daarvan thans meent genezen te zijn, doch waarom zij dan niet eenvoudig 't adres voor de zoogenaamde medicijnen opgeeft, doch zelf de gelden verlangt te incasseeren, is niet geheel duidelijk. Enfin! wij willen er ons niet in verdiepen; alleen eindigen met onze waarschuwing nog luider te doen weerklinken dan gewoonlijk. Mogen andere kwakzalverijen schade aanbrengen door prikkeling van maag of ingewanden, door uitstel van doelmatige hulp, door noodeloos verlies van geld of wat ook nog meer, aan de kwakzalverij, die zich bij deze advertentie in 't *Nieuws v. d. Dag* openbaart, zijn oneindig grooter gevaren verbonden. De lijders aan breuken tellen bij tienduizenden in ons land, met een beetje zorg behandeld, is het gevaar, waaraan zij dikwijls bloot staan, niet groot; wie hunner echter meent daarbij te mogen vertrouwen op de zoogenaamde specifique geneesmiddelen van Mattei, brengt zich zelf moedwillig en bij voortduring in levensgevaar. Welke kwalificatie de handelwijze verdient van hem of haar, die anderen moedwillig aan zulk een levensgevaar bloot stelt, laten wij aan onze lezers over.

Naschrift.

't Spreekt van zelf, dat na het laatste vonnis door de rechtbank te Leeuwarden er in ons blad geene bestrijding der kwakzalvers meer plaats zal hebben met naam en toenaam.

Hoe onpractisch deze maatregel op zich zelf is en tot welke veel geringere afmetingen daardoor onze strijd en zijn nut worden teruggebracht, leert op sprekende wijze het hierboven beschreven geval.

Elk ziet uit onze beschrijving, dat wij te doen hebben met een zeer ernstig geval van afkeurenswaardige en gevaarlijke kwakzalverij. De echtgenoot der dame, die deze zaak exploiteert heeft een flink pensioen; waarschijnlijk heeft hij dus een eervolle ambtenaarsloopbaan achter den rug en zou zich schamen openlijk zijn naam te leenen voor zulk eene negotie, evenals waarschijnlijk zijne allen gehuwde kinderen uit het eerste huwelijk zich zouden verzetten.

Nu echter alles geheim blijft, durft men gerust voortgaan. Wel zullen onze waarschuwingen menigeen die het Maandblad onder de oogen krijgt terughouden om te bijten aan het lokaas door de advertentie in *'t Nieuws v. d. Dag* uitgeworpen, maar de hengel blijft uitgezet om argeloozen te vangen onder de duizenden, die niets vernemen van hetgeen in dit blad ook tot hunne voorlichting werd medegedeeld. Desgevorderd valt het de steller bovendien gemakkelijk den vorm en inhoud der advertentie, waarbij deze radicale breukgenezing wordt aanbevolen, te veranderen en daardoor opnieuw de oogen te verblinden.

Geheel anders echter zouden de gevolgen zijn, indien door volledige openbaarheid te geven aan hetgeen achter deze en soortgelijke advertenties schuilt, het begrip van eigen fatsoen wordt wakker geschud en de vrees voor 't compromitteeren van een goeden naam of de verontwaardiging eener bevriende omgeving tot voorzichtigheid opwekken.

Allicht zou menigeen, door deze zij 't ook op zich zelf min edele overwegingen gedrongen, nalaten zich af te geven met zulke kwakzalverijen en derhalve ook zijne advertenties achterwege houden.

Daardoor en daardoor ook alleen zou het publiek op afdoende wijze geholpen zijn. Nu de gelegenheid tot het openen van dien weg ons, wij herhalen het, is afgesneden door de uitspraak van de rechtbank te Leeuwarden, beseffen wij volkomen, dat de vruchten van onzen strijd, al werd hij voortgezet, in 't vervolg voor een groot deel ijdel zouden zijn.

Niet aan ons de schuld, dit zij ons zelf en al onze ijverige medewerkers en medeleden der Vereeniging tot troost.

Regeling van den verkoop van spécialités in België.

Dato 1 Maart is in België een Koninklijk Besluit verschenen tot regeling van den verkoop van spécialités. Het viertal artikelen van dit besluit luidt als volgt:

Art. 1. Telkens om de 3 jaren zullen zoo noodig, supplementen op de Pharm. worden gepubliceerd door de zorg eener Commissie, benoemd door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken en Onderwijs.

Deze supplementen zullen verplichtend gemaakt worden bij Koninklijk Besluit.

Art. 2. De geneesmiddelen, geheeten *pharmaceutische spécialités*, kunnen niet verkocht of te koop gesteld worden dan door apothekers en andere personen, gerechtigd tot het afleveren van samengestelde geneesmiddelen.

De verkooper moet er zijn cachet op plaatsen, hetzij dat van den fabrikant vervangend, hetzij daarnaast.

Elk apotheker neemt de verantwoordelijkheid op zich van het product, hetwelk hij onder deze omstandigheden aflevert.

Art. 3. De voorwerpen (flesschen, fiolen, flacons, bekers, doozen, potten enz.), die de pharmaceutische spécialités inhouden, moeten voorzien zijn van een etiquet, hetwelk de zelfstandigheden vermeldt, die in de samenstelling voorkomen.

Indien het te koop gestelde of verkochte middel onder speciale benaming opgenomen is in eene officieele Pharmacopoea (Belgische of vreemde), is het voldoende, dat het etiquet de officieel aangenomen benaming bevat.

Dit etiquet kan datgene vervangen, hetwelk aan de apothekers bij art. 32 hunner instructie opgelegd en bestemd is om den naam en het adres van den apotheker in gedrukte letters te bevatten.

Art. 4. Het voorgaand artikel is niet toepasselijk op geneesmiddelen, die de verkooper, behoorlijk geautoriseerd, zelf bereid heeft, daaraan den vorm van spécialités gevend.

In de missive, waarin de Minister dit Besluit aan de goedkeuring des Koning onderwierp, wees hij op de moeilijkheid om den verkoop der spécialités te regelen. Er bestaan in het land twee geheel tegenovergestelde meeningen, 1°. die van het Internationaal Pharmaceutisch Congres van 1885: „geheele verdrijving der spécialités" en 2°. die van de Fédération medical Belge: „De spécialités moeten als gewone handelsartikelen beschouwd en mogen verkocht worden door elken koopman, die alleen strafbaar is, indien het gebruik nadeelige gevolgen heeft.

De Minister resumeert de voordeelen van zijne regeling, die ontworpen is na ernstige studie en na een tal deskundigen gehoord te hebben.

1°. De verkoop der spécialités blijft geoorloofd.

2°. De verkoop is alleen toegestaan aan apothekers en aan die andere personen, welke bij uitzondering vergunning hebben, samengestelde geneesmiddelen te verkoopen.

3°. De verkooper is verantwoordelijk voor hetgeen hij verkoopt.

4°. De apotheker moet zijn cachet plaatsen op het geneesmiddel door hem verkocht, al heeft hij het niet persoonlijk toebereid. Hij kan zelfs, indien men dit van hem verlangt, het cachet van den fabrikant door zijn eigen cachet op de enveloppe van het fabrikaat vervangen.

5°. De pharmaceutische spécialité mag niet verkocht worden, indien zij niet voorzien is van eene etiquet, aanduidende de bestanddeelen, die in de samenstelling treden. Dit voorschrift heeft ten doel te beletten, dat de apotheker geneesmiddelen verkoopt, waarvan de samenstelling hem niet bekend is. Het is niet toepasselijk op spécialités onmiddellijk afgeleverd aan de zieken door den apotheker, wanneer hij ze zelf bereid heeft.

6°. De pharmaceutische spécialités door den apotheker verkocht, zijn onderworpen aan het toezicht en de visitalie der Geneeskundige Commissies.

(*Pharm. Weekbl.*)

Een valstrik van F. C. Bauer voor Nederlandsche geneeskundigen.

't Schijnt dat in den strijd, die ons nu reeds vele jaren bezig houdt, langzamerhand iemand voelhorens wassen, waardoor de typische kwakzalverij onmiddellijk wordt ontdekt.

Onlangs troffen wij in de Geneesk. Cour. de volgende advertentie aan:

„Eenen arts wordt tegen betaling in eens „de gelegenheid aangeboden, zich eenige be„proefde speciale geneesmethoden eigen te „maken, waarvan de meest afdoende attesten „voorhanden zijn, en waarmede jaarlijks dui„zenden te verdienen zijn."

In vroegeren tijd zou zulk eene aanbieding, hoe dwaas ook, allicht onze aandacht niet lang hebben bezig gehouden, thans begrepen wij terstond, dat het eene nieuwe inkleeding moest wezen om de een of andere kwakzalverij aan den man te brengen. De advertentie bleek dan ook afkomstig te zijn van niemand anders dan van den bekenden F. C. Bauer, die in Nederland en daarbuiten reeds zoo vele jaren op allerlei wijzen als kwakzalver was opgetreden.

Indertijd hebben wij inlichtingen omtrent zijn persoon, ter plaatse waar hij toen ter tijde woonde, laten inwinnen en van volkomen vertrouwbare zijde werd het volgende ons bericht, zooals wij het reeds in 't Maandblad van Jan. 1886 ter waarschuwing hebben medegedeeld.

„Aangevraagde B. geeft (voor zijne correspondentie) het adres op van zijn boekhouder. Hij zelf woont te B. — B. staat niet gunstig bekend; omdat men hem volstrekt niet vertrouwt, houdt niemand gemeenschap met den aangevraagde. Zijn persoon en zijn bestaan hebben iets twijfelachtigs en ligt er over het geheel een waas, dat geen vertrouwen inboezemt. B. is herkomstig uit W....., hij heeft zich, naar men verneemt, in verschillende plaatsen opgehouden, maar liet overal eene slechte reputatie achter. Nu sedert een paar jaren woont hij te B., alwaar evenmin met lof van hem gesproken wordt.

„B. betaalt in den regel slecht en is zijne positie van dien aard, dat hij geen aanspraak kan maken op crediet, want men gelooft dat hij weinig of geen middelen heeft.

„'t Schijnt dat men B. een naam kan geven, die synoniem is met zwendelaar."

Sedert den tijd, waarin dit naar waarheid kon geschreven worden, is dezelfde Bauer van de eene plaats naar de andere getrokken, steeds dezelfde reputatie achterlatende, steeds door de politie bewaakt en nu en dan veroordeeld wegens allerlei wetsovertredingen.

Vooral trachte hij bij voortduring in verschillende streken zijne zoogenaamde geneesmiddelen tegen blaas-, nier- en geslachtsziekten aan den man te brengen. Nog in Mei van 't vorige jaar gelukte het hem in enkele Nederlandsche bladen eene advertentie geplaatst te krijgen; nu zijne aandacht blijkbaar weder op ons land gevestigd is, wijzen wij de uitgevers met nadruk op het bovenstaande getuigschrift omtrent zijne handels-soliditeit. Bij ondervinding weten vele uitgevers van bladen toch, dat het niet zoo heel zelden voorkomt dat zulke buitenlandsche inzenders van kwakzalvers-advertenties de betaling schuldig blijven.

Wat de middelen van Bauer op zich zelf aangaan, 't is nauwelijks de moeite waard er over te spreken. In een der vroegste tijdperken van zijn bestaan was hij apothekers-bediende en als zoodanig heeft hij de namen van verschillende middelen leeren kennen, die somwijlen bij blaasaandoeningen en nierlijden gebruikt worden. Hij heeft zich deze zelfstandigheden en niet van de beste soort aangeschaft, heeft ze zonder eenig oordeel dooreen gemengd en er op slordige wijze kruiden, pillen en poeder van gemaakt. De heer J. van Riel, militair apotheker en lid der Vereeniging te Bergen op Zoom, die alles indertijd onderzocht heeft, vond er meer dan een dozijn verschillende stoffen in (zie Maandblad van Maart 1886), waaronder ook gewoon houtzaagsel.

Niettegenstaande al deze antecedenten meende dezelfde Bauer, dat er in Nederland nog geneeskundigen zullen zijn, dom genoeg om aan te nemen, dat hij speciale kundigheden bezit.

Als vervolg op de boven opgenomen advertentie uit de *Geneesk. Cour.* biedt hij aan *een* hunner aan zijne attesten, zijne brochures en zijn naam (!!!), onder belofte zelf in Nederland niet meer te zullen optreden. De geneesheer, die zijn aanbod aanneemt, kan zich, zoo schrijft hij ons, een groot vermogen en een grooten naam verwerven en terwijl hij dit laatste nogmaals aan 't slot van zijn brief herhaalt, geeft hij met een kennis dat hij weder van woonplaats veranderd is. Voor de overname van zijn zaakje vraagt hij ten slotte slechts het bagatel van *twee duizend gulden* in contant geld. Nu, wij veronderstellen dat hij lang kan vragen en zijn nieuwsgierig of hij de moeite zal nemen nogmaals zijne aanbieding in de *Geneesk. Cour.* te herhalen.

Juist terwijl wij dit schrijven waarschuwt de politie in Duitschland weder tegen denzelfden persoon, zooals zij het reeds meermalen heeft gedaan. Onder herinnering aan al hetgeen vroeger omtrent hem is bekend gemaakt en na vermelding der vele veroordeelingen, die hij reeds onderging, eindigt de bekende burgemeester van Karlsruhe zijne bekendmaking omtrent hem, met de volgende logenstraffing:

„Dezelfde Bauer biedt nog te koop aan verschil„lende zoogenaamde spécialités voor wijn- en bier„fabrikanten. In circulaires, die hij daarvoor heeft „rondgezonden, geeft hij op te Straasburg-Neudorf „in den Elzas een chemisch-technisch laboratorium „te bezitten, terwijl door de politie is bewezen dat „dit niet het geval is."

Wederhersteller van het leven.

Onder deze fraaie benaming wordt sedert een jaar ongeveer getracht een nieuw kwakzalversmiddel aan den man te brengen, naar welks samenstelling ons reeds vroeger werd gevraagd.

Het prospectus en de advertentie belooven niet minder dan „gegarandeerde genezing van alle zenuwziekten enz." In de eerste plaats worden daarbij alweer genoemd geslachtsziekten; wij achten ons verplicht bij deze bewering voor de honderdste maal te waarschuwen, dat de meeste dezer ongesteldheden niet moeilijk te genezen zijn, dat men echter zijn geneesheer moet vertrouwen en zich niet door valsche schaamte laten verleiden. Ieder geneesheer is door zijn ambt en zijn eed tot geheimhouding verplicht en waarlijk de meeste medici zien en ondervinden zoo veel en velerlei, dat een enkel levensgeheim meer of minder hen niet zal bezwaren en de lust tot niet voor de genezing zelve noodige aanmerkingen op het levensgedrag hunner patienten of de zucht tot babbelen hen al spoedig na de eerste jaren hunner praktijk vergaat.

Gaat dus allen, die aan soortgelijke ware of vermeende ziekten lijdt, gerust hulp inroepen bij een gewoon geneesheer, het best een die zich niet door advertenties aanbeveelt; slechts door met anderen of met krantenmiddeltjes te knoeien verergert gij uw kwaal en maakt u zelf misschien voor uw gansche leven ongelukkig.

Wat nu de bewuste *wederhersteller of regenerator van Dr. Bright* aangaat, de ijverige leden onzer Vereeniging, de heeren v. d. Weerd te Kampen en Wijnne te Assen, hebben het beide aan een onderzoek onderworpen. Voor f 3.50 verkrijgt men een fleschje met ongeveer 160 gram vloeistof, helder en zwartachtig van kleur. 't Is een aftreksel van plantendeelen, waarin een geringe hoeveelheid ijzer in oplossing voorkomt; (ongeveer 0,1 percent ijzeroxide) 't vocht komt eenigszins overeen met de bekende *tinctura ferri cydoniata* uit onze apotheken; het bevat echter niet, zooals dit praeparaat, appel- of wijnsteenzuur.

De gebruiksaanwijzing zegt, dat men van dit middel 's morgens en 's avonds telkens een eetlepel moet nemen; op die manier zou men dus alle vijf dagen een fleschje van f 3.50 moeten gebruiken. Zeker een vrij duur huismiddeltje reeds op zich zelf en zeer zeker al te duur, omdat elk ander ijzerpraeparaat meer nut zal aanbrengen, wanneer zijn gebruik door een geneesheer wordt aangeraden.

Wat de „garantie der genezing" aangaat, waarvan de bekende dépothouders te Amsterdam, Rotterdam en 's Gravenhage in hunne advertenties gewag maken. Of zij bij niet-herstel het geld zullen teruggeven of schadevergoeding zullen betalen? Zij zelven zullen de eersten zijn om zulk een bewering bespottelijk te vinden.

't Is slechts een woord, een bluf, een leugen te meer, waardoor zij de lezers der advertenties zand in de oogen strooien.

Poudre anti-asthmatique van Dr. Clery.

In vorige nommers hebben wij bij herhaling de samenstelling van dit middel opgegeven, steunende op een in het buitenland ingesteld onderzoek, daar ons geen ander ten dienste stond.

Korten tijd geleden evenwel vernamen wij (toevallig door middel van een buitenlandsch tijdschrift, de *Industrie-Blätter*) dat een onzer landgenooten het poeder ook had onderzocht en met een ander resultaat. Het is Prof. Wefers Bettink te Utrecht, die blijkens een nader van hem ontvangen schrijven de volgende samenstelling vond:

Folia digitalis (Vingerhoedskruid). . .	5
„ Stramonii (Doornappel)	5
„ Belladonnae (Doodskruid) . . .	10
Herba Salviae (Salie)	6
„ Thymi (Thijm)	5
Pulvis Nitrat. Kalic. (Salpeter). . . .	14

Het poeder komt dus veel overeen met andere dergelijke, die verbrand moeten worden om door den rook de asthmalijders wat verlichting te geven en ook met de cigaretten, die voor dat doel in den handel gebracht worden. Men wachtte zich er voor het op een andere wijze te gebruiken en zorge dat niet kinderen er van snoepen, want de drie eerstgenoemde bestanddeelen zijn zeer vergiftig.

Schandelijk dat in de aanbeveling gezegd wordt dat door den rook van dit poeder zelfs *tering* in de zwaarste gevallen zal genezen worden; een leugen zoo grof als men ze helaas van kwakzalvers wel gewoon is.

Correspondentie.

— Sedert de vorige opgave zijn de volgende 6 nieuwe leden tot de Vereeniging toegetreden:
Amsterdam, Mr. E. van Lennep.
'e Gravenhage, Het Departement der Maats. t. Nut v. 't Algemeen.
Heeg, Dr. F. Lantinga.
Koog a. d. Zaan, E. N. Smit Ez., Uitgever.
Sluis-Aardenburg, Het Departement der Maats. t. Nut v. 't Algemeen.
Utrecht, G. J. Okhuysen.
Hierdoor is het getal leden tot 992 gestegen.

— De *contributie* is sinds de vorige maand nog betaald door: *Amsterdam* Mr. Boas, Pekelharing en Weers. *Apeldoorn* Dr. Zaaijer. *Farnsum* Dr. Trip. *'s Gravenhage* Dep. Nut. *Maartensdijk* Ter Cock. *Marum* Dep. Nut, en de *contributie* met een *extra-bijdrage* door: *Harlingen* De Gezondheidscommissie. *'s Hertogenbosch* De Raaf.

— De leden, die nog niet betaalden, behoeven thans geen postwissels te zenden, daar de postquitanties nu ter inning worden afgegeven.

— K. te H. Wel neen, wij geven geen middeltjes tegen kwalen. Raadpleeg een geneesheer.

— Dr. v. d. K. te B. Onze correspondentie over dat middel uit G. heeft nog niet tot eenig resultaat geleid.

— d. V. te 's Gr. Die brochure is louter kwakzalverij.

Herhaalde Waarschuwingon.

Pain Expeller van F. Ad. Richter & Co. kan men als volgt bereiden: Uit 200 deelen vruchten van *spaansche peper* wordt met sterken spiritus 600 d. tinctuur gemaakt; verder 22,5 d. *zeep* in 100 d. water opgelost en daar bij gevoegd *vliegende geest* 300 d. Kamfer 30 d. Rosmarijnolie, Lavendelolie, Thijmolie en Kruidnagelolie elk 10 d., Kaneelolie 1,5 d., aftreksel van gebrande Suiker 5 d. Het middel wordt zoowel voor uit- als inwendig gebruik aanbevolen, en het kan in sommige gevallen uitwendig gebezigd eenige verlichting van pijn geven, maar men zij met het gebruik voorzichtig en raadplege liever een geneesheer; vooral inwendig is het lang niet een onschadelijk middeltje en zal menigeen er zich nadeel door berokkenen.

Leeuwarden — Coöperatieve Handelsdrukkerij.

No. 7. Achtste Jaargang. Juli 1888.

MAANDBLAD
VAN DE VEREENIGING
TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te *Steenbergen* en Dr. VITUS BRUINSMA te *Leeuwarden*. — Uitgever H. VAN BELKUM Kz. te *Leeuwarden*.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenbergen, Voorzitter.
J. A. QUANJER, Arts „ Amsterdam.
P. KRUYSSE, Apotheker „ „
Mr. J. C. MEIJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.
Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 992.

De Statuten van de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder *a* en *b* genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Berichten: Plan voor de Algemeene Vergadering van Donderdag 23 Aug. a. s. — Verblijdende teekenen. — Plan tot oprichting van een *Ligue contre le charlatanisme* in België. — Afwijzing van den eisch van B. H. Enuma tegen het *N. v. d. D.*, *Standaard* en *Tijd*.

Grootere artikelen; Vonnis van de rechtbank te Leeuwarden van 3 Mei j.l. — Eenige opmerkingen over dit vonnis. — De bedenkingen van het *Sociaal Weekblad*. — Uit een vonnis der rechtbank te Amsterdam. — De middeltjes waarvan de aankondiging in Pruisen verboden is.

Correspondentie, met opgave der 57 rechtsgeleerden, die leden der Vereeniging zijn.

Berichten.

Aan de leden wordt bericht, dat de Algemeene Vergadering onzer Vereeniging zal worden gehouden op

Donderdag 23 Augustus a. s.

's voormiddags 11 uur,

TE AMSTERDAM.

Het lokaal zal later, bij de toezending van de agenda, worden bekend gemaakt.

Op deze vergadering zal worden behandeld het voorstel van het bestuur tot *opheffing van de Vereeniging*. Mocht dit voorstel worden verworpen, dan komt aan de orde *benoeming van een nieuw bestuur*, daar het tegenwoordige zijne taak niet wenscht voort te zetten.

Van vele zijden is reeds nu het bestuur aangezocht het voorstel in te trekken, doch het kan dit onmogelijk doen. Het bestuur acht, bij de nu gebleken opvatting van de rechters over het doel der Vereeniging, het niet mogelijk de Vereeniging eenigszins krachtig tegen de kwakzalverij te doen optreden, zonder elke maand gevaar te loopen voor kostbare processen. Het bestuur kan daarom de verantwoordelijkheid voor een langer voortgaan op den tot nu toe gevolgden weg niet dragen en blijft zijn voorstel handhaven.

Er is naar het ons voorkomt, slechts één middel om de Vereeniging te doen blijven voortbestaan. Dit is, dat er onder al degenen, die het te niet gaan met ons zeer zouden betreuren, een vijftal leden gevonden worden, die voor het vervolg als bestuurders van de Vereeniging de verantwoordelijkheid op zich willen nemen; in het bijzonder, dat een tweetal leden worden gevonden, een medicus en een chemicus, die de redactie van het Maandblad willen aanvaarden en een rechtsgeleerde, die elke maand de daarvoor bestemde stukken wil nazien. Gaat deze verandering van bestuur en redactie — zooals te verwachten is — gepaard met eene verandering van de plaats, waar het Maandblad wordt uitgegeven, dan zullen eventueele toekomstige processen bovendien door andere rechters moeten worden beslist, wat mede zeker eene zaak van groote beteekenis is.

Zijn er onder de leden onzer Vereeniging — en wij denken hier in 't bijzonder aan die in de groote steden Utrecht, 's-Gravenhage, Rotterdam en vooral Amsterdam — die onze verantwoordelijkheid voor het vervolg zouden willen overnemen, dan hopen wij, dat zij zich tijdig met ons in correspondentie zullen stellen.

Zij, die eenig ander voorstel op de algemeene vergadering willen doen, of vooraf aan de leden hunne denkbeelden over een en ander onder de oogen willen brengen, vinden daarvoor gelegenheid in het volgend nommer van het Maandblad, waarin tevens de agenda voor de vergadering zal worden opgenomen.

***

In de op 27 Juni gehouden Algemeene Vergadering van de *Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Pharmacie* is op voorstel van het Departement Utrecht besloten pogingen aan te wenden om te voorkomen dat de *Vereeniging tegen de Kwakzalverij* worde opgeheven.

Ook de *Vereeniging ter bevordering der Volksgezondheid* te Leeuwarden heeft, in hare vergadering van 11 Juni, ten gevolge van het initiatief van Dr. JAC. BAART DE LA FAILLE, een dergelijk besluit genomen.

De afdeeling Leeuwarden van het *Nederl. Werkliedenverbond*, onder wier leden het Maandblad altijd in ruime mate verspreid werd, sprak eveneens haar leedwezen over de voorgestelde opheffing uit,

Bovendien vonden wij in meerdere nieuwsbladen de hoop uitgesproken dat onze Vereeniging niet zou te gronde gaan. Een nieuw lid meldde zich sinds de vorige maand aan, met uitdrukkelijk verklaring dat hij nu tot de Vereeniging toe trad als protest tegen het plan tot opheffing.

Zie daar enkele verblijdende teekenen. Wij hopen dat zij zullen medewerken om, nu het tegenwoordige bestuur der Vereeniging niet langer de verantwoordelijkheid kan dragen, waar er behoefte is aan nieuwe mannen, die de zaak aandurven, bij hen, die daartoe misschien door de Algemeene Vergadering zullen geroepen worden, de niet geringe bezwaren er tegen te overwinnen.

***

Er bestaat kans, dat ook in België de strijd tegen de kwakzalverij krachtiger dan tot nu toe zal worden gevoerd. De heer LOUIS MOREAU, Apotheker te Ixelles, bij Brussel, sinds lang met enkele zijner landgenooten lid onzer Vereeniging, doet pogingen om ook in België eene dergelijke tot stand te brengen. Hij heeft daartoe in het licht gegeven eene kleine brochure, getiteld: *Avant-projet de Statutes d'une Ligue contre le Charlatanisme*, waarin hij, na een inleidend woord, de ontwerpstatuten van de voorgenomen *Ligue* geeft, grootendeels bewerkt naar de statuten onzer Vereeniging.

't Zou waarlijk een verblijdend verschijnsel zijn, indien juist nu de Vereeniging in Noord-Nederland zulk eene gevaarlijke crisis heeft door te staan, in Zuid-Nederland de geboorte van eene zuster-vereeniging mocht gevierd worden.

Vooraf echter — zoo schrijft ons de heer MOREAU, met het oog op de verloren processen — *nous aurons à examiner si les lois Belges nous laissent plus de liberté à ce sujet que les lois de votre pays.*

Wat dit betreft weet men, dat naar onze meening, het minder een gebrek in de wet is, die het voortbestaan van onze Vereeniging onmogelijk maakt, maar dat de oorzaak hiervan ligt in de opvatting van de rechters. De wet spreekt uitdrukkelijk van *eenig geoorloofd inzicht*, en zoo de rechters slechts overtuigd waren, dat wij uit geen ander dan uit een zeer geoorloofd, ja prijzenswaardig inzicht, onze waarschuwingen in het licht geven, zouden zij ons nimmer eenig bezwaar in den weg hebben gelegd.

***

Tegenover het dagblad *De Tijd* heeft de Amsterdamsche rechtbank dezer dagen aan BEREND HAITZEMA ENUMA zijn eisch tot schadevergoeding ontzegd. De rechtbank oordeelde het bekende bericht wel beleedigend en lasterlijk, maar achtte de bedoeling om te beleedigen niet te bestaan. Het *Utrechtsch Dagblad*, het eenige blad, hetwelk, behalve dit Maandblad, tot betaling eener schadevergoeding werd veroordeeld, is in hooger beroep gekomen.

***

Het Gerechtshof te Amsterdam heeft in hooger beroep in de zaak van ENUMA contra *Het Nieuws van den Dag* en *De Standaard* het vonnis van de arr. rechtbank in dato 19 April 1887 bevestigd, op grond dat het doel om te beleedigen ontbrak in het betrekkelijk bericht, dat op instigatie van den commissaris van politie Stork was geplaatst in het belang van vrouwen en meisjes, zoodat door geïntimeerden het algemeen belang werd op den voorgrond gesteld.

Den appellant werd zijne vordering (*f* 2500 en de kosten) ontzegd.

Vonnis van de Arrondissementsrechtbank te Leeuwarden, van 3 Mei 1888.

Hieronder laten wij thans volgen het vonnis van de Arr. rechtbank te Leeuwarden, wat de aanleiding is dat het bestuur het voorstel doet tot opheffing van de Vereeniging.

Ofschoon wij meenen dat voor vele onzer lezers kantteekeningen bij dit vonnis overbodig kunnen geacht worden, laten wij toch ten behoeve van de overigen enkele opmerkingen van onze zijde over dit vonnis volgen.

In naam des Konings!

De Arrondissements-Rechtbank te Leeuwarden heeft gewezen het volgend vonnis:

de Heer *Berend Haitzema Enuma*, fabrikant van chemische praeparaten, doch ten dezen handelende buiten beroep, wonende te Amsterdam, eischer bij geregistreerde exploiten van den 29 September 1886, compareerende door den procureur Mr. Jacob van Leeuwen, tegen:

1o. den Heer *Dr. Gerardus Wijnandus Bruinsma*, geneesheer, wonende te Steenbergen,

2o. den Heer *Dr. Vitus Bruinsma*, Leeraar aan het Gymnasium en

3o. den Heer *Hendrikus van Belkum Kz.*, boekhandelaar en uitgever, beide wonende te Leeuwarden, gedaagden bij gemelde exploiten, compareerende door den procureur Mr. Johannes Carel Meijer.

De Arrondissements-Rechtbank te Leeuwarden.

Gezien de stukken van het geding, voor zooveel noodig geregistreerd.

Gezien de conclusie van eisch voor den eischer den Heer Berend Haitzema Enuma, fabrikant van chemische praeparaten, doch ten dezen handelende zonder beroep, wonende te Amsterdam, genomen door zijnen procureur Mr. Jacob van Leeuwen luidende: aangezien enz.

Zoo concludeert Mr. Jacob van Leeuwen, als procureur van den eischer, namens dezen, dat het der Arrondissements-Rechtbank te Leeuwarden moge behagen te verklaren, dat voormeld in het *Maandblad van de Vereeniging tegen de kwakzalverij* in het tiende nummer van den vijfden jaargang, gedateerd October 1885, opgenomen opstel is beleedigend en lasterlijk voor den eischer.

Voorts de gedaagden te veroordeelen om aan den eischer tot vergoeding van schade en betering van het nadeel, in eer en goeden naam geleden, te betalen een som van Twee duizend vijf honderd gulden of zooveel minder als de rechter billijk mocht achten.

Vervolgens den eischer te machtigen het in dezen te wijzen vonnis ten koste van gedaagden in zoovele exemplaren en ter plaatse als de rechter zal bevelen te doen aanplakken; en eindelijk de gedaagden te veroordeelen in de kosten van dit rechtsgeding.

Gezien de conclusie van antwoord voor de gedaagden. 1o. den Heer Dr. Gerardus Wijnandus Bruinsma, geneesheer, wonende te Steenbergen, 2o. den Heer Dr. Vitus Bruinsma, leeraar aan het Gymnasium, en 3o. den Heer Hendrikus van Belkum Kzn., boekhandelaar en uitgever, beiden wonende te Leeuwarden, genomen door hunnen procureur Mr. Johannes Carel Meijer, luidende:

Aangezien enzoovoort.

Zoo concludeert Mr. Johannes Carel Meijer, als procureur van gedaagden, dat het der arrondissements-Rechtbank te Leeuwarden moge behagen, den eischer zijne vordering te ontzeggen en hem te veroordeelen in de kosten per procedure.

Gezien de conclusie van repliek, voor den eischer genomen door zijnen genoemden procureur, luidende:

Aangezien enzoovoort.

Zoo verklaart Mr. Jacob van Leeuwen, als procureur van den eischer, namens dezen, volkomen te persisteeren bij zijne genomen conclusie van eisch,

Gehoord de pleidooien, gehouden voor den eischer door Mr. Ph. A. Haas Azn., advocaat te Amsterdam, voor de gedaagden door hun procureur,

Ten aanzien der daadzaken:

Overwegende, dat eischer bij dagvaarding en opgevolgde conclusie van eisch heeft gesteld, dat de gedaagden, de Heeren Bruinsma als redacteurs en de Heer van Belkum als uitgever, in het door hen geredigeerde en uitgegeven *Maandblad van de Vereeniging tegen de kwakzalverij* een alom verspreid blad, in October achtien honderd vijf en tachtig, in het tiende nummer van den vijfden Jaargang hebben geschreven, opgenomen en doen verspreiden het volgende voor den eischer beleedigend en lasterlijk artikel, luidende:

„In de Zutphensche courant vond men op 16 »September j.l. de volgende advertentie:

„Loon *f* 250.—. In een klein, stil en deftig „gezin te Amsterdam wordt gevraagd tegen No„vember, December of later, als meid alleen, een „flink, stevig, frisch en gezond meisje uit de pro„vincie Gelderland, dat zeer netjes in haar werk „is. Brieven onder letters a. a. uitsluitend met „bijvoeging van portret, dat teruggezonden wordt, „worden van nu tot 5 October franco ingewacht „bij den Boekhandelaar F. Gillot, Heerenstraat, „Amsterdam.

„Het is noodig, dat tegen deze advertentie gewaarschuwd worde. Reeds in 1883, „tijdens de Koloniale tentoonstelling, waarschuwde „de politie tegen zekeren Berend Hoitzema Enuma, „hulp-apotheker destijds in de Jacob van Lennepstraat, thans in de Govert Flinckstraat te Amsterdam, die zich door bedrog van meer dan 600 „portretten van Nederlandsche en buitenlandsche „vrouwen en meisjes had weten meester te maken. „Nu is gebleken dat de boven medegedeelde ad„vertentie met soortgelijke bedoelingen door den„zelfden persoon is geplaatst.

„Dat men toch voorzichtig zij en niet lichtvaardig op zulke schoonschijnende aanbiedingen inga. „Door deugdelijk onderzoek, waarin de politie „groote diensten bewijzen kan en ook bewijst, „stelle men zich op de hoogte van de bedoeling „dezer uitlokkende aanbiedingen.

„Wij ontleenen deze waarschuwing aan *De Stand„aard*. Ook in andere bladen vond men onlangs „eene dergelijke waarschuwing, maar de meeste „andere bladen noemden niet den naam van den „schuldige, en dat is toch zeer noodig, opdat men „zich voor hem wachte.

„In dit Maandblad hebben wij trouwens reeds „jaren geleden tegen hem gewaarschuwd, en wel „wegens zijn optreden als zoogenaamde uitvinder „van geheimmiddelen. Hij debiteerde zoowel in „binnen- als buitenland een middel tegen rhuma„thiek en een tegen kaalhoofdigheid, beide met „evenveel bluf. Het bovenstaande is een nieuw „bewijs om te doen zien, zooals wij reeds vroeger „door een reeks van voorbeelden hebben aange„toond, van welk hout kwakzalvers gesneden worden.

„In de kwakzalvers-advertenties noemde hij „zich echter niet met den bovengenoemden naam, „maar Hartzema. Zijn ware naam is trouwens, „naar wij meenen, nog een weinig anders dan „boven vermeld, hij luidt, voor zoover wij weten, „Berend Haitzema Enuma."

dat hij eischer daardoor in eer en goeden naam benadeeld is, en de gedaagden, die hebben samengewerkt tot de onrechtmatige daad, die den grondslag dezer rechtsvordering uitmaakt tot betering daarvan en vergoeding van schade zijn gehouden,

dat de wet bovendien aan den beleedigde het recht geeft te eischen, dat bij het vonnis, waarbij omtrent de betering van het nadeel in eer en goeden naam geleden en vergoeding der schade uitspraak wordt gedaan, tevens worde verklaard, dat de door gedaagden gepleegde daad is beleedigend en lasterlijk, alsmede dat het vonnis, waarin die verklaring wordt gegeven, ten koste van de veroordeelden in het openbaar worde aangeplakt bij zoovele exemplaren als — en daar waar de rechter zal bevelen, waarom eischer heeft geconcludeerd, zooals is vermeld in het slot der dagvaarding en conclusie van eisch.

Overwegende dat gedaagden in hunne conclusie van antwoord met een beroep op de minder eervolle antecedenten van eischer, hebben beweerd alleen de bedoeling te hebben gehad, om in hun maandblad aan te wijzen van welk hout kwakzalvers worden gesneden en hoe die personen, door waarheid en niets dan de waarheid te spreken, zich tegen de onaangename gevolgen kunnen hoeden, die aan de tegenovergestelde wijze van handelen voor hen zijn verbonden.,

dat zij verder ontkennen, dat zinsneden van het geincrimineerde artikel of wel het artikel in zijn geheel voor den eischer beleedigend of lasterlijk zijn, zoomede dat hun oogmerk is geweest den eischer te beleedigen of te lasteren, bij gebreke waarvan eischers vordering niet kan worden toegewezen; — dat zij gedaagden bovendien in de waarschuwing der politie te Amsterdam en 's Hage in de geschiedenis der advertentie van begin achtien honderd drie en tachtig en in den weinig eervollen levensloop van den eischer billijken grond en aanleiding hadden, om te wijzen op de waarschuwing van de »*Standaard*» — waarom zij hebben geconcludeerd, zooals is vermeld in het slot hunner conclusie van antwoord.

Overwegende dat eischer bij repliek heett verklaard, dat zijns inziens de in de conclusie van antwoord vervatte invectieven van persoonlijken aard, met dit geschil niets te maken hebben, dat hij persisteert bij zijne meening, dat het bedoelde artikel voor hem eischer wel degelijk beleedigend en lasterlijk was en dat de animus injuriandi van gedaagden voldoende blijkt uit den inhoud van het artikel, uit de plaatsing in het Maandblad en uit de verdere schrifturen, waarom hij heeft verklaard volkomen bij zijne conclusie van eisch te persisteeren.

Overwegende dat hierop door gedaagden niet is gedupliceerd, waarna de zaak van beide zijden is bepleit.

In rechten:

Overwegende, dat noch het feit, waarop eischers vordering is gebaseerd, noch de verantwoordelijkheid der gedaagden voor dat feit door dezen is tegengesproken, zoodat slechts de twee volgende vragen behoeven te worden beantwoord:

1o. Is het hierboven geinsereerd stuk voor den eischer beleedigend en lasterlijk?

2o. Zoo ja, is het oogmerk van gedaagden om den eischer te beleedigen, gebleken?

Ad 1um. Overwegende dat tijdens de plaatsing en de verspreiding van het bewuste bericht, de artikelen 1408—1413 van het Burgerlijk Wetboek nog niet waren gewijzigd en het nieuwe strafwetboek nog niet was ingevoerd, zoodat moet worden onderzocht of het geincrimineerde stuk de elementen in zich bevat van laster en beleediging in artikel 367 en volgende van den Code Penal uitgedrukt,

Overwegende daaromtrent, dat in het stuk dat is opgenomen in een gedrukt en verspreid geschrift, den met naam en toenaam aangeduiden eischer onder anderen wordt te laste gelegd:

„dat hij zich in achttien honderd drie en tachtig „door bedrog van meer dan 600 portretten van Ne„derlandsche en buitenlandsche vrouwen en meisjes „heeft weten meester te maken, dat de politie toen tegen „hem heeft bewaarschuwd, maar dat het gebleken is, dat „hij thans weder met dezelfde bedoelingen eene adver„tentie in de dagbladen heeft geplaatst," terwijl hij even verder aan die handelingen „schuldig" wordt genoemd,

Overwegende dat deze bepaalde feiten, indien zij gepleegd mochten zijn, den bedrijver er van zeer zeker zouden blootstellen aan de verachting of den haat zijner medeburgers, zoodat eischer deze uitdrukkingen terecht heeft gequalificeerd niet alleen als beleedigend maar ook als lasterlijk, terwijl de waarheid of onwaarheid van het te laste gelegde niets terzake doet, tenzij van die waarheid, zooals in casu niet het geval is, blijke door rechterlijk gewijsde of uit eene authentieke akte.

Ad IIum. Overwegende, dat, zoo dikwijls, ook in casus, de beleedigende bedoeling uit het geheele complex der feiten, uit de woorden zelve blijkt, zoodat op gedaagden de verplichting rust om aan te toonen en aannemelijk te maken, dat er billijke grond en aanleiding was tot hunne handeling, hetzij tot noodzakelijke verdediging, door rechtmatige aanklacht, verplichting om getuigenis der waarheid te geven, plichten van ambt, post, bediening of eenige wettige betrekking van al hetwelk hier geen sprake is, of wel, dat zij andere rechtmatige of geoorloofde inzichten hadden, zooals gedaagden wel hebben beweerd, doch niet aannemelijk gemaakt, veel minder bewezen.

Overwegende, dat, zooals gezegd, uit het bewuste artikel in zijn geheel beschouwd, ten duidelijkste blijkt, dat het doel van gedaagden eenig en uitsluitend was om den eischer, een vroegeren vijand van het Maandblad, aan de kaak te stellen en te beleedigen.

Overwegende toch dat die bedoeling blijkt uit het feit, dat gedaagden zich niet tevreden hebben gesteld met eene bloote overneming van de bewuste waarschuwing zooals die in «de Standaard» voorkwam, doch daaraan nog een commentaar of illustratie hebben toegevoegd, waarin zij den eischer als een schuldige voorstellen, en hem, opdat er geene onzekerheid omtrent den persoon mocht kunnen rijzen, met naam en voornaam aanduiden.

Overwegende, dat tot een en ander voor gedaagden niet de minste aanleiding kon bestaan, omdat hun Maandblad, zooals uit titel en inhoud van het overgelegde exemplaar blijkt, zich uitsluitend beweegt op het terrein tot wering der kwakzalverij en de bewuste waarschuwing dus allerminst in dat blad tehuis behoorde.

Overwegende dat wijders voor het aanwezig zijn van den animus injuriandi in aanmerking moet komen de omstandigheid dat eischer, zooals gedaagden laten doorschemeren in het bewuste artikel en met zooveel woorden in hunne conclusie erkennen, wel in vroeger jaren, doch niet in den laatsten tijd zich op het gebied der kwakzalverij heeft bewogen, waaruit volgt, dat gedaagden dan ook in het Maandblad geen strijd meer hadden aan te binden met den eischer, met wien zij reeds afgerekend hadden.

Overwegende dat wel zeer waarschijnlijk, zooals uit de commentaar op het overgenomen bericht blijkt, de gedaagden aanleiding hebben gevonden, het bewuste artikel te plaatsen, juist omdat eischer vroeger, volgens hun bewering kwakzalversmiddelen debiteerde, doch dat dan ook hieruit mede de beleedigende bedoeling blijkt, daar toch gedaagden, zoodoende hebben getoond de vroegere vijandschap nog niet te zijn vergeten, en den eischer thans aan de kaak te willen stellen ter zake van een feit, dat met kwakzalverij niets te maken had.

Overwegende, dat alzoo ook de tweede vraag bevestigend moet worden beantwoord en eischers conclusie hem behoort te worden toegewezen, daar het bestaan van reële schade door gedaagden niet is betwist.

Overwegende, dat de Rechtbank, gelet hebbende op het tweede lid van artikel 1408 van het Burgerlijk Wetboek, de betaling eener som van vijftig gulden tot vergoeding van schade voldoende acht.

Gezien de betrekkelijke wetsartikelen, speciaal ook artikel 56 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Recht doende in naam des Konings!

Verklaart dat voormeld in het Maandblad van de Vereeniging tegen de kwakzalverij in het tiende nummer van den vijfden jaargang, gedateerd October achttien honderd vijf en tachtig, opgenomen opstel voor den eischer is beleedigend en lasterlijk.

Veroordeelt de gedaagden tot vergoeding van schade aan den eischer te betalen eene som van vijftig gulden.

Machtigt den eischer, dit vonnis ten koste der gedaagden te doen aanplakken bij drie exemplaren, een aan het Paleis van Justitie te Leeuwarden, een aan het Paleis van Justitie te Amsterdam en een aan het Gemeentehuis van Steenbergen.

Veroordeelt de gedaagden in de kosten dezer procedure tot heden berekend, aan de zijde des eischers, op een honderd vijftig gulden twee en zeventig cent.

Aldus gewezen door de Heeren Mrs. B. W. N. Servatius, President, A. Hoeth en P. Gratama, Rechters en door den President uitgesproken ter openbare terechtzitting van de Arrondissements-Rechtbank te Leeuwarden van den derden Mei achttien honderd acht en tachtig in tegenwoordigheid van genoemde Rechters en van de Heeren Mrs. E. Star Busmann, Officier van Justitie en H. M. de Wendt, Griffier.

(geteekend B. W. N. Servatius, H. M. de Wendt, Griffier.

Voor Expeditie Conform. Geextraheerd uit de minuten berustende ter Griffie van de Arrondissements-

Rechtbank te Leeuwarden en afgegeven aan den eischer. (get.) H. M. de Wendt, Griffier.

Geregistreerd te Leeuwarden, den vijftienden Mei achttien honderd acht en tachtig, deel 113, folio 77 verso, vak 6, twaalf bladen, geen renvooi. Ontvangen voor recht drie gulden zestig cent. De Ontvanger G. A. (get.) Fontein. Voor eensluidend afschrift, enz.

Eenige opmerkingen over dit vonnis.

Gaat onze Vereeniging uit van geoorloofde inzichten?

De reden *waarom* het gevallen vonnis van zoo groot gewicht is, ligt vooral hierin dat deze belangrijke vraag daarin o n t k e n n e n d beantwoord wordt.

Art. 1412 van het Burgerlijk Wetboek luidt als volgt, waarbij wij eenige woorden onderstrepen:

> De burgerlijke rechtsvordering ter zake van laster, hoon of beleediging kan *niet* worden toegewezen, indien niet blijkt van het oogmerk om te beleedigen, maar integendeel noodzakelijke verdediging, rechtmatige aanklachte, verplichting om getuigenis der waarheid te geven, plichten van ambt, post, bediening of eenige wettige betrekking *of ook andere rechtmatige of geoorloofde inzichten*, tot de daad, welke anders honend of beleedigend zoude zijn, *billijken grond en aanleiding hebben gegeven.*

De rechtbank te Leeuwarden zegt echter dat „uit het bewuste artikel in zijn geheel beschouwd, ten duidelijkste blijkt, dat het doel van gedaagden eenig en uitsluitend was om den eischer, een vroegeren vijand van het Maandblad, aan de kaak te stellen en te beleedigen" en vindt hierin een van de voornaamste gronden om den eisch tegen ons *wel* toe te wijzen.

Onze Vereeniging is opgericht ter bevordering van het algemeen belang. De Vereeniging heeft altijd aan de beide tegenwoordige redacteurs de geheele redactie van het Maandblad met vertrouwen opgedragen. Thans wordt door de rechtbank te Leeuwarden uitgesproken dat het doel van de redacteurs bij het schrijven van het artikel e e n i g en u i t s l u i t e n d was om iemand aan de kaak te stellen en te beleedigen en d a t d a a r b ij d u s van e e n i g r e c h t m a t i g en g e o o r l o o f d i n z i c h t g e e n s p r a k e was.

Wij zijn niet gewoon op onze eigene deugden of verdiensten te wijzen, maar wij vragen aan de ongeveer duizend leden onzer Vereeniging en aan alle anderen, die op de hoogte zijn van onzen jarenlangen strijd tegen de kwakzalverij:

Hebt gij ooit bespeurd dat wij om persoonlijke beweegredenen en niet uitsluitend om h e t w a a r a c h t i g e b e l a n g v a n o n s v o l k dien strijd streden?

Hebben wij u ooit aanleiding gegeven te denken, dat wij ons al de dikwijls grievende onaangenaamheden aan dien strijd verbonden, om een andere reden getroosten dan om ons Nederlandsche volk zoo mogelijk v o o r s c h a d e i n g e z o n d h e i d en b e u r s te behoeden?

Wij kennen uw antwoord. Waart gij van een andere gedachte, gij had reeds lang ons tot verantwoording geroepen en ons als redacteurs ontslagen.

Nu wij eerlang onze taak vrijwillig zullen nederleggen, is het ons een behoefte, al zij het dan ook, voor allen die ons kennen, volkomen overbodig, hier, tegenover de uitspraak van de rechtbank te Leeuwarden, te verklaren, dat ook bij het bewuste artikel niets anders dan zorg voor het algemeen welzijn onze pen bestuurde.

Zooals onze Vereeniging bij haar streven van rechtmatige en geoorloofde inzichten uitgaat, zoo hebben ook de redacteurs, zij kunnen dit met een zuiver geweten neerschrijven, nooit anders dan met die inzichten en zonder eenige andere beweegreden voor de Vereeniging het woord gevoerd.

Een vijand van het Maandblad!

Dit is zeker een van de fraaiste uitdrukkingen die in het vonnis voorkomen. *Een vijand van het Maandblad*, ja, een vijand in dien zin dat het Maandblad reeds vroeger het publiek tegen de door hem in den handel gebrachte middeltjes had gewaarschuwd e n d i t o o k l a t e r n o g m e e r m a l e n h e e f t g e d a a n. In dezen zin zou men den bewusten persoon ook kunnen noemen *een vijand van de politie*, want in Amsterdam had de politie aan de nieuwsbladen verzocht tegen zijn advertenties te waarschuwen.

Doch het schijnt dat de rechtbank met vijand van het Maandblad bedoelt een persoonlijken vijand van de redacteurs, want later wordt in het vonnis gesproken van *de vroegere vijandschap* die de *gedaagden* getoond hebben nog niet te zijn vergeten, en dat zij toch reeds met hem hadden *afgerekend*.

Het blijkt hieruit en uit meer plaatsen van het vonnis, dat de rechtbank onzen strijd tegen de kwakzalverij ongeveer beschouwt als een persoonlijke kibbelpartij met de heeren charlatans, waarvan het doel slechts is elkaar beleedigingen naar het hoofd te werpen. *Daarvoor* meenen de heeren Rechters, naar het schijnt, dat zich een duizendtal personen vereenigd hebben, die voor *dat* doel een *f* 3000 's jaars bijeen brengen!

Het Maandblad bestaat nu bijna 8 jaren. Mochten er nieuwe redacteurs gevonden worden, die het willen voortzetten, dan weten zij nu hoeveel zij nog zullen hebben te doen om doel en strekking van het blad in ruimen kring bekend te maken. Als drie gestudeerde personen, wier plicht het was de zaak nauwkeurig te onderzoeken, zóó oordeelen, dan kan men waarlijk niet verwachten dat het groote publiek eenigszins met het streven onzer Vereeniging bekend zij.

Nog een drietal opmerkingen.

1°. In het vonnis wordt herhaaldelijk gesproken van *het* artikel uit het Maandblad van Oct. 1885, op een enkele plaats zelfs van „het bewuste artikel i n z i j n g e h e e l beschouwd", doch het verwondert ons dat dan niet *het geheele artikel* in het vonnis is opgenomen. Zonder eenige afscheiding volgt in genoemd Maandblad op het aangehaalde, dat in het vonnis voorkomt, nog het volgende:

> Later heeft deze man, in een gedrukt schrijven aan de nieuwsbladen, zijn onschuld zoeken te betoogen. Hij zegt dat hij volstrekt geen kwaad met de advertentie bedoelde en deze alleen bestemd was om hem, langs dezen „meer en meer gebruikelijken" weg een wettige huisvrouw te verzekeren.
>
> *De Standaard*, ook hierover melding makende, zegt:
>
> „De advertentie was vreemd genoeg ingericht om den argwaan op te wekken, in een tijd, dat deze meer en meer gebruikelijken weg gevolgd wordt tot allerlei lage en verachtelijke doeleinden. We herhalen dan ook onze waarschuwing, dat men vooral bij op deze wijze ingerichte advertentien op zijn hoede zij en nauwkeurig onderzoeke welke bedoeling de plaatser er mede heeft.
>
> »Heeft Hoitzema Enuma onaangename gevolgen van zijn wijze van doen, dan vrage hij openlijk wat hij begeert."
>
> Juist, laat de man voortaan altijd *waarheid* spreken, dan behoeven wij ook nooit meer tegen hem te waarschuwen.

Men ziet, uit deze laatste zinsnede, dat wij al zeer zacht en gematigd in onze uitdrukkingen waren.

2°. Een zonderlinge schrijffout is in het vonnis geslopen. In de aanhaling uit het Maandblad, die in het vonnis is opgenomen, leest men: *In de kwakzalvers-advertentiën* n o e m d e *hij zich echter niet met den bovengenoemden naam*, *maar* Hartzema. Wij hebben dit ook boven juist zoo afgedrukt, maar wie het Maandblad van Oct. 1885 opslaat, zal zien dat daar, in plaats van *noemde* te lezen staat *noemt*. Omdat in het vonnis beweerd wordt, dat wij zouden te kennen gegeven hebben, dat Haitzema wel vroeger kwakzalversmiddelen verkocht had maar het thans niet meer doet, achten wij het wijzen op deze schrijffout van gewicht.

3°. Het schijnt in het vonnis eenigszins als een bezwarende omstandigheid voor ons te gelden, dat wij de onjuistheid, die sommige bladen bij het afdrukken van den naam van den betrokken persoon hadden begaan, herstelden en volledig en nauwkeurig hem met naam en voornaam aanduiden. Hoe nu, moeten wij vragen, Haitzema, Hoitzema, Hartzema, Enuma, Enema, enz. zijn allen veelvuldig voorkomende namen; ware het nu beter geweest onzekerheid te laten omtrent den persoon, die bedoeld werd, en zoo de een of andere achtenswaardige familie onverdiend in verdenking te brengen? Ons dacht die nauwkeurigheid in den naam moest juist in ons voordeel pleiten.

De bedenkingen van het Sociaal Weekblad.

Het *Sociaal Weekblad*, wiens redacteur reeds lang vóór hij zijn blad oprichtte tot de meest belangstellende leden der Vereeniging behoorde, zegt in het nommer van 9 Juni, na mededeeling van het voorstel van het bestuur om de Vereeniging op te heffen, o. a. het volgende:

> In de eerste plaats mag gevraagd, of het hoofdbestuur ooit er aan heeft getwijfeld, dat het vroeg of laat zou komen te staan voor een geval als dit? *Of het aangaat, dat de Vereeniging voor de uitspraak van één rechtbank haar vlag strijkt, zonder haar goed recht te zoeken bij den Hoogen Raad,* die — gelijk men in hetzelfde *Maandblad*-nommer lezen kan — juist dezer dagen het goed recht van een der andere bladen bovenbedoeld gehandhaafd heeft? Of het uiterste is beproefd, en of niet het uiterste beproefd moet worden, om de beschikking te erlangen over gelden, die tot voortzetting van den krijg, ook voor den rechter, benoodigd zijn?

Wat hier in de eerste plaats gevraagd wordt begrijpen wij niet recht. Mr. Kerdijk weet toch immers dat dit het *derde* der processen is, dat door redacteurs en uitgevers verloren wordt en dat het totaal der uitgaven, tot welke de beide vroegere processen der Vereeniging genoodzaakt hebben, niet minder dan ruim *zeven duizend gulden* bedraagt? 't Is dus niet omdat wij niet verwachtten dat zulk een geval wel eens zou voorkomen, maar uit overweging dat nu tot driemaal toe ons een proces is aangedaan en wij tot driemaal toe het verloren hebben, wij nu voldoende leergeld hebben betaald en — gelukkig niet door schande — maar wel door schade de wijsheid hebben verkregen, dat in ons land het eenigszins krachtig en duidelijk waarschuwen tegen kwakzalvers niet mogelijk is. Wilden wij een vierde proces daarvoor afwachten, dan zou dit licht een kunnen zijn, dat over een veel hooger bedrag dan het nu verlorene liep, zoodat onze Vereeniging onmogelijk aan haar financieele verplichtingen kon voldoen.

Het nu verloren proces was echter het eerste, veroorzaakt door een artikel, dat vóór het afdrukken onder de oogen van het rechtsgeleerd lid van het bestuur was geweest. Bedoelt het *Sociaal Weekblad* met zijn vraag dat wij wel konden verwachten, dat ook sedert die hulp van een jurist ons ten dienste staat, zulk een geval van schadeloosstelling te moeten betalen zou kunnen voorkomen, dan antwoorden wij ronduit *neen*. Als wij zelf zorgvuldig de feiten onderzoeken en niet het minste mededeelen wat niet deugdelijk bewezen kan worden en Mr. Meijer ons ter zijde staat in het beoordeelen van den vorm, waarin wij onze mededeelingen kleeden, had de laatste zoo min als wij zelf verwacht dat een eisch tot schadeloosstelling tegen ons zou worden toegewezen.

Eene andere vraag van het *Sociaal Weekblad* is: waarom wij niet in appèl gaan? Voor een deel, doch slechts voor een klein deel, past hierop het antwoord, door het blad zelf reeds gegeven, namelijk: de groote kosten, die daaraan verbonden zijn. De voornaamste oorzaak echter is, dat wij geen reden hebben om van het Hof te Leeuwarden een vernietiging van het vonnis te verwachten. Dit leert ons het vroeger voorgevallene.

Bij vonnis van 30 April 1885 had de rechtbank te Leeuwarden aan Dr. Ernest Masoin, te Leuven, een eisch tot schadeloosstelling tegen ons *ontzegd*, maar bij arrest Mei 1886 heeft het Hof aldaar dit vonnis vernietigd en den eisch toegewezen. Onder deze omstandigheden is het zeker niet te verwachten, dat thans het Hof ons in het gelijk zou stellen.

Toch zouden wij misschien in appèl zijn gegaan, indien wij daardoor tot voor den Hoogen Raad de zaak hadden kunnen brengen, om op die wijze een arrest te verkrijgen, dat ons voor het vervolg een weinig zekerheid gaf, met ons nuttigen arbeid ongestoord te kunnen voortgaan. Maar onze rechtsgeleerde adviseur heeft reeds vroeger geadviseerd, niet in cassatie te gaan, omdat in de cassatieprocedure in civiele zaken de feiten niet onderzocht worden, maar enkel de vraag gesteld, of de wet is geschonden of verkeerd toegepast. De vragen nu, of een artikel is lasterlijk, honend en beleedigend, en of al dan niet gehandeld is met een geoorloofd inzicht, zijn geheel van *feitelijken*, niet van *juridischen* aard, en daarom zou het in cassatie gaan

c. q. niet aangewezen zijn.

Het *Sociaal Weekblad* schrijft verder nog:

Doch bovendien: gesteld en toegegeven, dat het om geldelijke redenen ondoenlijk is in de tot heden gevolgde gedragslijn te volharden — moet en mag dan daarom de Vereeniging worden opgeschreven ten doode? Aangenomen, dat zij van het waarschuwen van het publiek tegen misleidende aanslagen op zijn beurs en zijn gezondheid geheel moet afzien — heeft zij dan geen reden van bestaan meer, omdat zij niets meer te doen vindt voor hare hand? Alreeds kan zij wijzen op eenige uitkomsten van haar pogen, om dag- en weekbladen af te brengen van hun medeplichtigheid aan oplichterij door het opnemen van kwakzalvers-advertentieën: is het niet de moeite waard, op dat aanbeeld te blijven slaan, opdat de onthouding, waartoe het haar gelukt is sommige bladen over te halen, allengs eene eerezaak worde in de schatting van gansch de ers? Blijft het voor haar niet een nuttig arbeidsveld, de openbare meening, de overheid en den wetgever voor te lichten omtrent hetgeen, tot beteugeling van het kwaad, elders wordt gedaan en te onzent verzuimd?

Wij zullen de beantwoording van deze vraag aan de leden overlaten, die hierover in het volgend nommer of op de algemeene vergadering hun gevoelen zullen willen zeggen. — Wij voor ons achten het niet zeer waarschijnlijk, dat voor eene zoo weinig afdoende wijze van bestrijding genoeg warmte en geestdrift te vinden ware, die toch beide wel noodig zijn om tegen zulk een groot kwaad iets met goed gevolg te doen.

Het vonnis van de rechtbank te Amsterdam, waarbij de eisch van B. H. E. is afgewezen.

Het *Weekblad van het recht* van 28 Juni j.l. no. 5568 bevat het vonnis van de rechtbank te Amsterdam van 5 April 1887, waarbij aan B. H. Enuma, den eisch tegen het *Nieuws van den Dag,* is ontzegd. De eisch was ingesteld wegens een dergelijk artikel als waarom tegen ons de eisch is toegewezen. De rechtbank te Amsterdam nam wel aan dat het artikel lasterlijk, hoonend en beleedigend was, maar n i e t dat een ander, voor de toewijzing der vordering noodzakelijk vereischte aanwezig was, n.l. het oogmerk om te beleedigen. — *Het vonnis zegt hierover het volgende:*

O. hieromtrent, dat zoowel de omstandigheid, dat de ged. door eenen commissaris van politie is aangezocht om bedoelde bericht te plaatsen als de kalme toon van het bericht waarin, zonder eenige hatelijke bijvoeging, niets meer wordt gesteld dan noodig was om het publiek te waarschuwen, in verband daarmede dat niet is gebleken en ook niet beweerd, dat de ged. eenigen wrok tegen den eischer koesterde, aanleiding geven om aan te nemen dat de ged. met geoorloofd inzicht en zonder oogmerk om te beleedigen, heeft gehandeld;

O. toch dat, al moge ook in het algemeen een dergelijk verzoek der politie niet altijd en in ieder geval voldoende zijn om het rechtmatige en geoorloofde inzicht te doen blijken, toch in deze tusschen partijen *in confesso* zijnde omstandigheid en in de erkenning des eischers dat in dezen het verzoek om plaatsing van het bericht kwam van eene zijde wier werkkring medebrengt om de rechten van anderen te beschermen, ligt opgesloten dat de ged. van meening moest zijn, dat ook *in casu* de wensch om het publiek voor schade en schande te vrijwaren en dat er dus een rechtmatig en geoorloofd inzicht bestond, vooral ook omdat uit niets blijkt en ook niet door den eischer is gesteld dat bij den heer commissaris van politie, die het verzoek tot plaatsing van het bericht deed, eenige wrok tegen den eischer bestond, veel minder dat de ged. daarmede tijdens de opname van het bericht bekend zoude zijn geweest;

O. dat nu wel door den raadsman des eischers is beweerd, dat het oogmerk om te beleedigen in de woorden zelve lag opgesloten, maar dat reeds hierboven is overwogen, dat het daaruit niet kan worden opgemaakt, terwijl de eischer geene andere daadzaken waaruit van het oogmerk om te beleedigen zou kunnen blijken, heeft gesteld, veelmin bewezen;

O. dat dus niet is gebleken dat bij de ged. het oogmerk om te beleedigen bestond, terwijl de eischer, op wien, als de partij die beweert en die voor de gegrondheid zijner vordering moest beweren dat dit oogmerk wel aanwezig was, het bewijs daarvan zou rusten, geene andere feiten of omstandigheden dan het hierboven besprokene heeft aangevoerd, veel minder bewezen, zoodat des eischers vordering moet worden ontzegd, en een onderzoek naar de overige door de ged. aangevoerde middelen tot bestrijding van den eisch overbodig is;

Vooral deze beide laatste overwegingen zouden, naar wij meenen, geheel voor onze zaak kunnen gelden.

De middeltjes waarvan de aankondiging in Pruisen verboden is.

In een vorig nommer hebben wij enkele der geheimmiddelen besproken, die in Pruisen thans niet meer in het openbaar mogen aangekondigd worden. Wij laten hier thans volgen de geheele lijst van alle 167, waarop dat verbod betrekking heeft. Om abuizen te vermijden geven wij de namen onvertaald.

Achilles Wundsalbe.
Asch's & Sohn Causticums.
Abdallah's Cholera-Liqueur.
American coughing cure. Heilmittel gegen Lungenleiden.
American consumption cure.
Barella's Universal-Magenpulver.
Becks, Dr., Kräutersaft gegen Keuchhusten.
Buchholz's Thee gegen Krampfleiden.
Bräutigam's Bandwurmmittel.
Bierentz — Amyna — Gichtmittel.
Brandt's Schweizer-Pillen.
Barheine's Zahnengel.
Bilfinger's Balsam gegen Gicht
Bäuchler's Zahnextract.
Barheine's Universal-Zahntropfen.
Becker'sche Pillen gegen verschiedene Leiden.
Brosee, Heilmittel g. Flechten.
Barella's Traubenwein.
Beister's Rheumatismusheil.
Cotti's Schönheitsmittel und ustenheil.
Dreher's Hundswuthmittel.
Desmaret's Hämorrhoidalmitt.
Emmerich's Göttertrank gegen Magenleiden.
Endruweit's Bandwurmmittel.
Esser's Hühneraugentinctur.
Engeljohann, Mittel gegen Zahnschmerzen.
Feldheim's Schweizer Alpenthee.
Fiereking's Bandwurm-Pastillen.
Franke's specifisches Pflanzenheilpulver.
Funke's Pflanzenheilpulver.
Falkenberg's Trunksuchtsmit.
Fritsche, Frau, Heilmittel geg. Magenleiden.
Flothow's giftfreies Ungeziefer-Vertilgungsmittel.
Geist's Mitt. geg. Blasenleiden.
Gerbsch's Salbe gegen Brustwunden.
Guckuck's Salbe geg. Wunden.
Gerlach's Praeservativ-Cream.
Goldstein's Gicht- und Rheumatismus-Balsam.
Golz'sche Heilmittel gegen Zahnschmerzen.
Gleins Universalthee.
Gadczika, Invalide, Mittel geg. Lungenleiden.
Grinot's Mittel gegen Magenleiden.
Heimann's Trunksuchtsmittel.
Höpner, Mittel geg. Lungenleiden.
Haberecht's Universalthee.
Hager's Catarrh-Pillen.
Herzig's Kaisertropfen.
Heil-Essig gegen Lungenkrankheiten.
Homeriana-Thee, Swindsuchtmittel.
Harzer Gebirgsthee.
Hennig's Bandwurmmittel.
Happe's Heilmittel gegen Kolik.
Hesz'sche Lebenstropfen.
Helmsen's Pillen gegen Frauwenleiden.
Harmsen's Pflanzenauszug.
Haarlemer Tropfen.
Jacobi's Koningtrank.
St. Jacob's Tropfen.
Kleins Gicht- und Rheumatismusmittel.
Konetzki's Trunksuchtsmittel.
Koenig's Rheumatismustinct.
Kwiet's Pflaster.
Kirchner's Balsam- oder Poren-Oel.
Kiekebusch's Keuchhustenmit.
Knop's Diphtheritismittel.
Kwiet's Lebensthee, Extract, Universalpflaster.
Kelm's Trunksuchtsmittel.
Kirstens Bandwurmmittel.
Koepcke'sche Choleratropfen.
Kretschmar, Mittel geg. Zahnschmerz.
Kühne, Mittel gegen Blähungen bei Pferden.
Kräuter-Liqueur gegen Rheumatismus.
Luhnerts Restitutions-Fluid.
Lehmanns's Heilmittel gegen Diphtheritis.
Lieber's Dr. Nerven-Kraft-Elixer.
Lehmann's Thee.
Lohse'sche Heilmittel gegen Zahnschmerz.
v. Loszberg's Einreibing für Frauen.
Lützow's Heilmittel geg. Lungenleiden.
Lallement's Blutreinigungsthee.
Müller's Dr. Mirakulo-Präparate
Müller's Lebenselixer.
Mohrmann's Bandwurmmittel.
Mohrmanns Zahnrenovator.
Meyer's Heilmittel geg. Kopfschmerzen.
Meyers Heilmittel geg. Rheumatismus.
Mark's Zahnsyrop,
Meyer's Heilmittel geg. Blasenleiden.
Maaz, Universal-Balsam.
Manthe's Schweiz.-Alpenthee.
Meiszner's Schweizer-Alpenthee.
Meyer's Heilmittel geg. Magenleiden.
Maass'sche Muskauer Blutreinigungs-Pillen.
Mariazeller Magentropfen.
Narewski's Gicht- und Rheumatismusfluid.
Neumann's Schwindsuchtmit.
Netz'sche Bräune Einreibung u. verdauungs- u. Lebens-Essenz.
Nicolai's Hamorrhoidal-Liqu.
Naedgeler's Salbe geg. Hautausschlag.
Neubecker's Hustensyrup.
Otto's Lebensoel.
Oelmann'scher Wund-Balsam.
Penellis, Dr., Graines de beauté.
Popp's Magenmittel.
Pfotenhauers's Bandwurmmit.
Pagliano's Pulver & Syrup.
Polychrest-Thee.
Pain-Expeller.
Rochow's Heilmittel gegen Genickstarre.
Röhl's Bandwurmmittel.
Rosetter's Haar-Regenerator.
Dr Richter'sche Eisenpillen.
Rothe's Heilmittel gegen Gesichtsfinnen.
Schönfeld's Migräne-Extract.
Sperber's Brustpastillen.
Salomon's Augenbalsam.
Schmidt's, Dr.. Gehöroel.
Sachs, Magen-Lebens-Essenz,
Stahn's Mirakulo-Injection u. Mirakulo-Pillen.
Scholz's Heilpflaster.
Shaker, Extract.
Sauter's Elektrohomöop. Salbe und Pillen.
Selle's Heilmittel gegen Lungenleiden.
Schmeling's Heilmittel gegen Leberkrankheit.
Schaller's Heilmittel gegen Lungenleiden.
Sachshauser's Catarrh- u. Magensalz.
Stange'sche Asthmasalbe.
Struck's Heilmittel geg. Magenkrampf.
Schwarzlose's Heilmittel geg, Zahnschmerzen.
Spelmann's Magentropfen.
Simpson'sche Lotion gegen Leiden des Gehörganges.
Selle's Heilmittel gegen Lungenleiden.
Smith's Diphtheritis-Mittel.
Sachs, alte Schadensalbe.
Sandrock's Blutreinig-Thee.
Dr. Schumaker's Rheumatismusheil.
Schmidt, Dorothea, Mittel g. Augenleiden.
Schöne, Droguist, Mittel geg, Kopfschmerz.
Störmer, Thorner Lebenstropfen.
Dr. Spranger'sche Heilsalbe und Magentropfen.
Spanischer Kräuterthee.
Speer, Heilmittel gegen Magenkrampf.
Trantow's Gicht und Rheumatismus-mittel.
Telle's Heilmittel geg. Schwächezustände.
Tinkalin, Heilmittel gegen Zahnschmerzen.
Thorner Lebenstropfen.
Ullrich's Wundwasser.
Vosz'sche Catarrhpillen.
Volkmann's Gichtbalsam.
Vollmann's Trunksuchtsmitt.
Wolff's Gicht- und Rheumatismus-Tinktur,
Wipprecht's Haarzucker.
Wilhelm's Blutreinigungsthee
Wortmann, Mittel gegen Blutspeien.
Weber's Dr. Alpenkräuterthee.
Wendt's Heilmittel geg. Rheumatismus.
Wurff's Heilsalbe.
Werner's Catarrh- und Hustentropfen.
Warner's Safe Cure.
Weidemann's Homerianathee.
Weiszmann's Schlagwasser.
Zimmermann's Magensalz.
Zeidler's Universalthee.
Zenkner's American consumption cure.
Dr. Zacharias, Lytholydium gegen Blasenleiden.
Zechlin'sches Mitt. geg. Rheumatismus.

Men zou waarlijk bij het nagaan van deze lange lijst geneigd zijn uit te roepen: In Pruisen is het a a n b e v e l e n van kwakzalversmiddelen verboden en in Nederland laat men dat volkomen vrij, doch bemoeielijkt degenen die tegen de kwakzalversmiddelen willen waarschuwen!

Correspondentie.

— In gevolge de mededeeling in het vorig nommer wordt voorloopig dit maandblad niet meer gratis verspreid. Dit nommer wordt dus alleen gezonden aan de leden en abonné's, *en wel aan elk lid en elken abonné slechts één* exemplaar.

Er zijn echter eenige exemplaren overgedrukt, zoodat l e d e n, die er bijzonder belang in stellen, van dit nommer nog enkele exemplaren te ontvangen, ze kunnen aanvragen.

— Zoo lang het voortbestaan onzer Vereeniging niet verzekerd is, en dit Maandblad daarom slechts in beperkten kring verspreid wordt, zullen wij het grootste deel der beschikbare ruimte gebruiken om de belangen der Vereeniging te bespreken en onderling te overleggen wat er verder te doen staat.

Wij noodigen daarom dringend de leden uit, zoo zij iets hebben voor te stellen of een gevoelen mede te deelen, ons voor het volgend nommer daarover stukken te zenden.

In het bijzonder zou het ons aangenaam zijn, indien enkele der rechtsgeleerden onder onze leden ons hun gevoelen over het gevallen vonnis zouden willen mededeelen en in het algemeen wilden raden in hetgeen der Vereeniging thans te doen staat. *De juristen, die wij onder de leden* der Vereeniging tellen, zijn:

Alkmaar. Mr. W. C. Bosman.
Almelo. Mr. C. H. Stork.
Amersfoort. Mr. J. van der Leeuw, Adv. en Proc.
Amsterdam. Mr. J. C. Boas.
" " J. R. Boerlage, Advocaat.
" " P. A. Brugmans.
" " G. Keller.
" " R. van Rees.
" " G. W. Schimmel.
" " F. J. G. van Tricht.
" " C. F. Vreede, Advoc. en Proc.
" " W. S. J. v. Waterschout v. d. Gracht.
" " N. F. Wilkens.
" " L. Zegers Veeckens, Notaris.
Arnhem. Mr. J. G. Everwijn.
" " D. J. Mom Visch.
" " L. A. J. W. baron Sloet.
" " L. Veldwijk.
Assen. Mr. A. Hilbingh ten Oever.
Doesburg. Mr. M. d'Aumerie.
Dordrecht. Mr. H. W. de Bas.
's Gravenhage. Mr. J. H. Andries, Advoc. en Proc.
" " B. Th. Bijleveld, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof.
" " P. A. Callenfels, Advocaat.
" " G. Delprat, Advoc.
" " A. Kerdijk, Lid v. d. 2de Kamer der Staten-Generaal.
" " C. W. J. J. Pape, Subst. Off. v. Just.
" " J. D. Veegens, Lid van de 2e Kamer der Staten-Generaal.
" " S. Vissering, Oud-Minister.
Groningen. Mr. H. L. Drucker, Hoogleeraar.
Haarlem. Mr. F. Willckes Mac Donald, Adv. en Proc.
Heerenveen. Mr. A. Burger C.Pzn., Adv. en Proc.
Kampen. Mr. F. O. v. d. Dussen, Adv. en Proc.
" " L. W. Ebbinge, Burgemeester.
Leeuwarden. Mr. E. Star Busman, Off. v. Just.
" Jhr. Mr. A. E. van Boelens v. Eysinga.
" Mr. C. B. Menalda.
" " J. C. Meijer, Advoc. en Proc.
" " T. S. Tromp.
Middelburg. Mr. E. Fokker, Griffier der Staten v. Zeeland.
" " N. J. C. Snouck Hurgronje, Lid van Ged. Staten.
" Jhr. Mr. L. Schorer, Burgemeester.
" Mr. D. v. d. Vliet, Advoc. en Proc.
Roermond. Mr. Louis Michiels v. Kessenich.
Rotterdam. " A. C. v. Blommestein, Adv. en Proc.
" " M. W. C. Melchers, Advoc. en Proc.
" " L. Zegers Veeckens.
Soesterberg. " du Quesne van Bruchery.
Tiel. Mr. F. J. W. G. Spiering.
Ubbergen. Mr. J. E. B. L. Mauritz v. Crayenstein.
Utrecht. Mr. W. Dolk.
" " J. H. Schober.
Velp (bij Arnhem). Mr. de Vos tot Nederveen Cappel.
Watergraafsmeer. Mr. J. H. Reigersberg Versluys.
Wolvega. Mr. J. Sickenga, Adv. en Proc.
Zwolle. Mr. H. A. Hooft.
" " J. A. van Royen S.Jzn., Adv. en Proc.

— Van de volgende leden dient nog vermeld dat de contributie per postwissel is ontvangen: Dr. van Geuns, Dr. Hesterman, A. C. Mulder en Mr. Waterschout v. d. Gracht te Amsterdam; Dr. Fockema, Arnhem; Verwoerd, Culemborg; Dr. Groeneboom, Echten; v. d. Bergh en de Sonnaville te Groningen; Reen Cannegieter, 's Hage; Dr. Lantinga, Heeg; Geill, Krabbendijke; Ribbius en van Schouwen te Leiden; Mej. Snellen, Rotterdam; Van Balen Blanken, Spanbroek; Mr. Hooft, Zwolle.

Overigens herinneren wij, dat thans van hen, die nog niet betaalden, de contributie per postquitantie wordt geïnd.

— Veel, voor dit nommer bestemd, moest wegens plaatsgebrek blijven liggen.

Leeuwarden — Coöperatieve Handelsdrukkerij.

No. 8. Achtste Jaargang. Augustus 1888.

MAANDBLAD
VAN DE VEREENIGING
TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te *Steenbergen* en Dr. VITUS BRUINSMA te *Leeuwarden*. — Uitgever H. van BELKUM Kz. te *Leeuwarden*.

Lid der Vereeniging tegen de Kwakzalverij is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenbergen, Voorzitter.
J. A. QUANJER, Arts „ Amsterdam.
P. KRUYSSE, Apotheker „ „
Mr. J. C. MEIJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.
Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 992.

De Statuten van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder *a* en *b* genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Berichten: Agenda voor de Alg. Verg. op Donderdag 23 Aug. a. s. — Niet de kaarten, wel de valsche spelers? — Een goed plan van den Geneesk. Raad van Overijssel en Drente. — Nicholsons gehoortrommels in Ned. Indië. — Windelincx te Amsterdam. — Een waarschuwing uit Karlsruhe tegen iemand te Nijmegen. — Van de rechtbank te Berlijn. — Nogmaals veroordeeling van een nieuwsblad wegens kwakzalveradvertenties.

Rechtszaken: Van de rechtbank te Rotterdam.

Grootere artikelen: Nog enkele opmerkingen over het vonnis van de rechtbank te Leeuwarden. — Nederland alleen doet niets. — Globules Secretan tegen lintworm. — Verbod om geheimmiddelen te adverteeren in het buitenland. — Twee nieuwsbladen veroordeeld wegens het plaatsen van advertenties. — De wereld wil bedrogen zijn.

Boekbeoordeeling. — Ingezonden stukken.

Berichten.

De Algemeene Vergadering
DER
Vereeniging tegen de Kwakzalverij

ZAL WORDEN GEHOUDEN OP

Donderdag 23 Augustus 1888, 's voormiddags 11 uur,

in een der lokalen van het Café Krasnapolski te Amsterdam.

AGENDA.

1. Opening door den Voorzitter.
2. Ingekomen stukken.
3. Vaststelling van het verslag der vorige algemeene vergadering.
4. Rapport der Commissie voor het nazien der rekekening van het vorige jaar.
5. Benoeming van een Commissie voor het nazien der rekening van het loopende jaar.
6. *Voorstel van het bestuur tot opheffing der Vereeniging met het einde van het loopende vereenigingsjaar.*
   Bij *aanneming van dit voorstel* volgt daarna:
   6*a*. Regeling van de wijze waarop de Vereeniging op 31 December a. s. zal liquideeren.
   Bij *verwerping* van het voorstel volgt:
7. *Benoeming van een nieuw bestuur in de plaats van het tegenwoordige, dat zijn taak nederlegt.*
8. Bespreking van de middelen die tot bereiking van het doel der Vereeniging kunnen bijdragen.

Trouwe opkomst der leden wordt dringend verzocht.

Steenbergen, } 1 Aug. '88.
Leeuwarden, }

Namens het Bestuur,
Dr. G. W. BRUINSMA, *Voorzitter.*
Dr. VITUS BRUINSMA, *Secretaris.*

Wij hebben 't altijd wel gezegd — roepen sommige wijze en voorzichtige lui ons toe en met hen velen, die om naam of positie er belang bij hebben, dat de dekmantel, waaronder zich de kwakzalverij verbergt, niet gansch en al worde opgelicht — wij hebben 't altijd wel gezegd, de strijd der Vereeniging tegen de Kwakzalverij is goed, maar zij moest namen en personen er buiten laten!

Niet onaardig dunkt ons het antwoord, dat de Engelsche satiricus Donne gaf, toen hij door al te duidelijk hekelen van sommige personen in ongelegenheid was geraakt en hem juist hetzelfde door iemand zijner kennissen werd voorgeworpen, nog wel met een regel van Martialis tot aanhef: *parcere personis, dicere de vitiis;* strijd tegen ondeugden en misbruiken, maar spaar namen en personen!

„Wat bliefje"? riep hij uit; „'k zou op de kaarten moeten schelden en de valsche spelers ongemoeid laten?"

Den 7 Juli werd te Assen onder presidium van dr. D. Lubach, ten stadhuize aldaar de vergadering van den Geneeskundigen raad voor Overijsel en Drente gehouden. Volgens het verslag in de nieuwsbladen betrof een der laatste onderwerpen, toen behandeld, de in de dagbladen dagelijks voorkomende advertentiën van winkeliers, enz., die daarin verschillende geneesmiddelen voor alle mogelijke kwalen aanprijzen en ten verkoop aanbieden. Vanwege den raad zal — zoo wordt in het verslag gezegd — de aandacht van de burgemeesters en officieren van justitie per circulaire hierop gevestigd worden.

Ziedaar een officiëel lichaam een poging doende om een onderdeel der kwakzalverij met geneesmiddelen te bestrijden. — Bravo, roepen wij hierbij uit, maar kunnen niet nalaten de verzuchting er aan toe te voegen: Ach, of alle geneeskundige raden en allen op krachtige wijze de bestrijding der kwakzalverij ter hand zouden willen nemen! Dan kon onze Vereeniging gerust ten grave dalen en vrees voor processen behoefden de leden der geneeskundige raden niet terug te houden, daar zij door hun ambt juist verplicht zijn in dezen getuigenis der waarheid te geven.

Een der leden onzer Vereeniging, thans in Indië, te Buitenzorg, vertoevende, zendt ons het boekje van den kenden Nicholson ter aanbeveling van zijn *oortrommels*, doch thans in het Maleisch vertaald. De titel luidt: *Trommel Koeping Terboewat pada Toewan Nicholson* en het boekje is voorzien van dezelfde bespottelijke afbeeldingen waarmee de Nederlandsche uitgave prijkt.

Onze berichtgever schrijft, bij zijne toezending, dat hij gelooft dat Nicholson onder de bruine broeders weinig succes zal hebben. 't Is mogelijk, doch aangenaam zou het ons zijn indien de Indische bladen, door iets over te nemen van hetgeen wij vroeger uitvoerig over die gehoortrommels meldden, het publiek zouden willen waarschuwen.

Windelincx te Amsterdam. Na het overlijden van zijne getrouwe patiente te Rotterdam, in wier huis hij jarenlang tweemaal per maand zitting heeft gehouden, schijnt *Windelincx* te Amsterdam zijne fortuin te willen beproeven. Althans hij annonceert aldaar tweemaal per week zitdagen. Om aan de wet te ontkomen, die hem als geheel onbevoegd niet veroorlooft »geneeskundigen raad of bijstand" te verleenen, heeft hij zich waarschijnlijk verbonden met den een of anderen weinig nauwgezetten geneeskundige, zooals het ook somwijlen gelukt is aan somnambules en magnetiseurs, om hunne praktijken met den naam van een verloopen geneesheer te dekken.

Gelukkig heeft echter de rechtbank zulk eene fictieve hulp niet altijd als voldoende, om de wet te ontduiken, angenomen. De autoriteiten dienen dus een oog in 't zeil te houden.

„De plaatselijke gezondheidsraad in Karlsruhe, waarvan voorzitter is de burgemeester, waarschuwt tegen de handelingen van iemand te Nijmegen, die een geneesmiddel aanprijst tegen de vallende ziekte. Als men het bestelt, dan wordt niet minder dan 75 mark voor het middel gevraagd. De industriëele man in quaestie was vroeger molenaar, en drijft nu handel in geheime middelen. Hij is in Pruisen herhaaldelijk gestraft en heeft het plan thans, op de grenzen van Nederland en Duitschland, eene inrichting voor zenuwlijders op te richten!"

Dit bericht vonden wij dezer dagen in verscheidene nieuwsbladen. Wij moeten er aan toe voegen, dat de bedeelde Gezondsheidsraad te Karsruhe — hier waarschuwende tegen een kwakzalver in Nijmegen — zoo practisch was den man met naam en toenaam te noemen. Misschen is het een gevolg van het door de rechtbank te Leeuwarden gewezen vonnis dat de Nederlandsche bladen den naam niet durven afdrukken en hierdoor de waarschuwing veel van zijn goede uitwerking ontnemen.

„Een logementhouder in het Hartzgebergte had een eisch tot schadevergoeding van 1000 *Mark* ingesteld tegen den uitgever van Grieben's „Reisbibliotheek", omdat in een dier reisgidsen van zijn Hôtel gezegd werd: „over bediening en prijzen wordt veelal geklaagd."

„De rechtbank te Berlijn heeft echter dien eisch ontzegd, omdat, volgens de wet, afkeurende oordeelvellingen over nijverheidsinstellingen en voortbrengselen slechts dan strafbaar zijn, wanneer de wil tot beleedigen bewezen is uit de bewoordingen of de omstandigheden waaronder zij uitgesproken worden."

Dit bericht — aan het *N. v. d. D.* ontleend — doet zien dat de rechtbank te Berlijn van een gezond beginsel uitgaat. Konden wij van alle Nederlandsche rechtbanken maar hetzelfde getuigen!

Nogmaals veroordeeling van een nieuwsblad wegens kwakzalveradvertenties.

't Blijkt meer en meer, dat het geen ijdel vertoon is van de politie, wanneer zij in den laatsten tijd in vele streken van Pruissen het aankondigen van kwakzalverijen verbiedt. Reeds een paar veroordeelingen van redacties deelden wij mede (Maandblad Febr. 1887) thans is te Berlijn een redacteur in 't hoogste ressort veroordeeld wegens het opnemen in zijn blad van verboden advertenties.

Weliswaar bedroeg de boete slechts één Mark (60 cts.), het minimum der op te leggen straf (de vorige veroordeelden te Frankfort hebben 30 Mark (f 18) moeten

betalen); doch het vonnis moest eenigszins als waarschuwing dienen en ongetwijfeld zou bij herhaling derzelfde overtreding hoogere straf worden toegepast; terwijl bovendien de veroordeelde de niet onaanzienlijke kosten der beide instanties moest betalen.

Rechtszaken.

Voor de rechtbank te Rotterdam had zich op 26 Juni j.l. te verantwoorden, als beklaagd van oplichting, J. J. C., 54 jaar, koopman wonende te Oegstgeest. De vrouw van een ingezetene uit Gouda, wiens man sedert jaren lijdende was en niet in staat om te loopen, hoorde op een dag in het voorjaar van dit jaar, in een logement daar ter stede een persoon zich bevond, die wel raad voor haren man zou weten. Op haar verzoek bracht nu bekl. op een dag in de maand Februari een bezoek te haren huize, nam den patient in oogenschouw, en zeide dat haar echtgenoot in drie weken over de Haven zou wandelen. Bekl. wilde *f* 300 hebben, doch men werd het eens dat hij *f* 25 zou ontvangen, waarvan hem reeds dadelijk *f* 6 werd ter hand gesteld, terwijl hij den volgenden morgen nog *f* 6.50 zou ontvangen en de tweede helft van het geld na de genezing. Op bekl.'s last werd er alsnu moutwijn gehaald, welke vermengd werd met poeder en zalf, die hij bij zich had, en hij gaf den raad, het lichaam van den zieke daarmede op 9 verschillende plaatsen, door hem genoemd, te smeren. Bekl. beweerde gezegd te hebben: „wat een geluk zou het wezen, als je man over drie weken weer eens kon loopen," terwijl de ontvangen *f* 6 de koopsom waren van de poeder en zalf. Hij had patent om deze zaken te verkoopen. Desgevraagd zeide bekl., dat de waarde van de poeder en zalf *f* 0.20 was, wat den voorzitter deed opmerken, dat voor een waarde van *f* 0.20 een burgermensch *f* 6 te doen betalen, „aïzetterij" genoemd kan worden. Het O.-M. was van meening dat bekl. zich door een samenweefsel van verdichtsels in het bezit had gesteld van het ontvangen geld, mitsdien schuldig was aan oplichting, en vorderde veroordeeling tot drie maanden gevangenisstraf.

—

Een likdoornsnijder te Rotterdam, tevens fabrikant van likdoornpleisters, was onlangs door het kantongerecht te Delft tot eene geldboete van *f* 100 verwezen, omdat hij eenige dier pleisters te Delft verkocht had, niet om als geneesmiddel van eksteroogen te dienen doch om op een zeer been te worden gelegd, waardoor de eksteroogensnijder in de oogen van den kantonrechter zich zelf desonbevoegd tot geneesheer gepromoveerd had.

De veroordeelde kwam in hooger beroep, hetwelk 21 Juni door de rechtbank te 's Gravenhage behandeld werd.

Uit het verhoor van twee getuigen bleek het volgende:

Hun onlangs overleden vader, een 71-jarig man, leed aan eene beenzweer. Een der twee er bij geroepen geneesheeren verklaarde, dat dit ziektegeval wel eens amputatie van het been kon ten gevolge hebben, hetgeen eene niet geringe ontsteltenis in het huisgezin teweeg bracht. Een der zoons herinnerde zich wel gehoord te hebben, dat likdoornpleisters ook wonden aan het been genezen kunnen, en begaf zich naar den likdoornsnijder te Rotterdam met verzoek om eene pleister. Deze kwam echter zelf te Delft bij den zieke, en in zijne tegenwoordigheid, doch zonder dat hij zelf het been aanraakte, werd eene likdoornpleister op de wond gelegd. Een der zoons vroeg of dit helpen zou, waarop de likdoornsnijder antwoordde, dat in het algemeen dergelijke pleisters verzachting aanbrengen. De zoon zeide daarop weer, dat de dokter gezegd had, dat de zieke aan koudvuur leed, waarop de eksteroogensnijder antwoordde, dat dit wel mogelijk was, aangezien de dokter het gezegd had, maar, liet hij er op volgen, ik ben geen dokter en geef mij daarvoor ook niet uit. Nog twee pleisters werden verkocht, en . . . . het been herstelde. Zelfs maakte een der doktoren de opmerking, dat de wonde zeer goed genezen was.

Eenigen tijd later stierf de zieke, niet aan de gevolgen van de beenwond, doch aan eene beroerte. De eksteroogensnijder ontving voor de pleisters 60 cent.

Beklaagde sloot zich volkomen aan bij de verklaringen van de twee getuigen *à charge*. Hij zeide patent te hebben voor den verkoop van pleisters (welk patent door bekl's. raadsman aan de rechtbank werd overgelegd) en verklaarde ook uitdrukkelijk gezegd te hebben, dat de pleister wellicht verzachting kon aanbrengen, en dat de ziekte wellicht koudvuur kon wezen. Hij had zich geen enkel oogenblik als dokter voorgedaan.

Substituut-officier mr. Ort achtte echter wettig en overtuigend bewezen, dat beklaagde geneeskundigen bijstand heeft verleend, waartoe hij, blijkens verklaring van den inspecteur van het geneeskundig staatstoezicht, niet bevoegd was. Immers is beklaagde op verzoek naar Delft gekomen, heeft daar de pleisters verstrekt, van welker toepassing hij verzachting van de pijnen aan het zieke lichaamsdeel verwachtte. Toch diende het vonnis des kantonrechters vernietigd te worden wegens een gebrek in den vorm, daar niet ten laste is gelegd het uitoefenen der geneeskunst buiten noodzaak. Echter ontwikkelde Z.E.A.. met een beroep op de beraadslaging in de Tweede Kamer nopens het betrekkelijk artikel der wet, dat de door beklaagde gepleegde feiten ook zonder de telastlegging van buiten noodzaak te hebben gehandeld, strafbaar waren. Z.E.A. vorderde dus vernietiging van het vonnis, doch niettemin veroordeeling van bekl. tot *f* 100 boete.

Mr. Jac. van Gigch meende eveneens dat het vonnis behoorde vernietigd te worden, doch om eene andere reden, en wel, wijl in het proces-verbaal der terechtzitting van het kantongerecht niet vermeld is, dat de getuigen den eed hebben afgelegd naar de wijze van hunne godsdienstige gezindheid, een gebrek dat, gelijk reeds door den Hoogen Raad is uitgemaakt, tot vernietiging van het vonnis moet leiden.

Een tweede grond van vernietiging achtte pleiter aanwezig juist omdat niet was ten laste gelegd dat bekl. buiten noodzaak zou hebben gehandeld.

Voorts bestreed pleiter, wat de hoofdzaak betreft, dat zijn client heelkundigen bijstand had verleend, aangezien men, heelkundigen bijstand verleenende, den patient moet aanraken, en beide getuigen hebben ten stelligste verklaard dat niet bekl., doch een hunner de pleister op de wond heeft gelegd, en dat bekl. den zieke in het geheel niet heeft aangeraakt.

Zijne conclusie strekte tot vrijspraak, subsidiair tot ontslag van rechtsvervolging.

Op 28 Juni d.a.v. is hierop de beklaagde vrijgesproken.

Nog enkele opmerkingen over het vonnis van de rechtbank te Leeuwarden.

Veranderde Wetgeving!

Naar aanleiding van onze oproeping aan de leden-juristen om hun gevoelen mee te deelen over het vonnis der Rechtbank te Leeuwarden van 3 Mei '88, inzake Enuma — schrijft één hunner o. m.: „ik vat die uitnoodiging zóó op: dat niet een kritiek wordt ingewacht, maar veeleer beschouwingen voor de toekomst naar aanleiding van dat vonnis. — En dan wil het mij voorkomen, dat de beslissing der Rechtbank voor de toekomst niet van zoo ingrijpend belang is, als door U wordt voorgesteld. Het vonnis toch rust nog op de oude redactie van artikel 1412 van het Burgerlijk Wetboek, terwijl dit artikel gewijzigd is bij artikel 12 der Wet van 26 April 1884 (Staatsbl. 98) en inmiddels is ingevoerd het Wetboek van Strafrecht dat op het punt van (laster, hoon en) beleediging groote wijzigingen heeft gebracht; de practijk en de jurisprudentie zullen nog moeten uitwijzen in hoever thans het „geoorloofd inzicht" wordt aangenomen bij hen die zich ten doel stellen te handelen in het „algemeen belang"; — met het oog op deze omstandigheid acht ik het nog niet noodzakelijk de Vereeniging te ontbinden en de uitgifte van het Maandblad te staken."

Wij waardeeren dit schrijven als blijk van belangstelling in het lot onzer Vereeniging — maar voegen er dadelijk aan toe, dat de beoordeeling der vraag òf gehandeld is met „geoorloofd inzicht" (oude wet) òf wel dat gehandeld is „klaarblijkelijk in het algemeen belang" (nieuwe wet) — ten slotte geheel afhangt van de subjectieve opvatting van den Rechter.

En is er nu geen reden te over om te wanhopen aan elke verdere poging om bij onze Wetgevende, zoowel als bij de Rechterlijke macht de overtuiging te doen post vatten, dat de strijd onzer Vereeniging niet is een strijd tegen personen, maar tegen een maatschappelijk kwaad, en dat — zal dat kwaad worden uitgeroeid — de noodzakelijkheid aanwezig is, om op onzachte wijze te waarschuwen tegen de bedrijvers van dat kwaad, hen bij name te noemen en aan hunne daden de gepaste kwalificatie te geven!

Wij strijden ettelijke jaren met opoffering van tijd en geld en in al die jaren is het der Vereeniging slechts éénmaal mogen gelukken (inzake Masoin) een zeer waardeerend vonnis te erlangen van dezelfde Rechtbank (uit andere leden zamengesteld); maar ook dat vonnis werd in appèl vernietigd. De verandering in onze burgerlijke Wetgeving schijnt ons toe niet te zullen leiden tot een andere jurisprudentie.

Van meer belang schijnt de wijziging in ons strafrecht, waarbij aan den Rechter thans vrijheid is gelaten een onderzoek in te stellen naar de waarheid van het te laste gelegde feit, indien hij dit noodig acht ter beoordeeling van de bewering van den beklaagde, dat hij gehandeld heeft in algemeen belang of tot noodzakelijke verdediging (art. 263 1o S. R.). Die vrijheid bestond feitelijk, onder de werking van art. 371 der Code Pénal niet: immers alleen een vonnis of authentieke akte werd daarbij als bewijsmiddel toegelaten, dat het te laste gelegde feit waarheid behelsde en daarom de te lastlegger vrijgesproken moest worden van alle straf.

Met opzet schreven wij: „Van meer belang *schijnt* die wijziging;" want inderdaad zal die verandering der Vereeniging weinig baten in den strijd tegen de kwakzalvers; vooreerst omdat het leveren van het bewijs der waarheid van de feiten reeds zeer moeilijk is — maar vooral omdat de strijd niet zoozeer loopt over die feiten — maar veel meer over de bedoeling waarmee zij bedreven zijn.

Die bedoeling „aan de goê gemeente het geld uit den buidel te halen door allerlei leugens en bedrog," is bijna nooit naar eisch van rechten te bewijzen, zoolang n. l. de Rechters niet overtuigd zijn van de waarheid, dat het streven onzer Vereeniging uitsluitend is een maatschappelijk kwaal te bestrijden.

Van het bestaan dier overtuiging zal ten slotte, ook onder onze veranderde Wetgeving, de beslissing in deze materie veelal afhangen.

Geene geschiedenis, maar herhaalde waarschuwing.

Men vestigt er onze aandacht op, dat de rechtbank te Leeuwarden het Maandblad schijnt te beschouwen, als een soort van geschreven geschiedenis. Nu het blad eens den eischer had besproken, bestond er volgens haar geen reden meer er opnieuw op terug te komen.

Nu, in menig opzicht hopen wij in het Maandblad feiten te hebben bijeengebracht, die van nut kunnen zijn bij 't schrijven eener geschiedenis van de beschaving, van de gebrekkige ontwikkeling van de schijnwetenschap, van de afwisselende vormen van bedrog enz. in de negentiende eeuw; maar het doel van het blad is toch anders. Behalve de rechters te Leeuwarden zullen zeer velen weten, dat wij er steeds op gewezen hebben, op gevaar af van eentoonig te worden, gedurig in herhalingen te moeten vervallen; dat wij telkens dezelfde manoeuvres aan de kaak moesten stellen; dezelfde kwakzalverijen moesten bespreken en tegen dezelfde personen waarschuwen, omdat ook de kwakzalvers en hunne agenten dag aan dag met dezelfde leugens in de nieuwsbladen optreden. Van het tijdstip af, dat wij vroeger in October 1881 met Enuma Haitzema, volgens de rechtbank zoogenaamd, hadden afgerekend, tot aan October 1885, toen het geïncrimineerd stuk werd geplaatst, hebben wij dan ook ettelijke malen onder de rubriek *Herhaalde waarschuwingen* zijne geheimmiddelen ter sprake gebracht en telkens geschiedde dit naar aanleiding van vragen tot ons gericht of van advertenties en circulaires, door hem in binnen- of buitenland verspreid, die ons onder de oogen kwamen. Wel een bewijs, dat hij voortging zijne middelen te debiteeren. Trouwens waar hij zich in zijne aanklacht den titel geeft van *„fabrikant van chemische praeparaten"*, is het uitsluitend de vervaardiging dezer geheimmiddelen, die hij op het oog kan hebben.

Eene zonderlinge schemering.

Wij hebben met ons leekenverstand altijd gemeend, dat in rechten alleen op feiten en bepaalde gegevens kon worden veroordeeld, dat vermoedens, veronderstellingen en tusschen de regels lezen daarbij niet geoorloofd was; — 't blijkt ook al veranderd in den nieuwen tijd.

Wij schreven, dat wij reeds jaren geleden tegen H. in dit Maanblad hadden gewaarschuwd als zoogenaamden uitvinder van geheimmiddelen. „Hij „debiteerde", — zoo volgde er woordelijk — „zoowel „in binnen- als buitenland een middel tegen rhuma„tiek en een tegen kaalhoofdigheid."

Op deze zinsnede nu berust een der overwegingen, die tot onze veroordeeling hebben gevoerd; wij zouden hier namelijk „laten doorschemeren, dat „de eischer wel in vroeger jaren, doch niet in den „laatsten tijd zich op het gebied der kwakzalverij „heeft bewogen."

't Is zeker prijzenswaardig het onmenschelijke spreekwoord: wie eens steelt is altijd een dief, niet voor waar te erkennen, maar het daarom als 't ware om te keeren, gaat toch te ver. Omdat wij schreven *hij debiteerde toen ter tijde*, toen wij een speciale reden hadden om ons met hem als zoogenaamden uitvinder bezig te houden, meent de rechtbank dat wij *laten doorschemeren* en dus zelf als 't ware erkennen, dat hij het thans niet meer doet. Hebben wij gelijk hierboven te spreken van eene zonderlinge schemering?

Verbetering.

De schrijffout, waarover in ons vorig nummer wordt gesproken, komt *niet* voor in het vonnis der Rechtbank te Leeuwarden, maar is ingeslopen in een daarvan aan ons verstrekt afschrift. Nu ons, van bevoegde zijde, deze opmerking wordt gemaakt, moet dus vervallen hetgeen wij naar aanleiding daarvan hebben geschreven.

Nederland alleen doet niets.

Staatsbemoeiing is ten slotte slechts dan gemotiveerd, maar ook dan dringend aangewezen, wan-

neer het zaken aanbelangt, waarbij de burger alleenstaande niet bij machte is zich onder gewone omstandigheden zelf hulp te verschaffen of zich voor schade te behoeden.

Door zulke overwegingen geleid heeft in alle landen van Europa de regeering ter bescherming der burgers voorzorgsmaatregelen genomen bij het verstrekken van geneeskundige hulp. Gebrekkige of onvoldoende hulp toch kan onberekenbare schade toebrengen aan leven en gezondheid der burgers, terwijl deze zelf als regel niet kunnen beoordeelen of zij, die hunne hulp aanbieden, inderdaad het vertrouwen verdienen, dat zij vorderen.

Men kan er over twisten hoever zich de grenzen der Staatsbemoeiing in dezen moeten uitstrekken, dat zij echter zich moeten wijzigen naarmate tijd en omstandigheden verandering ondergaan zal niemand betwijfelen en evenmin, dat hetgeen vroeger als voldoende kon worden geacht, thans allicht op andere wijze dient geregeld te worden.

Naast toezicht op de personen, die een bedrijf maken van 't uitoefenen der geneeskunst, staat bijna in alle landen een toezicht op de geneesmiddelen door hen of op hun voorschrift door anderen geleverd, ten einde er voor te waken, dat deze middelen steeds zijn van de beste hoedanigheid en al die werkzame bestanddeelen bevatten, welke ter genezing gevorderd worden.

Zoolang deze geneesmiddelen slechts geleverd worden door speciaal daartoe bevoegde personen, wier kennis en geschiktheid was gebleken door voorgeschreven examens en wier bedrijf voortdurend aan bepaalde voorschriften was onderworpen, was dit staatstoezicht voldoende. Langzamerhand is echter de vervaardiging van zeer vele zoogenaamde geneesmiddelen in handen gekomen van speculanten en groothandelaars, die er bijzondere vormen aan hebben gegeven, ze met hun naam en etiquette hebben voorzien en ze in den handel brengen onder den naam van spécialités of geheimmiddelen.

Thans ontsnapt alle contrôle aan den Staat, ook al komt ten slotte de aflevering dezer geheimmiddelen in handen van bevoegde pharmaceuten. Zij kunnen nimmer met zekerheid weten, wat door hen wordt afgeleverd en of de samenstelling overeenkomt met het opgegeven voorschrift; om dit te weten zouden zij het cachet van den fabrikant moeten verbreken en de middelen stuk voor stuk moeten ontleden en opnieuw samenstellen. Nog te meer onttrekken de geheimmiddelfabrikanten hunne spécialités aan het noodzakelijk toezicht, omdat zij er naar streven de pharmaceuten als tusschenpersonen zooveel mogelijk te ontkomen, door den verkoop hunner artikelen in handen te geven van depôthouders en ze door dezen onmiddelijk aan het publiek te doen afleveren. Om hiertoe te geraken beijveren zij zich het publiek door allerlei soort van advertenties op hunne middelen attent te maken, en deze te doen gelooven aan hunne deugdelijkheid en heilzame werking bij allerhande ziekten en gebreken, die met name genoemd worden, het gebruik daarbij aanbevelende ook zonder geneeskundig advies.

Blijft de Staat dus het beginsel vasthouden om toezicht uit te oefenen bij 't verstrekken van geneeskundige hulp, dan eischen deze veranderde toestanden op 't oogenblik uitbreiding van dat toezicht.

Vele regeeringen hebben dit ingezien en in den laatsten tijd daarnaar gehandeld, inzoover zij er naar streven het publiek te behoeden tegen de schade aan gezondheid en welvaart, welke door de handelingen dezer nieuwerwetsche geneesmiddel-leveranciers kan ontstaan. Reeds meermalen hebben wij voorbeelden daarvan medegedeeld in dit blad. Rusland verbiedt den invoer van de meeste geheimmiddelen en juist omdat zij meest van Fransch of Engelsch fabrikaat zijn, wordt door deze verbodsbepaling de bevolking daar te lande voor het gebruik behoed. België vaardigde kort geleden eene nieuwe wet uit, waardoor het debiet dezer middelen zeer wordt bemoeielijkt en in alle geval de leveranciers in het land zelve voor de samenstelling worden verantwoordelijk gesteld. In Oostenrijk zijn die middelen in handverkoop verboden, welke sommige met name genoemde sterkwerkende bestanddeelen bevatten.

De verschillende Staten van Duitschland houden zich in den laatsten tijd ernstig bezig met het beramen van maatregelen om den voor het volk nadeeligen toestand te keer te gaan en Pruissen vooral streeft er naar, met den Minister van Binn. Zaken v. Goszler aan 't hoofd, om allerwege, door het verbieden van te adverteeren, de geheimmiddelkramers te bemoeielijken in hun pogen om zich ten koste van het volk te verrijken door behendige speculatiën op lichtgeloovigheid, onkunde, ziekte en wanhoop.

Aan alle kanten derhalve zijn de regeeringen wakker, al keuren wij op verre na niet alle maatregelen goed, die in verschillende landen zijn voorgesteld of ten uitvoer gebracht; het streven naar beteugeling eener meer en meer toenemende kwaal verdient reeds toejuiching.

Slechts Nederland alleen doet niets; wetten die in sommige gevallen heilzaam zouden kunnen werken worden verwaarloosd, zooals wij herhaaldelijk hebben aangetoond en aan nieuwe wordt niet gedacht.

Nederland doet niets! alleen . . . het is bitter, dat wij het er moeten bijvoegen, maar helaas! het is de waarheid . . . alleen het bemoeilijkt door de toepassing zijner zonderlinge wetgeving ook zijne burgers om zelf iets te doen en ter bescherming van 't volk de handen ineen te slaan.

Globules Secretan tegen Lintworm.

't Valt niet te ontkennen, dat vele geneeskundigen, wanneer zij niet direct tot behandeling door hunne clientèle worden opgevorderd, het aanwezig zijn van een lintworm soms wel wat *en bagatelle* opnemen.

Vooral wanneer, zooals dikwijls het geval is, geene onmiddellijk schadelijke gevolgen zijn waar te nemen, vatten zij de zaak soms niet als een ernstig lijden op, waaraan met eenige oplettendheid en nauwkeurige waarneming toch waarlijk in de meeste gevallen niet zoo heel moeielijk een einde te maken is. Van den anderen kant bewaren de lijders zelf niet zelden zekere geheimzinnigheid omtrent hunne kwaal en zien zij er tegen op in allen ernst een geneesheer om raad te vragen. Van beide deze omstandigheden maken sedert jaren de kwakzalvers een ijverig gebruik om er hun voordeel mee te doen en hun middeltjes aan den man te brengen.

Hier komt bij, dat de oorsprong en de samenstelling van enkele lintwormmiddelen vroeger werkelijk niet algemeen bekend waren en daardoor ten opzichte dier middelen zekere geheimzinnigheid onder 't volk is blijven hangen.

't Behoeft voor de lezers van dit blad, hopen wij, nauwelijks gezegd te worden dat al de stoffen, waaruit deze middelen bestaan, evenals de doelmatige wijze om ze aan te wenden tegenwoordig aan elk geneesheer bekend zijn. Juist omdat enkele hunner min of meer schadelijke nevenwerkingen in het lichaam kunnen teweeg brengen of omdat hunne werking naarmate van leeftijd, lichamelijke gesteldheid en geslacht van de lijders somwijlen wijziging of versterking door andere middelen moet ondergaan, is het geraden zijn lichaam niet aan een zoogenaamde lintwormkuur te onderwerpen zonder toezicht van een geneesheer.

Het middel, waarvan wij den naam hierboven afschreven en dat sedert jaren in de Nederlandsche bladen wordt aanbevolen bevat volgens onderzoek van den heer *Wijnne*, lid onzer Vereeniging te Assen, werkelijk de stof, die op de etiquette wordt aangegeven, namelijk een door æther verkregen uittreksel van de *mannetjes varen* (extractum filicis maris æthereum), een algemeen bekend en tegen lintworm gebruikelijk geneesmiddel. Het moet in iedere apotheek aanwezig zijn, waarbij de Nederlandsche Regeering door haar staatstoezicht er voor zorgt, dat het deugdelijk en versch bereid aldaar voorhanden is; bij dezelfde stof, als spécialité afgeleverd, heeft men hoegenaamd geen waarborg van echtheid of deugdelijkheid. Nog komt er bij, dat de prijs van *zes gulden*, dien men voor 50 globules, elk ongeveer 150 milligram extract bevattende, moet betalen aan den winkelier-depôthouder enorm hoog is en in geen verhouding staat tot den prijs gewoonlijk door den apotheker berekend.

Voor de zooveelste maal geeft de verkoop van dit middel weer een voorbeeld aan de hand van de slechte handhaving der geneeskundige hier wetten te lande.

De wet verbiedt sommige met name genoemde geneesmiddelen beneden zekere aangegeven hoeveelheid te verkoopen buiten de apotheken; hiertoe behoort ook dit aftreksel van mannetjesvaren. Slechts bij hoeveelheden van 30 gram of daarboven, mag het in den groothandel door iedereen, door fabrikanten en winkeliers worden afgeleverd. Jaar in jaar uit geschiedt de aflevering echter door de firma Groote bij hoeveelheden van 7 à 8 gram, zooals ook aan ons toen wij onlangs een doosje voor dit onderzoek hebben gekocht en 't merkwaardigst blijft steeds, dat deze verkoop gedurig per advertentie in de nieuwsbladen wordt bekend gemaakt, niettegenstaande hij onwettig is, daar, voor zoover wij meenen, geen bevóegd deskundige in genoemde firma werkzaam is.

Hoeveel politieagenten zouden er op de wacht worden gesteld, wanneer iemand het waagde openlijk zijn voornemen te kennen te geven tot overtreding van de drankwet of de jachtwet; waarom dan zien de autoriteiten rustig toe bij deze schennis der geneeskundige wetten?

Verbod om geheimmiddelen te adverteeren in het buitenland.

Provincie Hannover.

Politie-verordening van 11 Mei 1888 voor de provincie Hannover:

Eenig artikel. Geneesmiddelen, waarvan de verkoop door de wet verboden of aan beperkingen onderworpen is, zooals wordt geregeld door verschillende Keizerlijke besluiten, evenals geheimmiddelen, die bij ziekten heeten dienst te doen, mogen in 't openbaar niet ten verkoop aangekondigd of aangeprezen worden.

Overtreding van dit verbod wordt gestraft met eene geldboete van 60 Mk. (*f* 36) of in geval van onvermogen met gevangenis naar verhouding, in zooverre volgens de wet geene hoogere straf moet worden toegepast.

De Opper-president en Geheimraad
V. LEIPZIGER.

Regeeringsdistrict Dusseldorf.

Politieverordening in het Regeeringsdistrict Dusseldorf van 9 Mei 1888, betreffende het adverteeren van genees- en geheimmiddelen.

Art. 1. Stoffen en bereidingen van allerlei aard, om 't even of zij geneeskrachtige eigenschappen bezitten of onwerkzaam zijn, en waarvan de verkoop of het in voorraad houden in 't algemeen niet aan een iegelijk is geoorloofd, wier bestanddeelen door hunne benaming of door de wijze van aankondiging niet voor iedereen volkomen duidelijk en herkenbaar zijn, derhalve z.g. geheimmiddelen, mogen niet openlijk als geneesmiddelen tegen ziekten of gebreken van menschen en dieren worden aangekondigd of aangeprezen.

Art. 2. Handelingen in strijd met deze bepalingen worden, in zooverre andere wettelijke regelingen geene hoogere straffen eischen, bestraft met eene geldboete tot 30 Mark (*f* 18) of hechtenis naar verhouding.

Dusseldorf, 9 Mei 1888.

namens de Koninkl. Regeering, afd. van Binnenl. Zaken.
KOENIGS.

Twee nieuwsbladen veroordeeld wegens het plaatsen van kwakzalversadvertenties.

Terwijl in Regeeringskringen in Duitschland wordt aangedrongen op beteugeling langs wettigen weg van de zwendelarij met geheimmiddelen, is de rechterlijke macht ijverig in de weer alles aan te grijpen wat de bestaande wetgeving aanbiedt om deze toenemende kwaal te beperken. Ook wetten, die langen tijd buiten toepassing waren, worden daarbij te baat genomen.

Zoo heeft in 't begin dezes jaars (19 Januari 1888) de rechtbank te Berlijn beslist, dat door het nieuwe rijksstrafwetboek, noch door eenige andere rijkswet noch keizerlijke verordening de regeling der geneeskundige zaken door de vrije stad Frankfort op 29

Juli 1841 wettig vastgesteld, is vervallen en mitsdien de verbodsbepalingen, daarin vervat, nog heden van kracht zijn.

Deze verordening der stad Frankfort verbiedt met duidelijke woorden alle aankondiging van geneesmiddelen en meer in 't bijzonder van zoogenoemde geheimmiddelen, d. i. van zulke geneesmiddelen, waarvan de bestanddeelen niet in openbare geschriften zijn bekend gemaakt. De uitgever van het blad wordt voor overtreding van dit verbod aansprakelijk gesteld en bij periodieke geschriften is dit volgens de rijksdrukperswet, behoudens uitzondering, de redacteur, terwijl dit hier in 't bijzonder mag worden aangenomen, daar in eene vroegere Frankforter verordening, betreffende dezelfde regeling, uitdrukkelijk de redacteur als verantwoordelijk persoon genoemd wordt.

Om deze redenen werden bij twee afzonderlijke vonnissen de redacteur van de „*Kleine Presse*" en die van de „*Frankfurter Generalanzeiger*" veroordeeld wegens opname in hun blad eener aankondiging der bekende *Zwitsersche pillen* en aanprijzing daarvan bij stoornis der spijsvertering, verstopping, opgeblazenheid, uitslag, bloedsaandrang, duizeligheid, zwaarmoedigheid, maag- en leverziekten enz.

Weliswaar bedroeg de boete slechts het maximum bedrag van 30 Mark (18 gld.), doch de veroordeelde had tevens alle kosten te betalen. Bedenkt men bovendien, dat bij plaatsing van dezelfde of eene soortgelijke advertentie den volgenden keer opnieuw dezelfde boete zou moeten betaald worden, dan gelooven wij, dat toch als regel niet zooveel aan zulke advertenties verdiend wordt door de nieuwsbladen om nog iets over te houden.

De oude, doch blijkbaar niet verouderde verordening der vrije stad Frankfort blijkt dus zeer geschikt te zijn om de kwakzalvers de vrijheid te ontnemen in de dagbladpers hunne valstrikken op te zetten, ten nadeele van ongelukkigen en zieken.

„De wereld wil bedrogen zijn."

Het onderstaande vinden wij in een klein Zeeuwsch weekblaadje *(de Ierseksche en Thoolsche Courant)* en willen wij hier gaarne overnemen.

»De wereld wil bedrogen zijn" zegt een oud spreekwoord, en dat is zoo waar, als 2 maal 2 vier is. Zestig eeuwen ongeveer zijn daar om het te bewijzen. En door al die eeuwen heen zijn er van die brave(?) menschen geweest — en ze zijn er nog — die van deze waarheid in hun belang gebruik hebben gemaakt. Zij redeneerden heel bondig en luchthartig: De wereld wil bedrogen zijn, dus — *„worde zij bedrogen."* Ik zeg, dat is heel bondig, maar tegelijk tamelijk onlogisch en recht duivelachtig. Een rechtgeaard mensch komt tot een andere conclusie en zegt: „Als de wereld bedrogen wil worden, dan komt dat omdat zij nog blind is, dus — wij zullen trachten haar de oogen te openen". Maar omdat het een hoogst moeilijk werk is, een blinde ziende te maken, zijn er nog altijd een menigte blinden overgebleven en nog steeds kan men dezen wijs maken wat men wil. Zoo dwaas kan men iets niet bedenken, of men vindt nog altijd geloovige zielen, die men desnoods tot dweepzucht toe kan opwinden.

Nergens komt misschien de waarheid van dat: „de wereld wil bedrogen zijn" helderder aan het licht dan op het gebied der geneeskunde. Dat is wel ongelukkig, want een mensch heeft maar één lichaam. Dat iemand zich bijv. tot uurwerkkunstenaar opwerpt, die niet veel meer van een uurwerk weet, dan dat hij het wel eens uit elkaar genomen heeft, is zeker niet fraai; is uw horloge echter bedorven, dan kunt gij een nieuw koopen. Maar dat iemand zich voor dokter uitgeeft, die nog minder van het menschelijk lichaam weet, dan de zooeven bedoelde kunstenaar(!) van een horloge, dat is vrij wat erger. Als onze gezondheid verwoest is en ons lichaam verknoeid, dan kunnen wij geen nieuw koopen, al wilden wij onzen ganschen rijkdom er voor geven. Daarom moeten wij ons verwonderen, dat er steeds van die gezondheidverwoesters geweest zijn — immers dat is bijna het toppunt van gewetenloosheid — maar nog verwonderlijker is het, dat er altijd lieden gevonden zijn, die hun lichaam aan zulke kwakzalvers waagden. Of eigenlijk is dat geen wonder, want „de wereld wil immers bedrogen zijn"; er zijn nog zooveel onkundigen, en een drenkeling tracht zich aan eene stroohalm vast te houden. Het geloof aan het wonderbaarlijke zit ons en den onontwikkelde vooral — in merg en bloed, en de kwakzalver weet met zooveel bluf zijn waren aan te prijzen, en de onwetende is nog met zooveel achterdocht voor de wetenschap, alsof die uit den booze was, bezield! Dat alles weet de kwakzalver. Ja, als hij zoo goed geneesheer was, als hij in den regel menschenkenner is, dan zou het wel schikken. Hij weet wel, dat er nog veel domme menschen zijn, die bijzonder veel van iets wonderlijks houden, en daarop speculeert hij zoo menschkundig, fijn en arglistig, dat wij het betreuren moeten dat hij zijn talent niet aan waardiger zaken wijdt.

En zoo geschiedt het, dat nog in onze verlichte 19e eeuw, het eene geheime middeltje voor en het andere na aftrek vindt, dat van daag een wonderdokter voor kanker en morgen een voor tering verrijst en patienten vindt en dat er nog altijd medicamenten voor alle mogelijke kwalen worden uitgevonden en, wat erger is, aan den man gebracht En wat het mooiste is, ge moogt wel oppassen, er niet te veel kwaad van te zeggen, of ge loopt er nog tegen.

Die kwakzalvers zijn „heeren". Zij laten zich niet met den vinger aanwijzen. Hun brutaliteit evenaart hun gewetenlooze baatzucht en als iemand den moed heeft hun kwade praktijken in het ware licht te stellen, loopen zij als de beleedigde onschuld naar den rechter en hebt ge kans onder de armen der strafwet te geraken.

Dat heeft de in ons land bestaande „Vereeniging tegen kwakzalverij" maar al te zeer ondervonden. Reeds driemaal in betrekkelijk korten tijd verloor zij een kostbaar proces, waardoor het Bestuur zoo ontmoedigd is, dat het niet alleen besloten heeft ontslag te nemen, maar zelfs voor te stellen de vereeniging op te heffen.

Het bestuur meent met de tegenwoordige wetten en de mogelijke uitlegging door sommige rechters, niet langer tegen de verfoeilijke kwakzalverij vruchtbaar te kunnen strijden. Wij gelooven, dat de bestuurders de zaak te donker inzien en dat hun nederlagen hen tot zwartgalligheid gestemd hebben, die wel te verklaren, maar niet geheel te rechtvaardigen zijn. Daarom hopen wij dat hun voorstel tot ontbinding niet zal aangenomen, maar dat integendeel velen zullen aangespoord worden deze zaak krachtig te steunen. Zij heeft reeds te veel goeds uitgewerkt, om dit zoo maar in eens prijs te geven. Bovendien tegenspoed en tegenstand prikkelt den heldhaftige tot verhoogde krachtsinspanning.

Bood de strijd u geen gevaren,
Roemloos waar de zegepraal.

Hiermede eindigen wij onze korte beschouwing over eene schandelijke beurzensnijderij. We hebben maar geen namen genoemd en zijn niet tot bijzonderheden afgedaald, want het lot der vereeniging heeft ons tot voorzichtigheid gestemd. Men kan niet weten, hoe men den strafrechter in den mond loopt.

Men ziet uit dit laatste dat het gemakkelijker is anderen een raad te geven dan er zelf naar te handelen. Immers hoe goed dit Zeeuwsche courantje het met ons meent, het moet toch wel inzien, dat indien wij de groote voorzichtigheid toepassen, die het zelf hier betracht, het waarlijk hoogst moeielijk zal zijn om met het waarschuwen tegen kwakzalverij nut te doen.

Boekbeoordeeling.

Zoo weinig in 't algemeen de menschen er mee tevreden zijn om bij sommige ongesteldheden in zekeren zin niets te doen, namelijk geene geneesmiddelen aan te wenden of geene directe geneeskundige behandeling te ondergaan, maar zich tevreden te stellen met rust en matige levenswijze, even weinig is men over 't algemeen geneigd veel te doen, waar het betreft het voorkomen van ziekten. Vooral bij besmettelijke ziekten springt dit in 't oog; zijn ze niet altijd te vermijden, in zeer vele gevallen is hare verdere uitbreiding tegen te gaan door doeltreffende handelingen.

Niet altijd evenwel is het onwil; ook dikwijls onkunde is de oorzaak, dat maatregelen worden nagelaten, waardoor de besmetting van de omgeving had kunnen worden afgewend.

Ter voorlichting van dezen en vooral ook van gemeentebesturen, die door de wet geroepen zijn bij besmettelijke ziekten werkzaam op te treden, heeft Dr. A. Mijnlieff, arts te Breukelen, een klein boekske samengesteld: *Voorzorgsmaatregelen te nemen bij het heerschen van besmettelijke ziekten*, 8 blz.

De bedoeling van den schrijver is, dat de gemeentebesturen telkens wanneer een geval van besmettelijke ziekte wordt aangegeven, aan den persoon, ten wiens huize zij is waargenomen, deze bladzijden zullen meegeven, desnoods na de hoofdpunten hem te hebben voorgelezen. Op die wijze zal het gemakkelijk zijn in ruimen kring al de kennis te verspreiden die noodig is om een verder voortwoekeren der ziekte zooveel mogelijk tegen te gaan.

De uitgever N. Samsom te Alfen levert de nette boekjes tegen de volgende prijzen: per 25 Ex. *f* 2.25; 50 Ex. *f* 4.—; 100 Ex. *f* 7.50; 200 Ex. *f* 12.—; 300 Ex. *f* 15.—.

Ingezonden stukken.

Waarde Redactie!

Overeenkomstig uwen wensch, voorkomende aan het slot van het eerste gedeelte der „Berichten" in No. 7 van dit Maandblad, handelende over de eerstvolgende Algemeene Vergadering en het besluit van het Bestuur om af te treden, kom ik eenige ruimte vragen voor het onderstaande. Met groot leedwezen hebben velen met mij — dit blijkt alreeds en zal naar ik vertrouw nog sterker blijken — kennis genomen van bovengenoemd besluit van het Bestuur onzer Vereeniging, een besluit dat ten gevolge zal hebben, dat de uitgave van het Maandblad, door u sinds een achttal jaren zoo uitnemend geredigeerd, gestaakt zal worden.

De Nederlandsche rechtspraak is boven verdenking verheven, hare rechtvaardigheid is spreekwoordelijk, het zou mij dus niet voegen bedenkingen te opperen tegen het vonnis der Leeuwarder Rechtbank, indien de zaak op zich zelf stond. Dewijl echter de bekende *Haitzema* tegelijkertijd tegen tien periodieke bladen eene civiele actie heeft ingesteld en zijn eisch alleen te Leeuwarden voor $^1/_{50}$ is toegewezen — te Utrecht moet nog het Gerechtshof in hooger instantie beslissen — hebben wij punten van vergelijking. En waar nu a c h t rechterlijke colleges den eischer zijn eisch ontzeggen en erkennen dat het bekende bericht wel beleedigend en lasterlijk is, maar dat de bedoeling om te beleedigen niet bestaat, daar rijst bij ons leeken op juridisch gebied de vraag: hebben de Leeuwarder rechters wel een goed inzicht in de zaak gehad, hebben zij wel een goed begrip van het wezen der kwakzalverij en van het doel en de strekking van het mandaat door de Vereeniging aan U als Redactie gegeven.

De door U aangewezen uitdrukkingen in het vonnis: *vroegere vijandschap, een vijand van het Maandblad, met wien zij reeds hadden afgerekend,* zouden er toe brengen om bovenstaande vragen ontkennend te beantwoorden.

Doch hoe dit zij, een eenmaal geslagen vonnis is niet te herroepen, wij moeten er in berusten en nu alleen maar bespreken op welke wijze het opheffen der Vereeniging, d. i. het weder verspreiden der in ons land beschikbare krachten voor de bestrijding der kwakzalverij kan worden voorkomen. Ik ben vast overtuigd dat binnen een jaar na het uit elkander gaan der Vereeniging — om maar een paar voorbeelden te noemen — het hopbitter en de gehoortrommels van *Nicholson* hunne intocht in Nederland zullen hebben gehouden niet alleen, maar ook vasten voet verkregen hebben.

Wij mogen veronderstellen dat de Leeuwarder Rechtbank dit evenzeer als wij zouden bejammeren, al zijn genoemde kwakzalverijen dan eveneens *„vroegere vijanden"* van het Maandblad, met wie de Redactie ook reeds vroeger *„afgerekend heeft."*

Dat Gij, mijneheeren, de Redactie zult blijven uitmaken en het Bestuur zijn voorstel intrekke, is mijn wensch, doch zal na uwe pertinente verklaring, vrees ik, wel een wensch blijven.

Dat er andere personen bereid gevonden zullen worden om uwe plaats in te nemen is mogelijk, doch wordt door mij betwijfeld. Met zóóveel toewijding, zóóveel *energie en zóóveel geduld strijd te voeren tegen bedrog* en bijgeloof, als gij nu een achttal jaren gedaan hebt is niet ieder gegeven.

Ik vermoed dat er op de a. s. Algemeene Vergadering een krachtig beroep zal worden gedaan op uwen steun en offervaardigheid in het belang van het doel onzer Vereeniging. Ik vertrouw dat men u van alle kanten zal toeroepen: „ende despereert niet!"; dat men U de krachtige verzekering zal geven dat gij op den tot nu toe gevolgden weg voortgaande, ook bij blijvende tegenspoed, kunt rekenen op den moreelen en financieelen steun der leden. Mocht dit vruchteloss wezen dan zou eerst het oogenblik gekomen zijn om te beraadslagen of het goed zou zijn de inrichting der Vereeniging in dier voege te veranderen dat het eene corporatie werd, samengesteld uit plaatselijke afdeelingen met een Hoofdbestuur en een orgaan (Maandblad), geredigeerd door een Commissie van Redactie, uit b. v. vijf personen bestaande. Men heeft dan ruimschoots gelegenheid den zetel der Vereeniging al naar omstandigheden te verplaatsen, tot zoolang het niet meer noodig is te vragen: wie en wie hebben zitting in die of die Rechtbank, m. a. w. totdat de rechtsprekende juristen in ons land voldoende zijn ingelicht om in dezelfde zaak door tien Rechtbanken ook tien vonnissen te vellen van gelijke strekking. Een dergelijke organisatie zou nog een ander voordeel hebben. Er zouden namelijk veel meer personen dan tot nu toe onmiddelijk geroepen worden zich aan de bestrijding der kwakzalverij te wijden, door het lidmaatschap in de besturen der locale afdeelingen.

Dat dit echter een allerlaatst hulpmiddel is om de Vereeniging voor geheelen ondergang te bewaren, zal men uit het voorgaande wel gereedelijk opmaken.

Amsterdam, Juli '88. G. B. SCHMIDT.

Leeuwarden — Coöperatieve Handelsdrukkerij.

No. 9. Achtste Jaargang. September 1888.

MAANDBLAD
VAN DE VEREENIGING
TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te *Steenbergen* en Dr. VITUS BRUINSMA te *Leeuwarden*. — Uitgever H. van BELKUM Kz. te *Leeuwarden*.

Lid der Vereeniging tegen de Kwakzalverij is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenbergen, Voorzitter.
J. A. QUANJER, Arts „ Amsterdam.
P. KRUYSSE, Apotheker „ „
Mr. J. C. MEIJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.
Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1008.

De Statuten van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder *a* en *b* genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Verslag van de vergadering der Vereeniging op 23 Aug. jl., met Bijlagen.

Berichten: Meer kankergenezers te Amsterdam. — Weer een Regeering aan het werk. — Een geneesheer als heler voor een kwakzalver gevraagd.

Rechtzaken: Voor het Gerechtshof te 's Gravenhage. — *Correspondentie.*

Verslag van de Algemeene Vergadering der Vereeniging tegen de Kwakzalverij,

gehouden op Donderdag 23 Augustus 1888 's voorm. 11 uur, in een der lokalen van het Café Krasnapolski te Amsterdam.

Aanwezig zijn volgens de presentielijst de volgende 49 leden:

Amsterdam: Dr. G. A. N. Allebé, Dr. P. Ankersmit, P. H. Bon, G. Brink Bzn. (als president van *Luctor et Emergo,)* C. M. de Bruyn, L. C. W. Cocx, Dr. D. J. Coster, C. V. Gerritsen, M. C. Giltjes, H. F. ten Heuvel, B. A. van Ketel, A. Koek, P. Kruysse, M. L. Q. van Ledden Hulsebosch, C. J. Maks Jz., Cl. Neujean, Dr. G. C. Nyhoff, H. Pekelharing, Jacobus Polak, Dr. C. N. v. d. Poll, J. A. Quanjer, C. Rijk, P. Rolff, D. Scalongue, J. H. Schaffers, G. B. Schmidt, H. Swart Sz., J. J. Vriens, Dr. J. Zeeman en Mr. L. Zegers Veeckens. — *Almeloo:* Dr. O. J. Risselada. — *Baarn:* Dr. S. Greidanus. — *Benningbroek:* G. C. van Balen Blanken. — *Eindhoven:* J. A. H. Rijke. — *'s Gravenhage:* H. Gerlings. — *Haarlem:* H. L. Stoel en A. H. van Tubergen. — *Hilversum:* Mej. F. J. van Uildriks. — *Leeuwarden:* H. van Belkum Kz., Dr. Vitus Bruinsma en Mr. J. C. Meijer. — *Leiden:* R. Dijkstra. — *Nieuwer Amstel:* G. Rijkens. — *Scherpenzeel*: S. F. Boekhoudt. — *Spanbroek*: G. C. van Balen Blanken. — *Steenbergen:* Dr. G. W. Bruinsma. — *Tienhoven*: Dr. A. W. van Toornenbergen. — *Zaandam:* C. v. d. Zeyde. — *Zeist:* C. Guldensteeden Egeling.

I. De Voorzitter, Dr. G. W. Bruinsma, opent de vergadering met een toepasselijk woord, waarin hij de talrijk opgekomen leden het welkom toeroept.

Al betreurt hij de aanleiding, die waarschijnlijk de oorzaak is van het grooter aantal leden, dat is opgekomen, zoo verheugt hij zich toch van harte over de belangstelling, die nu weer aan de, zij het misschien stervende vereeniging wordt betoond.

Het bestuur had eerst gemeend geen uitnoodiging aan de pers te doen tot bijwoning dezer Vergadering, omdat hier allicht personen besproken en namen genoemd zullen worden, wier behandeling de sprekers of de pers in ongelegenheid zou kunnen brengen; maar juist het groote belang, dat de Vereeniging voor het publiek heeft, deed tot de uitnoodiging aan de pers besluiten. Echter verzoekt spreker de verslaggevers deze opmerking ad notam te nemen, opdat deze vergadering geen oorzaak van nieuwe eischen tot schadeloosstelling moge zijn. — Spr. zal overigens thans geen rede ter opening dezer vergadering houden, omdat, ook hetgeen hij als Voorzitter heeft te zeggen, bij behandeling van Punt VI der agenda, het voorstel tot opheffing der Vereeniging, zal aangevoerd worden.

II. *Ingekomen stukken.* De Voorzitter deelt mede dat een aantal brieven van leden der Vereeniging zijn ingekomen, waarin er op wordt aangedrongen het voorstel tot opheffing der Vereeniging niet aan te nemen en het bestuur te verzoeken zijn taak niet neder te leggen. Daaronder zijn er een drietal van Corporaties en hij verzoekt den Secretaris deze drie voor te lezen. Zij zijn van de *Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Pharmacie,* de *Vereeniging ter bevordering der Volksgezondheid* te Leeuwarden en de *Plaatselijke Gezondheids-Commissie* te Harlingen. (Als bijlagen A, B en C zijn ze aan dit verslag toegevoegd.) Besloten wordt deze missives te behandelen bij Punt VI.

III. *Vaststelling van het verslag der vorige Algemeene Vergadering.* Dit verslag, opgenomen in no. 10 van den vorigen jaargang van het Maandblad en uitmakende de notulen van die vergadering, wordt zonder discussie en hoofdelijke stemming bij acclamatie goedgekeurd.

Vaststelling van het jaarverslag. Dit verslag, opgenomen in no. 17 der *Berichten en Mededeelingen* der Vereeniging, in Mei jl. aan de leden toegezonden, wordt op dezelfde wijze goedgekeurd.

IV. *Rapport der Commissie voor het nazien der rekening van het vorige jaar.* De concept-rekening heeft met de stukken bij de drie leden der commissie, de Heeren Dr. P. Ankersmit en Prof. W. Stoeder te Amsterdam en den Heer A. H. van Tubergen te Haarlem, gecirculeerd en dezen hebben schriftelijk rapport uitgebracht, luidende dat zij de rekening hebben nagegaan en accoord bevonden. — Niemand hierover het woord verlangende wordt de rekening vastgesteld, zooals zij in no. 17 der *Berichten en Mededeelingen* is opgenomen.

V. *Benoeming van een Commissie voor het nazien der rekening van het loopende jaar.* De Voorzitter stelt der vergadering voor de Heeren Dr. D. J. Coster en Jacobus Polak te Amsterdam en Dr. S. Greidanus te Baarn in deze Commissie te benoemen. De vergadering vereenigt zich hier mede en de benoemden laten zich hunne benoeming welgevallen.

VI. *Voorstel van het bestuur tot opheffing der Vereeniging met het einde van het loopende Vereenigingsjaar.* Niemand zal verwonderd zijn, zoo ongeveer sprak de Voorzitter bij zijne toelichting van dit voorstel — dat ik, nu ik voor de laatste maal de Algemeene Vergadering presideer, voor mij zelf en in naam van het geheele Bestuur een woord van afscheid wensch te richten tot de leden onzer Vereeniging en dat ik daarvan tevens maak een woord van dank, voor het vertrouwen, dat in onze leiding is gesteld, de hulp die ons door u is verleend. Immers zonder aanmerkingen werden de aftredende leden in het Bestuur herbenoemd, en als een paar malen een beroep werd gedaan op de leden, om aan financiëele moeilijkheden te ontkomen, vonden wij steeds gehoor; als er bij hen werd aangeklopt om inlichtingen bij wetenschappelijk onderzoek of om anderen arbeid in het belang der Vereeniging, werd de hulp steeds gaarne gegeven. Zoo zag het Bestuur zich zijne taak verlicht en als al een enkele maal de druk zich wat zwaar deed gevoelen, dan werkten wij toch blijmoedig voort, gesterkt door den zedelijken steun van zooveel leden. Daarvoor onzen dank! Juist dat gevoel legt ons de verplichting op, u duidelijk uiteen te zetten, waarom een voorstel door ons is gedaan, tot opheffing der Vereeniging, opheffing van eene Vereeniging, waarvan het Bestuur desniettemin overtuigd is, dat het voortbestaan wenschelijk is om het goede, dat zij reeds heeft verricht en dat wij in de toekomst nog van haar mogen verwachten. — Laat ik hier even een terugblik doen — zoo vervolgt spr. — die zeker niet overbodig is; want onder de leden zijn velen, die de eerste stappen der Vereeniging niet hebben meegemaakt, daar zij begon met 163 leden, welk getal nu is aangegroeid tot ongeveer een duizendtal.

In 1876 kon men geen courant in handen nemen, of op hoogdravenden toon werd er in aangeprezen een boek, getiteld de *Natuurgeneeswijze van* Dr. Airy, waarbij onfeilbare geneesmiddelen werden aangeprezen tegen alle mogelijke ziekten en gebreken. De exploitant was een zekere F. Ad. Richter, vroeger kousenkooper, die van uit Duitschland eerst te *Nijmegen*, later te *Rotterdam* was gekomen. De naam Dr. Airy was geheel gefingeerd; een persoon van dezen naam bestond niet. De middelen werden druk verkocht; want niettegenstaande de onzinnigheid der beweringen sloeg een aanzienlijk aantal personen er geloof aan en deed bestellingen. Dit, zoo vervolgde de Voorz., wekte de ergernis van onzen tegenwoordigen secretaris-penningmeester, die besloot uit Duitschland zelf eens inlichtingen in te winnen omtrent dezen Duitscher en zijne praktijken. Het bleek, dat men hier met een echten kwakzalver te doen had, die werkte op eene zoo groote schaal, als men tot nu toe alleen in Amerika had toegepast. De geneesmiddelen bestonden uit de gewone, in alle apotheken in gebruik zijnde stoffen, in de fabrieken van den kwakzalver op ruwe wijze toebereid. Wat was hiertegen te doen? Onze secretaris begon met een beroep op alle Nederlandsche dagbladen, aan welke een brief werd toegezonden met waarschuwingen aan het publiek. Van de 230 bladen, aan wie het schrijven werd gezonden, gaven 30 blijk er nota van te nemen. Dit was dus een eerste gunstig resultaat, doch er mag wel eenige nadruk gelegd worden op het feit, dat *toen* het grootste aantal bladen eene waarschuwing aan het publiek eenvoudig terzijde legden, sommigen met de tegenwerping, dat als die dingen verkeerd waren, ze wel van zelf zouden verdwijnen, een ander met de bewering zelfs, dat die waarschuwing moest worden betaald, omdat Richter ook betaalde, — en dat vier jaren later de *Nederlandsche Journalistenkring* als zijne meening uitsprak, dat de bladen tegen het opnemen van zulke waarschuwingen wel geen bezwaar kon-

den hebben, terwijl nu, weder enkele jaren later, de meeste groote bladen, ofschoon zij altijd nog krachtiger konden meewerken en de kwakzalversadvertentiën zouden kunnen weigeren, zich toch niet meer onverschillig toonen, en nu en dan gedeelten uit ons Maandblad overnemen.

Het onderzoek omtrent RICHTER had veel aan het licht gebracht; doch dit was geen op zich zelf staand geval. Het bleek bij een nader onderzoek dat geheele benden personen zonder eenige opleiding of kennis, verloopen sujetten, zich opwierpen als redders der menschheid en beweerden in enkele weken of dagen tering, vallende ziekte, syphilis en andere geslachtsaandoeningen te kunnen genezen. Dezelfde RETZLAFF, die nu nog zijn berucht middel tegen dronkenschap dagelijks adverteert, heeft jaren gehad, dat hem meer dan f 100.000 in postwissels werd toegezonden, zooals in een onderzoek door de politie is gerapporteerd.

Wat zoo langzamerhand ons in Nederland zelf onder de oogen kwam werd in twee boekjes: „*De Kwakzalverij met Geneesmiddelen*" en „*De Hedendaagsche Kwakzalver*" in 1878 en 1880 op populaire wijze voor het publiek behandeld. Treffend waren de mededeelingen, tengevolge van die boekjes, uit den grooten kring der lezers ons toegezonden. Stapels brieven ontvingen wij van menschen, die zoo lang door de kwakzalvers aan het lijntje waren gehouden, tot ze hun halve vermogen hadden vermorst; er waren jongelingen bij, die tot hunne kleeren hadden verpand en werklieden, die dagelijks zich het brood uit den mond hadden gespaard, om de kwakzalversmiddelen te koopen. Niemand kon hebben gedacht, dat de lichtgeloovigheid zulke afmetingen zou hebben. Maar hij, wiens lichaam zonder ziekte is, werpe den eersten steen! Is men door ziekte gekweld, dan schijnt het verbazend moeilijk aan te nemen dat het altijd en altijd weer *leugens* zijn, die ons dagelijks worden voorgedischt en het *leugenaars* zijn, die ons door hun middelen genezing voorspiegelen.

Tegenover de bedwelmende kracht van al die *zoo* vaak herhaalde schoonklinkende woorden moest een gelijksoortige macht optreden en om die macht te krijgen was vereeniging noodig, daarom deden wij een beroep op het Nederlandsche volk en die roepstem bleef niet onverhoord. Wij wilden een blaadje uitgeven met nuttige waarschuwingen en dat in zeer ruimen kring, zoo mogelijk gratis, verspreiden; hiervoor zouden de contributiën en andere vrijwillige bijdragen moeten dienen.

Zoo kwamen op 1 Januari 1881 onze Vereeniging en haar blaadje tot stand. Het nut bleef niet uit. Vooral indien iets nieuws werd geëxploiteerd, kon men merken dat er gevraagd werd, wat het maandblad er van zeggen zou; velen, die half en half te goeder trouw waren, werden de oogen geopend; de depothouders schaamden zich voor zulke compromitteerende bondgenooten als die kwakzalvers; apothekers wilden de middelen niet aan den man brengen en zoo werd de gewone toevoeging „verkrijgbaar in alle apotheken" een leugen als de rest. Ook de dagbladpers werd wakker. Met haar staat of valt de kwakzalverij, zooals die zich nu heeft ontwikkeld. Vele bladen zagen dat in en weigerden de opneming van advertentien. Helaas, slechts week- en vakbladen en een enkel provinciaal dagblad; de groote pers, wier financien het best staan, bleef achterwege. De kwakzalvers zelf hebben ook rekening moeten houden met onze vereeniging. Het *Hopbitter* heeft hier slechte zaken gemaakt, de *Homeriana-thee* kon geen vaste depothouders krijgen, *Nicholson's gehoortrommels* zijn het laatst hier verschenen, het eerst van hier verdwenen; de beruchte *Safe Cure* blijft ronddwalen langs onze grenzen, doch wordt in ons land niet geëxploiteerd.

Dank zij uw aller steun, zoo vervolgde de Voorzitter, kunnen wij met deze resultaten tevreden zijn; wij zouden nog graag naar meerdere hebben gestreefd. Helaas, dat het anders moet zijn! Het Bestuur is misschien te naïef geweest om te meenen, dat waar onze goede trouw boven alle verdenking was verheven, wij in Nederland de waarheid mochten zeggen, als zij in het belang van het algemeen was. Met het oog op onze strafwetgeving schijnt dat ook best te gaan. Een strafvervolging is, hoewel beproefd, nooit tegen ons ingesteld. Met het Burgerlijk Wetboek echter is het anders gesteld, getuige de eerste eisch tot *schadevergoeding* door de rechtbank te Maastricht tegen ons toegewezen en door het Hof te 's Bosch bevestigd. Men zei echter dat het toen gepubliceerde op anderen toon had moeten zijn geschreven. Getroost zagen wij daarom den uitslag van een volgend rechtsgeding tegemoet. Het artikel waarvoor toen een eisch werd ingesteld, door een doctor in het buitenland, was geschreven in een toon van ernstige verontwaardiging. Aanvankelijk wees dan ook de rechtbank in Leeuwarden den eisch af; het hof aldaar wees dien echter in hooger beroep toe.

Beide artikelen waren geschreven, vóór wij een rechtsgeleerd lid in ons Bestuur mochten tellen; toen dit wel het geval was, en deze zorgvuldig alle drukproeven nazag, meenden wij voor het vervolg gedekt te zijn. De uitslag van het jongste proces heeft het tegendeel bewezen. Een persoon, die een crimineel vonnis te zijnen laste had, was de eischer; wij hadden in hoofdzaak slechts herhaald, wat de rondte had gedaan door de dagbladen en corspronkelijk op verzoek der politie was *geschreven, toch mochten wij het publiek volgens* het oordeel van drie rechters te Leeuwarden, ook op deze wijze niet waarschuwen. Dit vonnis laat ons geen lichtzijde over; zoo oordeelen wij met onzen rechtsgeleerden raadsman aan het hoofd.

Hierbij een enkel woord over het persoonlijke, dat in onzen strijd is gelegen. De redacteurs van het Maandblad hebben, zonder *algemeene* waarschuwingen achterwege te laten, van het begin af ook andere wapenen ter hand genomen. Niet alleen tegen de middeltjes zelf, ook tegen de handelaars in geheimmiddelen, de fabrikanten en depôthouders zijn zij te velde getrokken; *die* moesten in hun bedrijf aan de kaak worden gesteld. Het gaat niet aan, dat die bedriegers leven van de domheid van het volk, zonder dat zij de achting hunner medeburgers verliezen; het gaat niet aan, hun, die te goeder trouw handlangers zijn, de oogen niet te openen. Juist die methode wordt met zoo goed gevolg in Duitschland toegepast; in de publicaties van den burgemeester van Karlsruhe wordt telkens met de zaak ook de persoon behandeld, alles van hem medegedeeld en dikwijls gelukt het hem over te leveren aan den rechter. Twee der personen, aan wie wij schadevergoeding hebben moeten geven, worden daar in het bijzonder gesignaleerd; „*marktschreierisch*" wordt hun bedrijf daar in een officiëel stuk genoemd en wij zijn veroordeeld, omdat wij den een als marktschreeuwer hebben aangewezen De regeering in Duitschland achtte het van den ander van belang, om bij het waarschuwen tegen hem als kwakzalver, mee te deelen, dat hij wegens *Münzfälschung* gevangenisstraf had ondergaan en wij zouden tegen hem niet mogen waarschuwen?

Spr. weet, dat deze opvatting niet ieders goedkeuring weg draagt; maar hij blijft van meening, dat de zaak niet bestaat zonder den persoon, die er voordeel van trekt. 't Zou zijn, zooals in het laatste maandblad gezegd wordt, schelden op de kaarten en de valsche spelers ongemoeid laten; dat gaat niet.

Daarom neemt het bestuur zijn ontslag; het was niet bij machte de redactie van het maandblad in andere handen over te geven en is dus genoodzaakt, de ontbinding der Vereeniging voor te stellen. Wordt het voorstel verworpen, het Bestuur zal zich er in verheugen. Er zijn van verschillende zijden protesten tegen dit besluit ingekomen, maar die hebben geene nieuwe gezichtspunten geopend. Daarom blijft Punt VI gehandhaafd en wordt de discussie daarover geopend.

MR. J. C. MEIJER, het rechtsgeleerd lid van het Bestuur, neemt het woord op verzoek van den Voorz., omdat zijne mededeelingen misschien kunnen strekken, duidelijk de noodzakelijkheid van de opheffing in het licht te stellen.

Spr. erkent dat het voorstel was gedaan op zijn advies, omdat hij van meening was, dat het onmogelijk zal zijn, de kans op veroordeeling te ontloopen, wanneer men niet elken persoonlijken aanval uit het blad laat verdwijnen. En nu was hij juist mèt de redakteurs van meening dat het noodzakelijk is, vooral tegen personen te waarschuwen. Bij deze overtuiging kon zijn raad geen andere dan tot opheffing zijn.

Een der rechtsgeleerde leden der Vereeniging heeft er hem op gewezen dat het Burgerlijk Wetboek in zake laster eenigszins gewijzigd is, maar spreker heeft in het Maandblad van Augustus medegedeeld, waarom dit geene verandering brengt in het gevaar voor processen. De verandering die in onze strafwetgeving is aangebracht (en die hier in aanmerking moet komen omdat het burgerlijk proces met de strafwetgeving verband houdt) geeft eenige meerdere hoop.

Er is in deze werkelijke vooruitgang te bespeuren. Er is nu geen sprake meer van laster maar van smaad en smaadschrift. Voorts bestaat er eene bepaling, die den rechter vrijheid laat als 't hem noodig voorkomt, een onderzoek naar de feiten in te stellen en zelf de waarheid te onderzoeken, zoodat wij in het vervolg *mogen verwachten, dat* rechters, die overtuigd zijn van onze goede bedoeling, ons het bewijs der feiten zullen opleggen. Dat bewijst vooruitgang. Wat hebben wij echter daaraan, als we te doen hebben met rechters zooals die te Leeuwarden, die een totaal gebrek aan inzicht in onze bedoeling toonen te hebben? Want in het vervolg zal alles nog afhangen van het individueel inzicht der rechters.

Als het den leden ernst is met de zaak en zij wenschen, dat de Vereeniging zal blijven voortbestaan, dan is het wenschelijk, dat de zetel worde verplaatst, opdat wij in toekomende proceszaken het oordeel krijgen te hooren van andere rechters, die dieper inzicht in onze bedoeling hebben. Daarom treedt, als de Vereeniging niet opgeheven wordt, toch het tegenwoordig bestuur af.

De heer VAN BALEN BLANKEN JR. merkt op, dat als het voor de redactie onmogelijk is, hare taak naar eisch te volvoeren zonder bespreking van personen, aan onze Vereeniging dan de taak is opgelegd, om te trachten die *verandering in onze wetten te verkrijgen, die* het mogelijk maken op elke wijze, dus ook door bespreking van personen, te werken is het belang van het volk. Zou geen groote adresbeweging in het leven zijn te roepen, om de belemmerde wetten te doen herzien en later met te meer kracht te kunnen arbeiden?

MR. ZEGERS VEECKENS wil in de eerste plaats uiting geven aan zijn gevoel van dankbaarheid, dat bij de rede van den Voorzitter weer zoo recht levendig bij hem was geworden. Eere aan het Bestuur, dat de vaan zoo moedig hoog heeft gehouden! Zou het niet ondankbaar zijn, indien wij tot ontbinding onzer Vereeniging overgingen? Laat ons de wijze, waarop door dit Bestuur is gewerkt zóó toonen te appreciëeren, dat wij met algemeene stemmen hun voorstel verwerpen. Als de zaak enkel een quaestie was van belang voor medicinae dokters en apothekers, dan konden wij, leeken, wel zwijgen, maar de bestrijding der kwakzalverij is in 't belang van de menschheid in het algemeen en ieder burger is geroepen, aan die bestrijding mee te werken. Het is zeker waar, dat altijd het gevaar van processen te moeten voeren onze Vereeniging boven het hoofd hangt, want het is onmogelijk, elk woord op een goudschaaltje te wegen en angstig te toetsen aan de meening der rechters, maar even waar is het, dat de wijze, waarop deze uitspraak is geschied, ons het gevaar niet zoo bijzonder groot doet schijnen. Van de procedure tegen tien verschillende nieuwsbladen zijn negen in gunstigen, één is in ongunstigen zin uitgevallen, zoodat hierin geen reden ligt, om de wijze, waarop het maandblad in den laatsten tijd is geredigeerd, te laten varen. Ook de wijze, waarop de processen door de leden zijn ontvangen, zal de bezwaren niet vergrooten. Nooit is eenig bewijs van afkeuring der redactie geworden; algemeen stemden wij volkomen in met de redactie en dan gaat het toch niet aan, het besluit tot opheffing aan te nemen. Altijd had de spr. nog gehoopt, dat het Bestuur op zijn voorstel zou terugkomen, maar mocht die hoop niet worden vervuld, bestaan er overwegende redenen om er bij te volharden, dan oordeelde hij het beste bewijs van dankbaarheid en waardeering daarin gelegen, dat het voorstel unaniem worde verworpen.

Nadat de VOORZITTER bedankt had voor die hartelijke woorden deelde hij echter mede, dat het Bestuur op zijn voorstel niet kan terugkomen en zijn verzoek om ontslag moet handhaven.

MR. MEIJER merkt op naar aanleiding van het plan van den heer van Balen Blanken onder waardeering van de goede intentie, dat de kwaal niet ligt in onze wetten, maar in de personen, belast met hare uitvoering en toepassing; daar ligt in dezen het zwaartepunt.

De heer VAN BALEN BLANKEN antwoordt, dat hij niet bedoelt verandering in strafwet of burgerlijk wetboek, maar dat hij afzonderlijke wetsbepalingen tegen kwakzalverij, zooals die tegen vervalsching van levensmiddelen beoogt.

DR. VITUS BRUINSMA, de Secretaris-penningmeester, die nu het woord erlangt, wil de vergelijking, door mr. Zegers Veeckens gebruikt, vasthouden; ja, vaandeldragers zijn wij, maar nu voelen wij ons gewond in den strijd, diep getroffen liggen wij terneer en in de bevende hand houden wij de vaan nog omhoog, in de hoop dat andere handen zich zullen uitstrekken, om haar van ons over te nemen. Toen wij die andere handen niet direkt gereed vonden, bleef ons niets anders over dan het voorstel te doen, dat wij aan het oordeel der Vergadering onderwerpen. Echter hebben wij voortdurend uitgezien naar hulp; we zijn in correspondentie getreden met tal van leden onzer Vereeniging, hebben hier en daar een mondeling onderhoud te baat genomen en zien nu de mogelijkheid in, dat er handen zullen zijn, die het vaandel van ons overnemen. Als wij hier besluiten, de Vereeniging te laten bestaan, dan zullen, hopen wij, een nieuw bestuur en een nieuwe redactie krachtig de zaak aangrijpen.

In die veronderstelling wees spreker op de belang*rijke voordeelen, die* de herleefde Vereeniging dan zal hebben.

Het tegenwoordig Bestuur had de laatste jaren te worstelen met een aanzienlijk nadeelig saldo; door de processen, die te zamen wel eene uitgaaf van ruim f 7000 noodig maakten, moesten de noodige uitgaven beperkt worden. Dit jaar wordt het achterstallige ingehaald; met kleine bezuinigingen kan het geheele nadeelig saldo worden overwonnen en dan zal later jaarlijks f 1000 meer aan het doel der bestrijding kunnen besteed worden, dan de laatste 4 of 5 jaren het geval was.

Als de Vereeniging dit stervensuur te boven zal zijn gekomen, zal zij ook nog om andere redenen krachtiger herleven. Haar nabij schijnend einde zal eenigen

indruk in het land hebben gemaakt en al blijft de kans op processen bestaan, 't gevaar zal minder groot zijn, ook al worden nog eens eischen tegen de Vereeniging ingesteld. Verder zal hoogstwaarschijnlijk de zetel der Vereeniging worden verplaatst en terwijl nu altijd deze redacteurs en deze uitgever de personen zijn, tegen wie eischen worden ingesteld, zullen dan andere redacteurs en een andere uitgever tegenover andere rechters komen te staan. Zoo Amsterdam de zetel der Vereeniging kon worden, ware dat zeker zeer toe te juichen. De hoofdstad des Rijks is het intellectueele middelpunt van ons land; van de rechters der hoofdstad mag men verwachten, dat zij niet enkel nota zullen nemen van een enkel Maandblad-artikel, maar dat zij zullen toonen, geheel op de hoogte van het loffelijk streven onzer Vereeniging te zijn. Er zijn een aantal rechtsgeleerden, wier aandacht thans eerst goed op deze zaak is gevestigd en de betrokken rechters zullen zeker van nu af minder lichtvaardig in hun oordeel zijn. Zoo zullen redactie en uitgever met meer gerustheid kunnen werken.

Doch al ware het gevaar ook even groot gebleven, dan nog ligt het in den aard der zaak, dat ook eens anderen de taak des bestuurs overnemen en de onaangenaamheden en lasten aan die taak verbonden, in het algemeen belang op zich nemen. Moge ook uit dit oogpunt de poging, om, indien de Vereeniging blijft, een nieuw bestuur samen te stellen, met goeden uitslag worden bekroond.

Dr. Greidanus meent den wensch der gansche vergadering en der overige leden uit te spreken, als hij zijne hoop te kennen geeft, dat het oude Bestuur moge blijven. Staat echter het Bestuur vast in zijn besluit, dan eerst moeten wij uitzien naar andere hulp. Zelf had hij zich niet voor de verkiezing van lid des Bestuurs verkiesbaar willen stellen, toen het oude Bestuur hem daartoe aanzocht; hij achtte zich daarvoor niet de geschikte persoon en meende, dat men er moeilijk in zou slagen mannen met zooveel kracht en energie te vinden. Zonder den moed en den ijver van anderen te desapreciëeren, meent hij, dat de hulp der oude bestuursleden niet zal kunnen worden gemist. Om echter tot een besluit te komen, zal eerst moeten worden uitgemaakt, of de Vereeniging zal blijven bestaan of niet. Eerst dan komt de benoeming van een nieuw bestuur aan de orde.

Dr. D. J. Coster wil nog een en ander in herinnering brengen dat van invloed kan zijn op de stemming. Hij meent, dat het Bestuur niet genoeg heeft gelet op de historie van dit proces, dat het totaal onder den indruk is van de lijdensgeschiedenis tegenover de rechtbank in Leeuwarden. Door andere rechtbanken is in anderen geest beslist, dus als het toeval had gewild, dat de Leeuwarder rechtbank anders uitspraak had gedaan, dan hadden wij deze vergadering aan andere zaken kunnen wijden. 't Is als met eene lijdensgeschiedenis in de ziekenkamer, die zooveel impressie maakt op den patiënt, de familie en de oppassers, hen zoo angstig en zorgvol maakt, dat men gaat denken aan het bestaan van een ernstig lijden. Een consult wordt gevraagd, in dit geval bij de Algemeene Vergadering, die als haar uitspraak kan te kennen geven, dat men zich veel te bezorgd maakt, dat er geen gevaar bestaat, dat geen overbrenging van de patient naar een andere plaats noodig is. Spr.'s ernstige wensch is, dat de Vereeniging blijve bestaan, maar dan ook met het tegenwoordig Bestuur, dat, al verklaart het zich zelf te zwak, nooit door de leden in iets is gewantrouwd of veroordeeld. Mocht een der rechtbanken dan nog eens iets in den weg leggen, de steun van alle leden is toch immers niet zonder beteekenis.

De Voorzitter verklaart, dat op gevaar af van te worden gehouden voor menschen met een hart van ijzer en staal, het Bestuur toch blijft volharden bij zijn plan van aftreding, niet uit moedeloosheid, maar in het belang der Vereeniging. Het vonnis is ons bezorgd niet alleen door het overnemen van het stuk uit andere bladen maar ook door de kantteekeningen, die wij bij de woorden dier bladen hadden gevoegd; 't helpt dus niet of wij de aandacht vestigen op andere uitspraken. Wij zullen toch altijd willen laten zien, uit welk hout men kwakzalvers snijdt en de zelfde soort van overwegingen zullen steeds weer opnieuw ter sprake komen, omdat het niet mogelijk is, personen en zaken hier te scheiden, wil men eenig effect bereiken.

't Is trouwens niet het denkbeeld van de Redactie van alle medewerking af te zien; Spreker belooft steeds een deel van zijnen vrijen tijd te besteden aan correspondentie over de quaestie, aan het bestudeeren van buitenlandsche bladen en wetgevingen op dit punt; want hij weet, dat een nieuwe redactie eerst met moeilijkheden zal hebben te worstelen. De redactie-leden treden af, om een verplaatsing van den zetel der Vereeniging mogelijk te maken; als medewerkers zullen zij zich niet onttrekken.

Punt VI hierop in stemming gebracht, wordt zonder hoofdelijke stemming bij acclamatie verworpen, zoodat tot het voortbestaan de Vereeniging is besloten.

VII. *Benoeming van een nieuw bestuur.*

De Voorzitter deelt mede dat het bestuur, voorziende dat het voorstel tot opheffing der Vereeniging kon worden verworpen, getracht heeft aan art. 9 der Statuten te voldoen en een aanbeveling van dubbeltallen voor nieuwe bestuursleden aan de vergadering voor te leggen. Na uitvoerige correspondenties is het in staat de volgende aanbeveling te kunnen doen:

Voor twee scheikundigen of pharmaceuten. (Alphabetische volgorde.) Dr. C. A. Lobry de Bruijn, Scheikundige bij de Marine te *Amsterdam*. C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te *Zeist*. J. van Riel, Militair Apotheker te *Bergen op Zoom*. G. B. Schmidt, Apotheker in het Binnengasthuis te *Amsterdam*.

Voor twee geneeskundigen. (Alphabetische volgorde.) Dr. P. J. Barnouw te *Amsterdam*. Dr. D. J. Coster te *Amsterdam*. Dr. Fred. van Eeden te *Bussum*. Dr. G. P. Kortenhorst te *Weesp*.

Voor één rechtsgeleerde. (Alphabetische volgorde.) Mr. G. W. Schimmel te *Amsterdam*. Mr. L. Zegers Veeckens te *Amsterdam*.

Voor zooveel mogelijk heeft het bestuur zich overtuigd dat deze leden met hunne toestemming op deze aanbeveling worden geplaatst. Van vier der hier aanbevolenen, Dr. Barnouw, Dr. Lobry de Bruyn, Dr. Kortenhorst en den heer J. van Riel, was echter bericht ingekomen dat zij verhinderd waren deze vergadering bij te wonen, terwijl eerstgenoemde daarbij tevens mededeelde, onmogelijk een eventueele benoeming te kunnen aanvaarden. Ook van Mr. A. Kerdijk kwam thans in de vergadering het bericht, dat hij tot zijn werkelijk leedwezen verhinderd was in deze vergadering tegenwoordig te zijn.

Vóór tot stemming wordt overgegaan deelt de Secretaris mede: 1o. dat de indeeling in *twee* pharmaceutische, *twee* medische en *één* rechtsgeleerd lid van het bestuur niet bepaald is voorgeschreven, doch slechts aangegeven is omdat tot nu toe de samenstelling van het bestuur zoo is geweest, zonder dat de leden verplicht zijn zich daaraan bij de stemming te houden; 2o. dat ook overigens de leden bij het uitbrengen hunner stem geheel vrij zijn, daar het bestuur slechts een aanbeveling geeft, geen voordracht, zoodat men ook buiten het aanbevolen tiental mag gaan; 3o. dat slechts bestuursleden, geen redactie-leden gekozen worden; aan het nieuwe bestuur blijft daarna de taak, volgens art. 14 der Statuten, een redactie te benoemen, hetzij uit zijn midden, hetzij uit de andere leden; elk lid der redactie dat geen bestuurslid is, is echter adviseerend lid van het bestuur.

Verder stelt Spr. voor dat aan geen der op de aanbeveling voorkomende leden thans, vóór de stemming, het woord zal gegeven worden om te verzoeken niet voor een benoeming in aanmerking te komen, waartoe bij acclamatie besloten wordt.

Dr. Coster richt nu nog het woord tot zijne medeleden en vraagt, of het geene beleediging voor dit Bestuur zou zijn, het door een ander te vervangen. Wie uwer identifiëert niet de Vereeniging met dit Bestuur? Er *kunnen* geen andere leden zijn dat deze in het Bestuur en willen zij niet blijven, dan is het treurig oogenblik aangebroken, om de Vereeniging op te heffen.

De Secretaris vraagt, onder waardeering van de welmeenende woorden van Dr. Coster, of het integendeel geen beleediging voor de duizend leden onzer Vereeniging zou zijn, indien men meende dat daaronder geen nieuwe wakkere bestuursleden waren te vinden. Het besluit om de Vereeniging op te heffen is verworpen; de tegenwoordige bestuursleden blijven bij hun voornemen om hun taak neder te leggen; welnu, waar dan nieuwe aanvoerders noodig zijn om ten strijde voor te gaan, daar zullen de mannen niet ontbreken; misschien zullen de nieuwe bestuurders iets aan ervaring missen, aan ijver en belangstelling voor de zaak zullen zij niet voor de anderen onder doen.

Bij de nu volgende stemming worden uitgebracht 43 stemmen, waarvan van onwaarde 2, zoodat de volstrekte meerderheid is 21. Deze wordt verkregen door Mr. L. Zegers Veeckens met 35 stemmen, Dr. D. J. Coster met 34, G. B. Schmidt met 25 en C. Guldensteeden Egeling met 22 stemmen. Bovendien verkregen Dr. Lobry de Bruijn 19, Dr. van Eeden 16, Dr. Kortenhorst 16 en verder verschillende leden, waaronder ook de oude bestuurders enkele stemmen. De vier eerstgenoemden zijn alzoo benoemd, doch voor de vijfde vacature dient een nieuwe vrije stemming plaats te hebben.

Bij deze *tweede stemming* worden uitgebracht 36 stemmen, zoodat de volstrekte meerderheid is 19. De uitslag is dat verkrijgen: Dr. Kortenhorst 18, Dr. van Eeden 7, Dr. Quanjer 6, Dr. G. W. Bruinsma 2, Dr. Greidanus 1 en Dr. van Balen Blanken 2 stemmen. Niemand de volstrekte meerderheid verkregen hebbende, wordt tot *herstemming* overgegaan tusschen beide eerstgenoemden, waarvan de uitslag is dat van de 36 uitgebrachte stemmen verkrijgen: Dr. Kortenhorst 23 en Dr. van Eeden 13 stemmen, zoodat eerstgenoemde is gekozen.

De Voorzitter vraagt thans of de gekozenen hun benoeming aannemen. Dr. Kortenhorst is niet ter vergadering tegenwoordig; hem zal schriftelijk deze vraag gesteld worden. [1]) Dr. Coster deelt mede, in overeenstemming met hetgeen hij reeds in deze vergadering heeft gezegd, voor deze benoeming te bedanken. De andere drie benoemden verklaren, onder luid applaus der vergadering, de benoeming aan te nemen.

Als nu moet nog worden overgegaan tot een nieuwe stemming voor de vacature voortbestaande door het bedanken van Dr. Coster. — De Secretaris hoewel herinnerende dat het een geheel vrije stemming is, wijst er op dat het van groot belang zou zijn een geneeskundige en wel in Amsterdam te kiezen, daar de zetel der Vereeniging nu denkelijk wel te Amsterdam zal worden gevestigd en daar toch ook een der medische leden dient te wonen.

Bij de stemming worden uitgebracht 36 stemmen, waarvan 24 op Dr. C. N. van der Poll te Amsteren de overigen op verschillende personen verdeeld. Op de desbetreffende vraag van den Voorzitter verklaart Dr. v. d. Poll, onder toejuiching der vergadering, de benoeming te aanvaarden.

Het nieuwe bestuur bestaat alzoo uit de heeren:
Mr. L. Zegers Veeckens, te *Amsterdam*.
G. B. Schmidt, Apotheker Binnengasthuis te *Amsterdam*.
Dr. C. N. van der Poll te *Amsterdam*.
C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te *Zeist*.
Dr. G. P. Kortenhorst te *Weesp*.

De Voorzitter wenscht de vergadering geluk met dit resultaat en verwacht dat de Vereeniging thans een nieuw tijdperk van bloei zal te gemoet gaan. Hij doet tevens mededeeling van eenige nieuwe leden, die tijdens deze vergadering zijn toegetreden [2]) en verwacht dat nu de Vereeniging weer voor goed gevestigd is, ook het ledental zich zal blijven uitbreiden.

VIII. *Bespreking van de middelen, die tot bereiking van het doel der Vereeniging kunnen bijdragen.*

De heer Jacobus Polak maakt een opmerking over het zoogenaamde *Schertsblad*, dat sinds een paar jaar nu en dan aan het *Maandblad* wordt toegevoegd. Hoezeer de goede bedoeling ook daarvan waardeerende, wenscht hij toch te vragen of het wel met de waardigheid en den ernst onzer Vereeniging in overeenstemming is door op de wijze, als in dat *Schertsblad* geschiedt, den strijd te voeren.

De Secretaris, op wiens initiatief met het *Schertsblad* is begonnen, meent dat men vooral door op die wijze het *Maandblad* tot een eenigszins aanlokkelijke opwekkende lectuur te maken, er in kan slagen het groote publiek naar het blad te doen grijpen en het de nuttige waarschuwingen onder de oogen te brengen. Zelfs zou hij, als het mogelijk was, het blad wel op vermakelijke wijze geillustreerd willen laten verschijnen, zonder vrees dat de ernst en waardigheid onzer Vereeniging er onder zouden lijden en in de verwachting dat dan nog meer het blad door het groote publiek zou worden ter hand genomen.

De Voorzitter herinnert ook dat het Maandblad, wanneer het gratis verspreid wordt, vooral geschikt moet zijn voor de niet-leden en niet-abonne's en voor hen moet men wat anders geven dan een streng wetenschappelijk betoog. Overigens wil hij deze zaak gaarne aan het nieuwe bestuur overlaten, dat in dit opzicht geheel vrijheid van handelen heeft.

De heer Zegers Veeckens vraagt alsnu het woord om uit naam der leden een woord van dank en waardeering tot het afgetreden bestuur te richten, dat zoo trouw, jaren lang, de banier onzer Vereeniging heeft omhoog gehouden. Spr. dient een schriftelijk voorstel in, door 30 der aanwezige leden geteekend, om den President en den Secretaris, de gebroeders Bruinsma, tot *eereleden* der Vereeniging te benoemen. Voor den vorm — zegt Spr. — verzoeken wij den Voorzitter dit voorstel in stemming te brengen, doch wij weten vooraf dat het zal worden aangenomen, als een daad van waardeering voor u en voor het geheele bestuur.

De Voorzitter, gevoelig voor dit blijk van welwillendheid, vreest niet conform de statuten te handelen door dit voorstel in stemming te brengen, daar de statuten geen eereleden kennen.

Mr. Zegers Veeckens oordeelt dat dus de statuten ze ook niet uitsluiten en er geen bezwaar tegen is ze thans te benoemen.

Mr. Meijer, hoezeer hoogelijk ingenomen met het plan, moet zich uit een wettelijk oogpunt tegen de benoeming verzetten. Eerst zou men dan de Statuten

1) Het antwoord is tot ons genoegen toestemmend geweest.

2) Ook later zijn nog eenige nieuwe leden opgegeven. Men vindt ze allen in dit nommer van het *Maandblad* in de rubriek *Correspondentie* genoemd.

moeten herzien. Benoemt men zonder dit eereleden dan hebben zij geen wettelijk bestaan.

De heer POLAK, hoewel het voorstel tot benoeming mee indienende, sluit zich bij het wettelijk bezwaar van Mr. Meijer aan.

Hierop wordt echter, onder luid applaus der Vergadering, bij acclamatie het voorstel der 30 leden a a n g e n o m e n.

De Secretaris, DR. VITUS BRUINSMA, dankt voor dit eerbewijs, zoowel voor hem als voor zijn broeder, vooral ook omdat, zooals de voorsteller gezegd heeft, hoewel aan President en Secretaris geschonken, het geheele bestuur er door gehuldigd wordt. Hij zegt zijnerzijds dank aan de Heeren KRUIJSSE en QUANJER, die, de eerste van de oprichting der Vereeniging af, de laatste sinds korteren tijd, hun ijverig aandeel in de werkzaamheden hebben gehad, en vooral ook aan MR. MEIJER die in de laatste jaren elke maand zoo onvermoeid al de drukproeven van het *Maandblad* onder handen nam, om met zijn potlood te schrappen wat den rechters aanleiding zou kunnen zijn een eisch tot schadeloosstelling toe te wijzen. De beide eerste processen, waaronder onze Vereeniging geleden heeft, vingen aan nog vóór deze maatregel werd toegepast, doch in al de drie processen is Mr. Meijer geheel belangeloos voor de Vereeniging opgetreden en het is waarlijk niet aan hem te wijten, dat zijn ijver met geen beter succes bekroond werd.

Terwijl spr., voorzeker namens de vergadering, aldus het rechtsgeleerd lid van het Bestuur dank zegt, wil hij ook nog wijzen op een ander, geen lid van het Bestuur, die krachtig aan het goede doel der Vereeniging, gedurende de acht jaren van haar bestaan heeft meegewerkt; het is de u i t g e v e r van het Maandblad, de Heer H. VAN BELKUM KZ. te Leeuwarden, aan wie de geheele zorg van expeditie en gratis-verspreiding was toevertrouwd en die een deel van de eer toekomt voor het nut, dat deze Vereeniging heeft tot stand gebracht.

De VOORZITTER wekt ten slotte allen op om hun krachten aan het doel der Vereeniging te blijven wijden; met vereende krachten, nu voortaan onder een nieuw bestuur geschaard, hopen wij het er toe te zullen brengen in Nederland een maatschappelijke kwaal te vernietigen, aan de exploitatie van zieken en ongelukkigen in ons land een einde te maken. Met een „dank en tot weerziens, zij het ook niet als Uw leider" sluit hij de Vergadering.

Bijlagen.

BIJLAGE A.

Amsterdam, 15 Juli 1888.

Aan het Bestuur van de Vereeniging tegen de kwakzalverij, te L e e u w a r d e n.

In de Algemeene Vergadering van de *Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Pharmacie*, 27 Juni j.l. te Leeuwarden gehouden, is besloten, vanwege de Maatschappij pogingen aan te wenden, teneinde de door U voorgestelde opheffing der Vereeniging en de aftreding van hare Bestuursleden zoo mogelijk te voorkomen.

Die taak volbrengende, wenscht het Hoofdbestuur der Maatschappij daarbij vooral uwe aandacht te vestigen op het gevaar, waartoe uw voorstel aanleiding geeft, van namelijk tot opheffing der Vereeniging te zullen leiden.

Daarmede zal dan een moeilijke en door velen zeer gewaardeerde arbeid van een achttal jaren voor een goed deel vernietigd zijn; daarmede eene toenemende belangstelling in het loffelijk streven der Vereeniging zijn opgeofferd; daarmede eene zich openbarende meening inzake de kwakzalverij met geneesmiddelen, die door uw rusteloos aankloppen langzamerhand ontwaakte, weder voorgoed indommelen.

De strijd der Vereeniging geldt eene zaak van eer. Hij is met moed aangevangen en met ijver gestreden. Nu voorzeker, nu de weg verkend en veel ervaring is opgedaan, nu mag hij niet worden opgegeven.

Alle ontwikkelden in den lande zullen hem meer en meer steunen en inzien dat een groot volksbelang daarbij gemoeid is.

Die taak kan niemand beter uitvoeren dan zij, die van de oprichting der Vereeniging af, tot nu toe, voor het doel der Vereeniging hebben geijverd.

De Maatschappij wenscht, dat de moedeloosheid, die de leden van het Bestuur der Vereeniging niet geheel ten onrechte heeft bevangen, plaats make voor nieuwen moed en opgewekte kracht, opdat het Bestuur, gesteund door talrijke blijken van instemming en waardeering, nog vele jaren zijn moeilijke taak zal blijven voortzetten.

Namens de *Nederl. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie*,
W. STOEDER, Voorzitter.
v. LEDDEN HULSEBOSCH, Secretaris.

BIJLAGE B.

Leeuwarden, den 21 Augustus 1888.

De Vereeniging ter bevordering van Volksgezondheid te Leeuwarden;

kennis genomen hebbende van het voorstel der Vereeniging tegen de kwakzalverij, te behandelen in de den 23 Augustus te Amsterdam te houden algemeene vergadering, tot opheffing der genoemde Vereeniging met het einde van het loopende vereenigingsjaar,

heeft, in hare den 13 Augustus j.l. gehouden vergadering dit voorstel tot onderwerp van eene nauwgezette overweging gemaakt en heeft besloten Uwe vergadering te verzoeken:

niet aan te nemen het voorstel van het Bestuur uwer Vereeniging, maar dit Bestuur uit te noodigen terug te komen op zijn besluit tot neêrlegging van zijn, sedert de oprichting met eere vervuld mandaat, omdat, volgens de besliste overtuiging der Vereeniging ter bevordering van Volksgezondheid, de aftreding van het zoo wakkere Bestuur, noodzakelijk de ontbinding der Vereeniging tegen de kwakzalverij moet ten gevolge hebben.

Namens de Vereeniging ter bevordering van volksgezondheid, te Leeuwarden.
de Secretaris: M. VERDENIUS.

BIJLAGE C.

Harlingen, Augustus 1888.

Aan de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Naar aanleiding van het bericht in het Maandblad van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij betreffende hare algemeene vergadering op 23 Augustus a. s., op de agenda waarvan een voorstel van het Bestuur voorkomt, om de Vereeniging op te heffen, hebben wij de eer te berichten, dat in onze laatste vergadering met algemeene stemmen is besloten, langs dezen weg onze sympathie te betuigen met het streven der Vereeniging en met het oog op het nut dat zij reeds stichtte en onzes inziens bij voortduring zal kunnen stichten, aan de algemeene vergadering door dezen te kennen te geven, dat wij de eventueele aanneming van bedoeld voorstel ten zeerste zouden betreuren.

De Plaatselijke Gezondheids-Commissie te Harlingen,
J. MENNO HUIZINGA, Voorzitter.
A. POTMA, Secretaris.

Berichten.

S l e c h t v o o r g a a n d o e t s l e c h t v o l g e n. Het straffeloos optreden, jarenlang, van den onbevoegden Windelincx te Rotterdam, als z. g. geneeskunge, ter behandeling van kankerlijders en andere patienten, heeft reeds tot navolging geprikkeld.

In 't *Nieuws. v. d. Dag* toch vonden wij onlangs de volgende aankondiging; juist in den tijd toen ook Windelincx blijkens zijne advertenties zijn zetel van Rotterdam naar Amsterdam had overgebracht.

Kanker. Behandeling en genezing voor Kanker-, Fistel- en Klierlijders enz., zonder eenige operatie, alsmede Zenuwlijders. Consultatie dagel. vm. 10—1 u. en 's av. 7—9 uur, adres enz. . . . . Dr. Th. PUTMAN. Hs. LAMPE. Minvermogenden gratis vm. 9—10 u.

Zijn de naamlijsten van geneeskundigen te Amsterdam, in verschillende geschriften voorkomende, juist, dan zijn beide onderteekenaars niet bevoegd tot uitoefening van eenigen tak van geneeskunst en mogen dus, zooals de wet het uitdrukt, geen geneeskundigen raad of bijstand verleenen.

De Nederlandsche jurisprudentie heeft echter genoeg achterdeurtjes aan de hand gedaan om aan deze vrij duidelijke bepaling te ontsnappen. Toch wenschen wij de aandacht te vestigen op eene vermoedelijke wetsovertreding in de advertentie zelve. In verband met den inhoud der advertentie kan het voorvoegsel, Dr. bij den naam van den eersten onderteekenaar bijna niet anders opgevat worden als de gewone verkorting van den titel *Docter*.

Slechts een geneesheer mag echter volgens de wet een titel voeren, die hem als geneeskundige aanwijst. Wij begrijpen heel goed, dat de persoon in kwestie waarschijnlijk zou opgeven, dat dit *Dr.* bij hem eene verkorting is van *Dirk*, *Diederich* of een anderen voornaam van dien aard; ons dunkt echter dat de bedoeling niet te miskennen is. Ten overvloede herinneren wij er aan, dat in Duitschland, waar het voeren van een dokterstitel zoo min als hier te lande aan onbevoegden vrij staat, niettegenstaande het uitoefenen van geneeskundige praktijk aan elk geoorloofd is, iemand werd veroordeeld, omdat hij bij 't uitoefenen van zoodanige praktijk op behendige wijze zijn verkorten voornaam Ferd, zoo wist te schrijven, dat het allen schijn had als stond er Dr.

A l w e e r e e n r e g e e r i n g a a n ' t w e r k. In het Regeerings-district Dusseldorp is namens de Koninkl. Regeering, Afdeeling Binnenlandsche Zaken, onder dagteekening van 1 Maart jl., ter kennis gebracht van het publiek:

dat de herhaalde aanbeveling der *Zwitsersche pillen van Brandt* de politie aanleiding heeft gegeven om deze pillen uit onderscheidene verkoopplaatsen te betrekken en scheikundig te doen onderzoeken, waarbij gebleken is, dat de pillen onderling zeer verschillend zijn in samenstelling en dat deze samenstelling in geenen deele overeenkomt met die, welke door den vervaardiger is aangegeven.

Tevens wordt er aan herinnerd, dat de handverkoop dezer pillen evenals van andere soortgelijke geheimmiddelen volgens bestaande verordeningen in de apotheken *niet is geoorloofd*, en dat de Regeering in 't vervolg alle wetsovertredingen in dezen met gestrengheid zal vervolgen.

E e n g e n e e s h e e r a l s h e l e r v o o r e e n k w a k z a l v e r g e v r a a g d!

In 't vorige nommer opperden wij het vermoeden, dat WINDELINCX, nu hij brutaalweg als onbevoegde toch openlijk zitdagen te Amsterdam aankondigt ter geneeskundige behandeling van lijders aan kanker enz., wellicht een verloopen geneesheer ter assistentie zal trachten te verkrijgen, om met den naam van dezen zijne ongeoorloofde praktijken te dekken.

Dit vermoeden blijkt nu reeds vrij juist gezien of mocht het niet onmiddellijk op hem van toepassing zijn, dan op een zijner opvolgers, waarvan wij een voorbeeld aanhalen in dit nummer.

Althans in hetzelfde nummer van het *Nieuws van den Dag* treffen wij dezer dagen twee advertenties aan, die al werden zij ook op verschillende bladzijden aangetroffen, blijkens de volgletters, waaronder men verzocht wordt zich te adresseeren, waarschijnlijk uit dezelfde onzuivere bron afkomstig zijn.

Zoo in verband beschouwd spreken zij voor zich zelf en zullen wij ons van verdere commentaar onthouden.

Arts gevraagd, ter assistentie voor zittinguren, wegens bewerking met Geheimmiddelen.
Adres fr., lett. R S 453, *N. v/d D.*

Kanker, Keeltering, Longtering kan genezen worden zonder pijn.
Adres fr., lett. R T 476, *N. v/d D.*

Rechtszaken.

Voor het Gerechtshof te s' Gravenhage.

„Men moet de menschen nemen zooals zij zijn," aldus ving de proc.-gen. bij het gerechtshof te 's-Hage op 15 Aug. zijn requisitoir aan, en het meerendeel der menschen, vooral van de minder ontwikkelden, is geneigd meer vertrouwen te stellen in z. g. wonderdokters dan in werkelijke geneesheeren. Dit bleek ook in de terechtzitting van heden, waar een koopman moest verschijnen, beklaagd van oplichterij. Wel had de *Rotterdamsche rechtbank hem vrijgesproken*, doch het O. M. bij die rechtbank had daartegen appel aangeteekend.

Bekl. was te Gouda door eene vrouw, die door toevallige omstandigheden van zijne „wonderdadige geneeskracht" had gehoord, aangezocht om eens naar haren man te komen zien, die sedert jaren door eene rheumatische ziekte aan zijn stoel gekluisterd was. Natuurlijk was de koopman-dokter bereid te komen. Hij betastte, volgens de getuigenverklaring van moeder en dochter, de pijnlijke lichaamsdeelen en verklaarde genezing als zeker, mits men er meer geld voor over had. Nu, de arme vrouw, eene besteedster die voor man en vijf kinderen het brood moest verdienen, had er geld voor over, al was het dan geen *f* 300, zooals de wonderdokter gekscherend (?) vroeg. Voor 25 gulden, in twee termijnen te betalen, zou de genezing geschieden. Eenige kruiden werden in eene flesch gedaan, deze gevuld met moutwijn en, wanneer de man daarmede gewreven werd, zou hij in 3 weken wandelen als de beste. Natuurlijk kwam van de voorspiegelde genezing niets, en de teleurgestelde vrouw, die, bij gebrek aan meer, bekl. reeds *f* 6 had ter hand gesteld, met belofte den volgenden dag nog *f* 6.50 te betalen, en na de wandeling nog *f* 12.50, deed aangifte van de zaak bij de politie.

Bekl. stond voor de rechtbank te Rotterdam terecht, doch werd vrijgesproken, tegen welk vrijsprekend vonnis het O. M. bij die rechtbank in appel kwam.

Met de breedsprakigheid, aan dergelijke marktdokters eigen, betoogde bekl. thans, dat hij geene genezing had beloofd, geen pijnlijke lichaamsdeelen had betast, en zich niet voor geneeskundige had uitgegeven. Hij had gezegd, koopman in kruiden en pillen te zijn, en dat hij alleen kruiden verkocht, zich wel is waar *f* 6 had laten betalen voor eene waarde van 20 centen, maar hij was koopman en mocht vragen zooveel hem goeddacht.

Dit nu was het O. M. bij het hof te 's-Hage, niet geheel met hem eens. Uit de getuigenverklaring leidde de proc.-gen. af. dat bekl. zich had schuldig gemaakt aan bedriegelijke oplichting — voor een dergelijk feit en onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst was hij door de rechtbank, te Leiden reeds eenmaal veroordeeld tot 18 maanden — en vorderde vernietiging van het vrijsprekend vonnis der rechtbank te Rotterdam en veroordeeling tot 3 maanden gevangenisstraf.

De uitspraak is bepaald op Woensdag 29 Augs.

Het Hof heeft toen het vonnis van de rechtbank te Rotterdam, waarbij deze wonderdokter was *vrijgesproken* bevestigd.

Correspondentie.

— Dit nommer wordt nog alleen aan de leden en abonné's gezonden. Nu het voortbestaan onzer Vereeniging echter verzekerd is, kan met het volgend nommer weder de gratis-verspreiding van het Maandblad worden voortgezet. De leden zullen dan hetzelfde aantal exemplaren als vroeger ontvangen, tenzij zij vooraf kennis geven een grooter getal te verlangen.

— Sinds de vorige opgave zijn de volgende 16 nieuwe leden tot de Vereeniging toegetreden:

Almen, (bij Lochem) Dr. Frerichse.
Amsterdam, Mej. C. Druivesteyn.
„ J. H. Eberson, Med. cand.
„ Dr. M. W. C. Gori.
„ B. A. van Ketel, Apotheker.
„ P. J. de Witt, Jur. cand.
„ Johs. de Zwart, Direct. Maatsch. Amsterd. Goederenvervoer.
Baarn, v. d. Tak.
Groenloo, Dr. D. J. Besselink.
Helder, D. A. G. Vastenou, Instituteur.
Nieuwer-Amstel, A. W. Weissman, Architect.
Rotterdam, M. van Renswoud Jr.
„ Dr. J. J. van Renswoud.
„ J. T. Westerberg, Assuradeur.
Utrecht, J. J. Hofman, Apotheker.
Zeist, D. G. C. Heldring.

Het getal leden is hierdoor gebracht op 1008.

Leeuwarden — Coöperatieve Handelsdrukkerij.

No. 10. Achtste Jaargang. October 1888.

MAANDBLAD
VAN DE VEREENIGING
TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te *Steenbergen* en Dr. VITUS BRUINSMA te *Leeuwarden*. — Uitgever H. VAN BELKUM Kz. te *Leeuwarden*.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenbergen, Voorzitter.
J. A. QUANJER, Arts „ Amsterdam.
P. KRUYSSE, Apotheker „ „
Mr. J. C. MEIJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.
Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1008.

De Statuten van de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder *a* en *b* genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Berichten: De gratis-verspreiding opnieuw begonnen. — De belofte van het *N. v. d. D*, nog niet vervuld. — Berend Haitzema Enuma naar Amerika? — Een aardige vonds van een kwakzalver. — Alweer nieuwe purgeerpillen.

Rechtszaken: De zaak van den tuinman te 's Gravenhage voor den Hoogen Raad.

Grootere artikelen: Verbod om geheimmiddelen te adverteeren in het buitenland. — Arabische Racahout. — Kanker waarschuwing. — Omvang van den geheimmiddelhandel. — Popp, een niet-geneeskundige uit Holstein. — Embrocatie. — Zalf tegen herzenziekte.

Boekbeoordeeling. Herhaalde waarschuwingen: Dr. Retau's zelfbewaring. — Quina Laroche. — Liquer Laville.

Berichten.

Dit nommer van het Maandblad wordt weer, even als vroeger, in vele exemplaren g r a t i s verspreid.

Daar dit met de drie vorige nommers niet het geval was, berichten wij aan hen, die het nog niet mochten weten, dat de Vereeniging de crisis gelukkig heeft doorstaan en dus bestaan blijft.

Een nieuw bestuur is gekozen, dat met het begin van het volgende Vereenigingsjaar, 1 Januari a.s., in functie treedt, evenals dan ook een nieuwe redactie zal optreden. Tot zoo lang zende men nog al wat de Vereeniging betreft aan den Secretaris-Penningmeester te Leeuwarden.

Nieuwe leden voor het volgende Vereenigingsjaar kunnen zich reeds thans aanmelden en ontvangen dan ook reeds de dit jaar verschijnende nommers van het Maandblad.

Eenigen tijd geleden, in het nommer van Maart van dit jaar, konden wij een verblijdend bericht over *Het Nieuws van den Dag* opnemen. Een der aandeelhouders van dit meest verspreide dagblad van Nederland had ons namelijk bericht, dat hij, in de op 20 Februari gehouden vergadering van aandeelhouders, het wenschelijke ter sprake gebracht had om voortaan de kwakzalvers advertentiën uit het blad te weren. Hij had daarbij instemming gevonden van de andere aandeelhouders en de directie had, bij monde van den Heer Beijers, zich gaarne bereid verklaard, om zooveel mogelijk te waken tegen het opnemen van advertentiën, die door aan haar bekende vakmannen als minder vertrouwbaar zouden worden aangewezen.

Sedert hebben wij niets over dit schoone plan van *Het Nieuws* vernomen. Dat niet onmiddellijk alle ergerlijke kwakzalveradvertentiën uit dit blad verdwenen, kon veroorzaakt worden door dat loopende contracten voor de plaatsing gedurende 3 of 6 maanden of voor een geheel jaar niet verbroken konden worden. Sedert Februari zou echter in elk geval wel een deel der veroordeelde advertentiën hebben kunnen vervallen. Of dit is geschied is ons onbekend; misschien worden werkelijk enkele der vroeger in *Het Nieuws* voorkomende advertentiën nu niet meer opgenomen, maar eenig bewijs daarvoor bezitten wij niet.

Ongelukkig ontvingen wij wel dezer dagen het bewijs van het tegendeel. Het bleek ons dat *Het Nieuws* wel geneigd is om contracten te sluiten voor de plaatsing van geheel nieuwe kwakzalversadvertentiën. Uit Antwerpen wordt ons namelijk bericht en met de bewijsstukken gestaafd, dat een firma aldaar in de vorige maand in overleg was getreden met *Het Nieuws* voor geregelde plaatsing van advertenties, der *Safe Cure*, tegen vallende ziekte, tering, nierlijden, keelziekte enz. enz. Gaat dit contract door, dan zouden wij het dus aan *Het Nieuws van den Dag* te wijten hebben, zoo dit schandelijke kwakzalversmiddel, dat tot nog toe uit ons land geweerd bleef, in duizende Nederlandsche huisgezinnen zijn intrede had gedaan, tot schade van gezondheid en beurs.

Waarlijk dit zou wel geheel in strijd zijn met de belofte door den Heer Beijers in de vergadering van 20 Februari aan de aandeelhouders gegeven.

Afgescheiden van alles wat vroeger met hem is voorgevallen, is de bekende BEREND HAITZEMA ENUMA de man wel om door de rechtbank te Leeuwarden met zijden handtjes te worden aangepakt.

In nauw verband met de zaak, die aan onze Vereeniging zulk een gevoeligen stoot heeft gegeven, is het der moeite waard het volgende nog ter kennis onzer lezers te brengen.

Behalve eene schadevergoeding van *f* 50 hebben wij de onkosten van het geding, ter grootte van ruim *f* 300 moeten betalen; natuurlijk is dit bedrag onmiddellijk in handen van rechthebbenden gesteld. Bij een achttal andere bladen, van wie eveneens schadevergoeding was gevraagd, is echter de eisch aan Enuma ontzegd. Zoo ook tegenover een klein blaadtje: *Nieuws- en Advertentieblad van Bergen op Zoom*; de Rechtbank te Breda, zoowel als het Hof te 's Hertogenbosch, had daarbij den eischer HAITZEMA ENUMA veroordeeld in de kosten.

Nu 't echter op betalen aankomt, blijkt opnieuw wie de persoon is, tegen wiens handelingen wij meenden te moeten waarschuwen. De rechtsgeleerde, die de zaak in handen heeft gehad, bericht, dat op ENUMA geen verhaal hoegenaamd is en dat hij het land verlaten heeft, waarschijnlijk is hij naar Amerika vertrokken. Het gedaagde blad moet dus ten slotte nog zelf de kosten betalen; een afloop, die uit den aard der zaak voor een klein lokaal blad hoogst bezwarend moet zijn.

Vreemd schijnt het bovendien, dat terwijl op 14 Juli ENUMA niet te vinden was, om hetgeen, waartoe hij veroordeeld was te betalen, op 30 Augustus toch nog een reclame »voor 55 cent per regel" werd geplaatst in 't *Nieuws v. d. Dag*, ter aanbeveling van zijn Rheumatiekmiddel, verkrijgbaar direct aan zijn adres te Amsterdam!

De kwakzalvers zijn voorzeker onuitputtelijk in de middelen die zij aangrijpen om te waken, dat men hun advertenties, losse blaadjes en papiertjes leest. Zij weten wel, dat indien het publiek er slechts toegebracht wordt alles te lezen, wat zij in het licht geven, op elk duizendtal lezers altijd enkele tientallen gevonden worden, die zich door hun krasse beloften laten overhalen om het middel eens te beproeven.

Vooral de Amerikanen zijn daarin sterk. Een der leden van onze Vereeniging, die zich in de Vereenigde Staten ophoudt, doet ons het genoegen ons telkens de meest schreeuwende reclameboekjes der overzeesche kwakzalvers toe te zenden en zij wedijveren met elkaar in fraai gekleurde omslagen, aardige plaatjes tusschen den tekst, anecdoten en wetenswaardigheden tusschen de aanbevelingen der middeltjes enz. enz.

Een geheel nieuwe methode vonden wij in een onlangs ons van dezelfde welwillende hand toegezonden brochure. Het is een dicht met fijne letters gedrukte aanbeveling van de beruchte WARNERS SAFE CURE, het niets beduidende middel dat ook in Duitschland reeds druk wordt geadverteerd, maar gelukkig onze grenzen nog niet heeft overschreden. Om te maken, dat de personen, aan wie die brochure wordt toegezonden, haar niet slechts even zullen inzien, maar ook nauwkeurig lezen, heeft de kwakzalver-auteur er het volgende op bedacht.

In de brochure zijn met voordacht een groot aantal woorden verkeerd gespeld, zoodat hier een letter te veel, daar een te weinig, ginds een op een verkeerde plaats is gesteld. Nu wordt er een prijs uitgeloofd voor een ieder, die zooveel verkeerd geplaatste of weggevallen letters aanwijst, dat daaruit zijn naam en woonplaats voluit kan worden gespeld. De prijs is voor heeren een fraaie groote kaart van de Vereenigde Staten, voor dames een kostbaar kookboek van vijfhonderd bladzijden.

Op deze manier worden allen, die het kwakzalversboek ontvangen, uitgelokt om tenminste een deel er van met de grootste nauwkeurigheid letter voor letter te lezen. Waarlijk de vonds zou men verdienstelijk kunnen noemen, werd ze slechts voor een minder schadelijk doel aangewend.

De internationale purgeerpillen van Holloway en Richard Brandt, zoowel als de andere soorten van aloëpillen, die vooral in ons land in gebruik zijn, zooals Urbanus pillen, Schreuders pillen enz., hebben een nieuwen concurrent gekregen in *Beecham's pillen*, waarvan de exploitatie op zeer groote schaal ondernomen wordt.

De annonces met allerlei afbeeldingen — schrijft het *Pharm. Weekbl.* — vindt men in alle Engelsche journalen. De firma Beecham & Son besteedde het vorige jaar *f* 840.000 aan advertenties en dit gaat nog maar steeds vooruit. De laatste week, zegt *The Chemist and Druggist*, verzond zij 7000 brieven naar Canada, waarvoor aan port alleen moest betaald worden *f* 888.—. Deze brieven worden door 3000 gevolgd. Een $^1/_4$ millioen kabinet-photographiën van de verschillende candidaten voor het Presidentschap van de Vereenigde Staten, tegen zeer lagen prijs verzonden, bevatten eene

annonce van Beecham's pillen. 50,000 Afbeeldingen in verschillende kleuren zijn eveneens Canada en de Vereenigde Staten binnengedrongen, alwaar de chef der firma vooraf connexie aangeknoopt heeft. Te New-York geschiedt de expeditie in hetzelfde gebouw, alwaar Pear's zeep geëxploiteerd wordt. Verder staat Indië aan de beurt, waartoe afbeeldingen met een tekst in het Engelsch, Gujarathi, Bengali en Hindustani gereed liggen.

Rechtzaken.

De strafkamer van den Hoogen Raad behandelde heden in hare eerste zitting na de vacantie de zaak van den bekenden tuinman te 's-Gravenhage, die, met vernietiging van een vonnis van den kantonrechter, door de rechtbank aldaar veroordeeld werd tot 50 ct. boete omdat hij, niet toegelaten tot de uitoefening van een beroep, waartoe de wet eene toelating vordert, dat beroep uitoefent (de geneeskunst.) De bekl. werd door den kantonrechter ontslagen van rechtsvervolging op grond dat, daar hij geen belooning ontving, hij niet als bedrijf de geneeskunst had uitgeoefend. De rechtbank was echter van oordeel dat bekl. onbevoegd beroepsdaden van den geneesheer als beroep of bedrijf had uitgeoefend en dus geneeskundigen aard en bijstand als bedrijf zonder noodzaak had verleend.

Mr. P. J. Snel, die het beroep toelichtte, kon zich met de zienswijze der rechtbank niet vereenigen en ontwikkelde als cassatiemiddel de schending en verkeerde toepassing van art. 436 wetb. van strafrecht en van de artt. 1 en 18 der wet van 1 Juni 1865 Stbl. no. 60, door te beslissen: 1o. dat bekl. door het plegen der feiten in de dagvaarding omschreven, zonder daarvoor eenige belooning te vragen of te ontvangen, zou hebben uitgeoefend de geneeskunst als beroep of bedrijf, tegen belooning of betaling; 2o. dat de gepleegde daden zijn aan te merken als beroepsdaden van den geneesheer, en dientengevolge bekl. geacht moet worden dit beroep te hebben uitgeoefend; 3o. dat noch in art. 1 der wet van 1 Juni 1865, noch in art. 436 Wetb. van Strafrecht het ontvangen van belooning uitdrukkelijk gevorderd wordt voor het uitoefenen der geneeskunde als bedrijf of beroep.

Het O. M. heeft den 17 Sept. conclusie genomen; deze strekt tot verwerping der cassatie. De uitspraak is bepaald op 15 October.

Verbod om geheimmiddelen te adverteeren in het Buitenland.

Dit opschrift blijkt meer en meer als een standvastig hoofd in het Maandblad te kunnen dienst doen; althans reeds eenige nummers na elkaar hebben wij onder deze rubriek melding kunnen maken van maatregelen in verschillende deelen van Duitschland genomen tegen het voortwoekeren van den geheimmiddelhandel.

Thans wordt in de *Veröff. d. Kaiserl. Gesundheitsamtes* van 14 Aug. jl. weder opgenomen de volgende:

Verordening, betreffende den handel in geheimmiddelen te SAKSEN-ALTENBURG (21 Sept. 1887).

Daar de handel in geheimmiddelen, vooral door het openlijk aanprijzen als geneesmiddelen tegen ziekten en kwalen des lichaams, nog bij voortduring veelvuldig plaats heeft tot nadeel van het publiek, zoo acht zich het Hertogelijke Ministerie, afdeeling van Binnenl. Zaken genoopt het volgende ter kennis te brengen der autoriteiten, wie het aangaat:

Volgens art. 1 der Keizerl. Verordening van 4 Jan. 1875, die ten doel heeft, in aansluiting aan art. 6 al. 2 der Wet op de Bedrijven, de grenzen te bepalen van het apothekers-bedrijf tegenover de algemeene handelsvrijheid, is het ten verkoop in voorraad houden en de verkoop van de in Bijlage A dier Verordening genoemde bereidingen als geneesmiddel alleen geoorloofd aan apothekers, onverschillig of deze bereidingen bestaan uit geneeskrachtige stoffen of uit zulke, die op zich zelf niet geschikt zijn voor geneeskundig gebruik.

Het aangehaalde art. 1 is derhalve mede gericht tegen den ongeoorloofden handel in zoogenaamde geheimmiddelen, d. i. van staatswege niet erkende, veel minder nog goedgekeurde geneesmiddelen, bestemd bij ziekten of gebreken der menschen, en voor in- of uitwendig gebruik in artsenijvorm gebracht, welke bereidingen onder benamingen, die den aard en de samenstelling niet duidelijk genoeg te kennen geven, openlijk worden aangeprezen op eene wijze, die moet doen vermoeden, dat het middelen zijn met bijzondere werkzaamheid.

Het bewuste artikel treft de geheimmiddel-negotie (*Geheimmittelunfug*) in den grond, omdat het in verbinding met art. 2 dierzelfde verordening den verkoop van alle pharmaceutische bereidingen in artsenijvormen evenals alle meer gebruikelijke artsenijen bij uitsluiting alleen toestaat in de apotheken.

„De concessies door vorige regeeringen, op grond der verordeningen van 10 April 1845, 28 Nov. 1853 en 25 Febr. 1864, verleend voor den verkoop van sommige geheimmiddelen zijn vervallen en volgens art. 6 al. 2 der Wet op de Bedrijven zijn slechts voor den handel in 't algemeen vrij: 1. lijmcapsules, gevuld met enkelvoudige, in 't algemeen voor den verkoop vrijgegeven stoffen; 2. Engelsche pleister en gesmeerde hechtpleister; 3. moutextract; 4. vleeschextract; 5. drop; 6. vlugsmeer (een mengsel van olijfolie en geest van salmiak); 7. kunstmatige mineraalwateren; 8. Hoffmann's druppels; 9. opodeldoc en kamferspiritus; 10. pepermuntjes en pastilles van minerale zouten; 11. vruchtensappen en witte suikerstroop; 12. bitters voor gewoon gebruik; 13. tinctuur van myrrhe, van benzoë, van arnica en van valeriaan; 14. pepsinewijn; 15. pomade, cold-cream en lippenpomade.

Alle overige samengestelde artsenijmiddelen (geheimmiddelen) vallen bepaald onder een der rubrieken van aangehaalde bijlage A, en wel zekerlijk het meest onder: *vloeibare artsenijmengsels voor in- of uitwendig gebruik;* al deze middelen zijn derhalve te beschouwen als behoorende tot die, waarvan de verkoop niet aan een iegelijk is toegelaten.

De Hertogelijke redactie van het regeeringsblad heeft reeds aanwijzing ontvangen:

a. om advertenties te weigeren, die betrekking hebben op zoogenaamde geheimmiddelen, vallende onder de rubriek van Bijlage A der Keizerl. Verordening van 4 Jan. 1875 en aangeboden worden door niet-apothekers;

b. advertenties op te nemen, die den verkoop betreffen van zelfstandigheden, hierboven genoemd van 1 tot 15 en waarvan de verkoop over 't algemeen in den handel is vrijgelaten, in zooverre de inhoud niet strijdig is met de goede zeden.

De betrokken autoriteiten worden gelast nauwkeurig acht te geven op de bovengenoemde afkeurenswaardige negotie (*Unfug*) en overtredingen der genoemde Keizerl. Verordening zonder aanzien des persoons, op grond van art. 367 al. 3 van het Strafwetboek te vervolgen.

Deze aanschrijving is door de Saksische regeering gericht aan al de leden van de Landraden en aan de Staatsraden in de eerste plaats en verder in afschrift medegedeeld aan de districts-artsen. Zij bewijst opnieuw, wat wij reeds vroeger zeiden, dat in 't buitenland ook daar, waar de wetten op directe wijze weinig vermogen tegen den vloed der geheimmiddelen, de regeeringen toch alles beproeven om met de bestaande wetgeving haar voordeel te doen ten nutte van 't publiek en ter bestrijding van het onzedelijk bedrijf der kwakzalvers.

Geheel anders dan in Nederland, waar uit gebrek aan inzicht en gebrek aan steun van de rechterlijke macht, door zorgeloosheid en onvermogen van het geneeskundige staatstoezicht en onwil van andere autoriteiten zelfs zulke wetsartikelen ongebruikt blijven, die beter dan in andere landen, in staat zouden zijn veel kwaad tegen te gaan.

Regeeringsdistrict Maagdenburg.

Nu het Ministerie van Onderwijs en Geneesk. Aangelegenheden in Pruissen op ondubbelzinnige wijze de richting heeft aangegeven, waarin het wenscht, dat de politie-overheden zich bewegen ter bekamping van den geheimmiddelhandel, volgt daar te lande de eene maatregel op de andere. In openbare afkondigingen wordt gewaarschuwd tegen bekende kwakzalvers en hunne producten en het verbod van adverteeren wordt meer en meer uitgebreid.

Zoo heeft voorafgaande aan anderen, waarvan wij reeds mededeelingen hebben gedaan (zie Maandblad April, Mei, Juli en Augustus j.l.) de Regeerings-President van het district Maagdenburg reeds het vorige jaar de volgende verordening uitgevaardigd.

Eenig artikel. Geneesmiddelen, inzoover hun verkoop verboden of beperkt is — vergelijk de Keizerlijke verordeningen van 4 Januari 1875 en van 9 Februari 1880 — en geheimmiddelen, wier gebruik tegen ziekten wordt aanbevolen, mogen niet in 't openbaar ten verkoop aangekondigd of aangeprezen worden.

Overtreding van dit verbod wordt gestraft met eene geldboete van hoogstens 30 Mark (f 18), of in geval van onvermogen met hechtenis naar verhouding, inzooverr door de landswetten geene hoogere straf mocht worden gevorderd.

Maagdenburg, 21 Sept. 1887.

Arabische Racahout.

Onder dezen naam, of onder den oorspronkelijken Franschen *Racahout des Arabes*, wordt sinds vele jaren een poeder in den handel gebracht door zekeren De Langrenier te Parijs en ook veelvuldig in onze Nederlandsche bladen geadverteerd.

De depothouders hier te lande maken er goede zaken mede; zij ontvangen *f* 2.— voor een kwart kilo en daarvan is het grootste deel winst. Spreekt men de koopers van dezen *Racahout*, dan verneemt men dat het meest maaglijders zijn die het gebruiken, en daar onder vooral vrouwen en kinderen. Zij gebruiken het juist niet als geneesmiddel, maar als een zachte en gemakkelijk verteerbare spijs. Het moet met water of melk gereed gemaakt worden, even als chocola en wordt dan door velen, die „met de maag sukkelen" gaarne gebruikt.

Intusschen bij geregeld dagelijksch gebruik veroorzaakt het verbazend hooge uitgaven en er zijn gezinnen, die slechts met moeite de hooge sommen voor den aankoop van den *Racahout* ten behoeve van een der zwakke kinderen bijeen brengen. In andere gezinnen evenwel, waar men niet op eenige guldens behoeft te zien, gebruikt men het voortdurend zelfs voor de gezonden, zoo als men elders 's ochtends een kop chocola bij het ontbijt gebruikt.

Reeds sinds lang is er een analyse van deze *Racahout* in Duitschland gemaakt en is gebleken dat *chocola* d. i. *cacao* er een voornaam bestanddeel van uitmaakt. Aan een enkel gezin, waar de kinderen het geregeld gebruikten, hebben wij daarom wel den raad gegeven in plaats daarvan een kop chocolade te geven; die raad werd opgevolgd, de kinderen gebruikten dit even gaarne en er werd van de verandering niets anders bespeurd dan dat elke week enkele guldens bespaard bleven.

Intusschen alle magen zijn niet gelijk; eigenlijk zijn ze allen ongelijk. Het bleek ons dan ook spoedig dat sommigen met die vervanging van Racahout door chocola niet gediend waren; zij konden het eerste wel, het laatste niet verteren. Toen werd de volledige analyse te baat genomen. Deze was afkomstig van L. A. Buchner en luidde:

Cacaopoeder	4	deelen;
Suiker	20	„
Zetmeel	8	„
Saleb	1/2	deel.

Welriekende gemaakt met een weinig *vanilline*.

Een hiernaar bereid mengsel bleek echter niet alle eigenschappen van het *racahout* te hebben. Trouwens, de analyse was onvolledig, want er was niet opgegeven welk soort van zetmeel er in voorkwam en dit kon toch nog al eenig verschil geven.

Het lid der Vereeniging de heer M. L. Q. van Ledden Hulsebosch te Amsterdam, stelde daarom op ons verzoek een nieuw en volledig onderzoek in. Het bleek hem, dat in het thans gekocht mengsel geen saleb voorkwam en dat het zetmeel, behalve van cacao, afkomstig was van *rijstmeel* en van *arrowroot*; wat dit laatste betreft niet de soort die hier gewoonlijk gebruikt wordt, maar eene door de Franschen met den naam *Tous les Mois* aangeduid, afkomstig van canna-soorten.

Overeenkomstig dit onderzoek, dat verder ook zooveel mogelijk quantitatief verricht was, werd nu een mengsel, samengesteld volgens het onderstaande recept:

Cacaopoeder	15	deelen;
Suiker	45	„
Rijstmeel	10	„
Arrowroot	20	„
Vanilline	0.005	„

Door nauwkeurige menging van dit alles verkreeg men een poeder dat veel meer overeenkwam met het Racahout en met water of melk, evenals dat, een smakelijk en licht verteerbaar soepje vormde.

Men meene nu echter niet dat wij hiermede als met een concurrent van *Racahout* optreden. Dit laatste wordt op een bespottelijke en zeer leugenachtige wijze aanbevolen en tal van personen worden tot het gebruik overgehaald, voor wie de kosten er aan besteed, eenvoudig weggeworpen geld zijn. — Men leze slechts het volgende dat men vindt afgedrukt op een biljet dat bij elk fleschje *Racahout* verkocht wordt:

De Racahout, welkers roem algemeen is geworden, is een voedsel van *uitnemende* smaak en wordt door de grooten uit het Oosten en aan het hof van den Sultan zeer geacht, by wie het als *ochtendspyze* voor hunne vrouwen gebruikt wordt, aan welke het die *vollyvigheid* en *frissche kleuren* geeft, welke de oorzaak is van hunne verwonderlyke *gezondheid* en *schoonheid.*

De byzondere Eigenschappen van dit voedsel hebben, in Frankrijk op het zelve de aandacht der koninglyke akademie van geneeskunde gevestigd; twee eerryke rapporten zyn er over gemaakt door de Heeren professoren *Andral, Mérat,* baron *Portal, Adelon* en *Pariset.* Meer als 50 andere beroemde genees heeren van Parys, welker certifikaten in de instructie omstandiglyk verhaald worden, hebben door menigvuldige proeven ondervonden datbehalven der-

elver kracht van die *aangename Vollyvigheid* te bezorgen en op korten tyd de *verzwakte ligchaams krachten te herstellen*, het daar en boven nog door zyne *verzachtende, voedzame en-spysverterend helpende* hoedanig heden, een kostbaar en volstrekt noodzakelyk voedsel is voor, van *ziekte herstellende persoonen, kinderen, vrouwen, minnen, oudelieden, letterkundigen* en alle persoonen van eene *zenuwachtige gestel*, die *zwak van borst zyn*, of welkers *maag moeilykverteerd*: wy zullen onder anderen hier aan halen de heeren doktoren en professoren, baron *Alibert, Fouquier, Broussais*, de vader, die aan de akademie heeft verklaard dat hy zyne spoedige herstelling, na eene langdurige ziekte, aan het gebruik van den *racahout* te danken had, *Moreau, Baron, Javelet, Renaudin, Itard*, enz., zie hunne certificaten op de instructie in het fransch.

Door menigvuldige proeven in de hospitalen te Parys genomen, is het bewezen dat de *racahout* als een *versterkend middel* werkt in de *klierachtige* en *lendenziekten*.

Men gebruikt de *racahout*, voor ontbyt, in plaats van *chokolaat en koffy*, hij verhindert de spystering niet, noch is niet ontstekend gelyk deze dranken; veroorzaakt geene prikkelingen aan de *maag;* noch verhinderingen aan het *vloeien der vochten*.

Het is door al deze voordeelen dat de Racahout in zoo groeten naam isgekomen.

Ziedaar zeer veel onzin en leugen bijelkaar vereenigd.

Alle personen die het *Racahout* gebruiken of zouden willen gebruiken, raden wij daarom aan in plaats daarvan een kop chocola met een beschuit te gebruiken, dat hen in 90 van de 100 gevallen even goed zal bevallen. Doch er kunnen er zijn wier maag dit niet verdraagt; welnu, laten zij het hier boven opgegeven mengsel in de apotheek laten gereed maken; voor een zeer veel lageren prijs ontvangen zij dan wat zij anders onder den naam *Racahout* zouden gekocht hebben, en zij hebben dan de voldoening niet telkens groote sommen geld weg te werpen.

Kankerwaarschuwing.

In Amsterdam bestaat op 't oogenblik, volgens de advertenties te oordeelen, een wedloop tusschen verschillende personen om de ongelukkige lijders aan kanker en soortgelijke ziekelijke aandoeningen tot zich te lokken.

Onder het bovenstaand opschrift komt in de bladen eene nieuwe, groote advertentie voor van den bekenden onbevoegden WINDELINCX uit Brussel. Hij waarschuwt daarin tegen anderen, die in den laatsten tijd zijn voetspoor schijnen te volgen en zegt, dat hij alleen de ware methode van behandeling heeft „zonder bloedige operatie en zonder branding."

Wij nemen het opschrift over en herinneren ter voorlichting aan hetgeen wij vroeger schreven over deze zoogenaamde methode van W.

Zij bestaat in het wegbranden en wegbijten der kankerknobbels door pleisters en zalven; eene methode, die zeer oud en aan alle geneeskundigen bekend is, doch in de meeste gevallen lang werd verlaten, omdat zij langdurig, onzeker en uiterst smartelijk is, vooral in handen van een niet deskundige, zooals WINDELINCX.

Het gedurig vernieuwen der pleisters veroorzaakt ondragelijke pijnen en volgens talrijke getuigen, die onder behandeling van W. zijn geweest, is het een helsche marteling.

Verschillende andere operaties ter wegname der kankergezwellen en om het voortwoekeren der kwaal tegen te gaan zijn daarom te verkiezen; in de meeste gevallen kunnen zij pijnloos worden verricht. De waarschuwing door WINDELINCX tot zijne mededingers gericht, keeren wij dus tot hem zelf. Elk neme ze ernstig ter harte!

Naar ons wordt medegedeeld is WINDELINCX geslaagd in zijne poging om zijne onwettige en ongeoorloofde behandeling van zieken door den bijstand van een in Nederland bevoegd geneeskundige te dekken en heeft zich bij hem *aangesloten een arts, dien wij reeds enkele* jaren geleden in dit blad moesten bespreken, toen hij zijne medewerking verleende aan iemand, die met eene zoogenaamde somnambule rondreisde.

't Heeft echter allen schijn, dat deze hem reeds weer in den steek heeft gelaten en de vroegere helper nu op eigen handtje dezelfde zaak tracht te drijven.

Althans juist van de laatste weken dagteekenen verschillende nieuwe advertenties van W., waarin hij gedurig herhaalt, dat hij alleen de echte methode heeft, terwijl gelijktijdig andere advertenties opdagen, die behandeling van kankerlijders beloven volgens methode W. en blijkbaar niet van hem afkomstig zijn.

Wij hebben dus opnieuw reden om met allen aandrang onze waarschuwing te herhalen aan de autoriteiten te Amsterdam, dat zij gelieven toe te zien of bij de openlijk aangekondigde zitdagen van WINDELINCX geen overtreding plaats heeft van Nederlandsche wetten, wier handhaving hun is opgedragen.

Deze laatste opmerking moge ook dienst doen met opzicht tot een ander, die in advertenties te Amsterdam zich aanbeveelt tot het behandelen van kankerlijders op dezelfde wijze.

Wij spraken in het vorig nummer als ons vermoeden uit, dat het voorvoegsel *Dr.* bij zijn naam aan een onbevoegde toebehoorde en slechts de verkorting was van een vóórnaam. Dit is niet het geval, de bewuste persoon is scheepsheelmeester en adverteert thans:

Genezing zonder de minste pijn,

van **Kanker, Vistel, klieren, Rheumatiek** en **Zenuwpijnen.**

Breuklijders worden *zonder pijn* genezen.

Docter Th. PUTMAN.
Hs. LAMPE.

De scheepsheelmeester van vroeger heeft door de wet van 1 Juni 1865 (Stbl. no. 59) de bevoegdheid erlangd van stedelijk heelmeester en mag als zoodanig slechts *heelkundigen* bijstand verleenen (art. 21); een wet van denzelfden datum (Stbl. no. 60) zegt echter, dat iemand slechts binnen de grenzen zijner bevoegdheid een geneeskundigen titel mag voeren (art. 3). De titel van *Docter*, daargelaten dat zij eene onwaarheid inhoudt, wijst dunkt ons, zoo mogelijk ook op bevoegdheid tot het uitoefenen van inwendige praktijk en daartoe is de onderteekenaar niet gerechtigd, dus ook niet tot het voeren van dien titel en derhalve ligt in de advertentie zelve eene wetsovertreding.

Daarbij zal het zeker wenschelijk zijn na te gaan, in hoeverre de tweede onderteekenaar als onbevoegde deelneemt aan het verleenen van genees- of heelkundigen bijstand op de in de advertenties aangegeven zitdagen.

Omvang van den geheimmiddelhandel.

Toen de Zwitsersche regeering enkele jaren geleden bij den bondsraad een wetsontwerp indiende, ter beteugeling van de kwakzalverij, had zij een onderzoek doen voorafgaan naar den omvang en den graad van uitgebreidheid van den handel in geheimmiddelen. In de memorie van toelichting bij dit ontwerp deelt zij de resultaten van dit onderzoek mede en geeft daarin onder meer de volgende cijfers.

Frankrijk voert jaarlijks voor 105 millioen franken zijner zoogenaamde specialités uit en Zwitserland ontving in één jaar uit Frankrijk, Duitschland, Oostenrijk en Italië niet minder dan 1500 kub. centenaars geheimmiddelen en gereed gemaakte geneesmiddelen, welke volgens schatting door deskundigen als minimum een inkoopsom vertegenwoordigen van ongeveer een millioen franken en een verkoopsom tusschen 1.500000 en 1.800000 franken.

De omvang van den geheimmiddelhandel in Engeland is te kennen uit het getal vergunningen voor dezen verkoop, die de regeering jaarlijks verleent en uit de opbrengst van de belasting, waarmee deze handel is bezwaard.

Tegenwoordig zijn er meer dan twintig duizend verkoopers van geheimmiddelen daar te lande en het voorlaatste jaar werd voor meer dan twintig millioen fleschjes, doosjes en potjes met geheimmiddelen-belasting betaald en wel tien cents per stuk.

In Amerika is de omzet naar verhouding waarschijnlijk nog grooter; eene soortgelijke belasting aldaar brengt meer dan drie millioen dollars op. In de Vereenigde Staten alleen zijn 563 fabrieken, die zich bezig houden met de vervaardiging van patent-geneesmiddelen; deze fabrieken werken met een kapitaal van meer dan 127 millioen gulden en het publiek betaalt deze zoogenaamde geneesmiddelen jaarlijks met 175 millioen gulden.

Alleen de staat New-York bezit 108 dezer fabrieken en zij levert voor meer dan 50 millioen gulden patent-geneesmiddelen; toch blijft er nog altijd plaats voor meer en brengen ook andere landen hun eigenaardige koopwaar hier ter markt. Ook Nederland doet mee in dezen exporthandel; volgens een verslag toch van den Nederlandschen consul te New-York, dat ons eenigen tijd geleden in de Ned. Staatscourant onder de oogen kwam, waren er dat jaar uit ons land ingevoerd 104 kisten Haarlemmer olie.

Popp, een niet-geneeskundige uit Holstein.

Sedert eenigen tijd wordt in sommige Nederlandsche bladen eene Duitsche reclame opgenomen „tegen 50 cts. de regel," waarbij zekere *Popp* in Holstein „hulp en redding aanbied aan personen, lijdende aan ingewandziekten en die alle hoop reeds hebben laten varen!" De man geeft op, een poli kliniek te houden in een zeer klein plaatsje daar te lande, wat zeker al niet erg voor hem pleit; iemand toch die, zooals hij opgeeft, kan genezen ook daar waar bijna geen genezing meer mogelijk is, zou geen plaats te groot kunnen zijn, om er zich te vestigen en zijne weldaden te verspreiden.

Wie zich de moeite geeft 10 cents aan zijn adres te zenden, ontvangt een boekje, „192 bladzijden groot", zooals in de advertentie wordt opgegeven; 167 dezer bladzijden echter vormen het „aanhangsel" en bestaan alleen uit zoogenaamde attesten. De overblijvende eerste bladzijden bevatten voor de helft ongeveer een mengelmoes van gewone beschouwingen over de spijsverteering en de ziekten van de maag en de ingewanden; in de andere helft wekt de verkooper van 't boekje zijne lezers op, om zich vooral tot hem te wenden en noodigt daarbij uit, eene bijgevoegde gedrukte lijst van veertig vragen te beantwoorden en hem bij toezending daarvan tien Mark (*f* 6) te sturen, waarvoor hij raadgevingen en geneesmiddelen voor twee weken zal zenden.

Tot heden hebben wij ons deze onkosten nog niet getroost; 't is ook waarlijk haast niet noodig, voor de zooveelste maal door ontleding der bestanddeelen der middelen, de ervaring op te doen, dat zij niets nieuws bevatten; edoch er zijn nog immer hardhoorigen, die in ieder bijzonder geval slechts door zulk een onderzoek te overtuigen zijn; misschien zullen wij er dus later wel eens toe overgaan.

Overigens is 't niet moeielijk in het geheele optreden van dezen *Popp* den geheimmiddelkramer te herkennen.

In zijne inleiding gaat hij er groot op geen geneeskundige te zijn, terwijl het gebleken is, dat toch de rechtbanken geen vat op hem konden krijgen. De gewone beschuldiging van ijverzucht der geneesheeren blijft daarbij niet uit, terwijl hij, kenschetsend genoeg en waarschijnlijk om diegenen te lokken, die van zulk een niet-geneeskundige hulp niets willen weten, zegt zich met een ouderen en meer ervaren geneesheer verbonden te hebben om bijzonder moeielijke gevallen op streng wetenschappelijken weg te beoordeelen en daarnaar de behandeling in te richten.

Eigenaardig ook is, dat het allereerste attest in den bundel is afgegeven door zekeren *Dr. Hess*, een man over wien wij in het eerste nummer van het Maandblad onzer Vereeniging reeds zonderlinge dingen hebben medegedeeld. Om hem op de proef te stellen, werden hem namelijk toegezonden een potje zalf en eenige poeders, met eene groote hoeveelheid rattekruid er in, onder voorgeving dat men ze als geneesmiddelen bij bepaalde ziekten in den handel wenschte te brengen. Van beide zaken, een doodelijk vergift bevattende, gaf dezelfde *Dr. Hess* eene verklaring af, dat zij volkomen onschadelijk waren voor de gezondheid. Elk kan hieruit nagaan wat een attest van zoo iemand beteekent, ook al verklaart hij, zooals op de eerste bladzijde van 't boekje van *Popp*, dat de middelen van dezen geene schadelijke bestandddelen bevatten, heilzaam zijn bij maaglijden en reeds vele menschen geholpen hebben enz. enz.

Embrocatie.

Onder dezen naam wordt een vocht in den handel gebracht, waarvan als uitwendig middel wonderen beloofd worden. Zeer geleerd wordt in de gebruiksaanwijzing gezegd *contra-irritatie noemt men de behandeling eener inwendige plaatselijke prikkeling. Deze Embrocatie is de beste contra-irritant enz.*

Daarop wordt het vocht aanbevolen tegen — of eigenlijk leest men *voor* maar er zal *tegen* bedoeld zijn — *Rhumatisme, lendenjicht, keelpijn en koude op de borst, verstuiking, verrekking, kneuzing, kiespijn, Tic douloureux, winterbuilen en podagra.* Tegen dit alles moet men maar ter dege met de Embrocatie wrijven. Doch tegen geheel wat anders kan het zelfde middel dienst doen, namelijk bij *sneden* en *wonden*; men moet dan de embrocatie met een linnen lap op de wonden brengen; dat schijnt ook tot de *contra-irritatie* te behooren

Het lid der Vereeniging de Heer L. VAN ITALLIE te

Harlingen is zoo goed geweest het vocht te onderzoeken. Het bleek te bestaan uit *Gemethyleerde Spiritus*, *Terpentijnolie*, *Azijnzuur* en nog een weinig (ongeveer 3 percent) van een eiwitachtige stof.

Dit mengsel wordt in kleine sierlijke achthoekige fleschjes verkocht, die nauwelijks een vierde hectogram (25 gram) inhouden en waarvoor men niet minder dan 40 cent moet betalen.

Voor de meeste der genoemde kwalen kan met evenveel — of dikwijls ook met even weinig — succes, de voor mindere prijs in elke apotheek verkrijgbare *Opodeldoch* aanwenden; en wat de sneden en wonden betreft, die wachte men er wel voor met deze Embrocatie of iets dergelijks te behandelen, want men kan zijn pijn er slechts door verergeren en zal er nimmer baat en zeker somwijlen schade door ondervinden.

Op merkwaardige wijze tracht de verkooper het debiet van zijn dure vloeistof te vergrooten door ze niet alleen hen die lijden, maar ook wie gezond zijn aan te bevelen. Men leest aan het slot van de aanbeveling: *Na groote inspanning bij lichaamsoefeningen, roeien enz. zal men bevinden, dat na eenige minuten inwrijving met deze Embrocatie, stijfheid en pijn in de ledematen gereedelijk verdwijnen. Jagers, roeiers, velocipèderijders, gymnasten, deden wel ze steeds bij de hand te hebben.*

Ja zeker, die moesten ze steeds bij de hand hebben, daar zouden ze wel aan doen. Want reken maar eens na, voor 40 cent krijgt men zooveel als in een klein brandewijnglaasje kan; wel nu, laten een paar duizend velocipedisten telkens als zij na een flinke rit wat stijfheid bespeuren, hun kuiten en dijen er ferm mee inwrijven, hoeveel honderde fleschjes zal de man van de Embrocatie dan niet elke week verkoopen en hoeveel duizende guldens zal hij dan niet per jaar innen?

Ja waarlijk, als onze gymnasten en velocipedisten het goed met den debitant meenden, dan moesten ze dit middel, zoo verdienstelijk voor den verkooper, steeds bij de hand hebben.

Zalf tegen Hersenziekte.

't Is verschrikkelijk tegen welke kwalen en ziekten de geheimmiddelkramers hunne middeltjes schaamteloos durven aanbevelen. Besmettelijke ziekten van allerlei aard, tering en geslachtsaandoeningen zonder onderscheid heeten voorkomen of genezen te worden door enkele fleschjes of doosjes met medicijnen. Alleen ook zulk eene schaamteloosheid, die zich om niets bekommert dan om het vullen van eigen beurs, zij 't ook ten koste van menschenlevens, kan de onderstaande advertentie in de pen geven, die tegenwoordig weer in Amsterdamsche bladen wordt gevonden. Zij luidde:

Zalf tegen Hersenziekte!

Dit eenig zeker werkend middel, bereid naar het echte voorschrift, wordt dringend aanbevolen bij Kinderen en Volwassenen. Duizenden werden reeds genezen. Deze Zalf is alleen verkrijgbaar te enz.

Een gansche reeks van ziekelijke aandoeningen moet begrepen worden onder dit eene woord: *hersenziekte;* mogen zij verschillend zijn van aard en hevigheid, bijna allen zijn zij hoogst gevaarlijk en meer dan bij eenige ongesteldheid is ter genezing eene zorgvuldige behandeling noodig.

De samenstelling dezer zalf zullen wij later mededeelen; wij willen aannemen, dat zij zoo onschuldig mogelijk is, dan nog is zij zonder eenigen twijfel gevaarlijk in de hoogste mate, omdat zij de oorzaak wordt, dat doelmatige hulp achterwege blijft. Zulk eene advertentie alleen reeds wettigt in ons oog de maatregelen, die in het buitenland meer en meer op den voorgrond treden en ook hier te lande zoo spoedig mogelijk dienen nagevolgd te worden, om namelijk het adverteeren van middelen met aanwijzing der ziekten, waartegen zij heeten te helpen, te verbieden.

„Men wachte zich voor schadelijke namaaksels" luidt het nog aan 't eind dezer advertentie. Neen! dat niet alleen! men wachte zich, het kan niet genoeg herhaald worden, voor deze en alle andere soortgelijke smeersels, die bij geen mogelijkheid ooit eenige hulp of genezing kunnen aanbrengen bij ziekten der hersenen, hoe ook genaamd!

Boekbeoordeeling.

Het zuigelingsleven. Wenken en raadgevingen voor moeders en verpleegsters, door Dr. S. Sr. Coronel. Amsterdam, Seyffardt's boekhandel, 59 blz., prijs 60 cts.

Hypochondrie en ingebeelde ziekten, voor geneesheeren en leeken geschetst, door Dr. R. Weber, pract. geneesheer te Berlijn, id. 73 blz., prijs 60 cts.

Onder deze titels heeft de bekende Amsterdamsche uitgevers-firma no. 6 en no. 7 van zijne reeks populair-geneeskundige boekjes in den handel gebracht. Mochten wij de vorigen allen bij onze lezers aanbevelen, ook deze beiden zullen ongetwijfeld door velen met vrucht ter hand genomen kunnen worden.

De schrijver van het eerste boekje is vooral aan vele lezeressen genoeg bekend om te weten, hoe hij gewoon is zijne stof te behandelen; wat zij in dit boekje kunnen verwachten, moge blijken uit sommige opschriften der hoofdstukken: *Het moeder worden en het moeder zijn. Zindelijkheid. Rust. Voeding. Beweging. Kleeding. Inënting en tanden krijgen. Verstandelijke ontwikkeling.*

Het andere werkje, waarvan de titel hierboven is afgeschreven, is voorzeker beter lectuur voor huisgenooten en bloedverwanten der zieken, wier ware en vermeende ongesteldheden worden behandeld, dan voor de lijders zelf. Het eigenaardige van dezen toch is, dat zij zelden aan mogelijke genezing willen gelooven en hunne ziekte steeds verergert, wanneer zij er zelf over lezen of nadenken. Des te nuttiger is het echter voor hunne omgeving om juist te weten, waar het meeste gevaar schuilt en op welke wijze zij het best kunnen behandeld worden. Dat overvloed van geneesmiddelen daarbij maar zelden een rol van eenige beteekenis kan worden toebedeeld, zal ieder lezer terstond duidelijk worden; zoo ook dat een ingebeelde ziekte toch op zich zelf een werkelijke ziekte-toestand uitmaakt, die door bloote ontkenning en woorden in den regel niet te genezen is.

Handleiding voor bakers, door Dr. P. J. Barnouw, uitgegeven van wege de Noord-Hollandsche Vereeniging „het Witte Kruis." Zaandam, J. Heijnis Tz., 24 blz.

Ook dit is voorzeker een zeer nuttig boekje.

Aan moeder en kind wordt in het kraambed zoo dikwijls onherstelbaar nadeel toegebracht alleen door achteloosheid, door dom veroordeel en onbedrevenheid der baker, dat het zeker een hoogst verdienstelijk werk mag genoemd worden wanneer bekwame deskundigen de taak op zich nemen haar voor te lichten.

Het geschiedt op uitnemende wijze in dit beknopte handboekje; moge het, wij zeggen het den schrijver na, voor de goede bakers een handleiding zijn en voor de moeders een leiddraad om de minder goede te controleeren en te verbeteren.

Herhaalde Waarschuwingen.

Dr. Retau's zelfbewaring. Dit schandelijke boek wordt nog voortdurend in onze Nederlandsche nieuwsbladen geadverteerd, tot schande voor die bladen en tot schade voor de jongelieden, die zich tot koopen laten verlokken. De prijs van f 2 is hoog, maar de schade, die men daardoor in zijn beurs lijdt, is nietsbeteekenend in vergelijking van het schromelijk nadeel dat de kooper er door naar lichaam en geest kan ondervinden.

Eerst heeft men eene angstvallige schilderij van de onheilen, die kunnen voortspruiten uit sommige uitspattingen en kwade gewoonten; dit ware op zich zelf als afschrikwekkend voorbeeld misschien niet te misprijzen; doch alles is met zulke schromelijke overdrijving voorgesteld en in zulke veel te schrille kleuren geteekend, dat de ongelukkige, die het leest, de wanhoop om het hart slaat. Wij kennen tal van personen, die geheel en al radeloos zijn geworden door 't lezen van dit boek.

Maar op deze radeloosheid juist hebben de schrijvers het gemunt. De ware of vermeende lijders moeten zich in hunne handen werpen, zich voorstellende, dat bij hen alleen heil en redding te vinden is. „Lees dit boek met opmerkzaamheid door," — staat er dan ook reeds in het begin — «en vindt gij, dat gij geneeskundige hulp noodig hebt, wend u dan met vertrouwen tot ons. Gij zult zeker hulp vinden."

Die geneeskundige hulp wordt aangeboden door het zoogenaamd *Geneeskundig Bureau* te Leipzig, een geheel onbekend gezelschap en bij de eerste aanmelding moet de lijder reeds *zes gulden* insluiten voor het consult en liefst nog onmiddellijk dezelfde som voor geneesmiddelen.

Van een geneeskundige, die zich met de zaak inlaat bemerkt men niets; een boekverkoopersfirma ontvangt en verzendt de correspondentie en de middelen worden uit eene zoogenaamde apotheek toegezonden.

Om het getal speculanten op dit terrein sedert langen tijd *legio* is, en de hier bedoelde lijders met velen hunner natuurlijk hebben kennis gemaakt, zonder op den duur eenig gunstig uitwerksel te ondervinden, tot groote schade van hun beurs en niet zelden van hunne gezondheid, zoo is het zaak hun wijs te maken, dat men zelf niet tot dat ras bedriegers behoort.

Daarom eindigt het schandelijk boek met het volgende: »Ons hoofddoel is, de knoeiers en kwakzalvers, „die in de bladen hunne onnutte geneesmiddelen aan„bieden of door bluffende aanprijzing schadelijke tinc»turen, pillen, poeders enz., voor enorme sommen „trachten te verkoopen, in hun schandelijk handwerk „te fnuiken en in plaats daarvan tot heil der mensch„heid een rationeele, door duizende ervaringen deug„delijk gebleken geneeswijze op deugdelijke gronden „ingang te doen vinden."

Welnu! de mannen, die dit terneerschrijven, die de duiten lachende binnen strijken, door de domme koopers van hun boek hun toegezonden, zijn erger dan „kwakzalvers en knoeiers."

Ieder, die zegt lijders per brief te kunnen behandelen is een bedrieger en elk, die zich aan hen toevertrouwt een dwaas!

Quina Laroche of **Kina-wijn.** Dit is of behoort tenminste te zijn een aftreksel van *Kinabast* met spiritus en wijn, waarbij suiker is gevoegd. Elk apotheker kan het maken en men doet dwaas het met veel bluf geadverteerde Fransche product te koopen. Vooreerst betaalt men dan een veel hoogeren prijs, dan indien men een door eenig Nederlandsch apotheker zelf bereiden Kina-wijn koopt. Doch in de tweede plaats mist men bij dat buitenlandsche fabrikaat, dat in verzegelde fleschjes verkocht wordt, elken waarborg dat het inderdaad is, wat het moet zijn, namenlijk een aftreksel van de dure Kina-bast.

In navolging van den Franschman zijn er ook enkele Nederlandsche firma's, die Kina-wijn of Quina Laroche adverteeren, als ware het iets zeer bijzonders, dat slechts zij kunnen maken. Vooral zekere firma Kraepelien en Holm te Zeist, doet daaraan druk mee en menigeen wordt door hunne advertenties in den waan gebracht, alsof hun product iets anders en beters ware, dan hetgeen bij elken apotheker te krijgen is. De waarheid is dat de *Quina Laroche*, of beter de *Kina-wijn*, want dat is de goede Nederlandsche naam, tot de gewone in elke apotheek verkrijgbare geneesmiddelen behoort, en in sommige gevallen goede diensten kan bewijzen, maar niet de wonderen kan verrichten die er in de advertenties van vermeld worden.

Het recept voor dezen Kina-wijn, zooals het indertijd door een commissie uit de Ned. Maats. voor Pharmacie is gegeven, en dat nog altijd aanbeveling verdient, luidt woordelijk aldus:

R. Cort. cinch. Succirubrae jav.	50.
Aq. Depuratae.	1000.
Vin. Hyspanici.	1000.
Spiritus 50%.	500.
Sachari albi.	800.

Infundatur lege artis; fiat vinum.

Overgebracht in het Nederlandsch is dit:

Kinabast (en wel van de Javaansche soort Succirubra) 50 deelen, *Gezuiverd water* 1000, *Spaansche wijn* 1000, *Spiritus* van 50 perc. 500, *Witte suiker* 800, volgens de regelen der kunst getrokken en tot een wijn gemaakt.

De **Kinawijn met ijzer** ook genoemd **staalhoudende Kinawijn** of **Quina Laroche Ferrigineux** wordt bereid door bij het vorige 1 percent van een bijzondere ijzer-verbinding te voegen, n.l. van IJzerpyrophosphaat met ammonium-citraat (pyrophosphas ferricus cum citrate ammonico.)

Liqueur du docteur Laville Onder dezen naam of dien van *Wijn van Laville* wordt een roodbruin vocht verkocht, en vooral tegen jicht en rhumatiek aanbevolen.

In 1883 is het door den Heer *J. Taverne* onderzocht en het resultaat gepubliceerd in het *Weekblad voor pharmacie.*

Het is toen gebleken te zijn wijn van *Herfsttijdelooze* of *Vinum Colchici*, een medicament dat sinds vele jaren in alle apotheken te krijgen is en door geneeskundigen niet zelden tegen genoemde kwalen wordt voorgeschreven. Het onder den naam van Laville verkochte onderscheidt zich door dat het met kino wat donkerder gekleurd en doordat de prijs vele malen duurder is dan in eenige apotheek het geval zou zijn. Het is een zeer sterk werkende stof, die met groote voorzichtigheid moet gebruikt, liefst alleen op raad van een geneesheer.

Leeuwarden — Coöperatieve Handelsdrukkerij.

No. 11. Achtste Jaargang. November 1888.

MAANDBLAD
VAN DE VEREENIGING
TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te *Steenbergen* en Dr. VITUS BRUINSMA te *Leeuwarden*. — Uitgever H. van BELKUM Kz. te *Leeuwarden*.

Lid der Vereeniging tegen de Kwakzalverij is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenbergen, Voorzitter.
J. A. QUANJER, Arts „ Amsterdam.
P. KRUYSSE, Apotheker „ „
Mr. J. C. MEIJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.
Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1008.

De Statuten van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder *a* en *b* genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Berichten: Oproeping van de buitengewone algemeene vergadering op 8 Nov. — Uit *Die Gartenlaube*, — Alweer Windelincx. — De Acetopathie of ziektebehandeling met azijnzuur. — Kwakzalverij beschouwd als oplichting. — Besluit van de vergadering van Duitsche geneeskundigen. — Chineesche geneesmiddelen.

Rechtszaken: C. S. voor kantongerecht te Sneek.

Grootere artikelen: Zalf tegen hersenziekte. — Een nieuw gezondheidsetablissement in 't zicht. — Verbod om geheimmiddelen te adverteeren in het buitenland (Spanje).

Boekbeoordeeling. — Ingezonden stukken. — Correspondentie. — Herhaalde waarschuwingen: Middel tegen beroerte van Roman Weissmann. — Crème Simon.

De leden der *Vereeniging tegen de Kwakzalverij* worden opgeroepen tot eene

Buitengewone Algemeene Vergadering,

TE HOUDEN OP

Donderdag 8 November a.s., 's namiddags 3½ uur,

in een der lokalen van het Café KRASNAPOLSKI,

TE AMSTERDAM.

ONDERWERPEN VAN BEHANDELING:

I. Voorstel van het bestuur tot wijziging van de Statuten der Vereeniging.
   a. In de eerste alinea van art. 1 luidende: *De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden*, het laatste woord te veranderen in *Amsterdam.*
   b. Art. 13 luidende: *Het bestuur sluit een contract met een uitgever, tot het uitgeven van de door de Vereeniging te verspreiden geschriften*, te veranderen in: *Het bestuur regelt de uitgave van de door de Vereeniging uit te geven geschriften.*
   c. Art. 14, waarin sprake is van *de redactie* der uit te geven geschriften, te laten *vervallen.*

II. Voorstel van Mr. L. Zegers Veeckens: om aan art. 4 een nieuwe alinea toe te voegen luidende: *Tot eerelid kan benoemd worden hij, die zich tot het bereiken van het doel der vereeniging bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt.*

III. Voorstel van het bestuur tot het aanvragen van de Kon. Goedkeuring op de gewijzigde Statuten.

Toelichting. Bovenstaand voorstel I is een gevolg van de besluiten door de vorige Algemeene Vergadering genomen en van een nader overleg tusschen het toen benoemde nieuwe bestuur, dat met 1 Januari optreedt, en het tegenwoordige. De strekking is dat bij een eventueel nieuw proces de eisch tegen de Vereeniging zelf, als zoodanig, zal moeten worden ingesteld en de zaak zal moeten dienen voor de rechtbank te Amsterdam.

Namens het bestuur der Vereeniging,
Dr. G. W. BRUINSMA, *Voorzitter.*
Dr. VITUS BRUINSMA, *Secretaris.*

Steenbergen, Leeuwarden, 30 Oct. '88.

Berichten.

In het onlangs verschenen No. 41 van het bekende Duitsche tijdschrift *Die Gartenlaube* komt een beknopt opstel voor over onze Vereeniging, van de hand van den heer C. Falkenhorst. Het is grootendeels getrokken uit hetgeen indertijd in het eerste nommer van de *Revue internationale des falsification*, (onder redactie van Dr. Van Hamel Roos te Amsterdam) werd medegedeeld.

„Onze verlichte eeuw" — zoo vangt het artikel aan — „is niet minder rijk aan kwakzalverij dan vroegere jaren. Ja, men kan zelfs met recht beweren dat, zooals alles in onzen tijd, zoo ook de kwakzalverij met reuzenschreden vooruit is gegaan; het leger van kwakzalvers heeft evenals de geneeskundige wetenschap, zich weten uittebreiden; het heeft zich naar de tijdsomstandigheden geschikt en een nieuwe organisatie aangenomen. In de advertenties en reclames vindt het een der machtigste hulpmiddelen en het weet die behoorlijk te gebruiken. Waar we slechts heenzien, overal vinden wij aanprijzing van geheimmiddelen; millioenen worden door de kwakzalvers jaarlijks voor advertenties uitgegeven, en dit feit alleen is voldoende om de groote uitbreiding dezer duistere industrie begrijpelijk te maken.

„De strijd, welke tegen de geheimmiddel-zwendelarij van verschillende zijden gevoerd wordt, is daarom in geenen deele gemakkelijk; hij gelijkt een Sisyphusarbeid, want nauwelijks heeft men dit of dat geheimmiddel onschadelijk gemaakt, of daarvoor duiken weer tien anderen op. Destemeer verdienen diegene waardeering, welke onvermoeid het uitplunderen van lichtgeloovigen en ongelukkige zieken met alle kracht zoeken te verhinderen; des te meer is het noodig dat dit streven in het algemeen belang steun en navolging vinde. Het roepen om nieuwe wetten tegen kwakzalvers en geheimmiddelen is alleen niet voldoende; de maatschappij, in wier schoot het onkruid zoo welig opgeschoten is, moet ook in zich zelf kracht genoeg vinden om het onkruid uit te roeien; zij mag niet altijd op het ingrijpen van den Staat wachten; zij moet veeleer onophoudelijk naar eigen hulp grijpen.

„Dat zulk een handelwijze met het beste gevolg bekroond kan worden, dat bewijst ons de geschiedenis eener jeugdige vereeniging in Holland, waaruit wij in het volgende een hoofdstuk zullen verhalen."

Nadat hierop de samenstelling en de werking onzer Vereeniging is uiteen gezet, besluit het opstel aldus:

„Deze wijze van optreden eener vereeniging heeft, zooals elk soort van zich zelf te helpen, bijzonder groote voordeelen. Hare voornaamste verdienste ligt niet alleen in het onschadelijk maken van eenige geheimmiddelen. Doordat zij medeleden aanwerft en van hen propaganda voor de goede zaak eischt, draagt zij oneindig veel tot verspreiding der goede denkbeelden onder het volk bij. In 't algemeen is de kwakzalverij met geneesmiddelen een bedriegelijk exploiteeren van het volk en het is waarlijk eindelijk tijd dat de maatschappij zich de parasieten afschudt, die door het ongeluk van anderen willen rijk worden.

„Het optreden van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij is navolgenswaard en ook voor de verhoudingen in Duitschland aan te bevelen."

Er heeft zich te Amsterdam in de laatste weken een merkwaardige geschiedenis op het kwakzalversgebied afgespeeld, die men, ze dramatiseerende, als tooneelspel het best zou kunnen opvoeren onder den titel *De bedrieger bedrogen.*

Men kent Windelincx uit Brussel, die *geen* geneeskundige is, en aldaar een zoogenaamd geneeskundig gesticht tot genezing van kanker enz. heeft. Deze heer heeft beproefd ook in Amsterdam vasten voet te krijgen, maar hij mocht daar, als onbevoegd de geneeskunde uit te oefenen, zelf niet handelend optreden en associeerde zich daarom met een Nederlandsch geneeskundige, een die zich wilde vernederen als zijn handlanger op te treden. Doch deze compagnieschap duurde slechts kort. De compagnon, die bevoegd was tot uitoefening van de geneeskunde, begreep spoedig dat hij Windelincx geheel in de macht had, daar deze zonder hem niets kon beginnen en liet, nadat Windelincx veel geld voor advertenties betaald had, den man in den steek om zelf »het vak" te gaan uitoefenen. En deze gewezen handlanger deed dit zoo brutaal, dat hij den naam Windelincx bleef gebruiken, en onder dien naam de patienten naar zich toe bleef lokken.

Natuurlijk was Windelincx woedend hierover en uit zijn nieuwe advertentie blijkt dit zeer duidelijk. Intusschen tracht hij zich schadeloos te stellen in de buurt van Amsterdam, namenlijk in Haarlem. Daar heeft hij nu opgericht een *Consult-Bureau*, zooals hij het noemt.

Waarschijnlijk is hij dus er in geslaagd ook daar een minder conscientieus bevoegd geneeskundige te vinden. Bij advertentie in de *Geneesk. Cour.* had hij de vorige maand daarvoor een associé gevraagd, en gaf „de voorkeur aan bejaarde artsen"; elk begrijpt wat dit zeggen wil, namelijk dat hij slechts een naam en kwaliteit noodig had en zijn helper overigens kon uitrusten.

Roijaal was hij trouwens niet, want terwijl, zooals onze lezers weten, de man de ongelukkige lijders, die in zijne strikken verwarren, duizenden doet betalen, biedt hij zijn helper slechts een „jaarwedde van 600 gulden."

Wij hebben vroeger medegedeeld, dat de zoogenaamde genezen patiente te Rotterdam, in wier huis Windelincx jaren lang zitting hield, na een smartelijk lijden aan kanker is overleden; met deze was op ééne na de laatste persoon hem ontvallen op wier getuigenis hij gewoon was zich te beroepen. De laatste is eene dame te Haarlem, die vroeger meermalen ten zijnen behoeve advertenties heeft onderteekend en volgens hare bewering, genezen van kanker, haar met pleisters beplakte borst door hem heeft doen afbeelden en laat zien aan ieder die er belang in stelt. Waarschijnlijk zal deze als levende reclame dienst moeten doen en ook ten haren huize de compagnieschap gevestigd worden.

Wij waarschuwen intusschen onze lezers zoowel voor

den echten als voor den valschen WINDELINCX en voor zijne consult-bureaus. Ieder die mocht geneigd zijn tot hetgeen *de methode-Windelincx* genoemd wordt zijn toevlucht te nemen, vrage een exemplaar van ons Maandblad van *Nov. 1887.*, waarin die „methode" is besproken. Bij den uitgever H. VAN BELKUM Kz. te *Leeuwarden* zijn nog eenige exemplaren *gratis* verkrijgbaar.

In ons nommer van *Mei 1887* (waarvan nog enkele nommers *gratis* bij den uitgever te Leeuwarden verkrijgbaar zijn) hebben wij uitvoerig gehandeld over *Acetopathie* of *ziektebehandeling met azijnzuur*. Deze wordt aanbevolen in een boekje van de firma COUTTS te Aberdeen, hetwelk in het Nederlandsch vertaald is door den Heer C. S. ADAMA VAN SCHELTEMA. Wij meenden, zoo als men in het aanhehaalde nommer van ons blad kan nalezen, onze overtuiging, dat men ook hier met een soort kwakzalverij te doen had, ronduit te moeten uitspreken, niettegenstaande de geachte naam van den Heer ADAMA VAN SCHELTEMA er aan verbonden was en hoewel het hoofddepot van het te gebruiken azijnzuur gevestigd was in eene zoo nuttige philantropische inrichting als de *Weesinrichting* te *Neerbosch*.

Wij dachten door die bespreking van ruim een jaar geleden het goede gevolg te hebben bereikt, dat de Heer SCHELTEMA en de Weesinrichting, die waarschijnlijk ter goeder trouw in dwaling waren geraakt, dit hadden ingezien, want sedert zagen wij nergens meer die Acetopathie geadverteerd.

Doch helaas, wij hebben ons te vroeg verheugd. Dezer dagen begon het adverteeren weer en werd de *Acetopathie* in de couranten aanbevolen tegen *rheumatiek, zenuwen, hoofdpijn, huidziekten enz.* De naam van de *Weesinrichting* komt wel is waar niet meer in de advertentie voor, doch het hoofddepot is nu gevestigd bij een dame te *Ganzenheuvel* bij *Nijmegen*, wat wel zeer in de buurt zal zijn.

De naam van den Heer C. S. ADAMA VAN SCHELTEMA doet echter ook nu nog dienst om het *Zuiver gewaarborgd azijnzuur* aan te bieden.

Te betreuren is het zeker dat dus de exploitatie van deze zaak nog niet is opgegeven. Zijn er geen invloedrijke personen uit den kring van den Heer SCHELTEMA of de *Weesinrichting te Neerbosch* die hen het onverantwoordelijke van hunne handelwijze onder de oogen kunnen brengen?

In de dissertatie van Mr. L. OFFERHAUS JZN., op 6 Oct. te Leiden gepromoveerd, komt de volgende stelling voor:

„Het verkoopen van stoffen of mengsels als geneesmiddelen op aanbevelingen, zooals die dagelijks in couranten en brochures voorkomen, is, wanneer de stoffen niet in die aanbiedingen vermelde eigenschappen bezitten, als oplichting te beschouwen en dus strafbaar volgens art. 326 Wetboek van Strafrecht."

Waren alle rechtbanken van deze meening, er zou aan het grootste gedeelte der kwakzalverij een einde kunnen gemaakt worden.

Op de XVIe algemeene vergadering van Duitsche geneeskundigen (Deutsche Aerztetag) te Bonn gehouden op 17 September j.l. zijn op voorstel van eene commissie, benoemd om maatregelen te beramen tot regeling van den geheimmiddelhandel door middel van rijkswetten, de volgende stellingen *en bloc* aangenomen:

1. Het in 't openbaar aankondigen en aanprijzen van z. g. geheimmiddelen, ook wanneer hunne samenstelling bekend is, moet verboden worden.
2. De verkoop van z. g. geheimmiddelen in apotheken moet meer nog aan banden worden gelegd dan reeds geschiedt door de keizerlijke verordening van 4 Januari 1875.
3. Er dienen duidelijke wettelijke voorschriften in 't leven geroepen te worden, om te voorkomen, dat de geheimmiddelhandel ongestoord in de apotheken wordt uitgeoefend door middel van den handverkoop.
4. Het is noodzakelijk deze bepalingen ook van toepassing te maken op den groothandel in z. g. geheimmiddelen.

Chineesche geneesmiddelen. De Chineesche geneeskunde schijnt nog altijd iets eigenaardigs te zijn. Onlangs zonden de Amerikaansche tolbeambten, die voornamelijk met den Chineeschen invoer belast zijn, aan het Ministerie van Financiën te Washington eene lange lijst, waarop de medicijnen en geheime middelen stonden, die door de zonen van het Hemelsche Rijk tot genezing der in de Vereenigde Staten wonende Chineezen en andere lichtgeloovigen verzonden worden en aan visitatie onderworpen zijn. De *New-Yorker Handelszeitung* geeft daarvan, onder anderen, de volgende merkwaardige op: Tijgerbeenderen, gedroogd bloed, berengal, ezelslijm, boomluizen, olifantsgal, versteende kreeften, opgegraven tanden, vogelmagen, „insekten waaraan een vreemde lucht is," „Jobstranen," koehaaren, glas, rhinoceroshorens, koeienknieën, „wolfs-*faeces*," drakentanden, stroo, stekelvarkensvellen, gedroogde zijwormen, slangenhuiden, kreeftenoogen, paardenstaarten en duizendpooten. *(Zondagsbl. N. v. d. D.)*

Rechtszaken.

Op 26 September j.l. heeft voor het kantongerecht te Sneek terecht gestaan C. S., oud 34 jaar, timmerman en metselaar aldaar, wegens het buiten noodzaak uitoefenen van het beroep van geneeskundige, zonder daarvoor toegelaten te zijn.

Het toen gewezen vonnis komt in zijn geheel voor in het *Weekblad van het Recht* van 18 Oct. j.l. no, 5616 en wij nemen daaruit over de volgende meest belangrijke overwegingen. die tot de veroordeeling leiden.

Overwegende: ten aanzien van de bewezen verklaarde feiten: dat de bekl. zich aanstellende alsof hij een bevoegd geneeskundige ware geweest, den zieke A. W. Z., den 23, 24, 26 en 29 Aug. 1887. en alzoo herhaaldelijk heeft behandeld; dat bepaaldelijk zijne voorschriften of raadgevingen aan, immers ten behoeve van den zieke gegeven om kalkwater en aftreksel van kalfslong te drinken en eene machine te gebruiken, het aan, immers ten behoeve van dien zieke verstrekken van dit aftreksel van kalfslong en van twee kruiken met vocht de werkelijke of voorgewende strekking hebben gehad om daarmede dien zieke te genezen;

dat niets ter zake afdoet dat, zooals de bekl. beweert, hij geene de minste kennis der geneeskunde zou hebben gehad, het gebruik van kalkwater en aftreksel aan kalfslong en de machine respectievelijk op gezag van een oom en van een hem geheel onbekend persoon, die hij den 26 Aug. 1887 toevallig had ontmoet, zou hebben aangeraden, en eindelijk in de kruiken, door hem den 29 dier maand medegebracht. niets dan zuiver regenwater aanwezig zou zijn geweest, onder opmerking, dat dit water nimmer den zieke heeft kunnen schaden; dat toch de wet van den 1 Aug. 1865 (Stbl, no. 60) kennelijk kwakzalverij heeft willen weren en straffen, en het mitsdien onverschillig is of de wijze van behandeling van zieken door een onbevoegd geneeskundige al of niet met die der bevoegde geneeskundigen overeenstemt, en of door den onbevoegde aanbevolen of verstrekte middelen of verrichte handelingen volgens diens meening al of niet zouden kunnen leiden of medewerken tot genezing van den zieke; dat integendeel het voldoende is, dat de onbevoegde geneeskundige, zooals hier de bekl. middelen ter genezing aan den zieke heeft voorgeschreven of gegeven en alzoo aan deze middelen eene geneeskundige werking heeft toegekend;

dat de bewezen verklaarde feiten derhalve moeten worden beschouwd als het door den bekl. aan den zieken A. W. Z. verleenen van geneeskundigen raad en zulks als bedrijf, hetgeen volgens art. 1 der gemelde wet van den 1 Aug. 1865 (Stbl. no. 60) oplevert uitoefening der geneeskunst.

Overwegende: dat krachtens dit art. 1 deze uitoefening alleen geoorloofd is aan hen, aan wie de bevoegdheid daartoe volgens de wet is toegekend, terwijl bij de wet van 1 Juni 1865 (Stbl. no. 59), de voorwaarden tot verkrijging dier bevoegdheid zijn geregeld;

dat alzoo in den zin van art. 436 Strafrecht, de geneeskunst de uitoefening is van een beroep, waartoe de wet eene toelating vordert,

Overwegende dat de bekl. niet is toegelaten tot de uitoefening van het beroep van geneeskundige of arts;

dat dit volgt uit zijne bekentenis;

Overwegende dat bij dagvaarding voorts is vermeld dat de bekl. „buiten noodzaak" de daarbij omschreven feiten heeft gepleegd,

dat echter dit niet een negatief bestanddeel der bij art. 436 Strafrecht omschreven overtreding is; dat integendeel het bestaan van noodzaak als eene uitzondering door den bekl. behoort te worden aangevoerd en alsdan door den rechter onderzocht;

dat evenwel de bekl. zich hierop niet heeft beroepen, maar integendeel hij uitdrukkelijk heeft erkend, dat er voor hem geene noodzaak bestond om op den 23, 24, 26 en 29 Aug. 1887 gemelden zieke geneeskundig te behandelen, enz. enz.

Verklaren dat de bewuste feiten opleveren de overtreding van het door hem, die niet is toegelaten tot de uitoefening van een beroep, waartoe de wet een toelating vordert, uitoefenen van een beroep;

Verklaren den beklaagde schuldig aan deze feiten, en hierop van toepassing artt. 436, 1e lid en 23, 1e en 4e lid, Strafrecht.

Veroordeelen den beklaagde contradictoir tot geldboete van f 200, een deze geldboete vervangende hechtenis van 6 weken.

Verwijzen den bekl. in de kosten uitvoerbaar ook bij gedurende lijfsdwang ten langste 5 dagen.

Het genoemde *Weekblad*, waaraan wij dit ontleenen, oordeelt dat door dit vonnis o. a. de volgende vragen op de daarbij aangegeven wijze zijn beantwoord:

Is het voor de toepasselijkheid der wet van 1 Aug. 1865 (Stbl. no 60) voldoende, dat de onbevoegde geneeskundige middelen ter genezing van den zieke heeft voorgeschreven of gegeven en alzoo aan deze middelen een geneeskundige werking heeft toegekend? — Ja.

Is het voor die toepasselijkheid derhalve onverschillig of de wijze van behandeling van zieken door een onbevoegd geneeskundige al of niet met die der bevoegde overeen stemt, en of de door den onbevoegden geneeskundige aanbevolen of verstrekte middelen of verrichte handelingen volgens diens meening al of niet zouden kunnen leiden of medewerken tot genezing van den zieke? — Ja.

Rust bij eene vervolging ter zake van overtreding van art. 436 W. v. Strafr., op den beklaagde de bewijslast dat dat hij het beroep niet buiten de noodzaak heeft uitgeoefend? — Ja.

Zalf tegen hersenziekte.

Het onderstaande verhaal uit het Amsterdamsche volksleven bevat geen nieuws. Het is door den Heer *P. Kruysse* reeds in ons nommer van Augustus 1882 gepubliceerd. Maar het blijft, hoewel 6 jaren geleden geschreven, helaas nog altijd actueel. Want tooneelen als er hier een zoo eenvoudig en waar geschetst wordt, herhalen zich nog telkens zoowel in Amsterdam als elders, niet zelden in het leven geroepen door advertenties zooals er, blijkens ons vorig nommer, ook thans weer in de dagbladen verschijnen.

Onze lezers zullen, naar wij hopen, medewerken om de geschiedenis opnieuw onder de oogen te brengen van velen die er een heilzame waarschuwing uit kunnen trekken.

Wij bevinden ons in de voor het grootste gedeelte uit een tamelijk ruime kamer bestaande woning van een ambachtsman. De jonge vrouw behoort tot de huisvrouwen, die door zindelijkheid en orde hare kleine omgeving tot een aangenaam verblijf weten te maken voor hare echtgenooten, zoodat wij er niet tegen op behoeven te zien daar te vertoeven, om getuigen te zijn van hetgeen er voorvalt. Thans echter heerscht een weinig wanorde in het vertrek, en kan men het der vrouw aanzien, dat er iets aan hapert; geen wonder, want sedert een paar dagen en nachten heeft zij behalve de gewone huiselijke bezigheden onverpoosd al haar tijd moeten wijden aan haar kind, dat door een hevige ziekte is aangetast. Zoo even heeft de dokter zijn bezoek gebracht, de middelen voorgeschreven door hem noodig geoordeeld en op de vraag der angstige moeder of er gevaar was voor het leven van haar lieveling, geantwoord, dat hij den toestand van het patientje bedenkelijk achtte, maar indien zij stipt zijn raad opvolgde, er wellicht kans bestond, dat de ziekte, die zich nog slechts ontwikkelde, een gunstige wending zou nemen. Hij zou des avonds nog eens terugkomen.

Twee belangstellende buurvrouwen hadden, soms hoorbaar zuchtend of nu en dan hoofdschuddend onder diep stilzwijgen, het bezoek van den geneesheer bijgewoond, met de grootste aandacht al zijn handelingen bespied, en niet minder scherp geluisterd naar de woorden door hem gesproken. Na zijn vertrek werd de stilte al zeer spoedig verbroken, toen een der buurvrouwen de opmerking maakte, dat zij aan alles wel had kunnen merken, dat het lieve schaap, al kwam de dokter er niet voor uit, de hersenziekte had, en dat zij wel wist, wat ze doen zou, als het haar kind was.

„Wel, wat zoudt gij dan doen buurvrouw?" vroeg de moeder, terwijl een traan aan hare oogen ontsprong, „ik kan toch niets meer doen dan hetgeen de dokter verordineert, en dag en nacht bij mijn kind waken en het verzorgen."

„Wat ik doen zou?" was het antwoord, met een blik op de andere vrouw, die met een bedenkelijk gelaat haar oog gevestigd hield op de wieg, waarin het kind zacht kreunend nederlag, „wel ik zou je danken, ijs op 't hoofd van het arme wurm, om het nog kou op de hersentjes te laten vatten, en om het die liflafjes van medecijnen te geven, die toch niemendal helpen; neen mensch, als ik jou was dan kocht ik gauw de pot voor de hersenziekte, en zou het kind daarmee insmeren. Die pot heeft al zoo veel kinderen geholpen, nie waar buurvrouw, wat zeg jij er van?"

De aangesprokene is het volmaakt eens met de vorige spreeksters; zij weet het bij ondervinding; haar Kaatje heeft de pot maar wat best geholpen, en al zei de dokter, toen ze beter was, dat het kind in 't geheel geen hersenziekte had gehad, zij bleef er bij, want de juffrouw van de Blomgracht, je weet wel, die met de gele vogelkooitjes voor de glazen, had al dadelijk toen gezeid, dat alleen de pot zou helpen, en dat ijs op het hoofd van zulke onnoozele schapen net goed was, om ze te vermoorden, dat zei ze. En niet alleen haar lieve Kaatje, maar het meisje van de juffrouw uit het koffiekaffee over haar deur had de pot ook geholpen, en nog zooveel andere kinderen. Ze moest de juffrouw van de Blomgracht maar eens vragen, hoeveel ze te doen had, en niet alleen van menschen van haar stand, och Heere neen, maar ook van den rijkdom; het is secuur waar, dat ze soms op de Keizersgracht geroepen wordt; ja mensch, en dan komt ze zelf, om te zien of het hersenziekte is of niet!

Nadat zij naar dien woordenvloed opmerkzaam

heeft geluisterd, staart de moeder besluiteloos eenige oogenblikken de beide vrouwen vragend aan, het recept, dat nog op de tafel ligt, valt haar in het oog, en stilzwijgend keert zij het bedrukt gelaat naar de wieg van haar kind. Zij gevoelt dat sedert de komst der vriendinnen haar eigen toestand, wat haar gemoedstemming betreft, niet beter is geworden. Een uur vroeger was zij nog kalm; al sidderde zij bij het denkbeeld, dat zij misschien haar kind zal moeten verliezen, de hoop was bij haar levendig gebleven, dat herstel mogelijk was; de dokter gaf toch nog moed, en aan hare zorg zou het niet ontbreken. Maar nu gevoelde zij strijd in haar binnenste, en een strijd zoo hevig als slechts een moederhart in zulke omstandigheden dien strijden kan. Wat zal zij doen?

Haar gezond verstand, nog niet door de smart beneveld, zegt haar de voorschriften van den geneesheer te volgen, en toch komt de twijfel haar verontrusten, of het werkelijk leugens zijn, die vertelsels, dat de juffrouw van de Bloemgracht zoo goed de hersenziekte genezen kan; iets daarvan zal toch wel waar zijn, en wie weet, of zij het behoud van haar lieveling ook niet aan haar zal te danken hebben, als zij den raad der buurvrouwen volgt, die het immers zoo goed met haar voor hebben. Onwillekeurig neemt zij het recept in de bevende hand, en legt het, na een blik op het voor haar duistere schrift te hebben geworpen, wêer neder; zij aarzelt haar gevoelen uit te spreken, want plotseling heeft zij er aan gedacht, dat de beslissing niet alleen van haar zelf afhangt, maar ook haar man geraadpleegd dient te worden. De buurvrouwen kunnen haar niet geheel ongelijk geven, al zouden zij zich niet door hare mannen laten dwingen, maar kwaad kon het toch niet, als ze er eerst over sprak, en met een „nou en atjuus, denk maar goed over onzen raad en beterschap er mee," spoeden zij zich naar hunne woningen.

Vooreerst werd geen ijs gehaald, evenmin het recept naar de apotheek gezonden; nu en dan trachtte wel de moeder het gloeiend hoofdje van het kind met een weinig water af te koelen en de droge en dorstige lipjes te laven . . . . misschien was ijs toch wel beter, denkt zij bespeurende, dat haar koude kompresjes weinig baten, omdat ze telkens warm worden, maar nu zal zij toch maar wachten tot haar man straks op het etensuur terug komt, op een paar uurtjes zal het toch wel niet op aankomen. — Of de juffrouw van de Bloemgracht wat vroeger of later de hersenpot verkoopt, zeker niet; maar of een paar uren uitstel de kans op het levensbehoud van haar kind kunnen verminderen, zoover dacht de ongelukkige moeder in haar bangen strijd niet.

Op den gewonen tijd in zijne woning teruggekeerd, werd de man, toen zijne vraag naar den toestand van den kleine met een „nog hetzelfde" was beantwoord, bekend gemaakt met de raadgevingen der buurvrouwen. Eenigermate verrast keek de vrouw op, toen de man vertelde, dat op het werk zijn kameraad hem juist denzelfden raad had gegeven, toen hij hem zijn vrees had meêgedeeld, dat de ziekte van het kind in 't hoofd zat; en nu de buren dien pot ook zoo geroemd hebben, zal het toch wel waar zijn — hij had er zijne moeder ook wel eens over hooren spreken, en in alle gevallen kon men het eens probeeren. Baat het niet, schaden zal het toch ook niet, maar de vrouw moest het weten, wat zij doen wilde.

En zij wist nu wat zij wilde! De strijd, die haar in de laatste uren heeft gepijnigd, is opgelost in het geloof aan de genezende kracht van het wondermiddel en in de hoop, die bijna grensde aan de zekerheid eener vaste overtuiging, dat zij den rechten weg zou inslaan, die tot het behoud van haar kind zou leiden.

Een der gedienstige buurvrouwen werd geroepen, en haar werd verzocht zoodra mogelijk den pot te koopen, waaraan met den meesten spoed werd voldaan. De juffrouw behoefde zelf niet te komen, als zij maar duidelijk zeide hoe de zalf gebruikt moest worden! Buurvrouw was gauw terug, en nu werd het zieke wicht zonder een minuut tijdverlies uit de wieg genomen, het hoofdje geheel en het lichaampje langs de rechter en linkerzijde terdege goed met de zalf besmeerd, vervolgens, zoo als de juffrouw nadrukkelijk had aanbevolen, het hoofd met een paar mutsjes bedekt, omdat anders de zalf door de warmte zou wegvloeien, en daarna het arme kind, afgemat door de tamelijk krachtige wrijfkuur, weder in het wiegje gelegd onder de verklaring van een der vrouwen, dat het nu wel gaan zou; het schaap was er al rustiger op geworden, en wanneer het nu maar insliep, zou het wel schikken.

De moeder was ook een weinig kalmer, ofschoon zij wel wat op zag tegen den avond, wanneer de dokter zou terug komen, hoewel buurvrouw beweerde, dat ze zich daarover niet behoefde te bekommeren, want dat de dokter heel goed wist, dat die pot altijd voor de hersenziekte werd gebruikt, begreep zij toch, dat het niet opvolgen van zijne voorschriften den geneesheer ver van onverschillg moest zijn.

Het bleek des avonds dat buurvrouw in dit geval goed had gezien. Toen de dokter zijn patientje weder zag, was het opslaan van het wiegkleed en het schijnsel der lamp hem voldoende, om onmiddelijk te weten, wat er sedert zijn ochtendbezoek was voorgevallen, en hij bespaarde der moeder de moeielijke taak hem dit mede te deelen, door eenvoudig op ernstigen toon te zeggen: „gij hebt zoo als ik zie, mijn hulp niet meer noodig, nu gij in plaats van te doen, wat ik voorschrijf, uw kind met die zalf behandelt," en zich daarna te verwijderen.

Den volgenden dag was volgens het gevoelen der buren de toestand van den kleine iets beter, ook de moeder vleide zich met aanvankelijk herstel; de nacht was tamelijk rustig doorgebracht, nu en dan had het kind de oogjes geopend, en het scheen alsof het bewustzijn een weinig was teruggekeerd. Met nieuwen moed derhalve de smeerkuur gehaald. Zoo gingen, onder afwisseling van schijnbare beterschap of zichtbaren achteruitgang eenige dagen voorbij. De ziekte der kinderen, die men met eenen algemeenen naam hersenziekte noemt, behoort al mede tot die soort van verraderlijke ziekten, die dikwijls betrekkelijk lang duren, en de ouders dagen lang in een staat van spanning houden, door hoop en vrees geslingerd, tot dat de laatste levensvonk voor immer wordt uitgebluscht. Zoo ook hier. Het oog der moeder liet zich eindelijk niet langer misleiden; meer en meer werd de toestand van het kind onrustwekkender; krampachtiger bewogen zich de handen en voeten, de wangen met een gloeiend rood overtogen, een ander oogenblik koud en marmerwit, werden langzamerhand lijkachtig blauw, terwijl de stuipachtige bewegingen van het lichaam en de snikkende ademhaling het ergste deden vreezen. Plotseling, terwijl zoo mogelijk het onstuimig kloppen van haar hart toeneemt, denkt de moeder aan den man, die bij den aanvang der ziekte zijne hulp had verleend; in allerijl wordt de dokter op haar dringend smeeken teruggeroepen en hij betoont zich menschlievend genoeg, om terug te keeren in de woning, waar men zijne wetenschap, maar niet minder zijne belangstelling, zoo deerlijk had miskend.

Hij kwam, hoewel slechts om aan de bedroefde ouders de zekerheid te geven, dat het lijden van hun kind geëindigd was, en overtuigd dat alleen het vurig verlangen, om het leven te redden van hun kind, de zucht om niets te verzuimen, wat naar hunne meening daartoe zou kunnen strekken, gepaard aan onverstandigen raad door onwetenden ter goeder trouw gegeven, alleen de oorzaken waren geweest der miskenning — hem niet vreemd in dergelijke omstandigheden — was op de vraag der vrouw of het kind onder zijne behandeling behouden zou zijn gebleven, zijn antwoord, dat men bij een hevige ziekte, als waaraan haar kind was bezweken, niet al te veel moet steunen op de wetenschap van den geneesheer, maar zeer zeker in het geheel niet op de hulp van de Juffrouw van de Bloemgracht.

Een nieuw gezondheidsetablissement in 't zicht!

—

Twee malen reeds hebben Nederlanders, althans in Nederland wonende personen, de twijfelachtige eer genoten door den burgemeester van Karlsruhe genoemd te worden in zijne bekende proclamaties, die hij als hoofd van den plaatselijken gezondheidsraad sedert lang gewoon is tot het publiek te richten, ter waarschuwing tegen kwakzalvers en hunne kwade praktijken.

De eerste keer op 10 Januari 1887 was het Oidtmann uit Maastricht, in verband met de exploitatie van zijn „purgatief"; de volgende maal op 11 Maart 1887, Berend Haitzema Enuma, die ook in Duitschland zijn „*Haematon*" trachtte aan den man te brengen. In eene latere publicatie, van 6 Juni 1888, komt ons land thans weder ter sprake; woordelijk luidt het aldaar:

„Zekere D. Mahler te Nijmegen beveelt op „hoogen toon *(marktschreierisch)* een middel aan „tegen Epilepsie. De prijs wordt niet opgegeven; „bij bestelling wordt echter de buitensporig *(schwin-„delhaft)* hooge som van 75 Mark (*f* 45) gevorderd. „Deze Mahler, vroeger molenaar, toen rattenvanger en kamerjager, drijft den geheimmiddelhandel „*(geheimmittelschwindel)* op groote schaal; hij kan „echter niet eens zonder fouten schrijven. Hij „werd in Pruissen meermalen veroordeeld wegens „bedrog en tracht thans op de grenzen van Hol-„land en Duitschland eene inrichting voor zenuw-„lijders tot stand te brengen."

„Wij waarschuwen voor het consulteeren van „Mahler en voor het gebruik zijner middelen."

Namens den gezondheidsraad,
SCHNETZLER.

Met de oprichting van zulk een gezondheidsetablissement, door een gewezen rattenvanger, zal het in ons land natuurlijk zoo'n vaart niet nemen, maar allicht beproeft hij te eeniger tijd iets anders, zooals hij reeds vroeger daartoe pogingen heeft aangewend. Een paar jaren geleden toch, zond dezelfde Mahler, voorzoover ons bekend alleen aan kleine provincieblaadjes, briefjes, met een echte keukenmeidshand geschreven, zooals er hier een volgt:

Amsterdam, 2 April 1885.

Aan den vereehrte Expeditie van
Nieuws en atvertentieblad . . . . . .

Verzoek UEd. ommestaande atvertentie 12 maal, en wel 2 maal per week in u geacht blad te willen opnemen.

Korting wordt gewenscht er zullen dan verders orders volgen. Verzoek uw tevens mijn de belegnummers regelmatig te willen vermaken.

Met de meeste achting
UEd. d. Dienaar,
D' MAHLER.

Spuistraat No. 59,
Amsterdam.

De advertentie hier bij behoorende, luidde:

Toevallen, kramp, zenuwlijden, worden in korten tijd genezen, zelfs verouderde kwalen.

Men kan zich persoonlijk vervoegen en ook per brief.

Veler attesten van personen door mij genezen liggen ter inzage.

Spreekuren van 11 tot 3 uren des Maandags en Vrijdags.

Spuistraat No. 59,
Amsterdam. D' MAHLER.

Zoowel in het briefje als in de advertentie was achter de voorletter D van den naam een teekentje geplaatst, waardoor het, in verband met den inhoud, den schijn had als stond er Dr.

Nu dezelfde persoon nog immer op hetzelfde terrein tracht werkzaam te zijn, vestigen wij ter waarschuwing er de aandacht op.

Wij doen dit thans te gereeder, omdat wij misschien hier een bewijs voor ons te hebben van de nuttige werkzaamheid onzer Vereeniging. De aangeboden advertentie toch schijnt vrij algemeen door de nieuwsbladen geweigerd te zijn; althans wij herinneren niet ze ergens gezien te hebben.

Niet als zouden wij meenen, dat al die blaadjes plotseling er toe zijn overgegaan om geen kwakzalversadvertenties meer op te nemen, (de inzage van de meesten bewijst het tegendeel), maar omdat wij de uitgevers met tal van voorbeelden er op hebben gewezen, dat zij in hun eigen belang wel doen zich, vóór het plaatsen van soortgelijke aanbiedingen, eerst te vergewissen omtrent de soliditeit en betalingsgezindheid van den persoon, van wien zij afkomstig zijn.

Verbod om geheimmiddelen te adverteeren in het buitenland.

—

Spanje.

Als vervolg op vroegere berichten onder dit opschrift, moeten wij nog melding maken van een aanschrijving van jongen datum, door den Generaal-Directeur in Spanje, gericht tot de Gouverneurs in de onderscheidene provincies daar te lande.

Naar aanleiding eener kennisgeving van de *Kon. Akademie van Geneeskunde* te *Madrid*, zoo bericht de genoemde Directeur, en in aanmerking nemende, dat de personen CASTILLO en HIDALGO weigerachtig blijven opgaaf te doen van de hoofdbestanddeelen van den door hen in den handel gebrachten zoogenaamden Wonderdrank *(Licor maravilloso)*, volgens hen een middel tegen tandpijn, zoo hebben wij besloten dezen drank te brengen onder de rubriek geheimmiddelen, waarvan den verkoop en het aankondigen verboden is volgens de Rijksgezondheidswet en de Verordeningen, regelende de pharmaceutische aangelegenheden.

De Gouverneurs der provincies worden verzocht van dit besluit kennisgeving te doen in het officieel provinciaal-blad en de pharmaceutische ambtenaren *(Subdelegados de farmacia)* aan te sporen op de naleving ijverig toe te zien.

Madrid, 11 April 1888.

De Directeur-Generaal,
TEODORO BARO.

Boekbeoordeeling.

No. 8. Beknopte handleiding tot de kamergymnastiek voor badgasten en herstellenden, maar ook voor gezonden, door Dr. J. NITSCHE, baddokter te Saltzbrunn, met afbeeldingen in den tekst. Amsterdam. Seyffardt's boekhandel. 35 blz., prijs 60 cts.

—

No. 9. De voeding van den zieken mensch, inzonderheid van maag- en darmlijders. Een populaire wegwijzer voor de diëtische behandeling door Dr. GOSINER, geneesheer te Berlijn, id. 83 blz., prijs 60 cts.

—

Deze twee nieuwe nummers in de bekende volgreeks van populaire geschriften, over geneeskundige onderwerpen, verdienen niet minder aanbeveling dan de vorige.

Het eerste heeft ten doel op eene bevattelijke wijze, zoowel aan zwakke en lijdende personen als aan gezonden, eene menigte gemakkelijk te verrichten lichaamsbewegingen aan de hand te doen, die bij voortgezette oefening een heilzamen invloed op het lichaam zullen te weeg brengen.

Niet dat er niet reeds verschillende verdienstelijke geschriften over kamergymnastiek bestaan, maar vele zijn te ingewikkeld en daardoor niet gemakkelijk te volgen. In dit werkje zijn naast eenige voorafgaande algemeene voorschriften, slechts korte commando's aangegeven, opklimmende van gemakkelijke tot meer ingrijpende oefeningen. Door goede schetsteekeningen zijn de verschillende bewegingen voor elk duidelijk gemaakt.

De inhoud van het tweede boekje beantwoordt aan den titel. De waarde der verschillende voedingsstoffen in 't bijzonder wordt uiteengezet en het meest geschikte voedsel aangegeven voor lijders aan maag en ingewanden, zoowel bij lichte ongesteldheden als bij ziekten van ernstigen aard.

Lijders aan maagkramp en maagzuur, aan slechte spijsvertering, aan slepende diarrhee of gedurige verstopping zullen zich zelf veel voordeel aanbrengen door het boekje te koopen en de raadgevingen bij 't opmaken van hun spijslijst getrouw op te volgen. Indien zij eenigen tijd volharden bij de eenvoudige regels die hun worden voorgeschreven en die meest allen zonder groote kosten zijn na te leven, zullen velen hulp en genezing kunnen erlangen, die vruchteloos langen tijd en met opoffering van veel geld bij allerhande hooggeprezen maag- en purgeermiddelen hulp hebben gezocht.

Voorschriften over de kunstmatige voeding van kinderen in het 1ste levensjaar door Dr. B. Stephan, Koog a/d Zaan. E. N. Smit Ez.

Van de 100 levend geborenen in Noord-Holland sterven 20 pct. in het eerste levensjaar.

Van de 100 sterfgevallen in het eerste levensjaar komen 50 pct. op rekening van fouten, gepleegd in de kunstmatige voeding.

Deze twee opgaven, waarmee het kleine geschriftje (slechts 7 bldz.) aanvangt, geven genoegzaam de reden aan, waarom de afd. Koog a/d Zaan van de Vereeniging *„het Witte Kruis"* tot de uitgaaf heeft besloten. Het heeft ten doel door eenvoudige, goede raadgevingen tal van kinderen van een wissen dood te redden. Wel is menigmaal laakbare onverschilligheid oorzaak van het wegkwijnen der jonge kinderen, doch ook niet zelden zijn onwetendheid, verkeerde raad en vooroordeel de hoofdschuldigen. Daartegen zal kennisneming van dit boekje kunnen helpen; eene algemeene verspreiding is echter noodig.

't Doelmatigst ware zeker zoo het gemeentebestuur, desnoods geholpen door deze of gene liefdadige vereeniging, er toe over ging, zooals in sommige plaatsen van België en vooral Frankrijk hier en daar met overeenkomstige gedrukte raadgevingen geschiedt, om bij ieder aangifte van een kind den vader een exemplaar van het boekje mee te geven. Ongetwijfeld zouden zeer velen onder het volk het met graagte lezen en het goede zaad allicht hier of daar in goede aarde vallen.

Met het oog op zulk eene gratisverspreiding is de prijs zoo gering mogelijk gesteld, als volgt:

1 exemplaar f 0.10, 10 ex. f 0.75, 25 ex. f 1.50, 50 ex. f 2.75, 100 ex. f 5.—, 200 ex. f 9.—, 300 ex. f 12.—, 400 ex. f 14.—, 500 ex. f 15.—.

Ingezonden stukken.

Tandartsen — Kunstgebitmakers!

Het komt mij niet onnoodig voor op het volgende te wijzen, betreffende de oneerlijke practijken van onbevoegden, tot het uitoefenen der tandheelkunst.

Sedert jaren bestaat er eene wet tegen die onbevoegdheid. Overtreding dier wet wordt gestraft met boete van *f* 50 tot *f* 1000, gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden, en in geen land ter wereld waar zulke strenge straffen kunnen toegepast worden, geloof ik dat die wet zooveel wordt overtreden als in Nederland. Wordt er bij toeval soms een veroordeeld, dan is de straf zoo gering en de publiciteit van het vonnis zoo beknopt, dat de overtreder met nieuwen moed, als ware er niets gebeurd, zijn zoo gemakkelijk (immers hij heeft geen tijd en geld voor examens noodig gehad) handwerk weer opneemt. Met hunne titels (?) *Mec dentiste*, kunstgebitmaker, of *Mecanicien dentiste* enz. enz. trekken, knippen en vijlen zij er dapper op los, zonder te weten *wat* zij doen, of in elk geval zonder daartoe bevoegd te zijn, terwijl de patient, denkende met een dentist te doen te hebben, de dupe van de historie wordt, omdat hij het verschil tusschen *Mec.* en *Med.* niet kent.

Nu vraag ik Mijnheer de Redacteur, kan en mag deze toestand blijven bestaan? Zou het niet wenschelijk zijn, dat het geneeskundig staatstoezicht zich die zaak eens aantrok? Zou het ook niet op den weg van plaatselijke besturen liggen, om het nakomen der wet in de hand te werken door het publiek te waarschuwen, zich niet in de handen van kwakzalvers te werpen, doch zich tot een bevoegd arts te wenden. Ik geloof dat vele mondlijders, zoowel zij die reeds verknoeid zijn, als zij die het staan te worden, aan die autoriteiten dankbaar zouden zijn voor het in de hand werken van de goede zaak.

Onder dankbetuiging en beleefd verzoek aan andere bladen voor overname.

Uw Dienaar,
R.

't Is zeker een ergerlijk feit, waarop de geachte inzender van het bovenstaande de aandacht vestigt. Op tal van plaatsen oefenen buitenlandsche, dus hier te lande niet bevoegde tandmeesters en zoogenaamde vervaardigers van kunstgebitten hun bedrijf uit. Zoo het heet houden zij zich alleen bezig met het inzetten van tanden en gebitten; het is echter onmogelijk dit te doen, zonder sommige tanden af te slijpen, wortels te verwijderen enz. Wel is waar heeft indertijd (22 Maart 1871) eene ministerieele beschikking te kennen gegeven, dat het eerste geene wetsovertreding vormt, het laatste daarentegen wel. Hoewel alle autoriteiten met deze dagelijks voorkomende overtreding bekend zijn, wordt slechts hoogst zelden eene poging tot vervolging aangewend. Trouwens de getuigen zijn altijd moeielijk te vinden.

Er is echter iets anders. In de hierboven aangehaalde voorbeelden wordt gesproken en op de naambordtjes van verschillende onbevoegde tandmeesters treft men, met of zonder eenige bijvoeging, het woord *dentiste* aan. Het voeren van dezen titel alleen reeds op naambordtjes, in advertenties enz. is eene overtreding van art. 3 der wet van 1 Juni 1865 (Stbl. No 60,) *regelende de uitoefening der geneeskunst*, waarbij het voeren van dezen titel aan onbevoegden verboden is. 't Komt er toch niet op aan of men zich tandmeester noemt in de fransche of in de nederlandsche taal, of er 't een of ander achter of voor plaatst. Deze overtreding is bovendien uitteraard gemakkelijk te constateeren; ieder politieagent en ambtenaar van 't geneeskundig staatstoezicht is er toe bevoegd en verplicht.

Red.

Correspondentie.

— Als nieuwe leden voor 1889 zijn tot de Vereeniging toegetreden:

Leiden, A. A. Regensburg, Tandmeester.
Utrecht, M. J. ten Bruggencate, Apotheker.
Vreeswijk, Dr. C. Nolen.
Zaandijk, P. H. Eykman, Arts.
Zeist, Dr. J. W. C. Ermelens.
„ Mej. J. H. Hooft Graafland, Onderwijzeres.
„ Jhr. O. J. Sickinghe.

Zij die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid wenschen te worden, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Leeuwarden.

— L. te W. Wij weten van dien O. te N. niets. Kunt gij ons er niet iets van mededeelen?

— K. B. te 's G. Voorshands kunnen wij u van de door genoemde middeltjes niets mededeelen. Misschien later, maar dan in dit Maandblad en niet per brief. Het zenden van postzegel voor antwoord is dus onnoodig.

— B. te D. Wij zullen trachten die wonderzalf uit den achterhoek van Overijsel onderzocht te krijgen. Later dus meer er over in dit Maandblad.

Herhaalde Waarschuwingen.

Middel tegen beroerte van Roman Weissmann.

Dit is een vocht, waarvan men 20 of 30 droppels in een liter water moet doen, en waarmede men zich dagelijks moet wasschen. Dit heet een onfeilbaar voorbehoedmiddel tegen alle zenuwkwalen, vooral tegen beroerte.

Eenvoudiger kan het zeker niet en wij hooren enkele onzer lezers of lezeressen reeds uitroepen, dat zij dat dan toch wel eens zouden willen beproeven.

Nu dit kan geschieden, maar het is daarvoor niet noodig zich een fleschje uit Brussel te laten toezenden. Men geraakt dan in handen van een kwakzalver en wie weet met hoeveel verlies men weer uit zijn klauwen komt. Om te beginnen moet men dan *drie gulden* voor het kleine fleschje offeren, terwijl men voor 60 of 70 cent hetzelfde kan krijgen.

Het met zooveel bluf aangekondigde *Schlagwasser* of *Beroertewater* van ROMAN WEISSMANN is namelijk, blijkens een herhaald onderzoek in Duitschland ingesteld, niets anders dan *Tinctuur van Arnica*, een tinctuur die in geen enkele Nederlandsche apotheek ontbreekt en die men waarlijk niet voor een 4 of 5 maal te hoogen prijs op een blufferige advertentie uit het buitenland behoeft te ontbieden.

Doch hetzij hier voor weinig geld of in Brussel voor veel geld aangeschaft, in geen van beide gevallen zal men er de uitwerking van bespeuren, die in de advertentie of in het boekje er aan worden toegekend. Arnica-tinctuur in het waschwater gedaan is zoowat hetzelfde alsof men er een scheutje brandewijn bij had gevoegd, meer niet.

In één opzicht is echter, wat in het boekje gezegd wordt, volkomen waar. Wie trouw de druppeltjes van ROMAN WEISSMANN in zijn waschwater doet, loopt inderdaad zeer veel kans nooit een beroerte te krijgen; van de 1000 personen die dat middel gebruiken, zal misschien nauwelijks één enkele door een beroerte getroffen worden.

„Dus dan toch voor alle zekerheid het middel gaan gebruiken?" zoo hooren wij vragen. . . . . .

Neen, waarde lezer, want beroerte is een gelukkig zeldzaam voorkomend ongeval en als gij het middel n i e t gaat gebruiken loopt gij even weinig kans door een beroerte te worden getroffen; van alle menschen is er namelijk hoogstens 1 op de 1000 die dit overkomt. Het middel van ROBERT WEISMANN kan daaraan niets toe- of afdoen.

Crème Simon. Hoort hoe dit goedje in de advertenties onzer nieuwsbladen worden aanbevolen:

Crème Simon, aanbevolen door de beroemste geneesheeren van Parijs en waarvan alle elegantes bedienen. Dit product geneest in één nacht puisten kloven, winterhanden en alle huidaandoeningen. Het geeft eene schoone glans aan de huid welke door dit middel wordt versterkt en aangenaam geparfumeerd.

Ziedaar wat in de advertenties gezegd wordt. Het is, zooals men zal zien, een reeks leugens die met een waarheid eindigt. Want dat de huid door deze Crème Simon aangenaam geparfumeerd wordt is waar, maar dit is dan ook al het ware dat in deze verkondiging te vinden is.

De *Crème Simon* wordt verkocht in verzegelde potjes, van ongeveer 60 gram inhoud, voor den prijs van f 1.50 het potje. Zij ziet er uit als een weeke, witte zalf van een aangenamen geur.

De heer D. VAN DER WEERD heeft de stof onderzocht en zij bleek te bestaan uit *zinkoxyde* (zinkwit) en *stijfselmeel* met *glycerine*, door eenige vluchtige olie welriekend gemaakt. Dit is alles. Voor 10 of 20 cent zou dus heel gemakkelijk te leveren zijn, wat hier voor f 1.50 wordt verkocht. En van de verzekeringen van den fabrikant over de verbazende werking van den Crème Simon zal men niet veel bewaarheid vinden. 't Is alleen om de ijdelen tot zich te lokken dat in de biljetten, die er bij verkocht worden, gezegd wordt dat zij de huid een „onvergetelijke lenigheid" en een „fluweelachtig voorkomen" geeft en dat de dames, die er gebruik van maken, verzekerd kunnen zijn „altijd den glans der schoonheid en de frischheid der jeugd te zullen behouden." Men zal begrijpen dat een beetje glycerine met zinkwit en stijfsel dit niet kan doen.

Leeuwarden — Coöperatieve Handelsdrukkerij.

No. 12. Achtste Jaargang. December 1888.

MAANDBLAD
VAN DE VEREENIGING
TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te *Steenbergen* en Dr. VITUS BRUINSMA te *Leeuwarden*. — Uitgever H. VAN BELKUM Kz. te *Leeuwarden*.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenbergen, Voorzitter.
J. A. QUANJER, Arts „ Amsterdam.
P. KRUYSSE, Apotheker „ „
Mr. J. C. MEIJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.
Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1008.

De Statuten van de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder *a* en *b* genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Afscheid van de tegenwoordige redactie aan de lezers.

Berichten: Verslag van de Buitengewone Algemeene Vergadering, — Een onjuist bericht over onze Vereeniging. — Uit Mackensie's boek. — Geneesmiddelen bij banketbakkers. — Uit *De Werkmansbode.*

Grootere artikelen: Dr. Liebers-Zenuwkracht Elixer en St. Jacobs maagdroppels. — Gelijkheid voor de wet misschien, gelijkheid voor alle wetten zeker niet. — De Homerianathee nogmaals terug. — Verbod van adverteeren van geheimmiddelen. — Romain Weissmann's anti-apoplectisch water.

Ingezonden stukken. — Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen tegen Retau's zelfbewaring. — Homeriana-thee. — Teercapsules van Guyot. — Wijn Duflot van Dr. Tartenson.

Aan onze Lezers.

Na acht jaren in dit Maandblad tot u gesproken te hebben, nemen wij thans afscheid. Andere handen zullen voortaan de pen voeren om door dit orgaan het Nederlandsche publiek voor de bedriegers te waarschuwen. Zoowel het bestuur der *Vereeniging tegen de Kwakzalverij* als de redactie van haar Maandblad treden af. Het eerste heeft aan den zoo welwillend tot haar gerichten aandrang om te blijven geen gevolg kunnen geven, en op de Algemeene Vergadering van Augustus j.l., bij monde van den Voorzitter reeds zijn afscheidswoord tot de leden gesproken; de laatste, de redactie, roept thans aan de lezers van dit blad het vaarwel toe.

De oorzaken van deze verandering zijn vroeger uitvoerig medegedeeld. Wij zullen er thans niet op terug komen. Naast de lichtzijde, het niet onaangename vooruitzicht om voortaan van een zware en zorgvolle taak ontheven te zijn, en vooral om in het vervolg niet meer door de kwakzalvers voor de Rechtbank te worden geroepen en al de daaraan verbonden onaangenaamheden te torsen, erkennen wij gaarne dat dit afscheid ook zijn schaduwzijde heeft. Het was een nuttige, zij het ook slechts zelden aangename arbeid, het navorschen van de bedriegelijke handelwijzen der kwakzalvers en het elke maand waarschuwen van het goedgeloovige publiek. Door tal van personen werden wij krachtig in dien arbeid gesteund en het is ook met weemoed dat wij van dien arbeid, van die personen en van onze lezers in het algemeen hier afscheid nemen.

Gelukkig zal het werk niet worden gestaakt. Wij weten dat onze taak zal worden voortgezet door hoogst bekwame mannen, vol ijver in den strijd dien dit blad beoogt. Voor hen verzoeken wij in het vervolg den steun, dien wij acht jaren lang mochten ontvangen; dat niemand, die tot nu toe meehielp in den grooten kamp tegen bedrog, zich voortaan onttrekke, maar dat integendeel nog vele nieuwen zich zullen aansluiten om mee ten strijde op te gaan, dit is de wensch van de aftredende

REDACTIE.

VERSLAG VAN DE Buitengewone Algemeene Vergadering VAN DE *Vereeniging tegen de Kwakzalverij*,

gehouden op Donderdag 8 Nov. 1888, in een der lokalen van het Café *Krasnapolski* te *Amsterdam*.

Op de presentielijst is geteekend door 49 leden.

Wegens verhindering van den Voorzitter, Dr. G. W. Bruinsma, neemt het oudste lid van het bestuur, de Heer P. KRUYSSE het presidium waar.

De *Voorzitter* heet de leden welkom en constateert dat het aantal meer dan voldoende is om tot wijziging der Statuten te kunnen overgaan, waartoe volgens de Statuten minstens een dertigste van alle leden moet tegenwoordig zijn. — Hij deelt mede dat het nieuwe bestuur, dat met 1 Januari zal optreden, zich heeft geconstitueerd als volgt: Mr. L. Zegers Veeckens, te Amsterdam, Voorzitter, Dr. C. N. van der Poll te Amsterdam, C. Guldensteeden Egeling te Zeist, Dr. G. P. Kortenhorst te Weesp en G. B. Schmidt te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

Aan de orde komt:

I. Voorstel van het bestuur tot wijziging van de Statuten der Vereeniging.

a. In de eerste alinea van art. 1 luidende: *De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden,* het laatste woord te veranderen in *Amsterdam.*

b. Art. 13 luidende: *Het bestuur sluit een contract met een uitgever, tot het uitgeven van de door de Vereeniging te verspreiden geschriften,* te veranderen in: *Het bestuur regelt de uitgave van de door de Vereeniging uit te geven geschriften.*

c. Art. 14, waarin sprake is van de *redactie* der uit te geven geschriften, te laten *vervallen.*

Dit voorstel in zijn geheel en de drie onderdeelen afzonderlijk worden door den Secretaris Penningmeester Dr. VITUS BRUINSMA toegelicht, die daarbij er op wijst dat deze voorstellen een gevolg zijn van de besluiten door de vorige Algemeene Vergadering genomen en van een nader overleg tusschen het toen benoemde nieuwe bestuur en het tegenwoordige. De strekking is dat bij een eventueel nieuw proces de eisch tegen de Vereeniging zelf, als zoodanig, zal moeten worden ingesteld en de zaak zal moeten dienen voor de rechtbank te Amsterdam.

Na een korte bespreking, waaraan de Heeren Dr. D. J. COSTER, H. GERLINGS en Mr. L. ZEGERS VEECKENS deelnemen, worden de drie deelen van het voorstel elk afzonderlijk, zonder hoofdelijke stemming, bij acclamatie aangenomen.

II. Voorstel van Mr. L. ZEGERS VEECKENS: om aan art. 4 een nieuwe alinea toe te voegen luidende: *Tot eerelid kan benoemd worden hij, die zich tot het bereiken van het doel der vereeniging bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt.*

De Voorsteller herinnert dat in de vorige Algemeene Vergadering de beide Heeren Bruinsma met bijna algemeene stemmen tot eereleden zijn benoemd, doch dat er toen eene enkele stem opging, die op het wettelijk bezwaar wees dat in de Statuten niet van eereleden gesproken wordt. Om dit bezwaar op te heffen heeft Spr. dit voorstel ingediend.

Dr. D. J. COSTER merkt op, dat men alle mogelijkheden moet voorzien en niet het schoone geslacht van deze bepaling uitsluiten. Hij stelt voor in het voorstel het woordje *hij* te vervangen door *diegene.* — Daar niemand zich tegen deze wijziging verzet, wordt zij bij acclamatie goedgekeurd en daarna eveneens het geheele voorstel.

III. Voorstel van het bestuur tot het aanvragen van de Kon. Goedkeuring op de gewijzigde Statuten.

Zonder discussie en zonder hoofdelijke stemming wordt dit voorstel bij acclamatie goedgekeurd.

Hierna sluit de Voorzitter de vergadering.

Berichten.

In het *Pharmaceutisch Weekblad* schrijft iemand, die het noodig acht bij zijn onderteekening de woorden te voegen *geen kwakzalver*, iets over de besluiten, genomen op de laatste buitengewone vergadering onzer Vereeniging.

Vooreerst meent de schrijver, dat door het besluit om den zetel der Vereeniging naar Amsterdam te verplaatsen, ten einde eventueele processen daar en niet meer te Leeuwarden te doen berechten, de rechters zich wel eens persoonlijk onaangenaam getroffen" kunnen gevoelen. — Wij kunnen niets anders hiervan zeggen dan dat het zeer wel mogelijk is, maar dat dit geen reden kon zijn om het besluit niet te nemen en daardoor het voortbestaan van onze Vereeniging in de waagschaal te stellen. Wanneer van de 10 eischen die een kwakzalver tegen 10 verschillende bladen instelt, 9 worden afgewezen, zou het zeker onverantwoordelijk zijn onze Vereeniging met heel haar nuttig streven er aan te wagen, door te zorgen dat eventueele processen tegen ons Maandblad altijd door die ééne rechtbank, welke den eisch toewees, zouden worden behandeld.

Verder meent de schrijver dat nu voortaan bij voorkomende processen, de Vereeniging als zoodanig zal moeten worden aangesproken, ook de leden van de

Vereeniging uit eigen beurs zullen moeten bijdragen, zoo er weer geldboeten te betalen mochten zijn.

Wij moeten dit zoo krachtig mogelijk tegenspreken. Wie dit zegt kan wel de menschen afschrikken om lid van onze Vereeniging te worden, *doch waarheid spreekt hij niet.* De Vereeniging is aansprakelijk, doch niet de leden der Vereeniging als personen. *Nooit behoeft het toetreden als lid tot onze Vereeniging aan iemand iets meer te kosten dan de contributie van f 3 per jaar.*

Men zou kunnen opmerken dat toch volgens art. 8 der Statuten de Algemeene Vergadering tot een buitengewone heffing van hoogstens *f* 5 per lid kan besluiten, iets wat tot nu toe wel is waar nooit is geschied, maar in het vervolg wel zou kunnen gebeuren. 't Is waar, de Algemeene Vergadering heeft daartoe de bevoegdheid, *maar toch kan geen enkel lid gedwongen worden meer dan f 3 per jaar te betalen.* Want indien tot een buitengewone heffing voor eenig jaar wordt besloten, moet dit volgens de Statuten vóór 1 November van het vorige jaar aan de leden worden bekend gemaakt, en zoo zij in die heffing niet willen deelen, kunnen zij voor hun lidmaatschap bedanken, waarvoor zij dan zelfs nog een geheele maand tijd hebben, daar tot 1 December toe, volgens art. 5 der Statuten, er gelegenheid is voor het volgende jaar zijn lidmaatschap op te zeggen.

Wij hopen dus, dat niettegenstaande het geschrijf in het *Pharmaceutisch Weekblad,* een ieder zal beseffen, dat er geen enkele reden is om, bij toetreding als lid tot onze Vereeniging, voor zijn beurs bevreesd te zijn. Men betaalt *f* 3 per jaar contributie en nooit behoeft men, zoo men niet wil, iets meer te betalen. Wij vertrouwen dat — ook als protest tegen de scheeve voorstelling in het *Pharmaceutisch Weekblad* — menigeen met het nieuwe Vereenigingsjaar, dat 1 Januari aanvangt, zich onder de leden der Vereeniging zal scharen.

Trouwens wat de financiëele verantwoordelijkheid betreft is er in den vorm meer dan in het wezen veranderd. Tot nu toe werden wel is waar redacteurs en en uitgever aangesproken, maar ten opzichte van dezen heeft zich telkens de geheele Vereeniging verantwoordelijk verklaard, zoodat dan ook tot nu toe uit de kas der Vereeniging al de kosten der processen betaald zijn. Voortaan zal dit nu direct, niet indirect geschieden.

Dat er in 't vervolg minder kans op processen zal zijn en, zoo zij al niet te vermijden mochten wezen, er meer kans is dat zij een voor onze Vereeniging gunstigen afloop zullen hebben, dit kan uit al, wat in de laatste maanden gebeurd is, gemakkelijk worden afgeleid.

Al wie zonder zelf er iets aan te hechten uit achteloosheid of om andere redenen toelaat, dat het een of ander onzinnig z. g. huismiddeltje wordt aangewend, is voor een groot deel mede schuldig, wanneer de tijd voor doeltreffende hulp voorbij gaat. Maar bovendien is hij mede oorzaak, dat het geloof aan de werkzaamheid van zulk een middel alweer opnieuw in zijne omgeving bevestiging ondergaat.

Dit is niet zulk een gering kwaad, als menigeen allicht geneigd is te vermoeden; het eene zotte bijgeloof hecht zich maar al te gemakkelijk aan een ander. Hoe diep sommigen zijn ingeworteld en tevens hoe verspreid over heel de wereld trof ons dezer dagen opnieuw.

In een artikel over „walgelijke huismiddeltjes" in December 1885 door ons geschreven, haalden wij als een in ons land algemeen aangeraden middel bij alle keelaandoeningen aan *eenige groote, levende regenwormen om den hals te slaan.*

In het veel geruchtmakende boek van Mackenzie over de ziekte van den overleden Keizer van Duitschland, bespreekt hij ook de talrijke en zonderlinge raadgevingen, die hem van heinde en verre toevloeiden. Het meest van allen, zoo zegt hij, en uit alle deelen der wereld werd mij den raad gegeven *eenige levende wormen* om den hals te leggen. Deze raadgeving kwam voor het meerendeel uit de lagere volksklasse Daarentegen kwam met aandrang en van verschillende personen uit de hoogere en hoogste standen de aanmaning om toch een proef te willen nemen met: *de praeparaten van den graaf Mattei.* — Zooals onze lezers weten bestaan deze uit enkel water en korreltjes suiker!

Hoe ter wereld zijn zulke dingen mogelijk! is men geneigd uit te roepen; — wij zien er alweer eene bevestiging in van 't geen meer gezegd is, dat het bijgeloof aan geheimzinnige geneeskrachtige werking van sommige stoffen en de kwakzalverij het meest bloeien onder de laagste en ondev de hoogste klassen der maatschappij.

Banketbakkers als verkoopers van geneesmiddelen. Te Haarlem, zoo schreef dezer dagen het *Pharm. Weekbl.*, worden Emserpastieljes bij een winkelier in galanterien verkocht en salmiakpastieljes in een banketbakkerswinkel.

Niet in die stad alleen is zoo iets voorzeker het geval; men mag eerder aannemen, dat soortgelijke plaatsen van verkoop voor zulke artikelen in ons land regel zijn; toch is 't wel wat erg en spot met het toezicht op geneesmiddelen, waarvoor de wet eene speciale en vrij kostbare regeling heeft in 't leven geroepen.

En dat deze artikelen onder geneesmiddelen moeten geraugschikt worden zal wel niemand ontkennen; niet anders worden zij gekocht als om dienst te doen bij ziekten. De verkoopers erkennen het zelf, wanneer zij ze tegen allerlei kwalen adverteeren:

Aan de *Werkmansbode* wordt door een der lezers geschreven dat hij zich ergert over een advertentie der *Zwitsersche pillen*, waardoor ook de arbeiders en arbeidsters worden misleid, door hen aan te sporen er een huismiddel op na te houden, dat, zoo het al oogenblikkelijk helpt, op den duur volstrekt niets baat tegen de ongesteldheden, waartegen het wordt aanbevolen en de arbeider het zou bezigen, terwijl het hem elken dag minstens drie centen zou kosten.

De redactie van de genoemde werkmanscourant voegt hier het volgende aan toe:

„Ofschoon wij aan die ergernis, welke wij deelen, gaarne uiting willen geven, meenen wij onzen lezers echter min of meer gerust te kunnen stellen en te verzekeren dat arbeiders er niet licht in loopen, om middeltjes te koopen tegen gebrek aan eetlust, verstoorde spijsvertering, verstoppingen enz., en wel om de zeer eenvoudige reden, dat hun eetlust zelden bevredigd, hun spijsverteering haast nooit verstoord is, en zij van verstoppingen bijna niets af weten; zij krijgen altijd veel minder dan zij lusten, en minder dan zij verteren kunnen; bovendien is de spijs gewoonlijk van een gehalte, die zich, dank mede den geregelden en langdurigen arbeid, niet *laat* verstoppen. De werklieden hebben het van binnen gewoonlijk veel te ruim en niet te zwaar. Zij hebben wel bijna geregeld een *leegte* maar geen *zwaarte*gevoel op de maag."

Dr. Liebers zenuwen-kracht-elixer en St. Jacobs maagdroppels.

Voor een paar jaren (Mei 1886) schreven wij onder het opschrift: „*drie nieuwe, allen onfeilbare maagtincturen*," over eene poging, uit Duitschland beproefd, om door mooie reclames met prentjes enz. eerst depôthouders en door dezen natuurlijk klanten te lokken voor enkele nieuwe geheimmiddelen.

De zaak mislukte geheel en al. Volgens bericht in het *Pharm. Weekbl.* van 10 Nov. j.l. schijnt men het echter opnieuw te willen beproeven en is zij thans te Arnhem in een groot heerenhuis gevestigd, terwijl de fabricatie der middelen te Emmerik, dus vlak aan onze grenzen, plaats heeft. Het kantoor, zoo zegt het genoemde blad, is op grandieuzen voet ingericht, zes klerken en een boekhouder zijn met de exploitatie belast, die men zich voorstelt met kracht door te zetten.

Wij gelooven niet veel van dezen bluf, maar in afwachting dat de middelen voor den dag komen en door ons zullen onderzocht worden, kan het goed zijn, ter waarschuwing van al te gewillige koopers, te herhalen wat vroeger naar aanleiding der aanbiedingen in dit blad is gezegd.

't Meest in 't oogvallende op de aangeboden circulaires en op het model der advertenties is de afbeelding van een monnik.

Dit is volgens de advertentie „de abt Jacobus van „het klooster Actra in Griekenland, die met al zijn „ongeschoeide kloosterbroeders niet rusten of duren „kon, eer zij te zamen door aanhoudende studie, door „denken en werken hun aller wensch hadden bevredigd, „om de geschokte menschheid te doen herleven, haar „bloed te verbeteren, hare sappen te vernieuwen en de „zenuwen te versterken."

„Toen," zoo heet het verder, „werden zij beloond „door de ontdekking van den wonderdadigsten heil„drank, de St. Jacobs-druppels."

Nu, wonderlijk zou 't brouwseltje zeker wezen, wanneer de verzekering van den fabrikant Schultz in Hannover waarheid bevatte, dat het was samengesteld „uit *twee en twintig* verschillende plantensappen, die „als een zeker fundament en een natuurwetenschappe„lijke basis het middel dragen en ondersteunen."

't Maakt ook al een zeer zonderlingen indruk in dezelfde circulaire, waarbij de advertentie dezer *St. Jacobsdruppels* ter plaatsing wordt aangeboden, nog twee andere advertenties ter opname te zien aanbieden, ter aanbeveling van geheel andere middelen en toch precies even onfeilbaar bij dezelfde ongesteldheden.

't Is het *Zenuw-kracht-Elixer van Prof. Dr. Lieber* en de Zweedsche *Maagdruppels van Prof. Dr. Wellstrom.*

Terwijl de *Jacobs-druppels* genezing aanbrengen bij *maagkwalen, slechte spijsvertering, kramp, hartklopping* en *hoofdpijn*, helpen de beide anderen ieder voor zich tegen *hoofdpijn, hartklopping, kramp* en *maaglijden*, slechts onderling verschillende in de volgorde.

Wij hebben waarlijk alweer niet meer noodig om de exploitatie dadelijk als kwakzalverij te herkennen.

—

Het bovenstaande was reeds gezet, toen het ons duidelijk werd, dat werkelijk ernstige pogingen door de firma te Arnhem worden in 't werk gesteld om een paar dezer z.g. nieuwe middelen ingang te doen vinden.

Aan verschillende ons, bekende kleine provinciebladen werd eene aanbieding tot plaatsing van advertenties over *Liebers kracht-elixer* en *St. Jacobsdruppels* toegezonden; zij zijn twaalf en dertien regels groot en de monnik ontbreekt ook nu niet; ieder moet 56 maal geplaatst worden, er zullen clichés worden toegezonden en de advertentiën „zullen jaar uit, jaar in verschijnen", per jaar wordt voor het plaatsen dezer advertentiën f 18 *beloofd.*

De aanbieding geschiedt door N. Schulz, zich teekenende „advertentie-bureau" te Arnhem en de circulaire aan verschillende uitgevers van nieuwsbladen gericht is ook juist zoo gesteld als ware zij van zulk een bureau afkomstig; — toch is dit niet het geval, er bestaat zulk een bureau te Arnhem niet en de brief is afkomstig van de firma zelve, die de geheimmiddelen exploiteert.

De verkeerde aanwijzing moet blijkbaar dienen om meer vertrouwen op te wekken bij de uitgevers der bladen; — velen hunner toch hebben in de laatste jaren gedurig de ervaring opgedaan, dat zulke aanbiedingen afkomstig van geheimmiddeldebitanten zelf, wanneer de advertenties eens geplaatst geweest zijn en de slag geslagen is, niettegenstaande alle mooie beloften niet door betaling gevolgd worden. Voorbeelden hebben wij medegedeeld, toen wij in dit blad de handelingen hebben hebben besproken van Malaspina, Bauer, Dr. Albert enz., wier advertentiën gedurende langeren of korteren tijd in onderscheidene bladen, ook volgens voorafgegane overeenkomst zijn opgenomen en die nimmer een cent hebben betaald.

Van volkomen vertrouwbare zijde hebben wij nog vernomen, dat werkelijk het hoofddepôt dezer middelen is gevestigd op de wijze, zooals het *Pharm. Weekblad* vermeldt en dat men reeds depôts te Amsterdam, Rotterdam en Groningen heeft en ook in andere plaatsen van ons land denkt te slagen.

De middelen voor Nederland bestemd worden te Arnhem gestempeld met den naam van Dr. Bädiker, dezelfde, die in advertenties als centraal-depôthouder te Emmerik wordt opgegeven, terwijl men zich voor Duitschland bedient van een stempel van Dr. Schulz.

Dit is de tweede onware rol, waarin deze persoon, die eigenlijk werkzaam is bij het hoofd der firma, zekeren Schuhmacher, optreedt.

Van verschillende uitgevers zijn ons inlichtingen gevraagd omtrent deze Arnhemsche firma, waarschijnlijk met het doel om al of niet opname der aangeboden advertenties daarvan afhankelijk te stellen.

Ten einde een ieder op de hoogte te helpen, weten wij niets beters dan na het bovenstaande nog over te nemen de waarschuwing door de overheden in Duitschland het vorige jaar tot het publiek gericht.

Bekendmaking.

„Gedurig wordt in de nieuwsbladen op blufferigen „toon (in *marktschreierischer Weise*) Dr. Liebers ze„nuwenkracht-elixer aangeprezen als een middel tot blij„vende en zekere genezing van alle ook de meest hard„nekkige zenuwaandoeningen. Het is een uit aloë, „rhabarber en andere bittere en aromatische plantenstoffen bereide, ontlasting bevorderende, bitter borreltje, „tamelijk hoog in prijs, doch zonder de beloofde ge„neeskrachtige werkzaamheid.

„Als algemeen-depôt voor deze en soortgelijke nut„telooze z.g. geneesmiddelen, zooals H. Jacobi-druppels, „wordt opgegeven M. Schulz, te Hannover.

„Achter deze firma schuilen de koopmansweduwe „Anna Schulz, geb. Schuhmacher en haar zoon Ferdi„nand Schuhmacher. Beide zijn reeds zeer dikwijls „veroordeeld wegens overtreding der geneeskundige wet-

„ten (Medizinal-polizeivorschriften), de laatstgenoemde „echter door het kantongerecht (Kgl. Landgericht) te „Tübingen ook tot een jaar en zes maanden gevangenis-„straf wegens bedrog.

„Ferdinand Schuhmacher, vroeger, fabrieksarbeider, „daarna ziekenverpleger bij 't leger, woonde vroeger „te Erfen en dreef van daaruit zijn geheimmiddelhandel. „Reeds op 21 Juni 1878 hebben wij tegen hem ge-„waarschuwd; wij doen dit opnieuw met opzicht tot het „gebruik van de middelen der bovengenoemde firma."

De plaatselijke gezondheidsraad,
SCHNETZLER.

Karlsruhe, 12 Maart 1887.

Gelijkheid voor de wet misschien, gelijkheid voor alle wetten zeker niet.

Toevallige samenloop van omstandigheden kan somwijlen een eigenaardig en scherp licht werpen op maatschappelijke verhoudingen en toestanden. Het volgende strekke ten bewijze:

Een paar weken geleden werd schrijver dezes geroepen om verloskundigen bijstand te verleenen aan de vrouw van een boerenarbeider, vrij afgelegen wonende, een uur buiten de kom der gemeente. De man, die nog drie kinderen had en bovendien een oude moeder bij zich aan huis, voor wie hij eveneens de eenige kostwinner was, bleek niet te huis te zijn; — hij was bezig een straftijd van *dertig dagen* uit te zitten, waartoe hij veroordeeld was wegens het strikkenzetten voor hazen in den vorigen winter en waarvoor tweemalen procesverbaal tegen hem was opgemaakt.

Enkele dagen later werd ik elders in de gemeente bij een ziek kind gehaald; de moeder was niet lang geleden plotseling gestorven. Op mijne vraag naar den vader werd mij geantwoord, dat hij den vorigen ochtend was vertrokken naar Breda om vier dagen te zitten, omdat hij zonder verlof alikruiken had gezocht in het buitenwater van een der Zeeuwsche stroomen. Zijne zeven kinderen, waarvan de oudste een meisje van dertien jaren, moesten nu zonder andere hulp te zamen huishouden.

Beide hierbedoelde personen zijn mij bekend als flink oppassende en eerlijke mannen, behoorende tot een slag van arbeiders, die er desnoods niet tegen opzien om twintig uren in een etmaal te werken, wanneer er iets te verdienen valt en die alleen tot deze door de wet strafbaar gestelde handelingen overgaan, wanneer gebrek aan werk hen berooft van elk ander middel om den kost te verdienen voor zich en hun gezin.

Juist den avond van den dag, waarop het laatst beschreven geval mij in mijne praktijk voorkwam, ontving ik het eerste gedeelte van de *Verzameling van stukken betreffende het geneeskundig staatstoezicht in Nederland over 1888.*

Op bladzijde 45 stuitte mijn oog op eenige vonnissen naar aanleiding van overtredingen eener andere wet dan die op de jacht- en visscherij, welke door de beide huisvaders, hierboven genoemd, was geschonden; namelijk de wet, regelende de uitoefening der geneeskunst.

Zekere magnetiseur Ragazzi te 's Hage werd beschuldigd deze wet te hebben overtreden en werd door den kantonrechter veroordeeld tot eene boete van *50 cts;* in hooger beroep sprak de rechtbank hem echter vrij.

De tuinman de Jong in dezelfde plaats en beschuldigd van dezelfde overtreding werd door den kantonrechter vrijgesproken, doch in appel door de rechtbank veroordeeld tot een boete van *50 cts.*

Beide hiergenoemde personen hebben op het punt van vermoedelijke wetsovertreding, door geheel Nederland eene eigenaardige beruchtheid; politie en justitie zijn dikwijls gedwongen het oog op hen te houden.

De geneeskundige inspecteur verklaart van hen in zijne officieële mededeelingen: „hoewel daartoe „onbevoegd oefenen beide op groote schaal genees-„kunst uit."

Wij hebben dus te doen met twee personen, die, wanneer het de andere hier besproken wet goldt, zouden gekwalificeerd worden als „bekende wilddieven" of „beruchte stroopers" op wie zeer zeker voor het enkele geval, waarbij zij geatrappeerd werden, het maximum van straf zou worden toegepast om hen zooveel mogelijk tevens te doen boeten voor de vele andere overtredingen, door hen begaan, waarvan de justitie de overtuiging heeft zonder het bewijs te kunnen leveren.

Welnu twee zulke bekende stroopers op een ander terrein dan die der jacht, vallen eindelijk in handen van 't gerecht; in het eene geval acht de kantonrechter, in het andere de rechtbank het feit voldoende bewezen om te mogen vonnissen en beide eischen slechts het minimum van straf, de bespottelijke boete van *vijftig cents.*

Wij weten wel, dat een der hierboven genoemde overtreders der visscherijwet ook slechts tot boete was veroordeeld, doch zij was hoog genoeg en de rechter wist dit, om de betaling voor een arm man, zooals hij, onmogelijk te maken, zij stond dus gelijk met onmiddellijke veroordeeling tot hechtenis.

In beide gevallen, wij herhalen het, hebben wij overtreding van bijzondere wetten; doch bij die betreffende de ongeoorloofde uitoefening der geneeskunst onder voor de beschuldigden zeer bezwarende antecedenten en toch was juist daarbij de straf de geringste, en terwijl bij deze overtredingen het leven en de gezondheid van menschen gemoeid waren, betroffen de anderen alleen het inbreukmaken om het eigendomsrecht van een onnoozele haas, die in 't wild liep of een paar handen vol alikruiken, die de vloed had aan het strand gespoeld.

Is het te verwonderen, dat niet alleen de groote menigte, maar ook een deel van het volk, hetwelk in ontwikkeling hooger staat, soms oordeelt, dat bij de rechtsbedeeling en toepassing der wetten in ons land met twee maten wordt gemeten?

De Homeriana-thee nogmaals terug.

't Is waarlijk goed, dat onze Vereeniging blijft bestaan; 't heeft al den schijn, alsof er aan onze grenzen (men zie ook het artikel over Dr. Liebers zenuw-elixer in dit nummer) altijd kwakzalvers gereed staan om met hunne middeltjes een intrede te doen en van tijd tot tijd een vernieuwde poging te wagen om het terrein te verkennen.

Nadat een hunner het met de beruchte Homeriana-thee reeds een paar malen uit Duitschland heeft geprobeerd en waarover wij toen ter tijde hebben gesproken (Juni 1884 en Januari 1886), waagt nu iemand het uit België. Zekere Dröge te Brussel beveelt tegenwoordig in geheel nieuwe advertenties in de Nederlandsche bladen het lang bekende en als waardeloos erkende onkruid, de *Polygonum aviculare*, die men den zotten naam van *Homeriana* heeft gegeven, aan: bij *tering*, *asthma*, *uitteerende ziekte* enz.

Er wordt in de advertentie verder gezegd, dat de gevolgen „groot en verrassend" zijn en dit is de waarheid, maar slaat alleen op den zak van den behendigen verkooper. 't Is inderdaad opmerkelijk hoe het mogelijk kon zijn, zooveel geld te slaan uit den verkoop van een eenvoudig onkruid.

De eerste ondernemer zoowel als vele zijner depôthouders of opvolgers, zooals ook deze Brusselsche debitant waarschijnlijk wel zal zijn, en die de zaak op eigen handje zijn gaan drijven, hebben schatten verdiend door de onnoozelheid van eenvoudige geloovigen.

Om hun de oogen te openen drukken wij onder „herhaalde waarschuwingen" in dit nummer opnieuw af, wat wij vroeger reeds meermalen hebben gezegd.

Ook herinneren wij, dat vanwege het hoofd der politie in verschillende plaatsen van Duitschland tenopzichte van dit zoogenaamde geneesmiddel, waarschuwingen tot het publiek zijn gericht om zich niet te laten bedriegen door de schoone beloften der verkoopers en hunne advertenties.

„Het genoemde kruid," zoo luidt het in deze officieële publicaties, „heeft hoegenaamd geene ge-„nezende kracht en daarom wordt deze mededeeling „openbaar gemaakt, teneinde het publiek te waar-„schuwen."

Verbod van adverteeren van geheimmiddelen.

Wij blijven het beschouwen als het meest afdoende middel ter bestrijding der kwakzalverij, om in de advertenties, waar z. g. geneesmiddelen worden aanbevolen tegen bepaalde ongesteldheden, te zien „het verleenen van geneeskundigen raad," verboden bij de Wet van 1 Juni 1865. Werden op deze overtreding eenige malen de straffen, bij dezelfde wet bepaald, toegepast, de advertenties zouden van zelf ophouden te verschijnen.

Er bestaat in ons land geen jurisprudentie op dit punt, noch in den een, noch in den anderen zin, en er schijnt ook weinig kans te bestaan, dat eindelijk een rechterlijk ambtenaar of lid van 't geneeskundig staatstoezicht er toe zal overgaan een vonnis uit te lokken.

Om deze advertenties, waarbij het onwetend volk dagelijks door allerlei logens gelokt en bedrogen wordt, te weeren, blijft dus niets anders over dan ze te verbieden. Het is reeds meermalen door ons betoogd en om er een beknopten vorm aan te geven en de toepassing gemakkelijk te maken, hebben wij voorgesteld deze verbodsbepaling eenvoudig te doen luiden:

Het is verboden in het openbaar genees- of geheimmiddelen te adverteeren of aan te kondigen met aanwijzing der ongesteldheid, waarbij zij dienst heeten te doen.

Door tal van voorbeelden hebben wij in de laatste nummers van dit Maandblad er op gewezen, hoe de autoriteiten in het buitenland er naar streven een soortgelijk verbod toe te passen of in 't leven te roepen.

Bij ons te lande is de tegenspraak op onze voorstellen ook op dit punt niet uitgebleven, met het maar al te gewone gevolg, dat, zij 't ook min of meer gegronde, aanmerkingen op het voorgestelde oorzaak en verontschuldiging werden voor *niets* doen.

Toch is ook in Nederland het denkbeeld van zulk een verbodsbepaling niet zonder voorbeeld en jaren geleden uitgegaan van het geneeskundig staatstoezicht, bij wien zelf de herinnering daaraan tegenwoordig waarschijnlijk is verloren gegaan.

Wel betrof het niet een verbod tot adverteeren van geheim- of geneesmiddelen, maar een reeks van andere stoffen, waardoor de volksgezondheid kon schade lijden, doch in beginsel maakt dit geen verschil.

In 't jaar 1870 namelijk werd er door de gezamenlijke inspecteurs van 't geneeskundig staatstoezicht aan de regeering aangeboden een ontwerpwet tegen de vervalsching van levensmiddelen en daarbij luidde het in:

Art. 9. Met gevangenzetting van 8 dagen tot 6 maanden en geldboete van f 100 tot f 1000 wordt gestraft ieder, die *door aankondiging in dagbladen, door aanplakbiljetten, circulaires of strooibiljetten*, of op eenige andere wijze, ter kwader trouw *middelen* tot vervalsching van levensmiddelen *zal hebben geopenbaard of wereldkundig gemaakt.*

't Genoemde staatstoezicht heeft zelf deze wetsvoorstellen nimmer gewraakt, van die zijde behoort dus ook thans instemming te worden betoond met het beginsel van een verbod, dat nevens het waken tegen bedrog, het beschermen der volksgezondheid ten doel heeft.

Romain Weissmann's anti-apoplectisch water.

Ieder, die aan het hoofd staat van 't een of ander blad, kan er tusschenbeiden door een valsch bericht of eene onjuiste mededeeling inloopen.

Op zichzelf behoeft daarop niet immer de aandacht gevestigd te worden, wel echter wanneer de gevolgen bedenkelijk kunnen zijn. Daarom willen wij er op wijzen, hoe de redactie van de kalme *Geneeskundige Courant* zich dezer dagen heeft laten verschalken.

Onder het fraaie opschrift „een nieuw neurasthenisch geneesmiddel" plaatst zij toch onder hare gewone wetenschappelijke mededeelingen niets minder dan eene warme aanbeveling van het bekende kwakzalversmiddel van Weismann, waartegen wij in dit maandblad en in Duitschland, zoowel de Gezondheidsraad te Karlsruhe als het Politiepræsidium te Berlijn, hebben gewaarschuwd. Onder onze „herhaalde waarschuwingen" nemen wij weder een uittreksel op, waaruit ieder kan zien, dat het vermaarde wondermiddel alleen bestaat uit arnicatinctuur.

Het artikel in de *Gen. Cour.* is vermoedelijk vertaald uit een buitenlandsch blad, aan wien het oorspronkelijk door een van de hoofdagenten van Weismann'smiddel zal zijn toegezonden.

Men weet, dat het gemakkelijk genoeg is in het buitenland, zelfs in wetenschappelijke organen, overigens van goeden naam, zulke eenzijdige aanprijzingen geplaatst te krijgen.

Toch had, dunkt ons, de stijl alleen reeds het vermoeden van kwakzalverij kunnen opwekken. Een paar zinsneden halen wij, woordelijk, met weglating alleen van enkele tusschenzinnetjes uit de Gen. Cour. van 18 Nov. jl. aan, zij zijn als gecopieerd uit de gewone kwakzalversboekjes.

Dit middel is de bereiding in den vreemde als anti-apoplectisch water bekend, welks samensteller den weg langs de huid heeft weten te benuttigen, om den heilzamen invloed van zijn geneesmiddel in het organisme te doen doordringen. Uit verschillende plantaardige bestanddeelen samengesteld, in verbinding met aethersulphuricus, diffundeert dit reukwater met eene buitengewone snelheid in het organisme. 't Is dus een nervinum, behoorende tot de categorie der agentia, die het herstellen van het zenuwstelsel enz. beoogen.

Dit anti-apoplectisch water kan van nut zijn in alle die gevallen, waarin men de activiteit van het zenuwstelsel enz. moet bedaren of opwekken; derhalve bij alle congestieve toestanden en cerebraal-apoplehieën met de gevolgen van dien.

Bedaren en opwekken tegelijk; — een huidwatertje van nut bij de gevolgen eener cerebraal-apoplexie!

Met het *quandoquidem dormitat* van Homerus willen wij zulke zonderlingheden in een geneeskundig blad gaarne over 't hoofd zien, doch omdat het een ijverig streven der kwakzalvers is, om eerst te trachten in eenig blad met goeden klank een bericht geplaatst te krijgen en zich later ter verdere aanprijzing op dit blad te beroepen, nemen wij de vrijheid de redactie van de eenige geneeskundige courant in Nederland te verzoeken, ter wille van het publiek belang, in 't vervolg bij 't overnemen van soortgelijke berichten, een beetje nauwkeuriger toe te zien.

INGEZONDEN STUKKEN.

Verheven opvatting van de roeping der pers!

Tot mijne verbazing ontdekte ik onlangs in een der plaatselijke blaadjes alhier, »het Haarlemsch Dagblad," de walgelijke advertentie van Dr. Retau's Zelfbewaring. Denkende dat de redactie wellicht onbekend zou zijn met hetgeen de Vereeniging tegen de kwakzalverij bij monde van haar Maandblad tegen dit schandelijk boek had geschreven, en wenschende èn die redactie èn de lezers van dat blaadje in te lichten, zond ik aan die redactie een stuk van den volgenden inhoud, met verzoek dat als ingezonden stuk te willen plaatsen:

„*Mijnheer de Redacteur!*

„Nu ik ook in uw blad, dat er blijkens zijn inhoud zoo „zeer naar streeft, degelijken, flinken kost aan zijne lezers „voor te zetten, gisterenavond de schandelijke advertentie „las van Dr. Retau's Zelfbewaring, vond ik het noodig en „nuttig U en uwen lezers eens mededeelen, wat daarvan „de bekende Vereeniging tegen de kwakzalverij in haar „Maandblad zegt, in de hoop dat het òf u zal weerhouden „de bedoelde advertentie verder te plaatsen, òf, wanneer dit „*om eene of andere reden ondoenlijk is, uwe lezers te weer-*„houden hun geld aan eene zoo schandelijke afzetterij te „besteden. Ik wil hier eenvoudig aanhalen, wat het laat„ste nummer van genoemd Maandblad daarover schrijft: (hier volgde dan de bekende waarschuwing tegen het geannonceerde boek. (*)"

De opname van dit stuk werd echter geweigerd. Een paar uur na de toezending ontmoette ik op straat een der redacteuren, die mij zeide: »Is dat stuk van u? Nu 't wordt niet geplaatst. Dat docters- en apothekerskrantje scheld op alles, — enfin, ik spreek u er later wel eens over." En hiermede — we hadden beiden haast — liep dit gesprek af. Den volgenden dag schreef ik de redactie de volgenden brief:

„Als oud lid der Vereeniging tegen de Kwakzalverij en „als ijverig voorstander harer beginselen, zond ik gisteren „het stukje ter plaatsing in. Ik meende, dat de redactie „zoo fair zou zijn, het te plaatsen, zooals b. v. de Zaanland„sche courant doet, die ook wel (om financieele redenen ze„ker) kwakzalversadvertenties opneemt, maar zoo roiaal is, „in hare kolommen gelegenheid te geven tot bestrijding „van het door de advertenties uitgestrooide kwaad, van welke „gelegenheid door mij meer dan eens werd gebruik gemaakt. „De door u mij gisteren mondeling medegedeelde reden der „niet-plaatsing: „dat maandblad tegen de kwakzalverij is „een dokters- en apothekerskrant" is zeker niet zoo gemeend, „reden waarom ik u beleefd verzoek de werkelijke reden op „te geven, en mij zoo mogelijk mijn stukje terug te zenden."

Achtend enz.

Het eenige antwoord was de toezending zonder meer, zonder eenig begeleidend schrijven, van mijn ingezonden stuk!

Wat verheven opvatting van de roeping der pers! Voor wellicht vijfentwintig centen per avond (heel veel meer zal de firma die dit fraaie boek c. a. exploiteert, wel niet voor de advertentie betalen) aan wie maar wil de gelegenheid open te stellen voor vuil winstbejag het leven en de gezondheid zijner medemenschen op 't spel te zetten, en dan nog niet eens de poging te steunen van hen, die in het redactiegedeelte der courant zooveel mogelijk den schadelijken invloed wenschen te temperen van schandelijke advertenties als de onderwerpelijke! Fraaie opvatting van de veredelende roeping der pers, dag aan dag zijne lezeressen te vergasten op de smadelijke advertentie van Dr. Retau's Zelfbewaring 't Is walgelijk.

HAARLEM. WILLEM F. OVERHOFF.

(*) In dit nommer van het Maandblad vindt men de waarschuwing opnieuw opgenomen. RED.

Correspondentie.

— Als nieuwe leden voor 1889 zijn sinds de vorige maand de volgende 6 toegetreden:

Amsterdam, T. Büttgen, Café Concordia.
„ Mevr. Wed. van Loon, geb. Voombergh.
„ Ph. Machielse, Heel- en verloskundige.
Nieuwediep, J. C. Cramer, Luit. t. z. 1e kl.
Westpolder, D. R. Mansholt, Landbouwer.
Zutphen, A. C. T. Vetter, Wijnhandelaar.

— A. te N. Uw stuk was minder geschikt ter plaatsing. Dat wij gaarne aan de nieuwsbladen alle mogelijke voorlichting en hulp willen geven, zoo zij er toe over willen gaan kwakzalvers-advertenties te weigeren, hebben wij reeds meer dan eens gezegd. Ook nu doen wij dat reeds met de enkele bladen die den goeden weg bewandelen.

— H. te Z. *Misschien iets daarover in 't volgend nommer.*

— V. te V. Over Theophiles middeltjes behoeft gij niet in het onzekere te zijn. Wij hebben ze herhaaldelijk en uitvoerig besproken. Zie o. a. de Maandbladen van Jan. en Febr. 1886 en Maart 1887.

— V. te Z. Dank voor uw toezending. Wordt wellicht later eens besproken.

— Dr. M. te B. Tot nu toe kennen wij die haarmiddelen niet, doch wij zullen er onderzoek naar doen.

Herhaalde Waarschuwingen.

Dr. Retau's zelfbewaring. Dit schandelijk boek wordt nog voortdurend in onze Nederlandsche nieuwsbladen geadverteerd, tot schande voor die bladen en tot schade voor de jongelieden, die zich tot koopen laten verlokken. De prijs van f 2 is hoog, maar de schade, die men daardoor in zijn beurs lijdt, is nietsbeteekenend in vergelijking van het schromelijk nadeel dat de kooper er door naar lichaam en geest kan ondervinden.

Eerst heeft men eene angstvallige schilderij van de onheilen, die kunnen voortspruiten uit sommige uitspattingen en kwade gewoonten; dit ware op zich zelf als afschrikwekkend voorbeeld misschien niet te misprijzen; doch alles is met zulke schromelijke overdrijving voorgesteld en in zulke veel te schrille kleuren geteekend, dat de ongelukkige, die het leest, de wanhoop om het hart slaat. Wij kennen tal van personen, die geheel en al radeloos zijn geworden door 't lezen van dit boek.

Maar op deze radeloosheid juist hebben de schrijvers het gemunt. De ware of vermeende lijders moeten zich in hunne handen werpen, zich voorstellende, dat bij hen alleen heil en redding te vinden is. „Lees dit boek met opmerkzaamheid door," — staat er dan ook reeds in het begin — „en vindt gij, dat gij geneeskundige hulp noodig hebt, wend u dan met vertrouwen tot ons. Gij zult zeker hulp vinden."

Die geneeskundige hulp wordt aangeboden door het zoogenaamd *Geneeskundig Bureau* te Leipzig, een geheel onbekend gezelschap en bij de eerste aanmelding moet de lijder reeds *zes gulden* insluiten voor het consult en liefst nog onmiddellijk dezelfde som voor geneesmiddelen.

Van een geneeskundige, die zich met de zaak inlaat bemerkt men niets; een boekverkoopersfirma ontvangt en verzendt de correspondentie en de middelen worden uit eene zoogenaamde apotheek toegezonden.

Omdat het getal speculanten op dit terrein sedert langen tijd *legio* is, en de hier bedoelde lijders met velen hunner natuurlijk hebben kennis gemaakt, zonder op den duur eenig gunstig uitwerksel te ondervinden, tot groote schade van hun beurs en niet zelden van hunne gezondheid, zoo is het zaak hun wijs te maken, dat men zelf niet tot dat ras bedriegers behoort.

Daarom eindigt het schandelijk boek met het volgende: „Ons hoofddoel is, de knoeiers en kwakzalvers, „die in de bladen hunne onnutte geneesmiddelen aan„bieden of door bluffende aanprijzing schadelijke tinc„turen, pillen, poeders enz., voor enorme sommen „trachten te verkoopen, in hun schandelijk handwerk „te fnuiken en in plaats daarvan tot heil der mensch„heid een rationeele, door duizende ervaringen deug„delijk gebleken geneeswijze op deugdelijke gronden „ingang te doen vinden."

Welnu! de mannen, die dit terneer schrijven, die de duiten lachende binnen strijken, door de domme koopers van hun boek hun toegezonden, zijn erger dan „kwakzalvers en knoeiers."

Ieder, die zegt lijders per brief te kunnen behandelen, is een bedrieger en elk, die zich aan hen toevertrouwt, een dwaas!

Homeriana. Het onder dezen zonderlingen naam in den handel gebrachte middel moet als thee getrokken worden. Het is niets anders dan een fijn gehakte plant, een onkruid, dat hier en elders aan den kant van de wegen groeit. De plant draagt wetenschappelijk den naam van *Polygonum aviculare* en de Nederlandsche naam is *varkensgras* of *kreupelgras*. Van het geheele verhaal, door den verkooper opgedischt, dat zekere heer PAUL HOMERO de plant op zijne reizen in Rusland zou ontdekt hebben is niets waar, want het onkruid groeit evengoed te Triest, waar die koopman woont, als te Berlijn vanwaar nu de verzending plaats heeft. Evenmin is het waar, dat men door een aftreksel van dit varkensgras te drinken, iets kan uitwerken tegen long- en keelziekte, tering, asthma en aandoeningen van het strottenhoofd, al wordt dit met groote letters tegenwoordig weer in Nederlandsche advertenties verkondigd.

Wij hopen dat de arme lijders zich een teleurstelling zullen besparen, door zich niet te laten verlokken, door deze *Homeriana-zwendelarij*. Wie nog uitvoeriger er over ingelicht wil worden vrage aan den uitgever van dit Maandblad een nommer van Juni 1884, dat hem, voor zoo ver de voorraad strekt, gaarne gratis wordt gezonden.

Teercapsules van Guyot. Nadat de geneeskunde vroeger nog al gebruik van teer en teerwater had gemaakt, heeft zij deze tegenwoordig grootendeels laten varen, daar andere stoffen beter de vereischte werking te weeg brengen, al kunnen de teerbereidingen somtijds eenig nut doen. Indien de geneesheer tegenwoordig nog teer of teeraftreksel wil laten gebruiken, kan hij bij iederen apotheker dit tot teerpillen laten verwerken. De capsules bestaan uit teer met een laagje gelatine omgeven. Bij een geringe verkoudheid, die echter ook zonder geneesmiddelen, indien men een goeden leefregel volgt, gemakkelijk geneest, kan het gebruik van *enkele* capsules geen kwaad. Veel heil verwachte men echter niet van teer en niet ieder ga op goed geluk aan 't slikken. Men zij met 't gebruik voorzichtig. Teer is in 't geheel niet een zoo onschadelijke stof als het door Guyot en zijn opvolgers genoemd wordt. Terwijl sommige menschen verscheidene teercapsules zonder schijnen te kunnen gebruiken, zijn ons verscheidene gevallen voorgekomen, waarin het gebruik, zelfs van een of twee stuks, onpasselijkheid te weeg bracht.

In een geval zelfs bleef de hardnekkige braking nog den volgenden dag voortduren. Men zij dus gewaarschuwd, vooral ook omdat de teercapsules door vele zwakke borstlijders worden gebruikt. Bij een teringlijderes in 't laatste tijdperk zagen wij een hardnekkige braking van tijd tot tijd telkens terugkeeren. Bij onderzoek bleek, dat het meisje, op aanraden van een der familieleden, steeds volhield buiten weten van haar geneesheer twee of drie teercapsules 's morgens te nemen. 't Gevolg was, dat de maag het zoo hoogst noodige voedsel nog eerder weigerde, dan de aard van het longlijden meebracht.

Een langdurig voortgezet gebruik schaadt zeker altijd zoowel de maag als de beurs.

Wijn Duflot van Dr. Tartenson wordt nog steeds gedebiteerd ter genezing van *jicht* en *rheumatiek* en uit brieven van lijders aan deze kwalen weten wij, dat menigeen het voor iets zeer bijzonders houdt, dat aan onze geneeskundigen en apothekers onbekend zou zijn. *Nogthans is het eenvoudig een praeparaat van vinum scillae* (wijn van Zeeajuin) een zeer bekend geneesmiddel, dat door alle geneesheeren van tijd tot tijd wordt voorgeschreven tegen rheumatische aandoeningen en nu en dan, doch slechts in enkele gevallen, goede uitwerking heeft. — Een universeel en nieuw middel, zooals de „uitvinder" beweert, is het dus in het geheel niet; het is in elke apotheek sinds vele jaren bekend. Ook is het niet zoo onschadelijk als door Duflot wordt aangegeven. De apotheker moet het onder de vergiften rangschikken en daarom in een afzonderlijke gesloten kast bewaren. Het is nu wel geen zeer zwaar vergif, maar toch zij men voorzichtig en gebruike het nooit zonder aanwijzing van zijn geneesheer.

Leeuwarden — Coöperatieve Handelsdrukkerij.